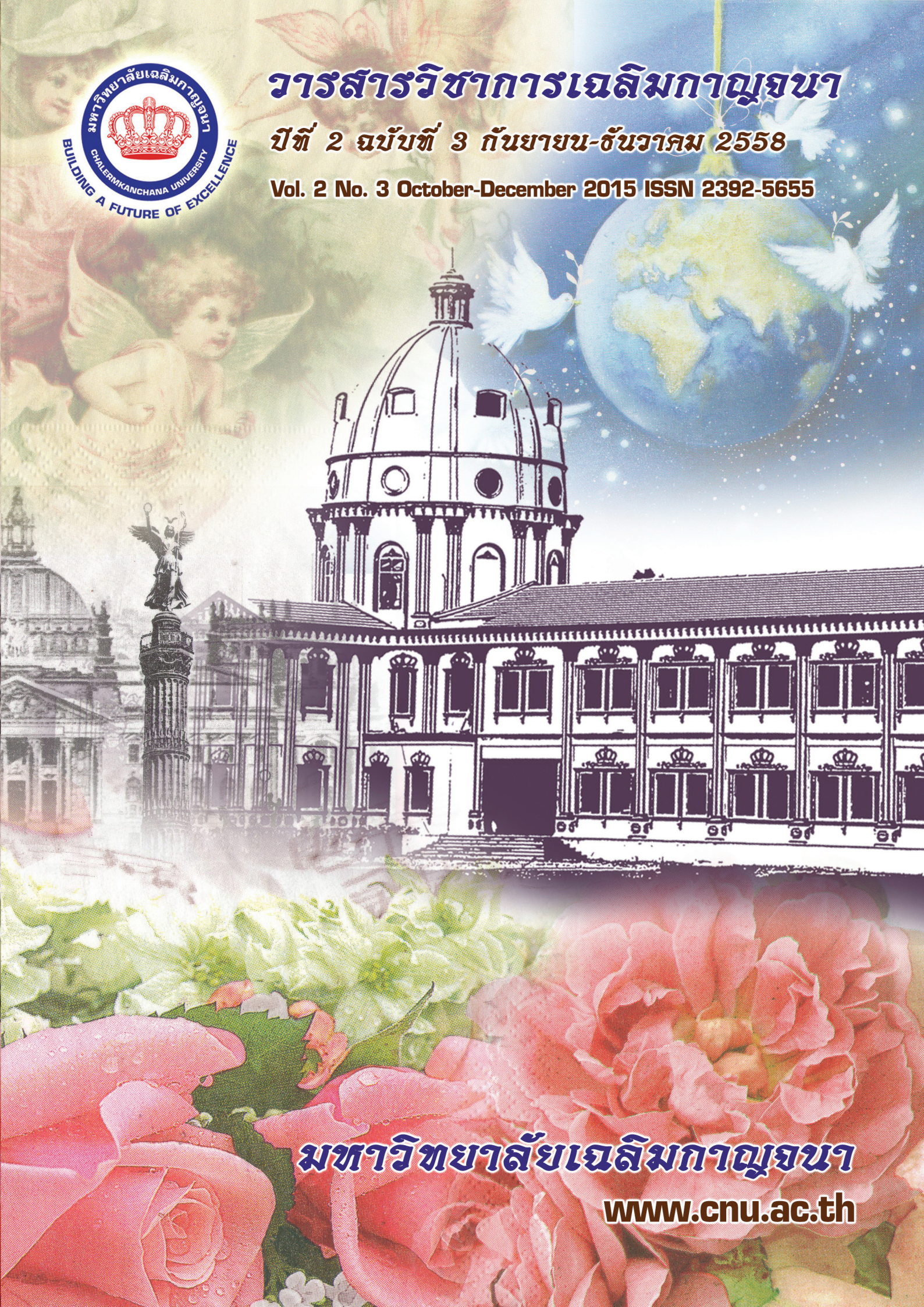

วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

ปีที่ 2 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2558

Vol. 2 No. 3 October-December 2015 ISSN 2392-5655

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

www.cnu.ac.th

วัตถุประสงค์	เพื่อเผยแพร่ข้อมูลผลงานวิจัย ผลงานทางวิชาการและข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วไป	
ขอบเขตงาน	เป็นวารสารวิชาการที่ครอบคลุมสาขาวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอื่นๆ	
เจ้าของ	ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ที่ปรึกษา	ดร.พอพันธ์ สุนเจริญ	อธิการบดีวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาระยอง
	ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร.ประทีป เมธาคณวุฒิ	กรรมการสภา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์	นายกสมาคมวิชาชีพสุขศึกษา
	รองศาสตราจารย์ ดร.นพ.พิทยา จารุพูนผล	คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
	รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ดันสกุล	มหาวิทยาลัยชินวัตร
บรรณาธิการ	ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์	
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	ดร.สมาพร ศิริลาภ	
กองบรรณาธิการ		
	รองศาสตราจารย์ ดร.สุปรียา ดันสกุล	มหาวิทยาลัยมหิดล
	ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินดา งามสุทธิ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
	รองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ เพรสค์ท	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ		
	ดร.พิมล วิเศษสังข์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.อุทัย เสริมศรี	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.นันทกร แก่นดี	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.คงฤทธิ กุลวงษ์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.เดชนิธิ ดิษยนันทไพบุลย์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.อัญชลี เหมชะญาติ	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.อ้อมใจ แท้เจริญวิริยะกุล	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.กิตติยา สุวรรณบุญ	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.พิษณุ อภิสมภารโยธิน	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.พรเพ็ญ ศาสตรียาภรณ์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.พงษ์เสริฐ ศรีพรหม	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
	ดร.โสภณา สุตสมบูรณ์	มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
ออกแบบและจัดทำ	ดร.สมาพร ศิริลาภ	
ออกแบบปก	อาจารย์ลัญจกร เสวตะ	

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความประจำฉบับ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรนนท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พานี สิตกะสิน	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทรมบัติ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย	มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุชา เพียรชนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ บุญสนอง	มหาวิทยาลัยเกริก
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวารณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย จำปาอ่อน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ละมัย ร่มเย็น	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ข้อกำหนดเฉพาะของวารสาร

1. บทความที่ลงตีพิมพ์ทุกเรื่องได้รับการตรวจทางวิชาการโดยผู้ประเมินอิสระหรือผู้เชี่ยวชาญ (Peer review) 2 คน ต่อ 1 เรื่อง
2. ข้อคิดเห็นใดๆ ของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา เป็นของผู้เขียน คณะผู้จัดทำวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย ผลงานที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์เฉพาะส่วนบุคคลของผู้เขียนซึ่งต้องรับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นได้ และไม่มีผลต่อกองบรรณาธิการ
3. กองบรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา ไม่สงวนสิทธิ์การคัดลอกแต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

สำนักงาน

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

99 หมู่ 6 ถนนศรีสะเกษ - อุบลราชธานี ตำบลโพธิ์

อำเภอเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000

โทรศัพท์ 045-617971 โทรสาร 045-617974

<http://www.ckc.ac.th>, journal@ckc.ac.th

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม - เมษายน, พฤษภาคม - สิงหาคม และ กันยายน - ธันวาคม) ของทุกปี

พิมพ์ที่

บริษัท วินเนอร์ ออฟเซ็ท จำกัด

เลขที่ 464/30-31 หมู่ 18 ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา ประจำปีที่ 2 ฉบับที่ 3 ประจำเดือนกันยายน – ธันวาคม 2558 มีกำหนดการเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายโอกาสช่องทางในการเผยแพร่ผลงานให้กับนักวิชาการและผู้สนใจเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัยและตลอดจนบทความปริทัศน์ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนาได้มากขึ้น และยังรักษาคุณภาพของบทความทุกบทความที่ตีพิมพ์จะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ ก่อนการตีพิมพ์ทุกเรื่อง ซึ่งประกอบด้วย บทความวิชาการจำนวน 7 เรื่อง บทความวิจัยจำนวน 15 เรื่อง และบทความปริทัศน์ 2 เรื่อง

ขอขอบคุณเจ้าของบทความวิชาการ บทความวิจัยทุกท่านที่อนุเคราะห์ให้วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนาสามารถเผยแพร่ได้ตามวัตถุประสงค์และตามกำหนดเวลา บรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลางที่จะเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ และได้ตั้งปณิธานที่จะรักษามาตรฐานของการเป็นวารสารวิชาการที่มีคุณภาพของผลงานวิชาการที่ถูกตีพิมพ์ลงในวารสารตลอดจนพัฒนากระบวนการกลั่นกรองและพิจารณาบทความอย่างต่อเนื่องให้มีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับมาตรฐานการเผยแพร่ผลงานวิชาการในประเทศให้มีคุณภาพและผลักดันให้เข้าสู่ฐานข้อมูล ICT ต่อไป

ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์
บรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ข
บทความวิชาการ	
การวิจัยและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : บทเรียนจากการพัฒนาโรงเรียนบ้านเมืองน้อย	1
ดร.พิมล วิเศษสังข์	
วัยรุ่นหญิงกับการตั้งครรภ์ : ผลกระทบทางสุขภาพและสังคม	12
กาญจนา ชัยชุมพล	
หลักการตรวจวัดจุลินทรีย์ในอากาศสำหรับงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม	17
ศรารุณี แสงคำ	
จัดการท่องเที่ยวอย่างไรให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน	23
ดร.กัลยาณี ธรรมจารีย์	
ประเด็นเทคนิคทางกฎหมายและหลักนิติธรรม	26
ศ.ดร.ลิขิต อีระเวสิน, ราชบัณฑิต	
เส้นทางการให้บริการของสถาบันอุดมศึกษาสู่สังคม	34
ดร.สมพร ศิริลาภ	
การสร้างเสริมสุขภาพประชาชนตามกลุ่มวัยในชุมชนสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข	41
บุญชูธรรม ศรีระพันธ์	
บทความวิจัย	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักและประพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย	46
ดร.พิษณุ อภิสมจารโยธิน	
การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ตามรูปแบบ CIPP Model	55
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี	
อดุลย์ วรรณชาติ, ดร.นิพลธ์ มานะสถิตพงศ์	
ความสนใจในกิจการด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์	62
วลีรัตน์ โคตรสังข์, ดร.พิษณุ อภิสมจารโยธิน	
การพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการสื่อสารของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรนานาชาติ	69
พัศราภรณ์ ยี่สารพัฒน์, ดร.พิษณุ อภิสมจารโยธิน	

สารบัญ

	หน้า
การบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาบ้านหนองตาเข็ม ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ บุษยรัตน์ สมสวย ดร.โกศล สอดส่อง	78
ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี อุดร ไชยภักดี, รศ.ดร.สมาน อัครภูมิ	87
การประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดน-กัมพูชา อีสานใต้ สมควร โมทะจิตร	96
การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ละเอียด บุญเจริญ	109
แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบริการ ในเขตเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ อาภรณ์ ตีรรัมย์ รศ.ดร.เฉลิมพล ต้นสกุล	120
แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ กนกวรรณ ชื่นเงิน, ดร.พิษณุ อภิสมภารโยธิน	128
การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชน ตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ณัฐพร ส่งสุข ดร.โกศล สอดส่อง	134
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พรทิพย์ แก้ววงษา, รศ.ดร.ปิยนันท์ โชติวนิช	142
คุณภาพและปัญหาการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต1 ธัญลักษณ์ แก้วเนตร, ผศ.ดร.อนุศักดิ์ เกตุศิริ, ผศ.ดร.เพ็ญศิริ โชติพันธ์	151
กลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ธีมาณัฐ เทียมทัศน์, ดร.จตุรงค์ ศรีวงวรรณะ, ผศ.ดร.เพ็ญศิริ โชติพันธ์	156
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ เมทินี อนุศรีจันทร์ ผศ.ดร.นลินี ทองประเสริฐ ผศ.ชื่น ศรีสวัสดิ์	161

สารบัญ

หน้า

บทความปริทัศน์

ผู้ปริทัศน์ : รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ

ลายแทงนักคิด

166

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

หนังสือ : กระบวนทัศน์ใหม่ ทางการศึกษา : กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21

174

ผู้เขียน: รศ.ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ

ผู้ปริทัศน์: ดร.สมภาพร ศิริลาภ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

178

รูปแบบการพิมพ์บทความวิชาการ

183

รูปแบบการจัดพิมพ์บทความวิจัย

184

การติดต่อในการจัดส่งบทความ

186

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

187

ใบสมัครสมาชิกวารสารการวิชาการเฉลิมกาญจนา

190

การวิจัยและพัฒนาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : บทเรียนจากการพัฒนาโรงเรียนบ้านเมืองน้อย
Research and development of Basic School Administration : a Lesson form
the Development of Ban Moeng Noi School

ดร.พิมล วิเศษสังข์
Pimon Wisedsang, Ed.D.

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาศรีสะเกษ
Chalermkanchana University

บทนำ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ดี และประสบความสำเร็จ ที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เขียนในฐานะเป็นที่ปรึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเมืองน้อย อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในการพัฒนาโรงเรียน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โรงเรียนบ้านเมืองน้อย ซึ่งเป็นการวิจัยตามแนวคิด “การวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)” ที่เริ่มต้นจากการค้นหาวิธีการใหม่ หรือนวัตกรรม (Innovation) ในการบริหารโรงเรียนโดยการสร้างรูปแบบการบริหารที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน (Model) แล้วนำไปวิจัย (Research) หรือทดลองใช้ (Try out) เมื่อผลการทดลองรูปแบบออกมายังไม่ดีก็ปรับปรุงรูปแบบ แล้วนำรูปแบบไปใช้จริง (Innovation Implementation and Evaluation) หรือพัฒนาโรงเรียน (Development) อย่างต่อเนื่องจนทำให้โรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนที่ดี ครูมีความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนดีขึ้น ทักษะการคิดของนักเรียนดีขึ้น และโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนในระดับมาก นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้

ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนในระดับมาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของโรงเรียน ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของโรงเรียน และเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพระดับแนวหน้าของจังหวัดศรีสะเกษในปัจจุบัน นอกจากนี้นักเรียนยังได้รับรางวัลเกี่ยวกับการเรียนและงานวิชาการมากมาย ครูและผู้บริหารก็ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ครูได้รับรางวัลและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ผู้อำนวยการโรงเรียนได้รับการเลื่อนให้ได้วิทยฐานะผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญ ในที่นี้จะนำเสนอขั้นตอนหลักๆ ของการพัฒนาได้แก่ เหตุผลที่โรงเรียนต้องได้รับการพัฒนา การสร้างนวัตกรรมการบริหารโรงเรียน การวิจัยเพื่อทดลองใช้นวัตกรรม และการวิจัยเพื่อนำนวัตกรรมไปพัฒนาโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการดังนี้

บทเรียนจากการพัฒนาโรงเรียนบ้านเมืองน้อย

ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนบ้านเมืองน้อยได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบสองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ผลการประเมิน พบว่า ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ในด้านต่างๆ ได้แก่ การสรุปความคิดอย่างเป็นระบบ การคิดแบบองค์รวม ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดไตร่ตรอง การคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ ทุกด้านไม่ได้มาตรฐานและไม่ได้รับการรับรอง โดยคณะกรรมการประเมินได้สรุปจุด

ที่ควรพัฒนาไว้ว่า สถานศึกษา ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ให้สามารถเรียนรู้วิชาชีวิตรวม สรุปรื้อหาสาระเรื่องราวประเด็นสำคัญที่ได้พบเห็น และเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้ในบทเรียน กิจกรรมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถนำไปใช้แก้ปัญหา มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ แผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิด มีกิจกรรมการเรียนการสอนในบทเรียนที่หลากหลาย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา 2550 : ข - ฉ)

จากข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประเมินภายนอก คณะครูและผู้บริหารจึงได้ร่วมกันจัดลำดับปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไข สรุปได้ว่า ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีความสำคัญเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านครูผู้สอนในมาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และลำดับที่ 3 คือ ด้านผู้บริหาร ในมาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ยังพบว่าผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (O-net) โรงเรียนบ้านเมืองน้อย ปีการศึกษา 2552 มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม และจากรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้านการคิดวิเคราะห์ พบว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำมาก และผลการประเมินดังกล่าวสอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกรอบสอง ในมาตรฐานที่ 4 ไม่ได้รับการรับรอง (โรงเรียนบ้านเมืองน้อย 2553: 8 - 12) ปัญหาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนดังที่กล่าวมาข้างต้นอยู่ในชั้นวิกฤต ควรจะดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ตามศักยภาพและทรัพยากรที่โรงเรียนมีอยู่ซึ่งโรงเรียนมีบุคลากรที่พร้อมจะทำงานแต่ยังขาดทักษะความชำนาญ

จากผลการประเมินที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน และเป็นปัญหาต่อเนื่องมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 แม้ว่าโรงเรียนจะปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน และวิธีบริหาร แต่ก็ยังไม่บรรลุระดับคุณภาพที่สูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าการบริหารในโรงเรียน ยังไม่เกิดผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดอย่างแท้จริง สมควรปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหาร ผู้บริหารและครูจึงได้ร่วมกันระดมสมองวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ซึ่งมีข้อสรุปที่เห็นตรงกันว่าสาเหตุของปัญหาดังกล่าวเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน นักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในทักษะการคิดเบื้องต้น เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ขาดการฝึกมาตั้งแต่ชั้นต้นๆ ขาดโอกาสในการฝึกคิด เพราะการเรียนการสอนของครู มักยึดหนังสือเรียนหรือตำราเรียนเป็นหลัก จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของครูตามหนังสือเรียนเท่านั้น การวัดผลประเมินผลเน้นความจำ นักเรียนจึงมักท่องจำตามหนังสือเพื่อนำมาตอบคำถามของครูเท่านั้น

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนของครู ครูขาดการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน ครูออกแบบการเรียนรู้ไม่เน้นทักษะการคิด ตั้งแต่ระดับหน่วยการเรียนรู้ระดับแผนการจัดการเรียนรู้ ขาดกระบวนการสอนให้คิด ครูไม่ใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนคิด ครูไม่ใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี และวิธีสอนที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนคิด การวัดผลประเมินผลเป็นแบบปรนัย เน้นวัดความจำ

3. ด้านการบริหารจัดการ ขาดการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ การคิด และการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิด ขาดการประเมินการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนคิด ขาดการนิเทศติดตาม สนับสนุน ให้คำปรึกษาแนะนำวิธีสอนคิด แนวทางในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน อาจจะมีหลายแนวทาง แต่การพัฒนาครูโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ร่วมกันตรวจสอบคุณภาพนักเรียนด้านทักษะการคิด ขั้นที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายคุณภาพ ขั้นที่ 3 ร่วมกันแสวงหาวิธีการพัฒนา และสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 4 ร่วมกันพัฒนาทักษะการคิดตามวิธีการ ที่กำหนด ขั้นที่ 5 ร่วมกันตรวจสอบผลระหว่างปฏิบัติและปรับปรุง

วิธีดำเนินการ และขั้นที่ 6 ร่วมกันประเมินผลรวม และ รายงานการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ด้านทักษะการคิด น่าจะมีประสิทธิภาพดีกว่า เพราะเป็นการพัฒนาครูตรงกับ ความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการจัด การเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดของนักเรียน เป็นการพัฒนาครูในระหว่าง ปฏิบัติงานปกติ และเป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน อย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ผู้บริหารและครูทุกคน มีส่วน ร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะการคิด

ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนจึงได้ทำการวิจัยเรื่อง การ พัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของ นักเรียน โดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่ง แบ่งวิธีดำเนินการซึ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

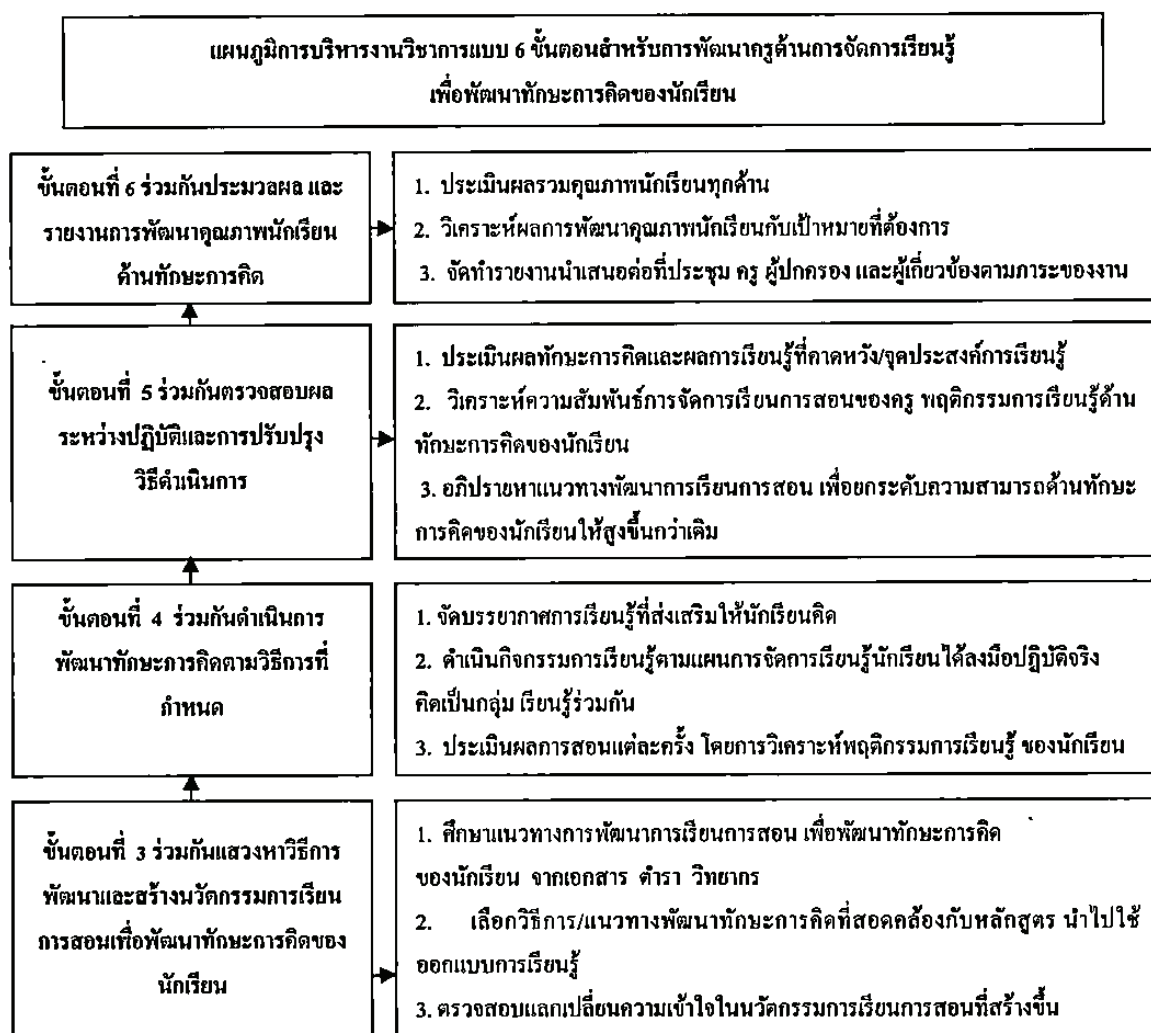
ระยะที่ 1 การสร้างและพัฒนารูปแบบการ บริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน และคู่มือการ บริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน (Research: R)

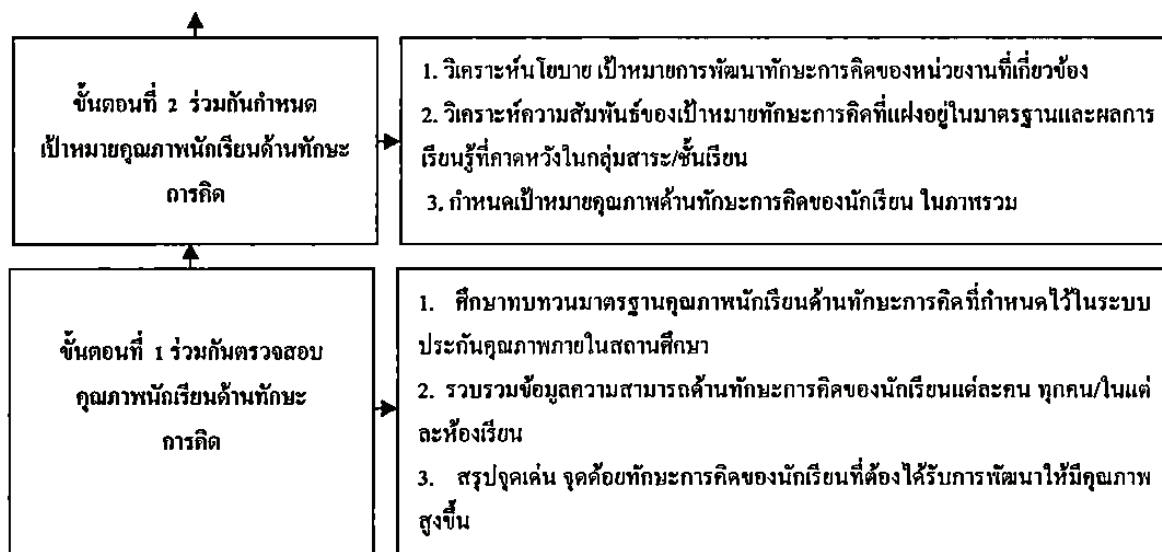
ดำเนินการในปีการศึกษา 2552 และมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1.1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องกับแนวทางปฏิบัติการพัฒนาครู ด้านการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ได้ศึกษาค้นคว้า จากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรและเอกสารประกอบ หลักสูตรระดับ ประถมศึกษา ของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดของนักเรียน แนวทางการพัฒนาครู รวมทั้ง เอกสารตำราคู่มือและงานวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการ บริหารงานวิชาการ

1.2 รำรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน
สำหรับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน

1.3 ประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครูผู้สอนรวม 9 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นโดยรวมน่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. จัดทำคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.2 ร่างคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่ง ประกอบด้วยส่วนต่างๆ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แนวคิดในการบริหารงานวิชาการ

ตอนที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ร่วมกันตรวจสอบคุณภาพนักเรียนด้านทักษะการคิด ขั้นตอนที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมายคุณภาพนักเรียนด้านทักษะการคิด ขั้นตอนที่ 3 ร่วมกันแสวงหาวิธีการพัฒนาและสร้างนวัตกรรมการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ขั้นตอนที่ 4 ร่วมกันดำเนินการพัฒนาทักษะการคิดตามวิธีการที่กำหนด ขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันตรวจสอบระหว่าง

ปฏิบัติและปรับปรุงวิธีดำเนินการ และขั้นตอนที่ 6 ร่วมกันประมวลผลและรายงานการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านทักษะการคิด

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน

2.3 ประเมินคุณภาพของคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และครูผู้สอนรวม 9 คน ประเมินความเหมาะสมของคู่มือการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ว่า คู่มือดังกล่าวมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ประชุมกลุ่มสนทนากับครู (Focus Group) เพื่อยืนยันคุณภาพคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเดียวกันกับโรงเรียนบ้านเมืองน้อย รวม 30 คนอ่านและหาข้อบกพร่อง หรือจุดที่ควรปรับปรุงทั้งสำนวนภาษา ความเหมาะสมในการนำคู่มือไปปฏิบัติในสถานศึกษา และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงให้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนมีคุณภาพ ผลการประชุมกลุ่มในภาพรวมสรุปได้ว่า คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน มีความเหมาะสม มีคุณภาพสามารถนำไปพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนได้ และที่ประชุมกลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ คือ 1) ควรอบรม

ครู ผู้บริหารให้เข้าใจวิธีออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาให้ความรู้ 2) ผู้บริหารควรมีเอกสารตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อ วิธีการจัดการเรียนรู้ ให้ครูผู้สอนได้ศึกษาเพิ่มเติม และ 3) ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติการจัดกิจกรรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนโดยการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ควรปรับปรุง คือ (1) ความเข้าใจเบื้องต้นในแต่ละแนวปฏิบัติ ให้อธิบายให้ชัดเจนมองเห็นภาพตลอดแนวในการพัฒนา (2) ขั้นตอนการปฏิบัติในกิจกรรมฝึกปฏิบัติที่ 1/1 พิมพ์ผิดพลาด ควรตรวจสอบ และ (3) แบบประเมินการออกแบบการเรียนรู้ระดับหน่วยการเรียนรู้และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ คำอธิบายองค์ประกอบไม่ชัดเจนในระดับคุณภาพ ดีมาก และดี ใกล้เคียงกันมาก

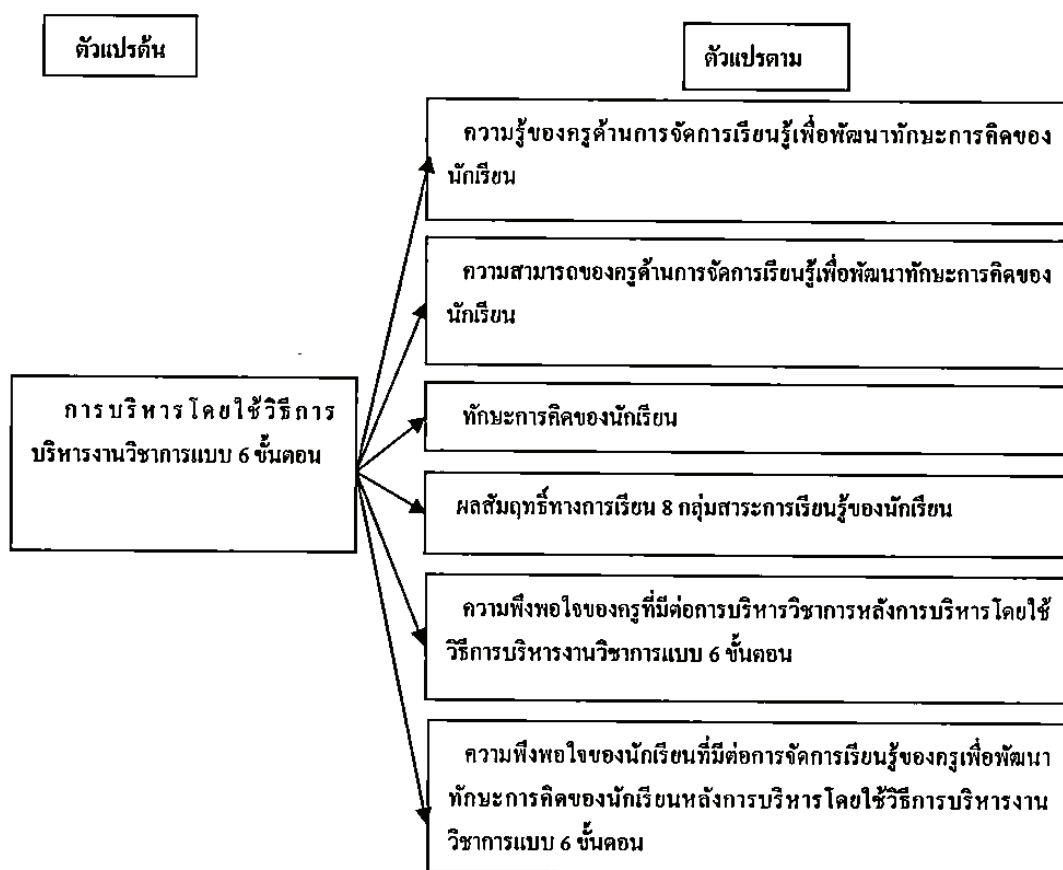
3. ทดลองใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

การทดลองใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ดำเนินการทดลองที่โรงเรียนบ้านเมืองน้อย โดยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองแบบที่มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest – posttest design)

3.1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู และนักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 8 คน

3.1.1 ครูโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ปีการศึกษา 2552 จำนวน 8 คน

3.1.2 นักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ปีการศึกษา 2552 รวมทั้งสิ้น 168 คน โดยมีกรอบแนวคิดของการวิจัยดังแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัยทดลองใช้คู่มือการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน 2) แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ใช้สำหรับตรวจ

ประเมินเอกสารที่ครูออกแบบการเรียนรู้ในระดับหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการทดลองใช้คู่มือระหว่างทดลองใช้คู่มือ และเมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้คู่มือ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ สำหรับสังเกต

พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้และประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน 5) แบบสอบถามวัดความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนจำนวน 12 ฉบับ 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครู และ 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

3.3 ผลการทดลองใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ปรากฏผล ดังนี้

3.3.1 ผลการทดสอบความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะการคิดของนักเรียน หลังใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.13 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือคิดเป็นร้อยละ 20.63 ของคะแนนเต็ม

3.3.2 ความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน เกี่ยวกับการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ หลังใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 37.75 คะแนน จากคะแนนเต็ม 50 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 75.50 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือคิดเป็นร้อยละ 17.25 ความสามารถด้านแผนการจัดการเรียนรู้ หลังใช้คู่มือ ได้คะแนนเฉลี่ย 42.88 คิดเป็นร้อยละ 85.75 สูงกว่าก่อนใช้คู่มือ คิดเป็นร้อยละ 42.87 และพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้หลังใช้คู่มือ ได้คะแนนเฉลี่ย 43.00 คิดเป็นร้อยละ 86.00 ของคะแนนเต็ม

3.3.3 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียน จำแนกรายชั้นเรียนได้ดังนี้

1) ความสามารถด้านการคิดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการใช้คู่มือ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.29 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 90.73 อยู่ในระดับดีมาก สูงกว่าก่อนใช้คู่มือ คิดเป็นร้อยละ 59.91 ของคะแนนเต็ม

2) ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการใช้คู่มือได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 41.88 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.76 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือคิดเป็นร้อยละ 14.35 ของคะแนนเต็ม

3) ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการใช้คู่มือได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 46.62 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 77.70 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือคิดเป็นร้อยละ 13.95 ของคะแนนเต็ม

4) ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการใช้คู่มือได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 63.54 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 79.42 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือ คิดเป็นร้อยละ 18.33 ของคะแนนเต็ม

5) ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการใช้คู่มือได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 60.07 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 75.09 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือ คิดเป็นร้อยละ 11.85 ของคะแนนเต็ม

6) ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้คู่มือได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 61.38 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 76.72 อยู่ในระดับดี สูงกว่าก่อนใช้คู่มือคิดเป็นร้อยละ 15.88 ของคะแนนเต็ม

3.4.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ปีการศึกษา 2552 หลังการบริหารโดยใช้การบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำแนกรายชั้น ได้ดังนี้

1) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 73.06 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 67.47 - 79.58

2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 75.56 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 68.94 - 80.06

3) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 83.82 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 77.65 - 93.81

4) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.80 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 63.95 - 74.29

5) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 76.26 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 68.79 - 85.00

6) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.63 รายกลุ่มสาระการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 76.72 - 81.68

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 75.97 ซึ่งมีระดับคุณภาพระดับดีขึ้นไป (70 - 79) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียน ในโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ซึ่งผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

3.4.5 ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก

3.4.6 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ปรับปรุงคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

การปรับปรุงแก้ไขคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ได้ดำเนินการดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลผลการทดลองใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน จุดเด่น จุดด้อย ข้อบกพร่อง ขั้นตอนการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน และกิจกรรมฝึกปฏิบัติ

4.2 จัดประชุมครูโรงเรียนบ้านเมืองน้อยที่เป็นกลุ่มทดลองเพื่อสรุปผลปัญหาอุปสรรค แลกเปลี่ยนเรียนรู้

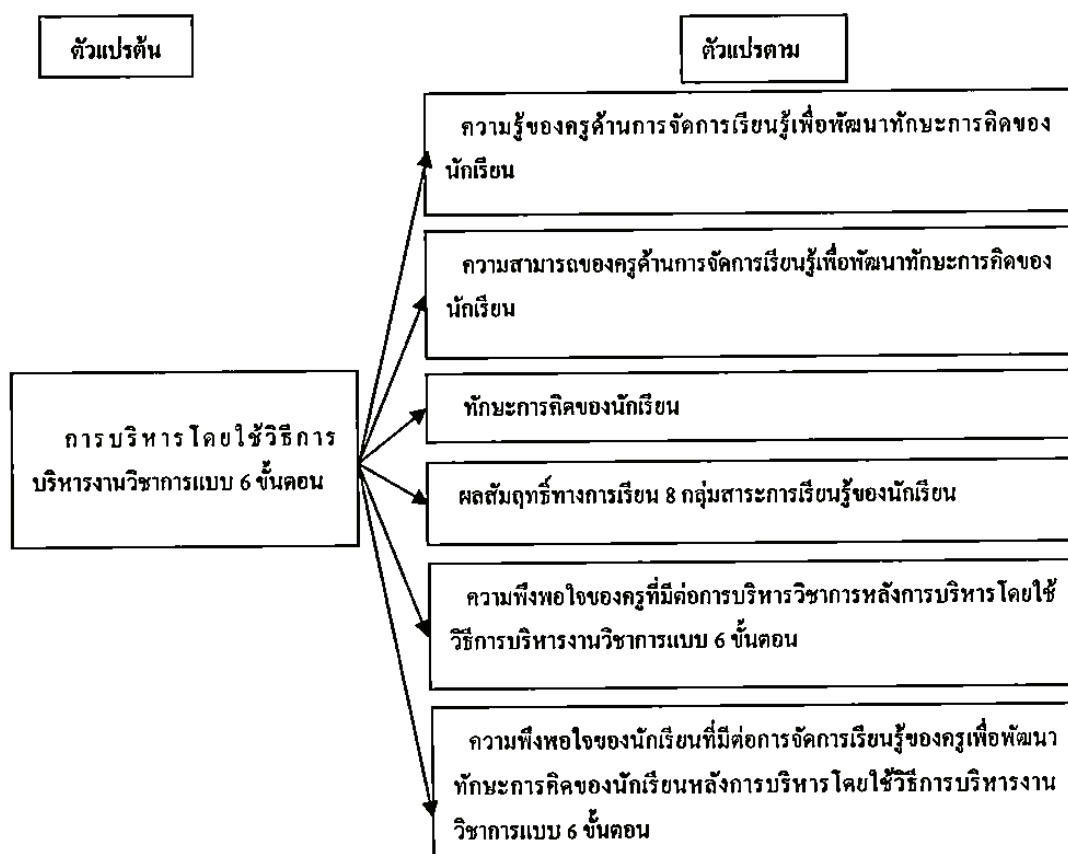
อภิปรายผล เสนอข้อมูลเพิ่มเติม ให้แนวคิด ข้อเสนอแนะในการใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

4.3 ปรับปรุงคู่มือและการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ปรับปรุงส่วนโครงสร้างให้มีคุณภาพตามข้อมูลการประเมิน ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ

4.4 จัดพิมพ์คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน สำหรับพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน เพื่อนำไปสู่ระยะของการพัฒนาโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ในปีการศึกษา 2553

ระยะที่ 2 การนำคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน (Development: D)

การนำคู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองน้อย ในปีการศึกษา 2553 ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลองแบบที่มีกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest – posttest design) และใช้กรอบความคิดของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อนำคู่มือการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียน

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู และนักเรียน ปีการศึกษา 2553 จำแนกได้ดังนี้

1.2.1 ครูโรงเรียนบ้านเมืองน้อยที่ทำการสอนในปีการศึกษา 2553 จำนวน 8 คน และทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2.2 นักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองน้อย จำนวน 118 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ข้อมูลด้านทักษะการคิด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย

1.2.2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 15 คน

1.2.2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 18 คน

1.2.2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 24 คน

1.2.2.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน

1.2.2.5 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 17 คน

1.2.2.6 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 23 คน

1.2.3 นักเรียนโรงเรียนบ้านเมืองน้อย จำนวน 61 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 21 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 17 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 23 คน ซึ่งสามารถอ่านและเข้าใจความหมายของแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง เพื่อให้ข้อมูลด้านความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นระหว่างการทดลองใช้คู่มือการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) แบบทดสอบความรู้ของครู 2) แบบประเมินหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ 4) แบบสอบวัดความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียน จำนวน 12 ฉบับ ซึ่งฉบับที่ 1 - 6 เป็นแบบสอบวัดความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนก่อนใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน และฉบับที่ 7 - 12 เป็นแบบสอบวัดความสามารถด้านทักษะการคิด

ของนักเรียนหลังการใช้คู่มือบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกันมาก 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน และ 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ผลการพัฒนาสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้และความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ก่อนและหลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนพบว่า ความรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนก่อนและหลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยความรู้ของครูหลังการบริหารงานโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน และความสามารถ ของครู ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน ด้านการออกแบบหน่วยการเรียนรู้การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ ก่อนและหลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกรายการ โดยความสามารถของครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน สูงกว่าก่อนการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

2. ผลการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนจากการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน สำหรับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน พบว่า

2.1 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายทักษะอยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ ทักษะการเปรียบเทียบ - เรียงลำดับ ทักษะการจัดกลุ่ม - จัดประเภท ทักษะการโยงความสัมพันธ์ และทักษะการรับรู้ - การจำแนก

2.2 ความสามารถด้านทักษะการคิดของเรียน
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการ
บริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก
เมื่อพิจารณารายทักษะ พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ
ทักษะในการจัดกลุ่ม - จัดประเภท ทักษะการโยงความสัมพันธ์
ทักษะการรับรู้ - การจำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ -
เรียงลำดับ

2.3 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงาน
วิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อ
พิจารณารายทักษะ พบว่า

อยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ ทักษะการเปรียบเทียบ -
เรียงลำดับ ทักษะการรับรู้ - การจำแนก ทักษะในการจัดกลุ่ม
- จัดประเภท และทักษะการโยงความสัมพันธ์

2.4 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงาน
วิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อ
พิจารณารายทักษะ พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ
ทักษะการให้เหตุผล - สร้างข้อสรุป ทักษะการจัดกลุ่ม - จัด
ประเภท ทักษะการโยงความสัมพันธ์ ทักษะการรับรู้ - การ
จำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ - เรียงลำดับ

2.5 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงาน
วิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อ
พิจารณารายทักษะ พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ
ทักษะ การให้เหตุผลและสร้างข้อสรุป ทักษะการโยง
ความสัมพันธ์ ทักษะการรับรู้ - การจำแนก ทักษะการ
เปรียบเทียบ - เรียงลำดับ และทักษะการจัดกลุ่ม-จัดประเภท

2.6 ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงาน
วิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณา
รายทักษะ พบว่า อยู่ในระดับดีมากทุกทักษะ คือ ทักษะการโยง
ความสัมพันธ์ ทักษะการเปรียบเทียบ - เรียงลำดับ ทักษะใน
การจัดกลุ่ม - จัดประเภท ทักษะการให้เหตุผลและสร้าง
ข้อสรุป และทักษะการรับรู้ - การจำแนก

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้าน
ทักษะการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 (คะแนน
เฉลี่ยรวมทั้งฉบับ) จำแนกรายชั้นเรียน ก่อนและหลังการ
บริหาร โดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดย
ความสามารถด้านทักษะการคิดของนักเรียนทุกชั้นเรียน หลัง
การบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอนสูง
กว่าก่อนการบริหารโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6
ขั้นตอน

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2552 หลังบริหารโดยใช้
วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน ผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1- 6 ปีการศึกษา 2553
โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 82.78) สูงขึ้นคิดเป็นร้อย
ละ 3.24

5. ครูมีความพึงพอใจต่อการบริหารโดยใช้วิธีการ
บริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก
เมื่อพิจารณารายชั้นตอน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่
ขั้นตอนที่ 2 ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย และขั้นตอนที่ 4 ร่วมกัน
ดำเนินการพัฒนาทักษะการคิดตามวิธีการที่กำหนด และอยู่ใน
ระดับมาก คือ ขั้นตอนที่ 3 ร่วมกันแสวงหาวิธีการพัฒนาและ
สร้างนวัตกรรม ขั้นตอนที่ 1 ร่วมกันตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน
ด้านทักษะการคิด ขั้นตอนที่ 6 ร่วมกันภาคภูมิใจและรักษา
คุณภาพการปฏิบัติงาน และขั้นตอนที่ 5 ร่วมกันตรวจสอบผล
ระหว่างปฏิบัติและปรับปรุงวิธีดำเนินงาน

6. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 มีความพึงพอใจ
ต่อการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของ
นักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ใน
ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านนักเรียนนำความรู้จากการเรียนรู้
การคิดไปพัฒนาในการดำรงชีวิต ด้านนักเรียนได้แสดง
ความคิดที่หลากหลายมีเหตุผล ด้านนักเรียนมีความรู้ความ
เข้าใจในการคิดแบบต่าง ๆ ที่กำหนดในวัตถุประสงค์ และ
นักเรียนสนใจตั้งคำถามตอบคำถามด้วยเหตุผล และนักเรียน
เรียนด้วยความสนุกสนาน เจริญ ขวนคิด และอยู่ในระดับมาก
ได้แก่ ด้านนักเรียนสรุปคำตอบได้ด้วยตนเองและมีเหตุผล ด้าน
นักเรียนมีอิสระ และโอกาสแสดงความคิดและทำกิจกรรมที่ทำ
หาความสามารถด้านการคิด นักเรียนนำเครื่องมือช่วยคิดไป
ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆนักเรียนมีส่วนร่วมเสนอ
ความคิดในวิธีดำเนินกิจกรรม และด้านนักเรียนปฏิบัติกิจกรรม
ตามขั้นตอนการคิดบรรลุตามจุดประสงค์

ข้อสังเกตจากการวิจัยนี้คือภายหลังจากการพัฒนาครู
ด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน
โดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน แล้วทำให้

นักเรียน ครู และโรงเรียนได้รับรางวัลในการแข่งขันทักษะทางวิชาการในระดับกลุ่มเครือข่าย ระดับเขตพื้นที่ และระดับภาค เช่น รางวัลครูผู้สอนดีเด่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ นักเรียนได้รับรางวัลในระดับเหรียญทองในการแข่งขันทักษะทางวิชาการ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานอื่น และระดับภาค ผู้บริหารได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่น ได้รับเข็มเชิดชูเกียรติ “คุรุสดุดี” ผู้ทำคุณประโยชน์ทางการศึกษา และได้รับการอนุมัติให้ได้เลื่อนวิทยฐานะเป็นผู้ชำนาญการโรงเรียนวิทยฐานะเชี่ยวชาญ ครูได้รับคัดเลือกเป็นวิทยากรในการอบรมการวัดผลประเมินผลจากสภาพจริง ได้รับรางวัลหนึ่งแสนครูดี โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนแกนนำโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมชั้นนำ โรงเรียนห้องสมุดมีชีวิต โรงเรียนจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุป

จากการปฏิบัติงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่ากระบวนการวิจัยและพัฒนาที่มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ดังนี้

1.การกำหนดนวัตกรรม (Innovation Identification) มีกิจกรรม ดังนี้

1.1 กำหนดปัญหา (Problem Identification) เป็นการวิเคราะห์ผลการศึกษา วิเคราะห์ ผลการวิจัย ผลการประเมิน หรือข้อควรระวังความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของผู้พัฒนา หรือองค์กรของผู้พัฒนา แล้วเลือกประเด็นปัญหาที่สำคัญที่สุดมากำหนดเป็นปัญหาหรือจุดพัฒนา

1.2 เลือกแนวทางการแก้ปัญหา (Selection of Problem Solving Technic) เป็นการเลือกวิธีการในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนา ซึ่งเรียกว่า นวัตกรรม โดยอาจจะเป็นระบบการปฏิบัติงาน วิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการปฏิบัติงาน รูปแบบการทำงาน หรือผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา ซึ่งในการเลือกนวัตกรรมดังกล่าวอาจจะทำได้โดยใช้วิธีการต่างๆอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง ดังนี้

1.2.1 ทำการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เพื่อค้นหาความรู้มาเป็นข้อมูลในการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา เช่น การวินิจฉัยข้อบกพร่องในการเรียนรู้ของผู้เรียน การศึกษาปัญหาหรือความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาวิธีสอนของครูที่นักเรียนมีคุณภาพสูง การวิจัยรูปแบบหรือวิธีการบริหารจัดการของผู้บริหารในโรงเรียนที่มีคุณภาพดี หรือการวิจัยองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศที่มีคุณภาพสูง หรือการสังเคราะห์วิธีปฏิบัติงานที่ดี (Good Practices) เป็นต้น

1.2.2 ศึกษาผลการวิจัยที่ผ่านมาอย่างหลากหลาย แล้วนำมาสังเคราะห์ หรือประยุกต์ให้เป็นสิ่งใหม่

1.2.3 การสำรวจแนวทางการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นที่จะพัฒนา

1.3 กำหนดนวัตกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาให้แน่นอน

2. พัฒนานวัตกรรม (Innovation Development)

2.1 ศึกษาองค์ความรู้อย่างหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมที่จะใช้ในการพัฒนา เช่น ความหมาย หรือนิยาม โครงสร้าง องค์ประกอบ วิธีการที่จะใช้ในการพัฒนางานซึ่งได้แก่ รูปแบบ ระบบ เทคนิค หรือกระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการศึกษา หรือการนิเทศการศึกษา เป็นต้น วิธีการสร้าง วิธีการใช้ วิธีการทดสอบคุณภาพหรือประสิทธิภาพของนวัตกรรม เป็นต้น

2.2 ออกแบบนวัตกรรม โดยการกำหนดเค้าโครงของจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ โครงสร้าง องค์ประกอบ วิธีการพัฒนางาน วิธีการสร้าง วิธีการใช้ วิธีการทดสอบคุณภาพหรือประสิทธิภาพของนวัตกรรม เป็นต้น

2.3 สร้างนวัตกรรมต้นแบบ(Prototype /Model of Original Innovation Designing) โดยการกำหนดรายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ โครงสร้าง องค์ประกอบ วิธีการพัฒนางาน วิธีการสร้าง วิธีการใช้ และวิธีการทดสอบคุณภาพ หรือวิธีการประเมินประสิทธิภาพของนวัตกรรม

2.4 ตรวจสอบคุณภาพเบื้องต้นของนวัตกรรมต้นแบบ โดยอาจดำเนินการดังนี้

2.4.1 สำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของนวัตกรรมการพัฒนา

2.4.2 สนทนากลุ่ม (Focus group) ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมเพื่อประเมินคุณภาพเบื้องต้นของนวัตกรรม

2.4.3 ปรับปรุงนวัตกรรมโดยการนำผลจากการสำรวจ และ/หรือการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การทดลองใช้นวัตกรรมต้นแบบ (Efficiency Study) เป็นการนำนวัตกรรมต้นแบบไปทดสอบหรือทดลองเพื่อศึกษาหรือค้นหาและปรับปรุงคุณภาพหรือประสิทธิภาพของนวัตกรรม ดังนี้

3.1 ทดลองแบบเดี่ยว เป็นการทดลองนำร่องกับกลุ่มตัวอย่างเล็กๆ (Pilot Study) โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 1-3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา มีการสร้างเครื่องมือการเก็บรวบรวมที่เป็นระบบระเบียบ การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องถูกต้องและเชื่อถือได้ และการแปลผลที่แม่นยำ

3.2 ปรับปรุงนวัตกรรมต้นแบบครั้งที่ 1 (Prototype Development 1) โดยการนำผลจากการทดลองนำร่องมาใช้

3.3 ทดลองแบบกลุ่ม (Group Study) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดปานกลาง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประมาณ 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา และมีการสร้างเครื่องมือการเก็บรวบรวมที่เป็นระบบระเบียบและได้มาตรฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และการแปลผลที่แม่นยำ เช่นเดียวกับการทดลองแบบเดี่ยว

3.4 ปรับปรุงนวัตกรรมต้นแบบครั้งที่ 2 (Prototype Development 2) โดยการนำผลจากการทดลองแบบกลุ่มมาใช้

3.5 ทดลองภาคสนาม (Field Study) เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ซึ่งไม่น้อยกว่า 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายที่จะพัฒนา และมีการออกแบบการวิจัยที่เหมาะสม อาจจะมีกลุ่มควบคุมด้วย มีการสร้างเครื่องมือที่เป็นระบบระเบียบและได้มาตรฐาน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีการแปลผลที่แม่นยำ เช่นเดียวกับการทดลองแบบเดี่ยว และการทดลองแบบกลุ่ม

3.6 ปรับปรุงนวัตกรรมต้นแบบครั้งที่ 3 (Prototype Development 3) โดยการนำผลจากการทดลองภาคสนามมาใช้

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติในการทดลองใช้นวัตกรรมนี้ หากสถานที่ หรือสนามที่ใช้ในการวิจัยเป็น

โรงเรียน หน่วยงาน หรือองค์กรขนาดเล็ก อาจจะมีข้อจำกัดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาใช้ในการทดลอง ผู้วิจัยก็อาจจะใช้ประชากรในโรงเรียน หน่วยงาน หรือองค์กรนั้นเป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มาเป็นแบบแผนการทดลองเลยก็ได้

4. การนำนวัตกรรมไปแก้ปัญหา หรือพัฒนา (Innovation Implementation) เป็นการนำนวัตกรรมที่ผ่านการทดสอบหรือทดลองแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา และประเมินผลรวม (Innovation Evaluation) ซึ่งอาจจะใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีการดำเนินการหลายรอบ จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจหรือยอมรับได้

เอกสารอ้างอิง

พินล วิเศษสังข์. (2555). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (EDUCATIONAL RESEARCH AND DEVELOPMENT: R & D). ร้อยเอ็ด: จันทรเกษมการพิมพ์.

สรินทร์ ดาแก้ว. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศรุดด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียนโดยใช้วิธีการบริหารงานวิชาการแบบ 6 ขั้นตอน โรงเรียนบ้านเมืองน้อย. ศรีสะเกษ: โรงเรียนบ้านเมืองน้อย.

โรงเรียนบ้านเมืองน้อย. (2553). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2552. ศรีสะเกษ: โรงเรียนบ้านเมืองน้อย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2550). รายงานการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านเมืองน้อยรอบสอง. กรุงเทพฯ: บริษัทจุดทอง จำกัด.

วัยรุ่นหญิงกับการตั้งครรภ์ : ผลกระทบทางสุขภาพและสังคม Teenage girls with pregnancy: impact on health and society

กาญจนา ชัยชุมพล
Kanchana Chaichumphon

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Faculty of Public Health Chulermkanchana University

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ และตื่นตัวที่จะหามาตรการป้องกันและแก้ไข องค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดนโยบายเชิงรุก โดยกำหนดให้การลดอัตราเกิดมีชีพโดยมารดาอายุ 15-19 ปี (Adolescent birth rate) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) (1) ข้อมูลล่าสุดจาก World Health Statistics 2013 (2) ได้รายงานอัตราเกิดมีชีพเฉลี่ยทั่วโลกในมารดาอายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2549 - 2553 อยู่ที่ 48.9 ต่อประชากรหญิงในกลุ่มอายุเดียวกัน 1,000 คน อย่างไรก็ตามอัตราเกิดมีชีพในมารดาอายุ 15-19 ปี มีความแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละภูมิภาคของโลก โดยทวีปแอฟริกา มีอัตราเกิดมีชีพเฉลี่ยสูงถึง 115 ในขณะที่ทวีปยุโรปมีค่าเฉลี่ยต่ำเพียง 23 นอกจากนี้แล้วอัตราเกิดมีชีพโดยมารดาอายุ 15-19 ปี ยังมีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยสูง (High Income Country) และกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำ (Low Income Country) โดยในกลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำ มีอัตราเกิดมีชีพโดยมารดาอายุ 15-19 ปี เฉลี่ยสูงถึง 112 ต่อ 1,000 ประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี ในขณะที่กลุ่มประเทศที่มีรายได้เฉลี่ยสูง มีอัตราเกิดมีชีพโดยมารดาอายุ 15-19 ปี เฉลี่ยเพียง 20 ต่อ 1,000 ประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (กระทรวงสาธารณสุข, 2557)

จากสถิติของกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อัตราการตั้งครรภ์ในแม่ที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี มีมากถึงร้อยละ 14.7 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานขององค์การอนามัยโลก กำหนดไว้ที่จะต้องไม่เกินร้อยละ 10 นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาอัตราทารกแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 2,500 กรัม (2.5 กิโลกรัม) ที่พบมากถึงร้อยละ 8.7 ซึ่ง

มากกว่ามาตรฐานที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้จะต้องไม่เกินร้อยละ 7 ในขณะนี้ประเทศไทยมีการคลอดบุตรจากแม่ที่เป็นวัยรุ่นวันละประมาณ 140 ราย หรือประมาณปีละ 50,000 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่สูงมาก แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาที่รุนแรงของสังคม เพราะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของทารกลดส่วนแม่วัยรุ่นมีปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น สภาวะทางอารมณ์ไม่มั่นคงจึงมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดความเครียดและภาวะซึมเศร้าเพราะต้องการปกปิดเรื่องการตั้งครรภ์หรือการมีลูกต่อผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเรียนและการทำแท้งอีกด้วย

การที่วัยรุ่นหนุ่มสาวมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นอาจเนื่องมาจากการได้รับการเลี้ยงดูด้วยการรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการต่อร่างกายจึงทำให้พัฒนาการทางเพศเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วย โดยเด็กจะเจริญเป็นหนุ่มสาวเร็วขึ้น เด็กผู้หญิงมีประจำเดือนหรือตกไข่เร็วขึ้น ส่วนเด็กชายก็มีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนเพศเร็วขึ้น การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงของร่างกายของเด็กชายและหญิงดังกล่าวจึงนำมาสู่การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรนั่นเอง การที่เด็กมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรก่อให้เกิดผลเสียต่างๆ มากมายดังกล่าวมาแล้ว (กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข, 2555)

วัยรุ่นหญิง หมายถึง กลุ่มคนในช่วงอายุ 10-19 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีสุขภาพดีกว่าวัยอื่น อย่างไรก็ตามวัยรุ่นจำนวนหนึ่งกลับต้องเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ซึ่งมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ การฆ่าตัวตาย ความรุนแรง รวมถึงภาวะแทรกซ้อนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ ปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่น ซึ่งประเทศต่างๆ ให้ความสนใจอย่างมาก และพยายามหาวิธีแก้ไข คือ การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ (Unintended Pregnancy) เนื่องจากปัญหาดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับทั้งตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ซึ่งเป็นปัญหา และทำให้เกิดผลกระทบใน

หลากหลายมิติ เช่น พฤติกรรม สุขภาพ สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เป็นต้น การทำความเข้าใจกับสถานการณ์ แนวโน้มปัจจัย ผลกระทบ และบริบทแวดล้อมของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในแต่ละพื้นที่ จึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนานโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการป้องกันแก้ไขปัญหา รวมทั้งให้การดูแลวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ และทารก

การตั้งครรภ์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในเวลาที่เหมาะสม ทั้งทางด้านสรีระร่างกาย และวัยวุฒิ แต่ถ้าหากเกิดขึ้นกับสตรีที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ หรือยังไม่พร้อม โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 9 -19 ปี มักจะก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งต่อตัวเด็กเองและครอบครัว แพทย์หญิงจิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์รามธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ให้ข้อมูลว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปัจจุบันมีประมาณร้อยละ 20 - 30 ของการตั้งครรภ์ทั้งหมด (จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์, 2551) นับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างมาก มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ อารมณ์และสังคม จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพจากที่ต้องพึ่งพา ไปสู่การดูแลตนเองมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาจากความรู้ที่ไม่ถึงการณ์ เนื่องด้วยเป็นวัยแห่งการอยากรู้ อยากรลอง และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องเพศผ่านสื่อต่างๆ ในปัจจุบันที่เอื้ออำนวยและเปิดโอกาสให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนวัยอันควรมากขึ้น ผลที่ตามมาจากการมีเพศสัมพันธ์นอกจากการติดเชื้อแล้ว ยังมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นไม่ว่าจะเกิดด้วยความสมัครใจ อีกทั้งอาจนำไปสู่การเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ได้ อันตรายต่างๆ ที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพของมารดาและทารกที่เกิดจากมารดาวัยรุ่นนั้นพบได้มากกว่าการตั้งครรภ์ในผู้ใหญ่

ทุกวันนี้ต้องยอมรับว่าการตั้งครรภ์หรือตั้งท้องก่อนแต่งมีจำนวนมากขึ้นหลังจากที่มี การสำรวจกันว่าการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกที่นับวันจะเริ่มที่อายุน้อยๆ กันเร็วขึ้น จึงทำให้เราต้องมาเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการท้องก่อนแต่งโดยเฉพาะในวัยรุ่นวัยเรียน หรือว่าจะทำอย่างไรดี หากว่าเกิดผิดพลาดแล้วทำให้เกิดการตั้งครรภ์หรือการท้องขึ้นมาในวัยเรียนซึ่งจริงๆ แล้วเราเองก็คงไม่อยากให้เรื่องนี้เกิดขึ้นกับคนที่เรารักและคนที่เฝ้ารักเรา แต่หากเกิดขึ้นแล้วก็เป็นเรื่องที่ต้องตัดสินใจจะก้าวต่อไปในชีวิตข้างหน้าหรือรับผิดชอบต่อไปแบบมีเข็มทิศชีวิตที่มีคุณภาพ เราลองมาเรียนรู้ถึงสิ่งที่เป็นประโยชน์ในเรื่องนี้กันดีกว่าว่าจะต้องทำ

อย่างไรถึงจะดูแลความรักนี้ให้มีความสุขและหากเกิดผิดพลาดไปเราจะมีทางออกที่ดีได้อย่างไร เราควรที่จะรู้จักคุณค่าของตนเองหรือรู้จักรักตนเองให้มากเพราะจะทำให้คุณไต่ตรองและคิดรอบคอบว่าคุณจะมอบความรักให้กับคู่ของเราอย่างมีความรับผิดชอบอย่างไร เมื่อเรารักตนเองอย่างสร้างสรรค์มากเราก็น่าจะมอบความรักที่สวยงามนี้กับคู่ของเราได้อย่างดีสำหรับความรักในวัยเรียนกับเรื่องเพศสัมพันธ์ไม่สามารถปฏิเสธเรื่องนี้ได้วามักมาคู่กัน แต่เราเองก็ต้องยอมรับว่าการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นวัยเรียนนี้เป็นสิ่งที่จะช่วยป้องกันได้อย่างดีเยี่ยมในวัยที่ยังไม่ถึงเวลาอันควร และการปฏิเสธก็ไม่ได้มีความหมายว่าเราไม่รักแฟนของเรา ตรงกันข้ามกลับทำให้เรียนรู้ว่าการรู้จักอดทนรอได้จะทำให้ความรักและเพศสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีคุณภาพหรือมีคุณค่ามากขึ้นเมื่อถึงวัยที่พร้อมแล้ว นอกจากนี้เราก็คงได้พิสูจน์รักแท้ของเราด้วยว่าคู่ของเราคนที่เราจะรัก ดูแลรับผิดชอบด้วยความจริงใจและเห็นคุณค่าของเราแค่ไหน หากเราตัดสินใจที่จะมอบความรักผ่านภาษากายด้วยกันแล้วการป้องกันโดยใช้ถุงยางอนามัยพร้อมกับรับประทานยาคุมกำเนิดและการนับหน้า 7 หลัง 7 ควบคู่กันก็จะเป็นวิธีช่วยป้องกันที่ดีที่สุดไม่ให้ตั้งครรภ์และปลอดภัยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ (กรมสุขภาพจิต, 2556)

ความหมาย ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent Pregnancy) หมายถึง การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีอายุระหว่าง 10-19 ปี โดยถืออายุ ณ เวลาที่คลอดบุตร ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น “adolescents” คือช่วงอายุ 15-19 ปี และ “younger adolescents” คือช่วงอายุ 10-14 ปี สถานการณ์ในประเทศไทยจากข้อมูลของกรมอนามัยพบว่า การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 10 ในปี พ.ศ.2544 เป็นร้อยละ 40 ในปี พ.ศ.2552 และเริ่มมีเพศสัมพันธ์อายุน้อยลงเรื่อยๆ การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีความเสี่ยงมากกว่าการตั้งครรภ์ในผู้ใหญ่ปัญหาหลังคลอดด้านมารดาภาวะโลหิตจางเกิดจากการได้รับธาตุเหล็กและโฟเลตไม่เพียงพอ โรคติดเชื้อต่างๆ เช่น วัณโรค โดยเฉพาะในผู้ติดเชื้อเอชไอวี มาลาเรีย พยาธิปากขอ การเสียเลือด ซึ่งภาวะโลหิตจางนี้จะส่งผลให้เกิดการติดเชื้อหลังคลอดได้มากขึ้น

ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก่อให้เกิดผลกระทบด้านพฤติกรรมและการเจริญพันธุ์ เพราะเป็นการตั้งครรภ์ที่มักจะไม่ได้อาสาหรือไม่ปรารถนาและส่งผลกระทบทางด้านสุขภาพอนามัยของมารดาและทารกดังนี้

1.ผลกระทบทางมารดาวัยรุ่น

1.1 การเจริญเติบโตของร่างกาย การตั้งครรภ์จะมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย เช่น ในเรื่องความสูง วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในระยะ 5 ปี แรก หลังจากเริ่มมีประจำเดือน จะมีความสูงของร่างกายน้อยกว่าคนอื่น ทั้งนี้เนื่องจากระหว่างตั้งครรภ์จะมีการหลั่งของฮอร์โมนเอสโตรเจน (Estrogen) มาก ทำให้ Epiphysis ของกระดูกปิดเร็วขึ้น ก่อให้เกิดผลกระทบต่อภาวะอนามัยเจริญพันธุ์

1.2.ภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ ภาวะแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์ ของวัยรุ่นจะมากกว่า ผู้ที่มีอายุเกินกว่า 20 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีฐานะยากจน ทุพโภชนาการ ไม่ได้ฝากครรภ์ หรืออายุน้อยกว่า 17 ปี ยิ่งอายุน้อยเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนของการตั้งครรภ์ ทั้งในระยะการคลอด ระยะคลอด และหลังคลอด ได้มากขึ้น ซึ่งภาวะแทรกซ้อนที่พบได้แก่ อุบัติการณ์ของภาวะเลือดจางในระหว่างการตั้งครรภ์สูง ภาวะความดันโลหิตสูงจากการตั้งครรภ์ (Hypertensive disorder of pregnancy) จะสูงขึ้น และมีอาการรุนแรงกว่า มีอัตราการชัก (Eclampsia) สูงกว่า และมีอัตราการตายจากภาวะนี้มากเป็น 3.5 เท่าของมารดาที่มีอายุมากกว่า 20 ปี ภาวะเจ็บครรภ์นาน (Prolong labour) การคลอดติดขัด (Obstructure labour) ซึ่งมักเกิดจากศีรษะทารกไม่ได้สัดส่วนกับช่องเชิงกราน (Cephalopelvic disproportion) เนื่องจากการเจริญเติบโตของกระดูกเชิงกรานยังไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะในมารดาที่อายุน้อยกว่า 15 ปี ถ้าไม่สามารถช่วยด้วยการผ่าตัดทำคลอด ก็จะเกิดมดลูกแตก มารดาและทารกอาจเสียชีวิต มีภาวะคลอดก่อนกำหนดสูง โรคทางพันธุกรรมอื่นๆ แม้วัยรุ่นมีโรคทางอายุรกรรมกรรมต่างไปจากวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากเป็นระยะที่เปลี่ยนจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ จึงมักพบโรคที่เกิดจากการอักเสบติดเชื้อต่างๆ เช่นเดียวกับวัยเด็ก เช่น หนองใน อีสุกอีใส คางทูม ไอกรน การอักเสบจากไวรัสชนิดต่างๆ นอกจากนี้โรคทางเดินปัสสาวะอักเสบ เริ่มและโรคทางเพศสัมพันธ์ พบได้บ่อยกว่าผู้ใหญ่ที่ตั้งครรภ์ อัตราการตายของมารดาสูง มารดาที่อายุน้อยกว่า 20 ปี และตั้งครรภ์ครั้งแรกจะมีอันตรายมากที่สุด

เนื่องจากสรีระวิทยาของร่างกายยังไม่เจริญเต็มที่ มดลูกยังทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์ การตั้งครรภ์ในระยะนี้เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและตายจากภาวะแทรกซ้อน จากการตั้งครรภ์และการคลอด และหลังคลอด จากการศึกษาทั่วโลก พบว่าสตรีตั้งครรภ์และคลอดก่อนอายุ 20 ปี หรือภายหลังอายุ 30 ปีไปแล้ว โดยสาเหตุการตายที่สำคัญคือครรภ์เป็นพิษและการตกเลือด ซึ่งในประเทศไทย สาเหตุการตายที่พบมากที่สุด คือ การตกเลือด (รุ่งรัมย์ ศรีวงศ์พันธ์, 2524)

ดังนั้นจึงส่งผลกระทบในด้านต่างๆของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและผลกระทบทางสังคม ดังนี้

1.ผลกระทบระยะยาว การตั้งครรภ์ในสตรีวัยรุ่น ไม่ได้มีผลต่อชีวิตสมรสในอนาคต แต่พบการคลอดบุตรมากกว่าในหญิงทั่วไป โดยเฉพาะในวัยรุ่นอายุน้อยจะพบช่วงเวลาระหว่างการตั้งครรภ์แต่ละครั้งสั้นกว่า มักจะพบในกลุ่มที่ระดับการศึกษาต่ำ เศรษฐฐานะต่ำ ซึ่งการคลอดบุตรในช่วงอายุที่ยังไม่พร้อมจะทำให้ยังมีปัญหาทางเศรษฐกิจมากขึ้น ส่งผลถึงภาวะทางสังคมของบุตรในอนาคตด้วยเช่นกัน และหากคู่สมรสมีอายุน้อยด้วยแล้วฐานะของครอบครัวนั้นก็ยิ่งยากจนกว่า

2.ผลกระทบด้านทารก การคลอดก่อนกำหนด และทารกน้ำหนักน้อยทารกที่คลอดก่อนอายุครรภ์ 33 สัปดาห์ หรือน้ำหนักตัวน้อยกว่า 1,500 กรัม มีภาวะทุพพลภาพและอัตราการตายปริกำเนิดเพิ่มขึ้น โดยในประเทศพัฒนาแล้ว เด็กกลุ่มนี้จะถูกดูแลใน NICU ซึ่งมีค่าใช้จ่ายมาก และมารดาของทารกกลุ่มนี้จะเผชิญกับภาวะเครียดและซึมเศร้า และหลังจากที่เด็กเหล่านี้กลับบ้านไปก็ยังคงต้องได้รับการดูแลที่มากกว่าปกติ

3.ผลกระทบด้านการติดเชื้อบาดทะยัก จากการได้รับวัคซีนที่ไม่เพียงพอ ซึ่งสามารถป้องกันได้โดยจัดกระบวนการคลอดที่สะอาดและการให้วัคซีนป้องกันบาดทะยัก

4.ผลกระทบด้านการให้นมบุตร มักมีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ค่อนข้างน้อย ทำให้ทารกในกลุ่มนี้ได้รับการเลี้ยงดูด้วยอาหารเสริม ซึ่งเสี่ยงต่อการติดเชื้อและภาวะทุพโภชนาการ อันจะทำให้เกิดภาวะทุพพลภาพและเสียชีวิตในทารกได้

ผลกระทบต่อสังคม

ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ส่งผลกระทบต่อสังคม โดยเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาได้แก่ เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เกิดปัญหาการทำแท้ง เกิดปัญหาเด็กมีปัญหาละเลยและเด็กเร่ร่อน เกิดปัญหาความเสื่อมวัณธรรมอันดีของไทย ปัญหาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ปัญหายาเสพติด บุหรี่ เหล้า และการพนัน ปัญหาแหล่งบันเทิง ผับ บาร์ อ่างบ่อนวดและซ่อง ปัญหาภาพยนตร์โป๊ สื่อลามกอนาจาร ปัญหาการล่อลวง ปัญหาคุณภาพชีวิตตกต่ำ และปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาร่วมต่างๆ ทำให้ชาดประชากรที่มีคุณภาพในการพัฒนาสังคมให้ก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

การแก้ไขและป้องกันปัญหาเด็กตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าปัจจุบันปัญหาเด็กตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรเป็นปัญหาใหญ่มากสำหรับประเทศไทย ขณะนี้ประเทศไทยมีเด็กวัยรุ่นตั้งครรภ์ถือเป็นอันดับ 2 ในประเทศแถบอาเซียน เรื่องนี้เป็นประเด็นที่สังคมหลายฝ่ายกำลังให้ความสนใจและเร่งทำการป้องกันแก้ไข โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาแล้ว การแก้ไขนั้นเป็นเรื่องที่ครอบครัวทั้งฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จะต้องร่วมกันรับผิดชอบเยียวยาแก้ไขและหาทางออกที่เหมาะสม โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดสำหรับเด็กทั้งเด็กหญิงที่กำลังตั้งครรภ์และเด็กชายที่ร่วมการก่อกำเนิดทารก รวมทั้งเด็กทารกที่กำลังจะคลอดออกมา เนื่องจากเด็กที่กำลังตั้งครรภ์ ยังจำเป็นต้องเติบโตและพัฒนาในฐานะที่เป็นเด็กและเยาวชน ในขณะที่เด็กทารกก็ควรจะได้รับเลี้ยงดูที่เพียงพอที่จะทำให้เขาเติบโตและพัฒนาตามที่ควรจะเป็นสภาวะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเมื่อเกิดปัญหา ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องมักหาทางออกด้วยการจับเด็กที่ตั้งครรภ์แต่งงานและอยู่กินฉันสามีภรรยา กับฝ่ายชายที่มักจะเป็นเด็กด้วยกันทั้งสองฝ่าย ในความเป็นจริงการแต่งงานมิได้แก้ไขปัญหานี้ เนื่องจากเด็กทั้งสองฝ่ายยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสามีภริยารวมทั้งการเป็นพ่อแม่ ที่สำคัญคือพวกเขายังต้องพึ่งพิงผู้ปกครองในฐานะที่ยังเป็นเด็กจึงยังไม่อาจพึ่งตนเอง ยังต้องการเวลาและโอกาสอีกมาก ในการพัฒนาตนเองขึ้นมาจนสามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว จนสามารถก่อกำเนิดครอบครัวใหม่แยกจากครอบครัวเดิมของตนทั้งเด็กหญิงเด็กชาย รวมทั้งยังต้อง

รับผิดชอบร่วมกันดูแลอีกชีวิตหนึ่งที่กำลังจะเกิดมา ดังนั้นทางแก้ไขจึงควรพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบของทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย ที่จะต้องร่วมกันรับผิดชอบอย่างไรบ้าง แม้ว่าจะไม่ได้แต่งงานกันในการผ่อนเบาภาระต่างๆ ของครอบครัวที่ตนยังต้องพึ่งพาพ่อแม่ พร้อมทั้งทุ่มเทเวลาและความสามารถในการพัฒนาตนเอง ด้านการศึกษาการฝึกอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรับผิดชอบในการดูแลเลี้ยงดูทารกร่วมกันอย่างไร โดยมีครอบครัวและญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย ร่วมกันให้ความสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างเต็มที่มากยิ่งขึ้น ช่วยถ่ายทอดทักษะที่จำเป็นต่อการเลี้ยงดูเด็กทารก หากสมาชิกในครอบครัวไม่อาจช่วยเหลือถ่ายทอดด้วยตนเอง จะต้องแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้มีทักษะเชี่ยวชาญจากภายนอก ทั้งนี้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตของทั้งสองฝ่าย

2. ความรับผิดชอบของทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย รวมถึงครอบครัวของทั้งสองฝ่าย ในการแก้ไขผลกระทบที่ติดตามมาจากการทำให้ตั้งครรภ์ร่วมกันอย่างไร เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยของเด็กในครรภ์และแม่วัยเด็ก การพยายามสร้างโอกาสและเงื่อนไขให้แม่วัยเด็กสามารถดำเนินชีวิตเรื่องการศึกษาศึกษาการฝึกอาชีพต่อไปได้โดยไม่ติดขัด ร่วมกันแก้ไขปัญหาคความกดดันจากสังคมที่มีต่อแม่ตั้งครรภ์ในวัยเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ทำให้แม่วัยเด็กมีความรู้สึกผ่อนคลาย ไม่มีความทุกข์ความเครียดความกังวลโดยครอบครัวและญาติพี่น้องของทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้ทารกในครรภ์มีปัญหาสุขภาพต่างๆ เช่น ความพิการทั่วไปและความพิการทางสมอง รวมทั้งทำให้การเจริญเติบโตของทารกในครรภ์เฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสมองของทารกเป็นไปด้วยดี ทั้งนี้ฝ่ายชายต้องมีบทบาทสำคัญในเรื่องเหล่านี้เพราะการแสดงบทบาทหน้าที่ในเรื่องเหล่านี้ของฝ่ายชาย มีผลอย่างยิ่งในการคลี่คลายปัญหาดังกล่าวข้างต้น

3. ความรับผิดชอบต่อตนเองที่ต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อสามารถพึ่งตนเองโดยเร็ว รวมทั้งสามารถเป็นที่พึ่งของเด็กทารกได้ด้วย ทั้งนี้เมื่อขณะก่อนการตั้งครรภ์ เด็กทั้งคู่มีภาระเฉพาะการพัฒนาตนเองขึ้นมาจนสามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว หรืออาจรับผิดชอบช่วยลดภาระต่างๆ ของครอบครัวเท่าที่จะทำได้เท่านั้น แต่เมื่อให้กำเนิดเด็กทารกก็จะมีภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลและเลี้ยงดูเด็กทารก เมื่อมีภาระเพิ่มขึ้นทั้งของตนเองและของครอบครัว

เช่นนี้ก็จำเป็นต้องเร่งรัดการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ให้นึกเน้นจริงจังมากขึ้น เพื่อลดระยะเวลาในการต้องเป็นภาระของคนอื่นๆ ให้สั้นที่สุดของทั้งสองฝ่าย หากยังมีความรักผูกพันระหว่างเด็กหญิงและเด็กชายไม่ใช่เพียงเรื่องความต้องการทางเพศ ย่อมถึงเวลาอันเหมาะสมที่เขาทั้งสองจะร่วมชีวิตกันเป็นสามีภริยาอย่างแท้จริง

สรุป

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักเป็นการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ส่วนมากไม่ได้รับการดูแลครรภ์ที่เหมาะสม ทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ทั้งต่อทารกและหญิงตั้งครรภ์เอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องป้องกันและหาทางแก้ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ผู้ปกครองจึงต้องมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้บุตรหลานได้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควร การคบเพื่อนต่างเพศเป็นสิ่งที่ทำได้ แต่ต้องเป็นไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม ผู้หญิงต้องรักษาวลิตรงตัวเพื่อจักได้ไม่เกิดปัญหามีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ยังพบปัญหาสภาพครอบครัวแตกแยก ปัญหาความสัมพันธ์และการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ครอบครัวที่ขาดกลไกการสนับสนุนในการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ตลอดจนกระแสโลกาภิวัตน์ความทันสมัย และสภาพเศรษฐกิจที่บีบคั้น ทำให้เกิดภาวะความตลกขบขันของความรู้เพื่อให้ เท้าหันสื้อและสิ่งแวดล้อมที่เลวร้ายส่งผลให้ เกิดช่องว่างระหว่างวัยทำให้แนวโน้มสถานการณ์ ของเด็กห่างเหินจากครอบครัวยิ่งขึ้นการแก้ปัญหาเชิงสาเหตุและปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว เพื่อลดอัตราการตั้งครรภ์และการคลอดของเยาวชนควรใช้ฐานชุมชนเป็นพื้นที่เป้าหมาย และสร้างกระแส

การขับเคลื่อนโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการร่วมแรงร่วมใจของชุมชนและการทำงานอย่างบูรณาการของภาคี หน่วยงานต่างๆรวมทั้งตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว สถานศึกษา บุคลากรทางการแพทย์ หน่วยงานของรัฐ และองค์กรเอกชนต่างๆ เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข. (2557) .วัยรุ่นตั้งครรภ์. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2557. จาก

http://thainews.prd.go.th/centerweb/News/NewsDetail?NT01_NewsID=TNSOC5712130010087.

กรมสุขภาพจิต. (2556). Team Content. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557. จาก www.thaihealth.or.th.

กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข. (2555). สถิติอัตราการตั้งครรภ์. (สืบค้นเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2557).

ข้อมูลรายงานเฉพาะกิจโรงพยาบาลสายใยรักแห่ง

ครอบครัว. (2552) สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2557. จาก

www.uniserv.buu.ac.th/forum2/post.asp?met hod=TopicQuote.

จิราภรณ์ ประเสริฐวิทย์. (2551). เด็ก 11 ขวบ ตั้งท้องตั้งแต่ยังไม่มีการประจำเดือน. (สืบค้นเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2557).

สถานการณ์ตั้งครรภ์และคลอดบุตรก่อนวัยอันควร. (2555). สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2557. จาก <http://www.m stat detail.php?pageid=165>.

หลักการตรวจวัดจุลินทรีย์ในอากาศสำหรับงานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม Principles of Measurement of Airborne Microorganisms for Environmental Health

ศราวุธ แสงคำ
Sarawut Sangkham

สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Occupational Health and safety Major, Faculty of Public Health, Chulalongkornrajavidyalaya University

บทนำ

บรรยากาศเป็นองค์ประกอบหนึ่งของธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ สัตว์ และพืช อีกทั้งยังทำหน้าที่ป้องกัน และขจัดสารมลพิษที่ถูกปล่อยสู่บรรยากาศทั้งที่มาจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และกิจกรรมมนุษย์ โดยเฉพาะพื้นที่อุตสาหกรรม และชุมชนเมืองขนาดใหญ่ถือเป็นแหล่งหนึ่งที่สำคัญต่อการแพร่กระจายฝุ่น และก๊าซพิษสู่บรรยากาศ นอกจากนั้นภายในมลพิษดังกล่าวยังมีอนุภาคแขวนลอยชีวภาพเป็นองค์ประกอบอยู่ด้วย และสามารถอยู่ได้ทั้งที่เป็นลักษณะของแข็งและเหลว และจุลินทรีย์หรือละอองชีวภาพจึงเป็นปัญหามลพิษทางชีววิทยาที่สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์ โดยเฉพาะโรคระบบทางเดินหายใจ ติดเชื้อ และภูมิแพ้ เป็นต้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนทางสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมของมนุษย์ในปัจจุบันจึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดความบั่นทอนต่อคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ทั้งภายใน และนอกอาคารได้ เพราะฉะนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญในการเฝ้าระวังละอองชีวภาพแขวนลอยในอากาศเพื่อให้ทราบความเข้มข้นที่ถูกต้องชัดเจน เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงความสัมพันธ์กับอาการเจ็บป่วยของประชาชน

การศึกษาจุลินทรีย์ในอากาศจำเป็นต้องมีเครื่องมือการเก็บตัวอย่างอากาศที่ได้มาตรฐานและเป็นสากลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ และน่าเชื่อถือสูงสำหรับนำมาตรวจวัดชนิดและความเข้มข้นเชื้อราที่ปนเปื้อนอยู่ในอากาศทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร ซึ่งวิธีการตรวจวัดจุลินทรีย์ในอากาศมีข้อดี-ข้อเสีย แตกต่างกัน ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้สนใจหรือต้องการศึกษาในงานวิจัยด้านจุลินทรีย์ในอากาศ

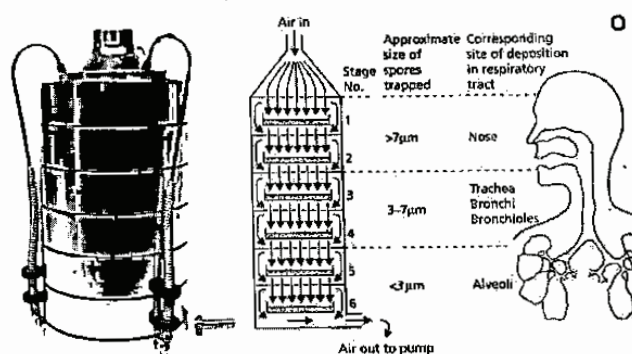
บทความนี้เป็นการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือและหลักการตรวจวัดจุลินทรีย์ในอากาศ รวมทั้งข้อดีและข้อเสียจากหนังสือ เอกสาร วารสารวิจัย เว็บไซต์ และนำเสนอข้อมูลวิธีการตรวจวัดที่เป็นมาตรฐานสากลและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศไว้ ดังนี้

1.เทคนิค Active impaction onto agar
ประกอบด้วย 2 เครื่องมือ คือ

1.1 การเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ในอากาศ แบบ Andersen sampler

การเก็บตัวอย่างเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศแบบ Impaction อาศัยหลักการดูดอากาศผ่านลงไปในผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งโดยตรง ซึ่งจุลินทรีย์ที่แขวนลอยในอากาศจะตกลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อแข็ง โดยอุปกรณ์ที่ใช้แบ่งเป็นแบบชั้นเดียวที่ไม่แยกขนาดอนุภาค (Single stage sieve sampler) และแบบหลายชั้นที่สามารถแยกขนาดของอนุภาคได้ (Stacked sieves sampler) จะมีลักษณะเป็นชั้น 6 ชั้น โดยแต่ละชั้นมีรูพรุนขนาดแตกต่างกัน และเรียงขนาดของรูพรุนในแต่ละชั้นจากขนาดใหญ่ในชั้นแรก คือ 1.81 มิลลิเมตร ไปจนถึงขนาดเล็กในชั้นที่ 6 คือ 0.25 มิลลิเมตร โดยเครื่องมือถูกออกแบบอัตราการดูดอากาศไว้ที่ 28.3 ลิตรต่อนาที โดยเครื่องมือชนิดนี้ถูกพัฒนาขึ้นโดย Andersen ตั้งแต่ในปี ค.ศ. 1950s จึงนิยมเรียกว่า “Andersen six-stages impactor” หลักการเก็บตัวอย่างอากาศจะถูกดูดเข้า Sampling port ผ่านชั้นขนาดต่างๆ ที่วางงานเพาะเชื้อที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งในแต่ละชั้นโดยอนุภาคจุลินทรีย์ที่แขวนลอยในอากาศจะถูกแยกขนาดตามขนาดของรูพรุนในแต่ละชั้น จึงสามารถนำมาใช้ในการศึกษาจุลินทรีย์ในอากาศตาม

ขนาดที่ต้องการได้ (เบญจรัตน์ ประภักดิ์, 2550 ; ศราวุฒิ แสง คำ, 2557)

ภาพที่ 1 เครื่องเก็บละอองชีวภาพแขวนลอย “Andersen six-stages impactor”
(Jim, 2000; ศราวุฒิ และพรพรรณ, 2557)

ข้อดี สามารถเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งได้โดยตรง ไม่ล่าช้าระหว่างการเก็บตัวอย่าง และนำไปปมเชื้อได้ทันที สามารถบอกถึงการตกสะสมของอนุภาคในระบบทางเดินหายใจของมนุษย์ได้ได้ ข้อมูลที่ได้มีความน่าเชื่อถือ และใช้เป็นวิธีการตรวจวัดมาตรฐานทางละอองชีวภาพแขวนลอยในอากาศ เครื่องมือมีความคงทน แข็งแรง เหมาะสำหรับการใช้งานตรวจวัดภาคสนามได้ สะดวก รวดเร็ว และทำความสะอาดได้ง่าย

ข้อเสีย การตรวจวัดจุลินทรีย์หรือเชื้อราที่มีเจริญบนอาหารเลี้ยงเชื้อแต่ละชนิดอาจมีการเจริญซ้อนทับกันเป็นกลุ่มก้อนทำให้เกิดการนับเป็นโคโลนีที่ผิดได้ รวมถึงอัตราการดูดอากาศอาจส่งผลให้จุลินทรีย์บางชนิดตายไป และเกิดการสูญเสียน้ำระเหว่าเก็บตัวอย่าง ซึ่ง Xu และคณะ (2013)

แนะนำให้แก้ไขโดยใช้ Mineral oil layer ประมาณ 100 µL เกลบนอาหารเลี้ยงเชื้อก่อนนำไปเก็บจุลินทรีย์ หรืออนุภาคแขวนลอยชีวภาพ และข้อเสียอีกอย่างคือเวลาในการเก็บตัวอย่างมีจำกัดเพียง 30 นาที หากต้องการเก็บตัวอย่างเป็นเวลานานต้องเปลี่ยนจานเพาะเชื้อเป็นชุดที่สองและในบริเวณสิ่งแวดล้อมที่มีการปนเปื้อนจุลินทรีย์สูง ประมาณ $10^7 - 10^{10}$ CFU/m³ อาจต้องใช้ตัวกรองอากาศร่วมด้วยและอาจต้องเก็บตัวอย่างเพียงไม่กี่วินาที เพราะเมื่อปมเชื้อแล้วเสร็จจึงจะสามารถนับโคโลนีได้ชัดเจนและต้องไม่เกิด 300 โคโลนีต่อเพลท ซึ่งเทคนิคนี้นิยมใช้สำหรับตรวจวัด และเฝ้าระวังจุลินทรีย์ก่อโรคในอากาศทั้งภายในและภายนอกอาคาร อย่างแพร่หลายในยุโรป อเมริกา และออสเตรเลีย สำหรับประเทศไทยยังเข้าถึงเครื่องมือชนิดนี้ไม่มากนัก

ตารางที่ 1 แสดงค่า Cutoff diameter ของเครื่องแอนเดอร์เซนอิมแพคเตอร์ ชนิด 6 ชั้น

ชั้นที่	ช่วงขนาดอนุภาคที่กักเก็บได้ (µm)	Cutoff size, Dp50 (µm)
1	>7	7.1
2	4.7-7.0	4.7
3	3.3-4.7	3.3
4	2.1-3.3	2.1
5	1.1-2.1	1.1
6	0.65-1.1	0.65

ที่มา: Pastuszka, Iwasiewicz, & Bragoszewska, (2013)

1.2 การเก็บตัวอย่างเชื้อราหรือจุลินทรีย์ในอากาศแบบ Slit sampler

เป็นเครื่องมือชนิดแรกที่ใช้เก็บจุลินทรีย์ในอากาศ โดยอาศัยปริมาตรอากาศให้เคลื่อนที่ผ่าน Narrow slit แต่ละ slit

อย่างรวดเร็ว ลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อชนิดแข็ง โดย Slit หรือจานเพาะเชื้อจะหมุนด้วยอัตราการดูดอากาศ 30 ลิตรต่อนาที (สำหรับ 1 slit) และ 700 ลิตรต่อนาที (สำหรับ 4 slit)

ข้อดี สะดวก รวดเร็ว ใช้งานง่าย สามารถเก็บจุลินทรีย์หรือเชื้อราลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งได้โดยตรง ไม่ล่าช้าระหว่างการเก็บตัวอย่างไปบ่มเชื้อทำให้สูญเสียจุลินทรีย์ที่มีชีวิตน้อยมาก

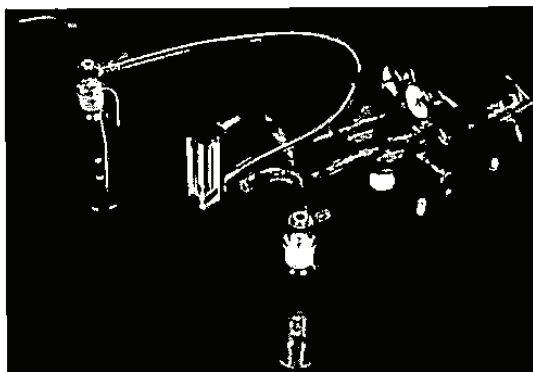
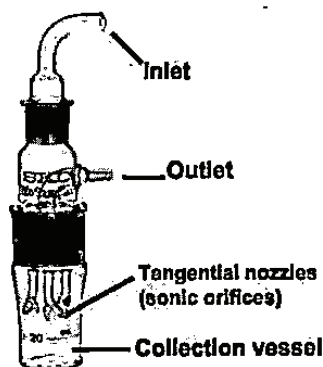
ข้อเสีย จุลินทรีย์และเชื้อราแขวนลอยในอากาศที่เจริญบนอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งเฉพาะไม่สามารถบอกถึงการกระจายขนาดขนาดอนุภาคได้เหมือนกับเครื่อง Andersen six-stages impactor และมีโอกาสเกิดการสูญเสียความชื้นถ้าเก็บตัวอย่างมากกว่า 1 ชั่วโมง

2. การเก็บจุลินทรีย์ในอากาศแบบลงในของเหลว (Impingement into liquid) วิธีนี้อาศัยหลักการดูดอากาศที่คาดว่ามิจุลินทรีย์แขวนลอยอยู่ลงในของเหลว (Buffer) หรืออาหารเลี้ยงเชื้อเหลว (Broth) มักนิยมเรียกอุปกรณ์นี้อย่างแพร่หลายว่า “Liquid impinger” ซึ่งสามารถดูดอากาศด้วยอัตราไม่เกิน 12.5 ลิตรต่อนาที ลงไปในสารละลายหรืออาหารเลี้ยงเชื้อเหลวที่มีปริมาตร ประมาณ 20 มิลลิลิตร และใช้เวลาในการเก็บตัวอย่าง ประมาณ 20 นาที โดยอนุภาคแขวนลอยในอากาศจะถูกกักเก็บในสารละลาย จากนั้นนำสารละลายใน

ขวดที่มีเชื้อจุลินทรีย์นำไปเพาะเลี้ยงลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อแข็ง แล้วนำไปบ่มเพื่อบันทึกจำนวนโคโลนีของจุลินทรีย์ที่เจริญในอาหารเลี้ยงเชื้อ

ข้อดี ไม่เกิดปัญหาในการเก็บตัวอย่างที่มีความเข้มข้นมากๆ เนื่องจากเก็บตัวอย่างลงในอาหารเลี้ยงเชื้อเหลว เชื้อจุลินทรีย์ที่เก็บได้มีโอกาสรอดชีวิตได้ดีกว่าการเก็บตัวอย่างแบบลงบนอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งโดยตรง วิธีนี้ไม่มีข้อจำกัดต่อการนับจำนวนจุลินทรีย์ เนื่องจากจะทำการคำนวณแบบ Serial dilution ทำให้ช่วงความเข้มข้นที่คำนวณกลับต่อปริมาตรได้ และเป็นเทคนิคที่ใช้อย่างแพร่หลาย

ข้อเสีย ลักษณะของเครื่องมือชนิดนี้ทำจากแก้วอาจทำให้เกิดการแตกหักได้ง่าย ในกรณีที่มียัตราการดูดอากาศสูงอาจทำให้เซลล์จุลินทรีย์แตกหัก (Fragment) และสูญเสียจุลินทรีย์ที่มีชีวิตได้ ในกรณีที่สภาพอากาศที่อุ่นหรือร้อนจะทำให้อาหารเลี้ยงเชื้อเหลวเกิดการระเหยได้ง่าย ดังนั้น เครื่องมือชนิดนี้อาจเหมาะสมสำหรับเก็บจุลินทรีย์ในอากาศในฤดูหนาว ห้องเย็นหรือห้องแช่แข็ง เป็นต้น

ภาพที่ 2 ตัวอย่างอุปกรณ์ Liquid impinger สำหรับเก็บตัวอย่างละอองชีวภาพแขวนลอยที่ระยะเวลา 8 ชั่วโมงลงในสารละลายหรืออาหารเลี้ยงเชื้อเหลว (U.S. Department of Health and Human Services, 2005; SKC, 2012)

3. การเก็บตัวอย่างเชื้อราและจุลินทรีย์ในอากาศด้วยวิธีการกรอง (Filtration) วิธีการเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ในอากาศชนิดนี้นิยมใช้สำหรับการเก็บตัวอย่างสปอร์ของเชื้อราและแบคทีเรียบางชนิดผ่านลงบนเยื่อกรอง (Membrane filter) โดยการนำแผ่นเยื่อกรองขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 37 หรือ 47 มิลลิเมตร ใส่ลงในโถพลาสติก หรือ Personal filter sampler ซึ่งอัตราการดูดอากาศขึ้นอยู่กับวัสดุ และขนาดที่ใช้กรองโดยทั่วไปการดูดอากาศจะผ่านเยื่อกรองด้วย

อัตราเร็ว 1-4 ลิตรต่อนาที สำหรับเก็บตัวอย่างกับตัวบุคคล (Personal sampling) แต่ถ้าใช้เก็บตัวอย่างแบบตั้งพื้นจะใช้แบบตารี่เป็นแหล่งกำเนิดไฟฟ้าสำหรับดูดอากาศด้วยอัตรา 100 ลิตรต่อนาที โดยอากาศที่มีเชื้อราปะปนอยู่จะตกอยู่บนแผ่นเยื่อกรอง จากนั้นนำไปศึกษาเชิงปริมาณ โดยนำเยื่อกรองมาตรวจนับจำนวนสปอร์ภายใต้กล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนแบบใช้แสงและฟลูออเรสเซนส์หรือนำแผ่นเยื่อกรองมาล้างเอาจุลินทรีย์ที่ติดบนแผ่นเยื่อกรองออกด้วยสารละลายบัฟเฟอร์

และนำไปเพาะเลี้ยงลงในอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งแล้วนำไปบ่มเพาะเชื้อ และนับจำนวนโคโลนี ปัจจุบันเทคนิคนี้ได้รับการยอมรับอย่างมากสำหรับเก็บตัวอย่างเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบผนังเซลล์หรือสารพิษจากจุลินทรีย์ เช่น Endotoxin, ipopolysaccharide และ glucans (ng/m-3) เป็นต้น

ข้อดี ใช้แหล่งกำเนิดไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ขนาดเล็กไม่จำเป็นต้องใช้กระแสไฟฟ้าหลัก เครื่องมือนี้สามารถพกพาได้ อีกทั้งยังเหมาะสำหรับใช้ในการศึกษาภาคสนามได้อย่างสะดวกและง่าย มีประสิทธิภาพในการตรวจนับจำนวนเชื้อราและจุลินทรีย์ที่มีชีวิตทั้งหมดและศึกษาขนาดรูปร่างและขนาดอนุภาคได้

ข้อเสีย การเก็บตัวอย่างด้วยวิธีนี้จะต้องแยกขนาดของอนุภาคภายใต้กล้องจุลทรรศน์เท่านั้น โดยการเก็บตัวอย่างลงบนพื้นผิวกระดาษกรองต้องใช้ช่วงเวลาที่กว้างอาจเป็นสาเหตุทำให้เชื้อราและจุลินทรีย์ที่มีชีวิตเกิดการสูญเสียได้ โดยเฉพาะ Vegetative cells และอัตราดูดอากาศที่สูงยังสามารถเป็นอันตรายต่อเซลล์เมื่อตกลงบนกระดาษกรองได้

4. การเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ในอากาศด้วยวิธีหมุนเหวี่ยง (Centrifugation) วิธีการนี้อาศัยหลักการดูดอากาศให้หมุนวนหรือหมุนเหวี่ยงในขวดรูปกรวย เพื่อช่วยเพิ่มแรงดึงดูดให้อนุภาคเชื้อจุลินทรีย์แขวนลอยในอากาศตกลงได้เร็วขึ้น ซึ่งเครื่องมือชนิดนี้เรียกว่า ไสโคลน (Cyclone) เป็นวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเก็บตัวอย่างอนุภาคของฝุ่นละอองในอากาศได้อีกด้วย

ข้อดี ไสโคลนกับละอองเปียกจากสเปรย์จะเพิ่มความชุ่มชื้นระหว่างเก็บตัวอย่างช่วยให้เชื้อจุลินทรีย์ยังคงมีชีวิตอยู่ได้เป็นเวลานาน และสามารถเก็บตัวอย่างอย่างต่อเนื่องได้ โดยจะสามารถเก็บอนุภาคทุกขนาด และสามารถระบุถึงปริมาณความเข้มข้นได้

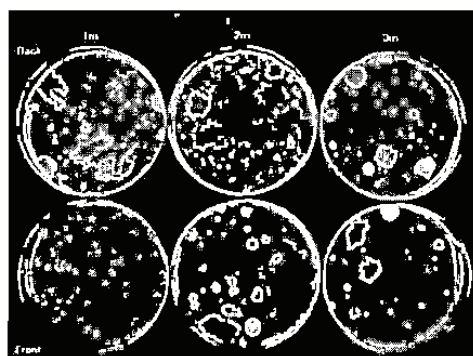
ข้อเสีย ลักษณะของเครื่องมือนี้ทำมาจากแก้วอาจทำให้เกิดการแตกหักได้ง่าย และเป็นอันตรายต่อแบคทีเรียแกรมลบที่จะตายไประหว่างเก็บตัวอย่าง ประมาณ 20-40 เปอร์เซ็นต์ (Environment agency, 2004) ประสิทธิภาพของเครื่องมือชนิดนี้จะมีความผันแปรไปตามระยะเวลาในการเก็บตัวอย่างลงในของเหลวซึ่งมีแนวโน้มว่าจะเกิดการระเหยเกิดการสูญเสียเป็นสาเหตุให้ของเหลวจะไหลหมุนวนและล้น

ออกบริเวณไซโคลนหากต้องการลดปัญหาดังกล่าวควรเก็บตัวอย่างเฉพาะที่ต้องการศึกษาลงในของเหลวเท่านั้น

5. การเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ในอากาศด้วยแรงดึงดูดของโลก (Open plate) วิธีการเก็บตัวอย่างเชื้อราและจุลินทรีย์จากอากาศชนิดนี้ อาศัยหลักแรงดึงดูดของโลก (Gravitation) ด้วยการเปิดฝาจานเพาะเชื้อที่มีอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งให้มีการสัมผัสกับอากาศในช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือตามระยะเวลาที่ผู้ต้องการศึกษากำหนดในการเก็บตัวอย่างโดยทั่วไปจุลินทรีย์แขวนลอยอยู่ในอากาศจะตกลงบนผิวหน้าอาหารเลี้ยงเชื้อแข็งที่เหมาะสมต่อกลุ่มจุลินทรีย์ที่ต้องการศึกษาวิธีนี้มีลักษณะคล้ายกับวิธี Impaction เพียงแต่ไม่มีเครื่องปั๊มอากาศ ซึ่งจากการศึกษาของ กฤษณียา ศังขจันทรานนท์ (2548) พบว่า 8 พบว่า การศึกษาจุลินทรีย์ในอากาศด้วยวิธี Open plate ต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บในอากาศนานถึง ชั่วโมง 2 และต้องมีจำนวน plate มากพอจึงจะครอบคลุมจำนวน ชนิด และปริมาณที่ใกล้เคียงกับการเก็บตัวอย่างแบบ Andersen Impactor ซึ่งนิยมใช้สำหรับเป็นการศึกษาปริมาณของเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราที่ก่อโรคนำร่องในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัย โรงเรียน สำนักงาน โรงงาน และบ้านเรือน เป็นต้น

ข้อดี ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีเทคนิคพิเศษสามารถเตรียมอุปกรณ์สำหรับศึกษาได้ง่าย สะดวก และมีค่าใช้จ่ายในการศึกษาที่ถูก เหมาะสำหรับงานวิจัยที่ต้องการศึกษาเพียงชนิดและลักษณะทางสัณฐานวิทยาทั่วไปของเชื้อจุลินทรีย์ในอากาศ

ข้อเสีย ไม่สามารถบอกจำนวนจุลินทรีย์ต่อปริมาตรอากาศตัวอย่างที่เก็บได้ (Non quantitative method)

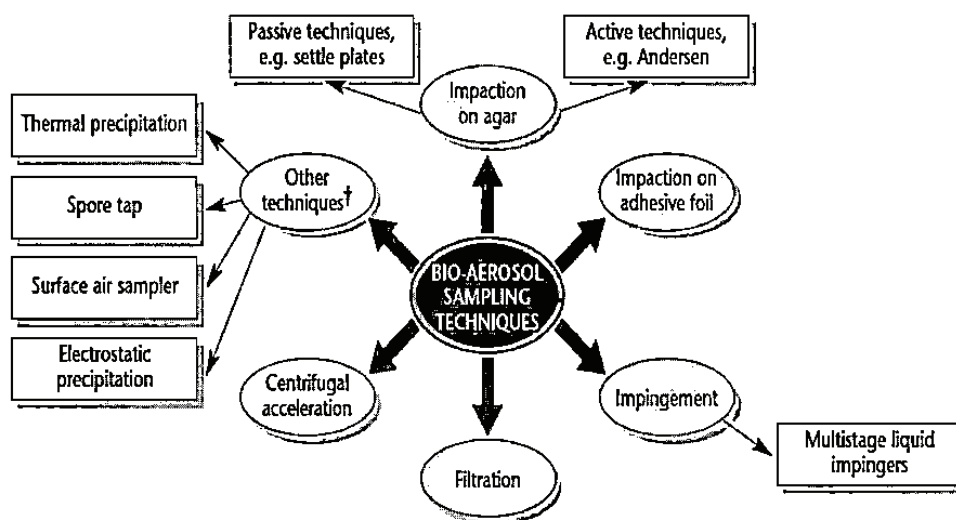

ภาพที่ 3 การเก็บตัวอย่างแบบ Settle plates (Bowling et al., 2009)

ตารางที่ 2 เทคนิคที่เหมาะสมสำหรับเก็บตัวอย่างทางละอองชีวภาพแขวนลอยในอากาศ

วิธีการ (Method)	ตรวจวัด (Measurements)
Impaction onto agar	Viable counts, potential pathogens
Impingement into liquid	Viable counts, potential pathogens
Filtration	Total viable, potential pathogens, cellular wall components
Centrifugal acceleration	Viable counts, potential pathogens

(Environment agency, 2004)

ภาพที่ 3 วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการเก็บตัวอย่างละอองชีวภาพในอากาศ (Environment agency, 2004)

สรุป

การศึกษาจุลินทรีย์ในอากาศจึงจำเป็นต้องมีเครื่องมือการเก็บตัวอย่างอากาศที่มีมาตรฐานสากลเพื่อให้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เพื่อนำมาตรวจวัดชนิดและความเข้มข้นเชื้อจุลินทรีย์ที่ปนเปื้อนอยู่ในอากาศ ทั้งนี้สำหรับเครื่องการตรวจวัดจำนวนจุลินทรีย์ในอากาศมีหลากหลายดังกล่าวไว้ข้างต้นมีข้อดี-ข้อเสีย แตกต่างกันไป โดยที่การเลือกเครื่องมือขึ้นกับผู้ทำการศึกษาว่ามีวัตถุประสงค์ต้องการอะไรเป็นสำคัญ จากประสบการณ์ของผู้เขียน และเคยทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาเชื้อราในอากาศขอแนะนำให้อุปกรณ์เก็บจุลินทรีย์หรือเชื้อราในอากาศชนิดมาตรฐาน 6 ชั้น (Andersen six-stages impactor) เนื่องจากสามารถอธิบายความเข้มข้น และขนาดอนุภาค ชนิดของจุลินทรีย์ และยังบ่งชี้ถึงโอกาสที่ละอองชีวภาพจะสะสมและฝังตัวในระบบทางเดินหายใจของมนุษย์ในส่วนต่างๆ ได้ (Environment Agency, 2004) แต่ก็มีข้อจำกัดในด้านของเวลาคือเครื่องมือชนิดนี้ถ้า

พื้นที่ศึกษามีความเข้มข้นจุลินทรีย์หรือละอองชีวภาพสูงควรต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบระยะเวลาที่เหมาะสมก่อนเก็บตัวอย่างจริง (Pilot study) เพื่อให้สามารถนับจำนวนโคโลนีได้อย่างถูกต้องตามหลักการทางจุลชีววิทยา หากไม่มีหรือไม่สามารถหาเครื่องมือดังกล่าวได้แนะนำให้ศึกษาด้วยวิธี Open plate ด้วยระยะเวลาในการเก็บในอากาศ ประมาณ 2-3 ชั่วโมง และต้องมีจำนวน plate มากพอจึงจะครอบคลุมทั้งชนิดและปริมาณเชื้อจุลินทรีย์ที่ใกล้เคียงกับเครื่อง Andersen Impactor จึงจะสามารถทดแทนกันได้ (กฤษณิยา คังข จันทรานนท์, 2548) วิธีนี้จะไม่สามารถคำนวณให้อยู่ในรูปของความเข้มข้นต่อลูกบาศก์เมตรอากาศได้ แต่จะคำนวณให้อยู่ในรูปความเข้มข้นต่อพื้นที่ตารางฟุต (CFU/ft²) แทน ดังนั้นเหมาะสำหรับการศึกษาจุลินทรีย์ในอากาศภายในอาคารที่ทราบขนาดพื้นที่ห้องแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- สุลวัลย์ ัญญศิริพันธ์, พิพัฒน์ ศรีบุญลักษณ์, & ภารดี ช่วยบำรุง. (2551). การเปรียบเทียบเครื่องมือเก็บตัวอย่างจุลินทรีย์ในอากาศระหว่าง Andersen Impactor ชนิด 6 ชั้น และชนิดชั้นเดียว. (N6) วารสารวิจัย มข., 13 (1), 45-54.
- เบญจภรณ์ ประภักดี. (2550). จุลชีววิทยาสิ่งแวดล้อม. นครปฐม: คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศราวดี แสงคำ. (2557). ความเข้มข้นและขนาดอนุภาคของเชื้อราในอากาศบริเวณสถานที่ฝังกลบมูลฝอยเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศราวดี แสงคำ & พรพรรณ สุกุล. (2557). ความเข้มข้นและขนาดอนุภาคของเชื้อราในอากาศบริเวณ สถานที่ฝังกลบมูลฝอยเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ใน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น 50 ปี มข. กับการอุทิศเพื่อสังคม. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 15 (หน้า 1329-1339). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Bowling, F.L., Stickings, D.S., Edwards-Jones, V., Armstrong, D.G., Boulton, A.J.M., (2009). Hydrodebridement of wounds: effectiveness in reducing wound bacterial contamination and potential for air bacterial contamination. Journal of Foot and Ankle Research, 2, 1-8.
- Environment Agency. (2004). Monitoring of particulate matter in ambient air around waste facilities. Technical Guidance Document (Monitoring) M17. Bristol, UK: University of Luton Bristol.
- Jim, D. (2000). The microbial world : airborne microorganism. Retrieved September 12, 2014 from <http://archive.bio.ed.ac.uk/jdeacon/microbes/airborne.htm>
- Pastuszka, J.S., Iwasiewicz, P., & Bragoszewska, E. (2013). Preliminary testing of a new bioaerosols sampler developments for the measurements of low and medium concentration levels. Environment Protection Engineering, 39(1), 129-138.
- SKC. (2012). BioSampler For 8-hour Sampling of Bioaerosols into Liquid. Retrieved February 20, 2015 from <http://www.skcinco.com/prod/225-9594.asp>.
- U.S. Department of Health and Human Services. (2005). Procedures for the recovery of legionella from the environment. Atlanta, GA: Public Health Service, Centers for Disease Control and Prevention (CDC).
- Xu, Z., Wei, K., Wu, Y., Shen, F., Chen, Q., Li, M., et al. (2013). Enhancing bioaerosol sampling by Andersen impactors using mineral-oil-spread agar plate. PLoS ONE, 8(2), e56896.

จัดการท่องเที่ยวอย่างไรให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน

How to Manage a Tourism to Create a Sustainable Community

ดร.กัลยาณี ธรรมจารีย์

Kalayanee Thammachariya, Ed.D.

ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ

Chairman of Sisaket Provincial Tourism by Community Network

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 18 กรกฎาคม 2517 มีข้อความตอนหนึ่งว่า “... การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นตอน ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ภายในประเทศเป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้าง ค่อยเสริม ความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากเลวได้ในที่สุด....” พระราชดำรัสดังกล่าวถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาประเทศตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในความหมายที่เข้าใจกันในปัจจุบัน

ผ่านมาสี่สิบเอ็ดปีแล้วแต่พระบรมราโชวาทของพระองค์ ไม่เคยล้าสมัยเลย หลายๆประเทศได้นำหลักการของพระองค์ไปปรับใช้ในประเทศของตน โดยเฉพาะราชวงศ์ภูฏานนั้นชื่นชมในพระอัจฉริยภาพและพระราชจริยวัตรของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ถือเป็นแบบอย่างพระมหากษัตริย์สุุดประเสริฐของโลกได้วางแนวทางเตรียมการให้มกุฎราชกุมารจิกมีให้ทรงเรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของไทยเรา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 และถือหลักดัชนีความสุขมวลรวมประชาชาติ คือ

รู้จักรักษาจุดเด่นที่มีความสมดุลในการพัฒนาทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจที่การรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดี รักษาวัฒนธรรมประจำชาติและเน้นการบริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาล ไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกิดประโยชน์และเห็นได้ชัดเจนจากช่วงหลังวิกฤติเศรษฐกิจโลกที่เกิดขึ้น วิกฤตการณ์ทางการเงินในเอเชียที่เรียกกันทั่วไปว่า วิกฤตต้มยำกุ้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในทวีปเอเชีย เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 เกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลกเนื่องจากการแพร่ระบาดทางการเงิน และมีผลกระทบมากที่สุดต่อในประเทศไทย เมื่อค่าเงินบาทลดลงอย่างมาก นายปิติ สุขกุล ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวไทย มีภาระหนี้จากพิษเงินบาทอยู่ในสภาพแทบล้มละลายได้ฆ่าตัวตาย เป็นเรื่องโด่งดังในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ และภายหลังวิกฤติ รัฐบาลกำหนดให้ภาคการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของภาคการขับเคลื่อนหลักทางเศรษฐกิจ โดยประกาศให้ปี 2541 -2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รายได้เข้าประเทศมาก เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของคนในชุมชนท้องถิ่นสร้างรายได้ให้คนหลากหลายกลุ่มตั้งแต่ชาวบ้าน ถึงผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ในด้านภาคการบริการโรงแรม มัคคุเทศก์ โฮมสเตย์ ร้านอาหาร ฯลฯ และจากวิกฤตการณ์ดังกล่าว แนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้เข้ามามีบทบาทมาก มีการนำมาเน้นความสมดุลที่จะนำประเทศให้พ้นจากวิกฤต แต่ก็ยังไม่มีการนำมาใช้อย่างจริงจังในการสร้าง

พื้นฐานความพอมีพอกินพอใช้ของประชาชนในวิธีการที่ประหยัดและถูกต้องตามหลักวิชา

รัฐบาลของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นรัฐบาลที่ยกย่องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์สูงสุด ได้น้อมนำหลักการต่างๆของพระองค์มาถือปฏิบัติ ทำให้คนในประเทศเริ่มเข้าสู่การมองหาทรัพยากรที่อยู่ใกล้ตัว นำมาปรับความสมดุลและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว การที่รัฐบาลเน้นท่องเที่ยววิถีไทย เป็นโอกาสที่จะได้นำเสนอภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ เพราะมีการส่งเสริมให้ไทยเที่ยวไทย และการที่ “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” มีโครงข่ายห่วงโซ่กว้างขวาง หลากหลายสาขา ทั้งโรงแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ร้านสินค้าที่ระลึก ผลิตภัณฑ์ชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น หากมีการจัดท่องเที่ยวทางเลือกใหม่โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแกนนำ สร้างมูลค่าเพิ่มของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างจิตสำนึกในชุมชนให้ชาวบ้านเกิดความหวงแหน เห็นคุณค่าของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ท้องถิ่น ก็จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนได้ เพราะหัวใจของแนวคิดแบบพอเพียง คือ การใช้ทรัพยากรให้สมดุลและเหมาะสม จนสร้างมูลค่าได้อย่างสูงสุด การท่องเที่ยวในปัจจุบันจึงควร มุ่งเน้นแนวคิดแบบพอเพียงมาปรับใช้ในการจัดการธุรกิจ เพื่อรองรับสถานการณ์เศรษฐกิจที่ยังฟื้นตัวได้ช้าในหลายๆ ประเทศ ใช้การท่องเที่ยวชุมชนช่วยกู้เศรษฐกิจของประเทศ ในประชาชนทุกระดับไม่ใช่อะแต่การส่งออกอย่างเดียว

ถึงเวลาแล้วที่ต้องจัดการการท่องเที่ยวทุกจังหวัดให้ เน้นการท่องเที่ยวแบบเฉพาะเจาะจงที่เข้าถึงคุณค่าและความงามของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ปรากฏชาวบ้าน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้สามารถเลี้ยงตัวเองได้ ให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับท้องถิ่น รัฐต้องจัดให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมจะสร้างความยั่งยืนให้การท่องเที่ยวได้ “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-Based Tourism) อาจเป็นการท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สร้างอาชีพให้ชุมชนและในขณะเดียวกันก็เป็น การอนุรักษ์ไปในตัว เพราะชาวบ้านได้มีบทบาทสำคัญร่วม จัดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้เป็นอาชีพและเป็นพื้นที่ในการแสดงอัตลักษณ์ ตัวตน ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแต่ละจังหวัดจะมี ลักษณะเฉพาะของตนเอง สามารถใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้ทุกพื้นที่ จากต้นทุนที่มีอยู่แล้วของแต่ละแห่งที่มีจุดเด่นแตกต่างกัน ทางภาคใต้ก็มีเศรษฐกิจพอเพียงแบบภูมิอากาศทางใต้ เป้าหมายของบางโครงการ ไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อค้าขาย แต่เพื่อให้ชาวบ้านมีกินมีใช้อย่างเพียงพอ หากเหลือกินเหลือใช้จึงจะนำไปขายเป็นรายได้เสริมของครอบครัว และยังเป็นการใช้พื้นที่ แรงงาน เวลา และสิ่งที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เปรียบเสมือนมีครัวประจำบ้านที่มีชีวิตไม่ใช่อู่เย็นไว้เก็บสิ่งที่ไม่ใช้ชีวิต จะสะดวกและปลอดภัยกว่า เพราะนี่ก็อาจจะหาอะไรก็เก็บผักสดๆ จากต้นมา ประกอบอาหาร เศษอาหารที่เหลือก็นำไปเลี้ยงหมู หม่า ปลา ไก่ แม้จะไม่มีรายได้อย่างอื่นเข้ามาก็สามารถอยู่ได้โดยไม่มีรายจ่าย เช่นเดียวกันทางภาคอีสานก็มีเศรษฐกิจพอเพียงแบบภูมิอากาศค่อนข้างแห้งแล้ง แต่มีภูมิปัญญา ต่างกันในการประกอบอาชีพ สามารถนำเสนอวิถีชีวิตที่มีความเป็นอยู่แบบพอเพียงให้แก่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ใน เป้าหมายเดียวกันคือมีกินมีใช้เพียงพอ เหลือกินเหลือใช้จึงนำไปขายเป็นรายได้เสริม เศษไม้ก็นำมาเผาเป็นถ่านไว้ใช้ได้ หอยเชอรี่ที่สร้างปัญหาก็กินฟาร์มหอยเชอรี่ส่งขาย มูลสัตว์ก็ทำแก๊สหุงต้ม เป็นต้น

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวเริ่มมองหาทางเลือกมากขึ้น การเดินทางต้องการทั้งความบันเทิงและได้รับความรู้ ควบคู่กันไป นักท่องเที่ยวมักจะไม่ไปเส้นทางเดิมๆ แต่จะ มองหารูปแบบใหม่ที่จะตอบสนองความต้องการของตน เส้นทางท่องเที่ยวที่จะนำเสนอได้ของการท่องเที่ยวโดย ชุมชนที่ได้รับความนิยม 4 เส้นทางให้เลือก เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กิจกรรมในส่วนนี้นักท่องเที่ยวต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก มีอินเทอร์เน็ตไร้สาย (WIFI) ไว้ สื่อสาร ต้องการให้จัดการพื้นที่อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ มีการบริการแพทย์กรณีฉุกเฉินในบริเวณสถานที่ท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ นักท่องเที่ยว ต้องการได้ข้อมูล หรือสื่อเผยแพร่เพื่อการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ตลอดเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา มี มัคคุเทศก์ท้องถิ่นอธิบายข้อมูลและเน้นการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมทางวัฒนธรรมด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นักท่องเที่ยวต้องการมีกิจกรรมนวดแผนไทย กิจกรรมอาหารสุขภาพ มีการเยี่ยมชมเกษตรธรรมชาติเรียนรู้การปลูกผักพื้นบ้านแบบปลอดสารพิษ เป็นต้น

ปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อความสำเร็จคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ให้การสนับสนุน ไม่ได้มีการประสานงานระหว่างผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแผนการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆร่วมกัน หน่วยงานในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเส้นทางที่ชุมชนนำเสนอ ควรเข้าสู่ชุมชนในการร่วมกันสร้างข้อมูล เรื่องเล่าขานทางประวัติศาสตร์และจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวตลอดเส้นทาง ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสาธารณะในพื้นที่ยังไม่เหมาะสม

รัฐบาลควรส่งเสริมสนับสนุน ประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยว ต้องมีการพัฒนาสินค้า พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พัฒนาสาธารณูปโภคควบคู่กันไป ผลักดันให้ชุมชนใช้การท่องเที่ยวทางเลือกให้มีมาตรฐาน เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากเส้นทางคมนาคมและการสื่อสารสะดวกเร็วขึ้นก็จะทำให้ต้นทุนในการท่องเที่ยวลดต่ำลง นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าถึงโดยไม่เสียเวลามากนัก การท่องเที่ยวสู่ชุมชนก็จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นกลไกสำคัญสามารถส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและให้คุณค่ากับเศรษฐกิจสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสังคมวัฒนธรรมไปด้วย จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันผลักดันเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไทย

เอกสารอ้างอิง

- พจนา สวนศรี. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิระพล ทองมา และ ประเจต อำนาง. (2547). ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่แรม อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : รายงานผลการวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ประเด็นเทคนิคทางกฎหมายและหลักนิติธรรม Legal Technicality and the Rule of Law

ศ.ดร.ลิขิต อีรวะกิน, ราชบัณฑิต
Likhit Dhiravegin, Prof. Ph.D., Royal

ราชบัณฑิตยสถาน
The Royal Institute

บทนำ

ประเด็นเทคนิคทางกฎหมายเมื่อมีประเด็นข้อสงสัยหรือขัดแย้งกับหลักการกฎหมาย ถ้าพิจารณาอย่างรอบคอบและถ่วงน้ำหนักนำไปสู่ประเด็นเรื่องหลักนิติธรรม และจะส่งผลในทางการเมืองได้ในขอบเขตที่กว้างขวาง แต่คนส่วนใหญ่มักจะมองข้ามประเด็นเทคนิคทางกฎหมายและไม่คำนึงถึงสิ่งที่ตามมาในเรื่องหลักนิติธรรมและผลในทางการเมือง เนื่องจากไม่มีความรู้หรือขาดความละเอียดละออ คิดไม่ถึงว่า บางคนอาจจะมีความรู้ทางกฎหมายแต่ขาดความรู้ทางการเมือง ส่วนคนที่รู้ทางการเมืองก็อาจไม่มีความรู้ทางกฎหมาย และที่สำคัญส่วนใหญ่จะไม่คิดอย่างวิเคราะห์เจาะลึกจากประเด็นต่างๆ มาต่อเป็นลูกโซ่ หรือไม่มีความสามารถพอที่จะทำเช่นนั้น ตัวอย่างเช่น

ก) ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย นายกรัฐมนตรีที่เป็น ส.ส. มาจากการเลือกตั้ง ย่อมมีความผูกพันกับประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ระบบดังกล่าวเป็นระบบรัฐสภาแบบอังกฤษซึ่งแตกต่างจากระบบประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ในระบบรัฐสภาแบบอังกฤษเนื่องนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง จึงมีสิทธิธรรมแห่งการเป็นนายกรัฐมนตรีได้เต็มที่ และอ้างได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับประชาชน แต่ถ้ามีการตั้งรองนายกรัฐมนตรีอันดับหนึ่งซึ่งไม่ใช่คนที่ผ่านการเลือกตั้ง เมื่อนายกรัฐมนตรีไม่สามารถปฏิบัติราชการเช่นไปต่างประเทศ รองนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่แทนนายกรัฐมนตรี จึงทำการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญเท่ากับเป็นบุคคลที่มีอำนาจแม้ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนแม้แต่น้อย ในแง่กฎหมายย่อมไม่ผิด แต่ในทางการเมืองอาจมีความตะขิดตะขวงใจได้ ซึ่งต่างจากระบบสหรัฐอเมริกา ระหว่างที่มีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมีการเปิดให้ประชาชนทราบถึงบุคคลที่เป็นรองประธานาธิบดีเท่ากับการเป็นเลือกคู่กันไปทำนองเดียวกับการเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครก็มีการเลือกฝ่ายต่างๆ ซึ่งกล่าวได้ว่าเหมือนกับเป็นการเลือกทั้งคณะซึ่งในแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริหารทั้งคณะได้รับการยินยอมจากประชาชน ซึ่งต่างจากกรณีที่ถูกกล่าวมาเบื้องต้นเป็น

ข) ข้อเสนอให้ตั้งคนนอกเป็นนายกรัฐมนตรีก็มีลักษณะทำนองเดียวกัน เพราะไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประชาชนแม้แต่น้อย แต่กลับใช้อำนาจรัฐและเป็นอำนาจซึ่งมาจากอธิปไตยของปวงชน ทันทิที่มีการทำให้เกิดปรากฏการณ์ดังกล่าวขึ้น ความรู้สึกที่ไม่พอใจจะเกิดขึ้นทันทีในหมู่ประชาชน แม้จะเป็นการเลือกโดย ส.ส. ก็ตาม เพราะจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อคะแนนเสียงคนที่ เป็น ส.ส. ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ซึ่งย่อมสามารถทำให้เกิดขึ้นได้ด้วยกลเม็ดเด็ดพรายทางการเมืองดังที่เกิดขึ้นในยุคที่พรรคกิจสังคมของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช มีเพียง 18 เสียง แต่พรรคตรงกันข้ามมีเกือบหนึ่งร้อยเสียง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวนายกรัฐมนตรี แต่ในครั้งนั้นทั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ต่างเป็น ส.ส. ด้วยกัน แต่ในกรณีที่ไม่ใช่ ส.ส. โอกาสนำไปสู่ความตึงเครียดทางการเมืองจนนำไปสู่วิกฤตย่อมเกิดขึ้นได้ ความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายที่ถูกจัดให้เกิดขึ้นโดยยากที่จะท้าทาย จะไม่มีความชอบธรรม (legitimacy) แม้จะถูกต้องตามกฎหมายก็จะขาดธรรมแห่งอำนาจ (moral authority) และนี่คือสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้น การอ้างว่าให้บุคคลภายนอกมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในกรณีเกิดวิกฤต แต่ในความเป็นจริงทันทีที่มีข้อเสนอดังกล่าวก็นำไปสู่การเกิดวิกฤตในแง่ความไม่ลงรอยของความคิดและจุดยืนทางการเมืองทันที

ประเด็นเทคนิคทางกฎหมายและนัยทางการเมือง

จากตัวอย่างดังกล่าวจะขอชี้ให้เห็นเทคนิคทางกฎหมายที่มีผลต่อหลักนิติธรรมและผลทางการเมือง โดยจะแยกเป็นข้อๆ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1. การรัฐประหารในวันที่ 19 ก.ย. 2549 ล้มล้างรัฐธรรมนูญปี 2540 ซึ่งร่างโดย สสร. ที่ผ่านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชน เท่ากับ สสร. ทั้ง 99 คนได้รับการเลือกตั้งทางอ้อมผ่านตัวแทนของประชาชนคือ ส.ส. ซึ่งได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ดังนั้น การล้มล้างรัฐธรรมนูญปี 2540

จึงเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญของประชาชนเพราะร่างโดยผู้ร่างที่ได้รับการลงคะแนนเสียงคัดเลือกจากผู้แทนของประชาชน แม้จะไม่ใช้การเลือกตั้งโดยตรงก็ตาม

ข้อ 2. เมื่อมีการล้มรัฐธรรมนูญปี 2540 แล้ว ก็มีการออกธรรมนูญการปกครอง 39 มาตรา โดยมีประเด็นที่น่าสังเกตคือ มาตรา 3 ซึ่งมีความว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้” พันธกรณีที่มีอยู่กับต่างประเทศในมาตรานี้ รวมถึงปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ซึ่งไทยมีพันธะผูกพัน อาจจะไม่ถึงเป็นสนธิสัญญาแต่ก็เป็น moral obligation หรือความผูกพันอันเป็นธรรมชาติของการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับองค์กรระหว่างประเทศ แต่พันธะข้อตกลงที่กล่าวนั้นถูกละเมิดด้วยการออกกฎหมายย้อนหลังและกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักสากล ซึ่งจะเห็นได้ตามข้างล่างนี้

ข้อ 3. การออกกฎหมายย้อนหลังซึ่งขัดต่อหลักกฎหมายทั่วไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งขัดต่อหลักสุภาวจิตลาติน ซึ่งเห็นได้จากเนื้อความที่กล่าวว่า “The issue needs to be examined carefully. There exists the legal principle in the legal maxim written by Paul Johann Anselm Ritter von Feuerbach as part of the Bavarian Code in 1813 which reads: *Nullum crimen, nulla poena sine praevia lege poenali* or which can be translated as “No crime (can be committed) no punishment (can be imposed) without (having been prescribed by) a previous penal code.” คำว่า penal code ตามดิกชันนารีคือ the legal code governing crime and their punishment ดังนั้นจึงไม่ใช่จำกัดเฉพาะคดีอาญาเท่านั้น ความหมายนั้นคือความผิดทุกประเภทและการลงโทษที่เกิดจากความผิดนั้น การออกกฎหมายย้อนหลังจึงขัดต่อหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มาตรา 11 ความว่า

Article 11.

- (1) Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until

proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.

- (2) No one shall be held guilty of any penal offence on account of any act or omission which *did not constitute a penal offence*, under national or international law, *at the time when it was committed*. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the penal offence was committed.

มาตราดังกล่าวหมายความว่า จะลงโทษผู้ใดจะต้องมีกฎหมายระบุไว้ขัดก่อนมีการกระทำ เมื่อมีการกระทำเกิดขึ้นจะออกกฎหมายย้อนหลังเพื่อไปลงโทษผู้กระทำความผิดย่อมเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ยังขัดต่อหลักและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) มาตรา 15 ความว่า

Article 15

1. *No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence, under national or international law, at the time when it was committed.* Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time when the criminal offence was committed. If, subsequent to the commission of the offence, provision is made by law for the imposition of the lighter penalty, the offender shall benefit thereby.

ซึ่งล้อตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ดังที่กล่าวมาแล้ว

2. Nothing in this article shall prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognized by the community of nations.

ข้อสังเกต ศาลฎีกาเคยวินิจฉัยยกฟ้องคดีอาชญากรรมที่ออกเมื่อปี 2488 ว่าพระราชบัญญัติอาชญากรรมสงครามเป็นโทษเนื่องจากออกกฎหมายย้อนหลัง ขัดต่อหลักกฎหมายสากล คำพิพากษาที่ 1/2489

ข้อ 4. หลังจากมีการออกกฎหมายย้อนหลังยุบพรรคการเมืองและตัดสิทธิกรรมการบริหารแล้ว ยังพิจารณาได้ว่าในกระบวนการดังกล่าวไม่มีการฟ้องร้อง ไม่มีการเปิดโอกาส

แต่งตั้งทนายเพื่อป้องกันตนเอง ไม่มีการบอกเหตุผลของการวินิจฉัยต่อผู้ซึ่งได้รับผลกระทบ และไม่มีการแจ้งให้ทราบถึงผลการวินิจฉัย เป็นแต่เพียงการประกาศตัดสินสิทธิการเลือกตั้งและการยุบพรรค ซึ่งขัดกับหลักกระบวนการยุติธรรม (due process of law) ที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ในมาตรา 10 ความว่า

Article 10.

- *Everyone is entitled in full equality to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights and obligations and of any criminal charge against him.*

ความว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาตัดสินโดยศาลที่เป็นอิสระ ไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อต่อสู้ในคดีที่ตนถูกกล่าวหา และในลักษณะเดียวกันก็มีบัญญัติไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) ในมาตรา 14 ความว่า

Article 14

1. All persons shall be equal before the courts and tribunals. In the determination of any criminal charge against him, or of his rights and obligations in a suit at law, *everyone shall be entitled to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law.* The press and the public may be excluded from all or part of a trial for reasons of morals, public order (ordre public) or national security in a democratic society, or when the interest of the private lives of the parties so requires, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice; but any judgement rendered in a criminal case or in a suit at law shall be made public except where the interest of juvenile persons otherwise requires or the proceedings concern matrimonial disputes or the guardianship of children.

ซึ่งมีเนื้อความและแก่นสารเหมือนกับกล่าวมาเบื้องต้น

2. Everyone charged with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law.
3. In the determination of any criminal charge against him, everyone shall be entitled to the

following minimum guarantees, in full equality: (a) To be informed promptly and in detail in a language which he understands of the nature and cause of the charge against him;

(b) To have adequate time and facilities for the preparation of his defence and to communicate with counsel of his own choosing;

(c) To be tried without undue delay;

(d) To be tried in his presence, and to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing; to be informed, if he does not have legal assistance, of this right; and to have legal assistance assigned to him, in any case where the interests of justice so require, and without payment by him in any such case if he does not have sufficient means to pay for it;

(e) To examine, or have examined, the witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

(f) To have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court;

(g) Not to be compelled to testify against himself or to confess guilt.

4. In the case of juvenile persons, the procedure shall be such as will take account of their age and the desirability of promoting their rehabilitation.

5. Everyone convicted of a crime shall have the right to his conviction and sentence being reviewed by a higher tribunal according to law.

6. When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed or he has been pardoned on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to law, unless it is proved that the non-disclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

7. *No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted in*

accordance with the law and penal procedure of each country.

จะเห็นได้ว่า การกระทำดังกล่าวนี้ขัดกับมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญการปกครองปี 2549 ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ข้อ 5. การกระทำอันใดที่ผิดกฎหมาย เช่น การใช้ อำนาจปฏิบัติรัฐประหารในทางปฏิบัติในอดีตจะต้องมีการตั้ง รัฐสภา และให้รัฐสภาผ่านพระราชบัญญัติเพื่อนิโทษกรรม ผู้กระทำความผิดอันมีความผิดเป็นกบฏในราชอาณาจักร ซึ่ง เป็นการเดินตามรอยระหว่างการแยกอำนาจระหว่างนิติ บัญญัติและฝ่ายบริหารที่มาจากกรยึดอำนาจ แต่ในกรณี รัฐประหารปี 2549 มีการนิโทษกรรมในรัฐธรรมนูญชั่วคราว มาตรา 37 ความว่า “บรรดาการกระทำทั้งหลายซึ่งได้กระทำ เนื่องในการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อ วันที่ 19 กันยายน พุทธศักราช 2549 ของหัวหน้าและคณะ ปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมตลอดทั้งการกระทำของ บุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำดังกล่าวหรือของผู้ซึ่งได้รับ มอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือของผู้ ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะ ปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อันได้กระทำไป เพื่อการ ดังกล่าวข้างต้นนั้น การกระทำดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ว่าเป็น การกระทำเพื่อให้มีผลบังคับในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลาการ รวมทั้งการลงโทษและการกระทำอันเป็น การบริหารราชการอย่างอื่น ไม่ว่ากระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ให้กระทำ และไม่ว่า กระทำในวันดังกล่าวหรือก่อนหรือหลังวันดังกล่าว นั้น หาก การกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิด และความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง”

ผลของมาตรานี้ก็คือมีการกระทำผิดและออกกฎหมาย ยกโทษให้ตนเอง ซึ่งสุภาษิตลาตินบทหนึ่งกล่าวว่า “Nemo debet esse judex in propria causa - No one can be judge in his own case.” (ไม่มีใครมีสิทธิเป็นผู้พิพากษาใน คดีของตัวเอง)

การกระทำดังกล่าวเป็นประเด็นกฎหมายที่ขัดต่อหลัก นิติธรรม และมีนัยสำคัญอย่างยิ่งในทางการเมืองและระบอบ การปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเท่ากับว่าสามารถใช้อำนาจ ในการล้มล้างการปกครองและใช้อำนาจดังกล่าวอภัยโทษให้ ตัวเอง

ข้อ 6. หลังจากมีการร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 เพื่อให้เกิดความชอบธรรมเนื่องจากการล้มล้างรัฐธรรมนูญปี 2540

อันเป็นรัฐธรรมนูญที่ร่างโดย สสร. ที่ผ่านการเลือกตั้งจาก ส.ส. ในสภา หรือผ่านการเลือกตั้งทางอ้อมจากประชาชน จึงมีความ ตั้งใจจะให้เกิดความชอบธรรมต่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เมื่อ เป็นเช่นนี้มีกระบวนการสำคัญคือการลงประชามติ ซึ่งก็ผ่าน ด้วยคะแนนประมาณ 60 ต่อ 40 แต่หลังจากการใช้ รัฐธรรมนูญระยะหนึ่งก็มีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ล้มล้างรัฐธรรมนูญที่ผ่านการลงประชามติ ในทางเทคนิคถือเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญของประชาชน

ข้อ 7. เมื่อมีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยรัฐธรรมนูญชั่วคราว ได้มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันคือ การกล่าวถึงการคุ้มครองพันธกรณีเช่นเดียวกับมาตรา 3 ของ รัฐธรรมนูญชั่วคราวในปี 2550 แต่มีการกล่าวไว้ในมาตรา 4 ซึ่งมีลักษณะเดียวกันตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ 2. มาตรา 4 ภายได้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค บรรดาที่ชนชาวไทย เคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

และทำนองเดียวกันมีการนิโทษกรรมในรัฐธรรมนูญ ฉบับนั้นเท่ากับเป็นผู้พิพากษาในมาตรา 48. ความว่า

มาตรา 48 บรรดาการกระทำทั้งหลายซึ่งได้กระทำ เนื่องในการยึดและควบคุมอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อ วันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ของหัวหน้าและคณะรักษาความ สงบแห่งชาติรวมทั้งการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการ กระทำดังกล่าวหรือของผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือของผู้ซึ่งได้รับคำสั่งจากผู้ ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าหรือคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อันได้กระทำไปเพื่อการดังกล่าวข้างต้นนั้น การกระทำดังกล่าว มาทั้งหมดนี้ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเพื่อให้มีผลบังคับในทาง รัฐธรรมนูญ ในทางนิติบัญญัติ ในทางบริหาร หรือในทางตุลา การ รวมทั้งการลงโทษและการกระทำอันเป็นการบริหาร ราชการอย่างอื่น ไม่ว่ากระทำในฐานะตัวการผู้สนับสนุน ผู้ใช้ ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ให้กระทำ และไม่ว่ากระทำในวันดังกล่าว นั้นหรือก่อนหรือหลังวันดังกล่าว นั้น หากการกระทำนั้นผิดต่อ กฎหมาย ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดย สิ้นเชิง

ซึ่งเป็นทำนองเดียวกับที่กล่าวมาในข้อ 5.

ข้อ 8. ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งก็คือ ในมาตรา 8 ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ระบุถึงการมิให้ผู้ถูกเพิกถอนสิทธิการ เลือกตั้งเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางการเมือง เช่น ไม่ สามารถเป็น สปช. สนช. ฯลฯ จนมีเหตุทำให้บุคคลที่คณะ

ผู้ก่อการหมายตาให้เป็นรัฐมนตรีไม่สามารถทำหน้าที่ได้ จนต้องแต่งตั้งให้เป็นผู้ก่อการ ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ยอธิบายได้ยากข้อเท็จจริงก็คือ เมื่อมีการออกกฎหมายดังกล่าวโดยคาดไม่ถึงว่าจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่จะนำมาร่วมทำงานจนทำให้ขาดคุณสมบัติในการเป็นสมาชิก สปช. สนช. และคณะรัฐมนตรี เพราะถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง จึงหาทางออกให้เป็นหัวหน้าผู้ก่อการคนหนึ่งฝ่ายพลเรือนซึ่งมีอยู่สองคน

บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ก่อการซึ่งเป็นพลเรือนสองคนตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้น จะมีอยู่คนหนึ่งไม่มีสิทธิที่จะเป็นสมาชิก สปช. สนช. หรือเป็นรัฐมนตรี หากแต่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ก่อการ ธรรมชาติที่เห็นชัดคือ เมื่อไม่มีกฎหมายระบุว่า เป็นผู้ก่อการไม่ได้ก็สามารถได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ก่อการ แต่ขณะเดียวกันตำแหน่งที่ต่ำกว่าผู้ก่อการกลับเป็นไม่ได้เนื่องจากการออกกฎหมายคาดไม่ถึงว่าจะมีความขัดแย้งดังกล่าว จึงเป็นธรรมชาติที่อธิบายได้ยาก

ข้อสังเกตก็คือ การห้ามไม่ให้บุคคลที่ถูกเพิกถอนสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อันเป็นการลงโทษทางการเมืองที่มีการออกกฎหมายย้อนหลังผิดกฎหมายสากลตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เมื่อผู้ถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งพ้นระยะเวลากำหนด 5 ปี แต่กลับมีบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ปี 2557 มาตรา 8 (4)

มาตรา 8 สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้
(1) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองภายในระยะเวลาสามปีก่อนวันที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
(2) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
(3) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
(4) เคยถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
(5) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ
(6) เคยต้องคำพิพากษาให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
(7) อยู่ระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเคยถูกถอดถอนจากตำแหน่ง
(8) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือกฎหมายเกี่ยวกับการพนันในฐานะความผิดเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก
(9) เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษสมาชิกสภานิติ

บัญญัติแห่งชาติจะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติหรือรัฐมนตรีในขณะเดียวกันมิได้

การห้ามมีสิทธิการเมืองเช่นนี้เกิดขึ้นทั้งๆ ที่ผู้ซึ่งถูกเพิกถอนสิทธิพ้นระยะเวลาที่กำหนดไว้ 5 ปีแล้วจึงเท่ากับเป็นการลงโทษซ้ำ ภาษาอังกฤษเรียกว่า double jeopardy ซึ่งจะเห็นได้จากข้อความในข้อ 7. ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights)

7. No one shall be liable to be tried or punished again for an offence for which he has already been finally convicted or acquitted in accordance with the law and penal procedure of each country.

ข้อ 9. และในร่างรัฐธรรมนูญที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขได้กำหนดไว้ในมาตรา 111 (8) ไม่ให้ผู้เคยถูกเพิกถอนการเลือกตั้งเข้าสมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือตำแหน่งการเมืองอื่น ถ้าเป็นเช่นนี้เท่ากับเป็นการลงโทษโดยกฎหมายย้อนหลัง เป็นครั้งที่สามที่เรียกว่า triple jeopardy

มาตรา 111 บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....

- (1) ติดยาเสพติดให้โทษ
- (2) เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต
- (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 109 (1) (2) หรือ (4)
- (4) ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (5) เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (6) เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (7) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (8) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ขบถด้วยกฎหมายว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบ หรือกระทำการอันทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริตหรือไม่เที่ยงธรรม
- (9) เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำหรือข้าราชการการเมือง
- (10) เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

- (11) เป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี
- (12) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเป็นเจ้าของหน้าที่อื่นของรัฐ
- (13) เป็นผู้พิพากษาหรือตุลาการ กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือผู้ตรวจการแผ่นดินและพิทักษ์สิทธิมนุษยชน
- (14) อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 254
- (15) เคยถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือถูกตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือในการดำรงตำแหน่งอื่น
- (16) ลักษณะต้องห้ามอื่นตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข้อ 10. มีการกล่าวว่า การเพิกถอนสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสามารถออกกฎหมายย้อนหลังได้เพราะไม่ใช่คดีอาญา การกล่าวเช่นนี้เป็นการกล่าวที่ขาดความรู้ความเข้าใจถึงสิทธิธรรมชาติ (natural rights) สิทธิทางการเมือง (political rights) ความเป็นประชาชน (citizenship) และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (human dignity) การที่บุคคลเป็นสมาชิกในชุมชนใดและเป็นประชาชนที่มีสิทธิโดยชอบธรรม จะต้องมิสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกผู้ซึ่งจะทำหน้าที่แทนตนในสภานิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร และในบางแห่งรวมทั้งตุลาการ ขณะเดียวกันบุคคลดังกล่าวถ้ามีคุณสมบัติที่กำหนดครบถ้วนก็ควรมิสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย การตัดสิทธิดังกล่าวขัดกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มาตรา 21 ความว่า Article 21.

- (1) *Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives.*
- (2) *Everyone has the right of equal access to public service in his country.*
- (3) *The will of the people shall be the basis of the authority of government; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures.*

รวมทั้งขัดกับข้อบัญญัติในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) มาตรา 25 ความว่า Article 25

Every citizen shall have the right and the opportunity, without any of the distinctions mentioned in article 2 and without unreasonable restrictions:

- (a) *To take part in the conduct of public affairs, directly or through freely chosen representatives;*
- (b) *To vote and to be elected at genuine periodic elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret ballot, guaranteeing the free expression of the will of the electors;*
- (c) *To have access, on general terms of equality, to public service in his country.*

ข้อสังเกตอีกข้อหนึ่งคือ บุคคลที่ถูกฟ้องล้มละลายก็เสมือนบุคคลที่ขาดความเป็นบุคคลในการประกอบธุรกิจ บุคคลที่ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถก็คือบุคคลที่ไม่สมบูรณ์ในสังคม บุคคลที่ขาดสิทธิทางการเมืองเนื่องจากถูกเพิกถอนโดยกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม และถูกลงโทษจำคุก จำคุก เป็นการทำให้ร้ายความเป็นมนุษย์ของบุคคลคนนั้นอย่างยิ่ง แทบจะทำให้บุคคลนั้นไม่ใช่บุคคล (non-person) ในสังคมการเมือง คำถามก็คือ ใครมีสิทธิและอำนาจที่จะกำหนดไม่ให้บุคคลที่เป็นประชาชนของสังคมนั้นถูกกีดกันมิให้เกี่ยวข้องทางการเมือง หรือมิให้มีสิทธิอันเป็นสิทธิธรรมชาติของความ เป็นประชาชนในสังคมการเมืองนั้น คำตอบก็คือ ไม่สามารถกระทำได้ ยกเว้นแต่เป็นการใช้กฎหมายหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้ อำนาจบังคับ หรือที่เรียกว่า the rule by law ไม่ใช่หลักนิติธรรม (the rule of law) การกระทำที่ขัดแย้งกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะอธิบายได้ด้วยเหตุผล และแม้จะพยายามอธิบายก็ยากที่จะเป็นที่ยอมรับโดยสังคมนานาชาติที่มีการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น อาจจะเป็นปรากฏการณ์ที่นำไปสู่การทำลายภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือ ความมีเกียรติและศักดิ์ศรี ของสังคมไทยอย่างน่าเสียดายยิ่ง และที่สำคัญ การคาดหวังที่จะไม่ให้ปฏิบัติตอบได้จากผู้ถูกปล้นสิทธิโดยไม่เป็นธรรมนี้ เป็นความคาดหวังที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ แม้กฎหมายเกี่ยวกับการใช้สิทธิการเลือกตั้งที่มีการห้ามมิให้ภิกษุ หรือนักบวช นักพรต หรือแม้ผู้ถูกขังอยู่ในเรือนจำ ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ได้มีการใช้กฎหมายดังกล่าวในทุกประเทศ ตัวอย่างคือ อดีตนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น นายทานากะได้รับชนะเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นในขณะที่ยังถูกกักขังอยู่ในคุก ดังนั้น การตัดสินใจในการเพิกถอนสิทธิการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นด้วยกฎหมายที่การออกย้อนหลัง รวมทั้งการยุบพรรคการเมืองโดยที่กระบวนการยุติธรรมมิได้ดำเนินไปตามครรลอง รวมตลอดทั้งผู้ตัดสินก็ไม่ใช่ผู้พิพากษาที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ใช้หลักนิติธรรมเป็นฐาน จึงขาดความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) และขาดความชอบธรรม (legitimism) หรือความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy)

ในส่วนที่เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของผู้ที่เคยถูกเพิกถอนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้นได้มีการแก้ไขแล้วในการแก้ไข 7 ประเด็นของรัฐธรรมนูญชั่วคราว โดยในข้อ 1 นั้นได้ยกเลิกไม่ให้ผู้ถูกเพิกถอน ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใน สปช. สนช. และตำแหน่งการเมืองอื่น อันส่งผลโดยตรงต่อการยกเลิกบัญญัติดังกล่าวในรัฐธรรมนูญที่กำลังร่างอยู่คือมาตรา 111 (8)

แต่ที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่า เทคนิคทางกฎหมายเป็นเรื่องซับซ้อน หลายมิติ ทั้งด้านรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ จิตวิทยาสังคม วัฒนธรรมการเมือง การร่างรัฐธรรมนูญโดยผู้ซึ่งมีความรู้ไม่รอบด้าน หรือไม่ศึกษารอบด้าน หรือโดยมีจุดมุ่งมั่นที่จะทำลายล้างคู่ต่อสู้ กีดกันผู้ซึ่งถูกถือว่าเป็นศัตรูทางการเมือง มองข้ามหลักกฎหมายสากล หลักนิติธรรม ขาดความรู้ในสภาพกฎหมายอันเป็นพื้นฐานการปฏิบัติ จนนำไปสู่ความขัดแย้งของหลักการต่างๆ และเทคนิคทางกฎหมายที่ไม่สามารถจะอภิปรายป้องกันตนเองได้ เพราะจะต้องจนด้วยหลักการและหลักนิติธรรม

สรุป

กฎหมายเป็นของศักดิ์สิทธิ์ต้องมีลักษณะสากล มีสภาพบังคับ มีกระบวนการที่ทำการร่างอย่างถูกต้องตามหลักนิติธรรมจากรัฐาธิปไตยที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน มีความชอบธรรมทางการเมือง และเป็นที่ยอมรับของสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการปกครองที่เป็นอารยะ ถ้าการร่างกฎหมายกระทำโดยไม่คำนึงถึงกฎเกณฑ์ดังกล่าว มุ่งเน้นแต่การเล็งผลปฏิบัติ ขัดต่อหลักนิติธรรม ละเมิดความเป็นประชาชนของสมาชิกในสังคม ไม่คำนึงถึงสิทธิแห่งธรรมชาติของมนุษย์ (natural rights) สิทธิเสรีภาพ (rights

and freedom) ความยุติธรรม (justice) ความเสมอภาค (equality) สิทธิมนุษยชน (human rights) และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (human dignity) สิ่งที่จะเกิดขึ้นก็คือ การร่างกฎหมายที่ขัดต่อความรู้สึกของประชาชนทั้งในและนอกประเทศ และไม่มีความชอบธรรมหรือเป็นที่ยอมรับของผู้มีใจเป็นธรรม และเชื่อมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยและในหลักนิติธรรม (the rule of law) ไม่เห็นด้วยกับหลักนิติกลวิธี (the rule by law) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปกครองที่ใช้อำนาจของตัวบุคคล (the rule of man) ที่กุมอำนาจเบ็ดเสร็จ

ความยุติธรรมต้องเป็นความยุติธรรมที่อยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม หลักกฎหมายธรรมชาติ ไม่ใช่ความยุติธรรมของผู้ชนะ (the victor's justice) ซึ่งเป็นการกลับไปสู่การสร้างรัฐด้วยการใช้กำลัง (naked force) อันเป็นจุดเริ่มต้นยุคดึกดำบรรพ์โดยใช้ตะบองบังคับคนให้อยู่ในกรอบ ออกกฎหมายตามอำเภอใจ จัดระเบียบการเมืองและสังคมที่ไร้ความเสมอภาค ความเป็นธรรม ปกครองบริหารโดยบังคับประชาชนโดยใช้ความกลัวและการลงโทษที่รุนแรง (draconian law) ขณะเดียวกันกระบวนการยุติธรรม (due process of law) ก็ถูกละเมิดโดยการใช้บุคคลที่ไม่ใช่ผู้พิพากษาที่มีคุณสมบัติในวิชาชีพ ทำการวินิจฉัยตัดสินคดีโดยตุลาการที่ไม่เข้ากฎเกณฑ์ของการแต่งตั้งตามกฎหมายและประเพณีหลัก หากแต่แต่งตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะกิจ ที่สำคัญมิได้มีการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง ในกรณีเช่นนี้ผู้ตัดสินจึงไม่ใช่ผู้พิพากษาแต่เป็นเพียงตุลาการที่ตั้งขึ้นเพื่อการวินิจฉัยโดยมีจุดมุ่งหมายทางการเมืองโดยเฉพาะ รวมตลอดทั้งกระบวนการพิจารณาที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายที่มีการปฏิบัติในประเทศอารยะ ไม่มีการฟ้องร้อง ไม่มีการเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งนายโดยผู้ถูกวินิจฉัยตัดสินลงโทษ ไม่มีการส่งคำวินิจฉัยให้กับผู้ได้รับความเสียหาย ทั้งนี้ เนื่องจากถ้ามีการฟ้องร้องต้องบรรยายการฟ้องว่าผู้ถูกฟ้องกระทำผิดกฎหมายซึ่งมีการออกย้อนหลังโดยผู้ครองอำนาจในขณะนั้น ทั้งหมดนี้เป็นการขัดต่อหลักนิติธรรม ละเมิดกระบวนการยุติธรรม จึงมีลักษณะการวินิจฉัยแบบศาลเตี้ย ซึ่งเรียกว่า kangaroo court ซึ่งนอกจากจะเป็นการประจานถึงความล้มเหลวของการพัฒนาการเมือง ยังเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นอารยะชนที่ไม่สามารถจะดำรงไว้ซึ่งมาตรฐานที่มีการพัฒนาในสังคมอารยะในนานาประเทศ ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงสำหรับประเทศที่มีการกระทำดังกล่าว แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงกว่านั้นคือ ความทุกข์ยากที่จะนำมาสู่ประชาชนเนื่องจากการไม่สามารถดำเนินระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยต่อไปได้อย่างราบรื่น มีความหวัง และถ้าผู้บริหารขาดความรู้ความสามารถหรือขาดข้อมูลความรู้และประสบการณ์ ดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยฟังคำแนะนำจากที่ปรึกษาที่ขาดความรู้และประสบการณ์

เช่นเดียวกัน หากแต่พยายามแสดงออกถึงผลงานเพื่อประโยชน์ทางการเมืองและตำแหน่ง อาจจะนำไปสู่สถานะที่เรียกว่า “ชักน้ำเข้าลึก ชักศึกเข้าบ้าน” ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่ออนาคตของประเทศชาติ ต่อสังคม และต่อประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

สัจธรรมข้อหนึ่งก็คือ แรงสะท้อนย่อมเท่ากับแรงผลึก กฎแห่งการเข้าสู่ดุลยภาพก็คือ สิ่งที่สุดโต่งจะไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างถาวร นี่คือหลักการแห่งสรรพสิ่งทั้งหลายในโลก ผล

สุดท้ายการเสียดุลจะเข้าสู่การได้ดุล การใช้อำนาจที่ขัดต่อความชอบธรรมทางการเมือง ย่อมจะนำไปสู่การพยายามเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพื่อให้ระบบการเมืองการปกครองกลับสู่สภาพปกติ สัจธรรมดังกล่าวนี้มีปรากฏในประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นประเทศใหญ่ๆ เช่น รัสเซีย จีน หรือระบบลัทธิล่าอาณานิคม ซึ่งผลสุดท้ายก็ไม่สามารถจะอยู่ได้ถ้าไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามกฎหมาย (legality) ความชอบธรรมทางการเมือง (political legitimacy) และธรรมแห่งอำนาจ (moral authority)

เส้นทางการให้บริการของสถาบันอุดมศึกษาสู่สังคม The Service Line of Higher Education to Society

ดร.สมภาพร ศิริลาภ
Samaporn Sirilap, Ed.D.

คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Faculty of Business Administration, Chulermkanchana University

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้บริการ ถ่ายทอดหรือเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคมทั่วไป เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้ ความคิด สติปัญญา ทางวิชาการและวิชาชีพให้นักเรียน นักศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็ง สามารถปกป้อง ดูแลตนเองได้ เพื่อให้สังคมมีความสงบ ปรองดอง เรียนรู้การอยู่ร่วมกันโดยสันติด้วยเหตุและผล นั้นหมายถึง การพัฒนานคน พัฒนาชุมชน พัฒนาสังคม เป็นภารกิจที่สถาบันอุดมศึกษาต้องคำนึงและถือปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติที่สำคัญจากความคาดหวังที่หลากหลายของกลุ่มคน ประชาชน สังคม และประเทศชาติ โดยเฉพาะช่วงเวลานี้ที่ต้องการพัฒนาการอย่างก้าวกระโดดจากสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อให้การก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนมีความพร้อมมากที่สุด ในขณะที่สถาบันอุดมศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการภายในสถาบันของตน ภายใต้กรอบการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา โดยกระจายอำนาจการบริหารไปยังคณะวิชา ให้อิสระในการบริหารจัดการคณะวิชาตามสมควร ภายใต้ พรบ. สถาบันอุดมศึกษา ในการดำเนินงาน กิจกรรม โครงการ ทุกอย่างที่อาจารย์ บุคลากร หรือคณะวิชา ได้จัดทำขึ้นทั้งภายในสถาบันและนอกสถาบัน ให้ถือเป็นความรับผิดชอบของสถาบัน ด้วยโครงสร้างและระบบการดำเนินงานในรูปคณะกรรมการในแต่ละฝ่ายแต่ละด้าน ส่งผลให้โครงสร้างการดำเนินงานในแต่ละคณะวิชา แต่ละสถาบัน มีความคล้ายคลึงกัน การประชุมคณะกรรมการจึงกลายเป็นจุดเชื่อมโยงและประสานงานภายในเพื่อหาข้อสรุป มติ ข้อตกลงร่วมกัน โดยกำหนดขั้นตอนการประสานงานอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงานและลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน

การให้บริการของสถาบันอุดมศึกษาเป็นผลจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ทุกตำแหน่งงาน ตามกรอบหน้าที่ในการปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่ง ภายใต้ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา ตามนโยบายและพระราชบัญญัติ

การศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าบุคลากรทุกคนทำหน้าที่ “ให้บริการ” ส่วนรายละเอียดการให้บริการ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เกณฑ์การประเมินผลการให้บริการ กลุ่มผู้รับบริการ ขึ้นอยู่กับตำแหน่งงานของบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่หลักและหน้าที่รอง ซึ่งเมื่อพิจารณาตามโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจะพบว่าผลการปฏิบัติงานไม่ส่งผลโดยตรงกับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนและสวัสดิการของบุคลากรในสถาบันการศึกษา เช่น นักศึกษาสอบตก ติด F ผลสัมฤทธิ์ต่ำ อัตราการตกออกสูง แต่อาจารย์ยังได้รับเงินเดือนและสวัสดิการในอัตราเดิมและสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การติดต่อประสานงานเกิดข้อผิดพลาด หนังสือราชการสูญหาย เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน ความไม่ต่อเนื่องของการดำเนินงาน แต่บุคลากรยังได้รับเงินเดือนในอัตราเดิม เป็นต้น จากเหตุและผลที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นเหตุให้นักวิชาการหลายท่านทำการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานภายในองค์กรและสถาบันการศึกษาในแต่ละระดับชั้น ซึ่งพบว่าการพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานหรือการให้บริการขององค์กรทั่วไป องค์กรเอกชน มีความแตกต่างจากองค์กรด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก ปัจจุบันกระบวนการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาจึงมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความเป็นเจ้าของ การสร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจที่ตรงกัน โดยใช้การประเมินเป็นตัวควบคุมและพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นลำดับขั้น ในการบริหารจัดการองค์กร

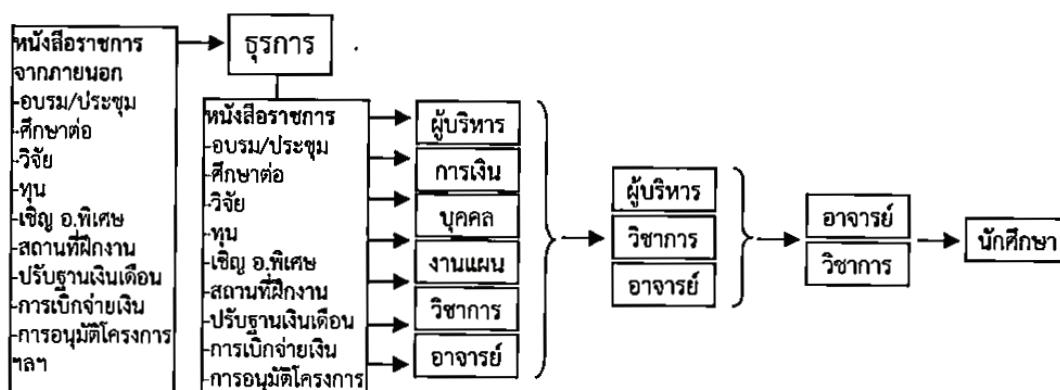
โครงสร้างการให้บริการ ในสถาบันอุดมศึกษา

บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการให้บริการเป็นเรื่องของสายสนับสนุนเท่านั้น แต่หากมองภาพรวม สถาบันอุดมศึกษา คือ องค์กรหรือหน่วยงานที่ให้บริการด้านองค์ความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพ แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และสังคม เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ พัฒนาความคิด ยกระดับคุณภาพชีวิต ดังนั้น บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่งงานเพื่อการให้บริการด้านองค์ความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพของสถาบันอุดมศึกษา มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ที่

ต้องรับหน้าที่ในการให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้โดยตรง และเลือกใช้ เทคนิค สื่อการสอน การสื่อสาร วิธีการถ่ายทอด กิจกรรมที่เหมาะสมในการถ่ายทอดแต่ละเนื้อหา ส่วนบุคลากร ในตำแหน่งอื่นๆ ต้องทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหรือผู้แบ่งเบาภาระ โดยการประสานงาน การเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อ อำนวยความสะดวกให้อาจารย์และนักศึกษา สนับสนุนให้การ ถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ที่สุด จึงถือได้ว่าทุกตำแหน่งงานในสถาบันอุดมศึกษาคือการ ให้บริการ แต่เป็นการให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ตามตำแหน่งงาน

บุคลากรทุกคนที่ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาไม่ว่า จะอยู่ในตำแหน่งใด แต่จุดหมายของการปฏิบัติงานคือการ

ถ่ายทอด การประสานงาน การเอื้ออำนวย การส่งเสริม การ สนับสนุน และการปฏิบัติงานให้กระบวนการผลิตบัณฑิตมี คุณภาพและประสิทธิภาพมากที่สุด ถึงแม้ว่าหน้าที่ในการ ปฏิบัติงานของตนไม่ได้ประสานงานหรือให้บริการนักศึกษา โดยตรงก็ตาม แต่การดำเนินงานของบุคลากรทุกคนจะ เชื่อมโยงและส่งผลถึงคุณภาพการผลิตบัณฑิตในที่สุด ยกตัวอย่างเช่น ตำแหน่งธุรการ ปฏิบัติหน้าที่ รับ-ส่งหนังสือ ราชการ ประสานงานด้านเอกสารทั้งภายในและภายนอก องค์กร หน้าที่ส่วนใหญ่ไม่ได้ประสานงานหรือให้บริการ นักศึกษาโดยตรง (ยกเว้นธุรการฝ่ายวิชาการ) มีเส้นทางการ ให้บริการหลากหลายเส้นทางที่เชื่อมโยงถึงการผลิตบัณฑิต หรือตัวนักศึกษา ดังภาพประกอบที่ 1

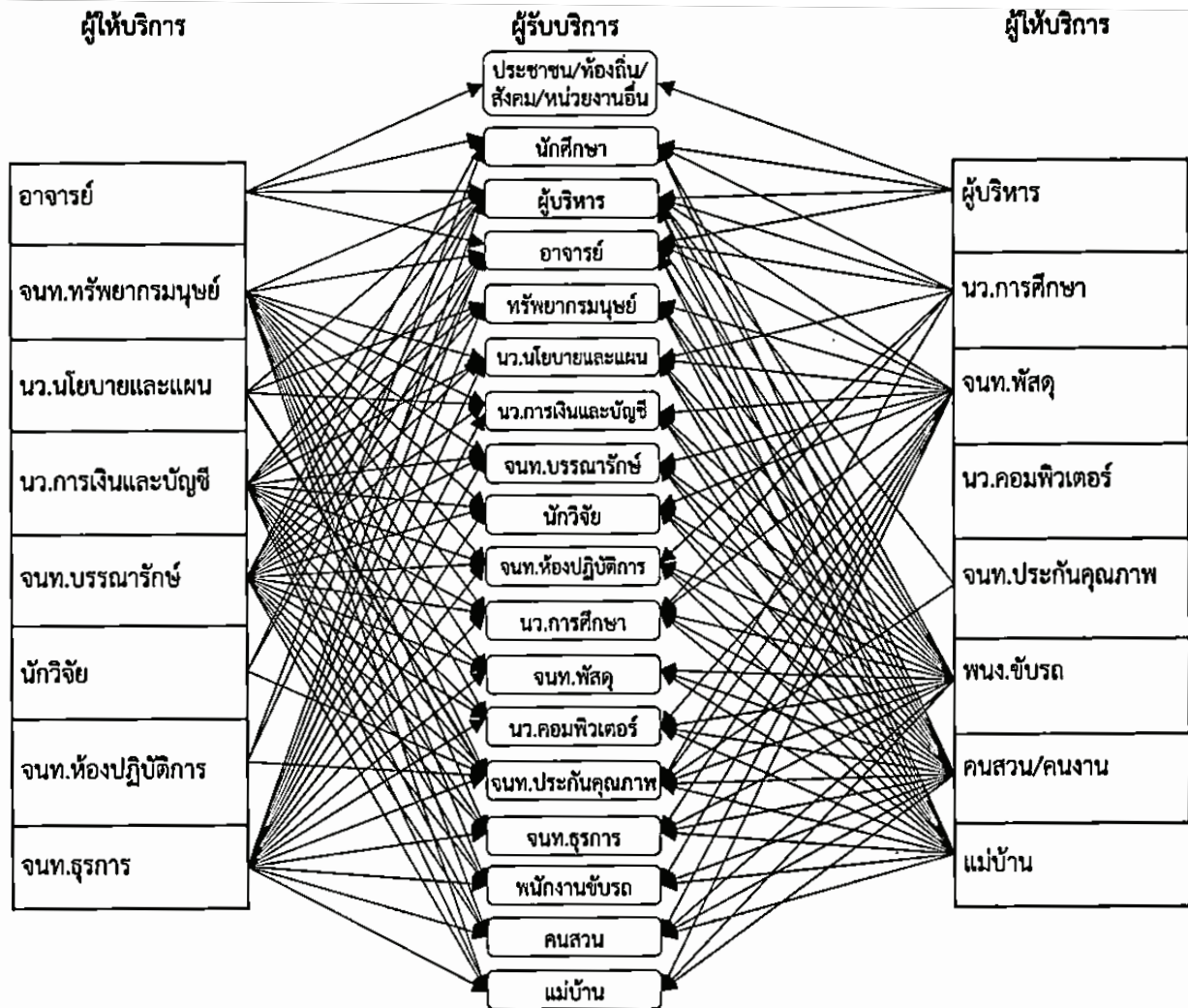

ภาพประกอบที่ 1 เส้นทางการให้บริการของงานธุรการกับการผลิตบัณฑิต

จากภาพประกอบจะเห็นได้ว่า ธุรการ ไม่ได้ให้บริการ นักศึกษาโดยตรง แต่หากธุรการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้มี ประสิทธิภาพแล้ว จะส่งผลกระทบต่อหลายส่วน ทั้งในระดับ บุคคล เช่น การพัฒนาอาจารย์ การประชุม อบรม วิจัย ขอทุน การศึกษาต่อ รวมถึงการปรับฐานเงินเดือน เป็นต้น ในระดับ กระบวนการ เช่น การเชิญอาจารย์พิเศษ การฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษา การเบิกจ่ายค่าตอบแทน การขออนุมัติโครงการ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งหากเกิดความผิดพลาดจะส่งผล ต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และคุณภาพของการ จัดการเรียนการสอนและคุณภาพของบัณฑิต เป็นต้น ดังนั้น ธุรการ จึงมีหน้าที่ให้บริการด้านการจัดการหนังสือราชการ เอกสาร และการประสานงานอย่างมีอาชีพ เพราะทุก ตำแหน่งงานในสถาบันอุดมศึกษามีความเชื่อมโยงและส่งผล ต่อการจัดการเรียนการสอนและการผลิตบัณฑิตในท้ายที่สุดจึง มีความสำคัญแตกต่างกันออกไป เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ใน การให้บริการของระบบการดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งในการให้บริการเป็นการให้บริการในหลายรูปแบบ เช่น การ ให้บริการสืบค้น/จัดทำข้อมูล การให้บริการจัดทำเอกสาร การ

ให้บริการซ่อมระบบคอมพิวเตอร์ การให้บริการถ่ายทอดองค์ ความรู้ การให้บริการติดต่อประสานงาน การให้บริการจัด สถานที่ การให้บริการทำความสะอาด เป็นต้น หากมอง ภาพรวมภายในองค์กรเกือบทุกองค์การคือการให้บริการซึ่ง กันและกัน เมื่อการให้บริการซึ่งกันและกันมีประสิทธิภาพแล้ว จึงส่งผลให้การบริการภายนอกต่อลูกค้าตัวจริงมีประสิทธิภาพ เช่นกัน ดังตัวอย่างโครงสร้างความสัมพันธ์ในการให้บริการ ระดับคณะวิชา ในองค์กรของสถาบันอุดมศึกษา

จากโครงสร้างความสัมพันธ์แสดงให้เห็นว่าบุคลากรทุก ตำแหน่ง ทุกคนเป็นผู้ให้บริการ เป็นผู้รับบริการ และเป็นผู้รับ ผลกระทบในเวลาเดียวกัน ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงผู้รับบริการ จึงมี ทั้งผู้รับบริการภายในองค์กร และผู้รับบริการภายนอก องค์กร ดังนั้นคุณสมบัติที่บุคลากรทุกคนในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีอีกอย่างหนึ่ง คือ “จิตใจให้บริการ” ซึ่งในระบบการ จัดการองค์กรธุรกิจได้วิเคราะห์ระบบดังกล่าวได้อย่างละเอียด และแพร่หลาย แต่ในระบบการศึกษายังมีการกล่าวถึงระบบ การจัดการดังกล่าวนี้น้อยมาก

ภาพประกอบที่ 2 โครงสร้างความสัมพันธ์ในการให้บริการระดับคณะวิชา ในสถาบันอุดมศึกษา

การประยุกต์การบริหารจัดการองค์การเพื่อพัฒนาคุณภาพ การให้บริการที่เป็นเลิศ ในสถาบันอุดมศึกษา

กระบวนการผลิตคนให้มีคุณภาพในแต่ละสาขาวิชาชีพ มีความแตกต่างจากการผลิตสินค้าและบริการทั่วไป ระบบการจัดการองค์การเพื่อให้กระบวนการดำเนินงานมีคุณภาพจึงเป็น สิ่งที่สำคัญและจำเป็น ซึ่ง SIPOC model เป็นระบบการ จัดการที่องค์การเอกชนและองค์การอุตสาหกรรมนำไปใช้ อย่างแพร่หลายในระบบการจัดการองค์การ ควบคุมและ พัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การปฏิบัติงานและการ ควบคุมคุณภาพงานมีระบบ บุคลากรมีความพึงพอใจ และ ก่อให้เกิดผลกำไร เมื่อต้องจัดระบบการบริหารจัดการองค์การ ในสถาบันอุดมศึกษา โดยนำระบบ SIPOC model มาใช้ พัฒนาระบบการจัดการในขั้นแรกเพื่อจัดระบบการจัดการ ภายในองค์การ และด้วยความแตกต่างของภาคเอกชนและ ภาคอุตสาหกรรมกับสถาบันอุดมศึกษาระบบดังกล่าวจึง เหมาะสมสำหรับกระบวนการให้บริการย่อยภายใน แต่หาก มองการให้บริการในเชิงระบบของสถาบันอุดมศึกษาแล้วอาจ

ยังไม่ครอบคลุมสำหรับการนำมาวิเคราะห์กระบวนการผลิตใน ระดับองค์การ

การนำระบบการจัดการแบบ SIPOC model (Suppliers-Input-Process-Output-Customers) เป็น แนวทางในการจัดการกระบวนการและพัฒนาระบบการ ดำเนินงานในสถาบันอุดมศึกษา แต่เนื่องจากลูกค้าหลักสำหรับ สถาบันการศึกษาคือ “นักศึกษา” และในกระบวนการผลิต บัณฑิต “นักศึกษา” ยังเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ส่วน ลูกค้าของบัณฑิตคือแหล่งงาน องค์กรวิชาชีพ ประชาชน ซึ่งถ้า มองตามระบบคุณภาพ กลุ่มลูกค้า หรือ Customer คือผู้ใช้ ผลผลิตหรือบริการ นั้นหมายถึง “กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต หรือ แหล่ง งาน” นั่นเอง ซึ่งปัจจุบันกระบวนการผลิตบัณฑิตใน สถาบันอุดมศึกษาถูกกำหนดให้นักศึกษาฝึกทักษะในแหล่งงาน ที่เกี่ยวข้อง ให้แหล่งงาน องค์กรวิชาชีพ หรือโรงงาน อุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน และสภา วิชาชีพต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ เป็นต้น นั่นคือ “แหล่งงาน” นอกจากจะเป็นผู้ใช้ บัณฑิตแล้วยังมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน การฝึก

ปฏิบัติการ และการกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และเป็นผู้ประเมินคุณภาพบัณฑิตด้วย ดังนั้น “ลูกค้า” สำหรับองค์การด้านการศึกษาควรใช้คำว่า “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” แทน ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทและวัฒนธรรมขององค์การสถาบันอุดมศึกษา อีกทั้งตามธรรมชาติขององค์การด้านการศึกษา การนำระบบการจัดการแบบ SIPOC model มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพระบบการให้บริการ หรือการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษาควรปรับเป็น SIPOS model ดังนี้

S : Supplier ปรับเป็น **S : Stakeholder** หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจาก ผู้สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลายและไม่ชัดเจน ซึ่งหากกล่าวถึงการสนับสนุนงบประมาณส่วนใหญ่เป็นงบประมาณแผ่นดินซึ่งมาจากภาษีประชาชน (ยกเว้นสถาบันเอกชน) ส่วนผู้สนับสนุนด้านอื่นๆ ก็ไม่ชัดเจนว่าสนับสนุนด้านใดและไม่มีหลักฐานเชิงประจักษ์ในทางปฏิบัติ มีบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการ ผู้ให้การสนับสนุนอื่นจึงเป็นเพียงหลักการในเชิงนโยบาย สถาบันอุดมศึกษาจึงมีอิสระในการบริหารจัดการภายใต้ พรบ.การศึกษา และ พรบ.สถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นผู้สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาคือภาษีที่ได้จากประชาชน โดยประชาชนไม่ได้เข้ามามีการบริหารจัดการหรือวางระบบใดๆ ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่กำหนดระบบการบริหารจัดการ กระบวนการดำเนินงาน โครงสร้างองค์การ ส่วนใหญ่เป็นผู้เกี่ยวข้องด้านวิชาการและวิชาชีพ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำผลผลิตหรือบัณฑิตไปใช้ในองค์กรวิชาชีพต่อไปในอนาคต บางแห่งทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้และรับผลกระทบเมื่อบัณฑิตมีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการใช้จริงในแหล่งงานหรือหลักการของวิชาชีพ และเป็นผู้กำหนดคุณสมบัติปัจจัยป้อนที่ต้องการ เช่น สถาบัน สภาวิชาชีพหรือองค์กรวิชาชีพ แหล่งงาน นโยบายของสถาบัน ความต้องการจำเป็นในสังคม/ชุมชน กระแสค่านิยมด้านวิชาชีพ เป็นต้น จึงถือได้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ควรเป็น “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” หรือ “Stakeholder” มากกว่าเป็น “ผู้สนับสนุน” หรือ “Supplier” เพียงอย่างเดียว

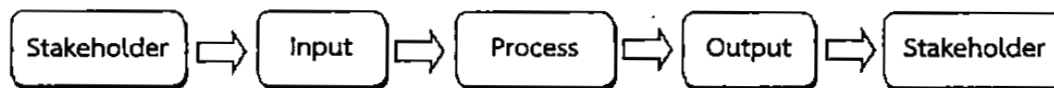
I : Input หรือ ปัจจัยป้อน ถูกกำหนดโดยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องกำหนดคุณสมบัติปัจจัยป้อนที่ต้องการ (Input spec) ก่อน และดำเนินการเพื่อให้ได้ปัจจัยป้อนที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงหรือเป็นไปตามคุณสมบัติที่ต้องการมากที่สุด เมื่อมองภาพรวมในเชิงระบบของสถาบันอุดมศึกษา ปัจจัยป้อนจึงหมายถึงนักเรียนที่มีคุณสมบัติตามที่เรากำหนด อาจารย์ที่มีคุณภาพตรงตามสาขาวิชา หลักสูตรที่ได้มาตรฐาน และองค์ประกอบของสถาบันอุดมศึกษาที่เพียงพอและเหมาะสม

P : Process หรือ กระบวนการดำเนินงาน คือการกำหนดกระบวนการหลักที่สถาบันดำเนินงานจริงและ

สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การ นั่นคือ การผลิตบัณฑิต และการบริหารจัดการองค์การ ซึ่งกระบวนการจะทำให้ทราบกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ปัจจัยป้อน และผลผลิต ในแต่ละกระบวนการย่อย ดังนั้นทุกกระบวนการย่อยต้องกำหนดปัจจัยป้อน วิธีดำเนินการ ผลผลิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนั่นหมายถึงแหล่งข้อมูลเมื่อองค์การต้องการประเมินประสิทธิผลของกระบวนการนั้นๆ

O : Output หรือ ผลผลิต ในที่นี้หมายถึง บัณฑิต ซึ่งจะเป็นตัวบ่งบอกคุณภาพของกระบวนการผลิตหรือกระบวนการหล่อหลอม และคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษานั้นเอง ก่อนการผลิตกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเป็นผู้กำหนดคุณลักษณะของผลผลิตที่ต้องการ (Output spec) ก่อน แล้วดำเนินงานผ่านกระบวนการเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงผลผลิตที่ต้องการมากที่สุด นอกจากนั้น ผลผลิต ที่ได้อีกอย่างคือ ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์หรือบุคลากรสายสนับสนุน คือเมื่อผ่านการดำเนินงานตามกระบวนการครบวงจร บุคลากรจะมีประสิทธิภาพการทำงาน มีคุณภาพในงานด้านนั้นๆ เมื่อต้องโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานประสิทธิภาพที่บุคลากรเหล่านั้นมีนั้นหมายถึงผลผลิตขององค์การในอีกนัยหนึ่งได้เช่นกัน

C : Customer ปรับเป็น **S : Stakeholder** หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึงเป็นกลุ่มผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้ที่นำบัณฑิตไปใช้ นั่นคือ แหล่งงาน และพบว่า “แหล่งงาน” เป็นเพียงจุดเชื่อมโยงให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างบัณฑิตและผู้รับบริการ ไม่ใช่ผู้รับบริการจากบัณฑิตโดยตรง เช่น บัณฑิตแพทย์ไปทำงานในโรงพยาบาลโดยมีผู้รับบริการจากบัณฑิตแพทย์คือผู้ป่วยญาติผู้ป่วย ประชาชน เป็นต้น และหากพิจารณาโดยละเอียดแล้วผู้รับบริการอาจเป็นทั้งลูกค้าและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเวลาเดียวกัน ซึ่งอาจไม่ใช่ผู้ใช้บริการจากบัณฑิต แต่ Customer หมายถึงลูกค้าที่ใช้บริการผลผลิตหรือบัณฑิต จึงกลายเป็นลูกค้าของแหล่งงานอีกชั้นหนึ่ง ดังนั้น ลูกค้า หรือ Customers จึงหมายถึงผู้รับบริการจากบัณฑิตโดยตรงที่บัณฑิตได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ถูกหล่อหลอมมาทำให้ลูกค้าได้รับประโยชน์หรือพึงพอใจ มากกว่าการหมายถึงเพื่อนร่วมงานในสถานที่ปฏิบัติงาน ส่วนเพื่อนร่วมงานและองค์การที่เป็นแหล่งงานถึงแม้จะไม่ได้เป็นผู้รับบริการจากบัณฑิตโดยตรง แต่เป็นผู้ร่วมปฏิบัติงาน และอาจเป็นผู้ร่วมรับผิดชอบร่วมรับผิดชอบผลการดำเนินงานของบัณฑิตทั้งทางบวกและทางลบโดยไม่มีเงื่อนไข ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “แหล่งงาน” เป็น “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” มากกว่าเป็น “ลูกค้า” หรือ “Customers” จึงกำหนดเป็นลำดับระบบการจัดการใหม่ดังภาพ

ภาพประกอบ 3 : ระบบการจัดการแบบ SIPOS

ผู้มีส่วนกำหนดคุณลักษณะผลผลิตที่ต้องการ (Output spec) ของกลุ่มผู้ใช้บริการของคณะวิชาถูกกำหนดเป็นหลายลำดับชั้น คือ

1 : นิสิตนักศึกษา ถือเป็นผู้ใช้บริการของกระบวนการผลิตของคณะวิชา ซึ่งรับหน้าที่หลายบทบาท คือ เป็นปัจจัยป้อน เป็นผู้ใช้บริการ เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการผลิต เป็นผลผลิต เป็นผู้รับประโยชน์จากการถ่ายทอดองค์ความรู้ และเป็นผู้รับผลกระทบ (ที่อาจเกิดขึ้น) ในทุกขั้นตอน

2 : แหล่งงาน ถือเป็นผู้ใช้บริการของสถาบันอุดมศึกษาเมื่อนักศึกษาคือผลผลิต และกลุ่มลูกค้าของแหล่งงานคือผู้รับบริการและประชาชนทั่วไป ซึ่งกลุ่มผู้ใช้บริการของบัณฑิตจึงประกอบไปด้วยแหล่งงานและผู้รับบริการจากแหล่งงาน

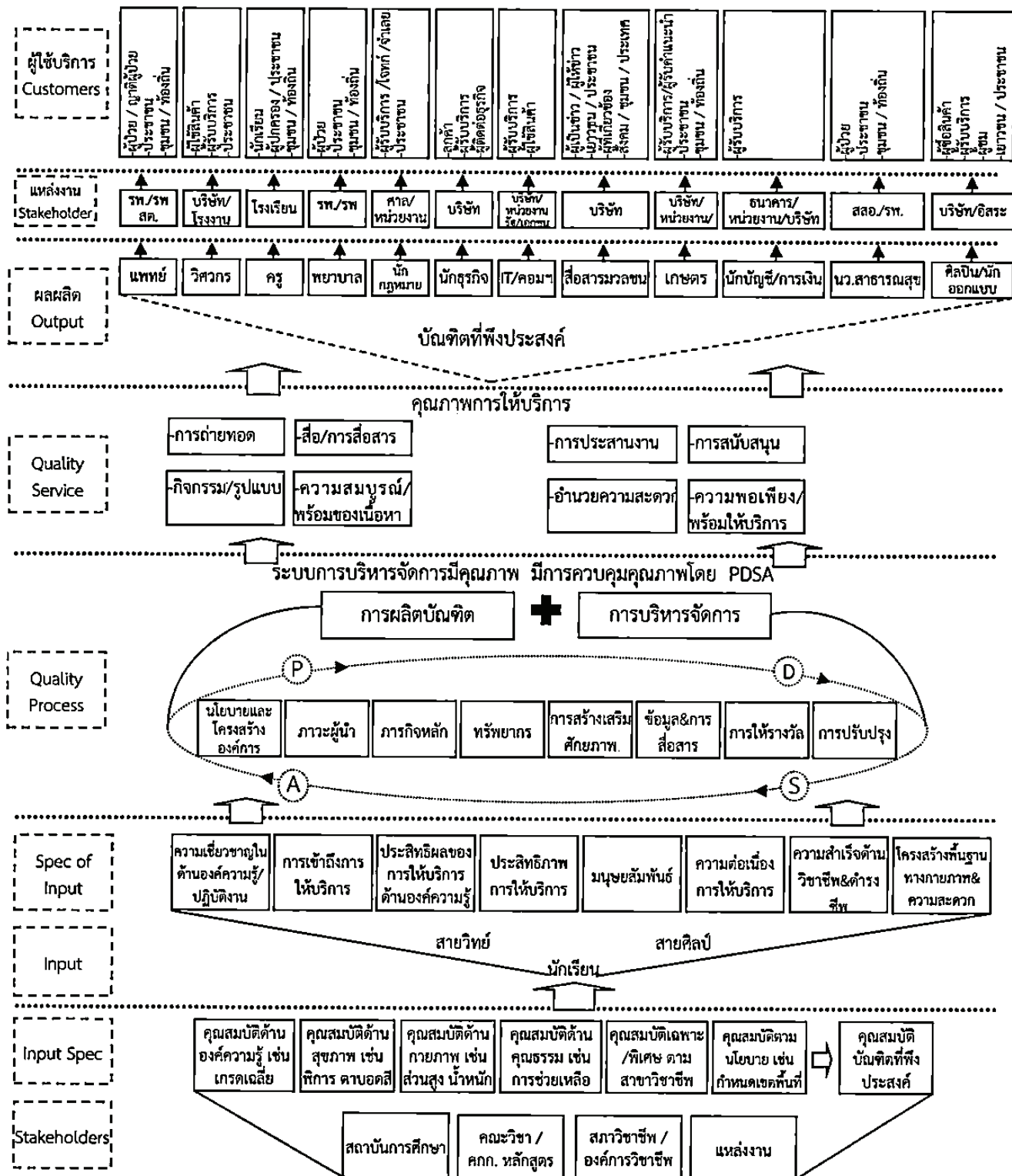
นอกจากนั้นยังมีผู้ตัดสินใจแทนนักศึกษาในการเข้าเป็นกลุ่มผู้ใช้บริการของแต่ละคณะวิชาคือผู้ปกครอง ซึ่งประชาชนทุกคนมีลูก หลาน มีครอบครัว และกระจายอยู่ในทุกกลุ่มวิชาชีพ ถึงแม้จะยังไม่เข้าศึกษาในปีนี้ก็ส่งผลในปีถัดๆ ไป ที่สำคัญยังเป็นผู้วางแผนอนาคตสำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการของเรา จึงถือเป็นผู้ใช้บริการร่วม และเป็นผู้รับผลกระทบในบางขั้นตอน

นอกจากนี้ถ้ามองในมุมมององค์การของรัฐ กลุ่มผู้ใช้บริการภายในองค์การคณะวิชาที่สำคัญและไม่ควรมองข้ามคือบุคลากรภายในองค์การคณะวิชา ซึ่งหมายถึงผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นต้น จึงกำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ให้บริการขององค์การคณะวิชาว่าเป็น “กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย”

จากโครงสร้างทั้งหมด พบว่ากลุ่มผู้ใช้บริการ (Customers) จากบัณฑิตแต่ละสาขาอาชีพจะได้รับทั้งประโยชน์และอาจได้รับผลกระทบด้วยในเวลาเดียวกัน เช่น อาชีพแพทย์ พยาบาล สาธารณสุข เพราะหากบัณฑิตไม่มีคุณภาพหรือวิเคราะห์ วินิจฉัยผิด ผู้รับบริการจะได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน จึงสามารถกล่าวได้ว่ากลุ่มผู้ใช้บริการเป็นทั้ง “ผู้รับบริการ” และ “ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย” ส่วนแหล่งงาน ถือเป็น กลุ่ม “ผู้ใช้ผลผลิต” ของสถาบันอุดมศึกษา แต่ไม่ใช่ “ผู้ให้บริการ” ของบัณฑิต

นอกจากนั้นยังมีผู้ตัดสินใจแทนนักศึกษาในการเข้าเป็นกลุ่มผู้ใช้บริการของแต่ละคณะวิชาคือผู้ปกครอง ซึ่งประชาชนทุกคนมีลูก หลาน มีครอบครัว และกระจายอยู่ในทุกกลุ่มวิชาชีพ ถึงแม้จะยังไม่เข้าศึกษาในปีนี้ก็ส่งผลในปีถัดๆ ไป ที่สำคัญยังเป็นผู้วางแผนอนาคตสำหรับกลุ่มผู้ใช้บริการของเรา จึงถือเป็นผู้ใช้บริการร่วม และเป็นผู้รับผลกระทบในบางขั้นตอน หากมองในมุมมององค์การของรัฐ กลุ่มผู้ใช้บริการภายในองค์การคณะวิชาที่สำคัญและไม่ควรมองข้ามคือบุคลากรภายในองค์การคณะวิชา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ เป็นต้น จึงกำหนดผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้ให้บริการขององค์การคณะวิชาว่าเป็น “กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย”

สรุปโครงสร้างความสัมพันธ์การให้บริการและคุณภาพการให้บริการในสถาบันอุดมศึกษา ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 4 : ระบบการจัดการแบบ SIPOS

ตารางที่ 1 ระบบการจัดการตามภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษา

ภารกิจหลัก	Stakeholder	Input	Process	Output	Stakeholder
ผลิตบัณฑิต	-สถาบันอุดมศึกษา -สภาวิชาชีพ -คณะวิชา/หลักสูตร -องค์กรวิชาชีพ/หน่วยงาน	-นักศึกษา -อาจารย์ -หลักสูตร -สื่อการสอน -แหล่งเรียนรู้	-จัดการเรียนการสอน สอบ -กิจกรรมเสริมหลักสูตร	-บัณฑิต	-แหล่งงาน -องค์กรวิชาชีพ -ผู้รับบริการจากหน่วยงาน -ประชาชน
วิจัย	-สถาบันอุดมศึกษา -อาจารย์ -วิชาชีพ -ท้องถิ่น/สังคม/ประชาชน	-อาจารย์ -งบประมาณ -แหล่งศึกษาวิจัย	-สนับสนุนด้านการวิจัย -ส่งเสริมการทำวิจัย -ควบคุมคุณภาพงานวิจัย	-งานวิจัยตามสาขาวิชาชีพ -งานวิจัยในชั้นเรียน	-นักศึกษา -นักวิชาการ -ประชาชน
บริการวิชาการ	-สถาบันอุดมศึกษา -คณะวิชา -ชุมชน -องค์กรในชุมชน	-อาจารย์ -นักศึกษา -ประชาชน/ชุมชน/ ท้องถิ่น	-ดำเนินโครงการ -พัฒนาต่อยอดโครงการให้ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน การสอน	-โครงการบริการวิชาการ ตามสาขาวิชาชีพ	-ชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม -ประชาชน -นักศึกษา -อาจารย์/บุคลากร
ทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม	-สถาบันอุดมศึกษา -คณะวิชา -ชุมชน -องค์กรในชุมชน	-อาจารย์ -นักศึกษา -ประชาชน/ชุมชน/ ท้องถิ่น	-ดำเนินโครงการ -พัฒนาต่อยอดโครงการให้ เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน การสอน	-โครงการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรมตามสาขา วิชาชีพ	-ชุมชน/ท้องถิ่น/สังคม -ประชาชน -นักศึกษา -อาจารย์/บุคลากร
บริหารจัดการ องค์การ	-สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา -ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา -ผู้บริหารคณะวิชา -เจ้าของสถาบัน(เอกชน)	-งบประมาณ -เทคโนโลยีและ สารสนเทศ -อาคารสถานที่ -วัสดุ อุปกรณ์ -บุคลากรทุกคน	-การบริหารองค์การ -การจัดการองค์การ -กระบวนการดำเนินงาน	-คุณภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากร -งานมีคุณภาพ -บุคลากรมีคุณภาพ -ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามภารกิจหลัก -ประสิทธิผลขององค์การ -ความคุ้มค่า (เอกชน)	-ผู้บริหาร -อาจารย์ -บุคลากรสายสนับสนุน -นักศึกษา

เอกสารอ้างอิง

สมาพร ศิริลาภ. (2555). การพัฒนารูปแบบการประเมิน
ประสิทธิผลองค์การของคณะวิชา ในมหาวิทยาลัย
ของรัฐ. ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม :
มหาสารคาม.

Kittiya Seeorn. (2005). A Causal Model for the
Effectiveness of Internal Quality Assurance
for the Health Science Area. Journal of The
Medical Association of Thailand 88(10) : 1419-
25.

Kwan, P., & Walker, A. (2003). Posting organizational
effectiveness as a second-order construct
in Hong Kong higher education Institutions.
Research in Higher Education, 44(6), 705-726.

Kye Hyeon Cho and other. (2010). PERSPECTIVES :
Human resource development,
organization development, organizational
learning, and organizational effectiveness:
all needed more than ever by Tim L.
Reynolds interviewed. Human Resource
Development International Vol. 13, No. 4,
September 2010, 487-496.

Rashad Massoud and other. (2001). A Modern
Paradigm for Improving Healthcare Quality.
Quality Assurance Project.

Schmid, H. (2002). Relationships between
organizational properties and organizational
effectiveness in three types of nonprofit
human service organizations. Public
Personnel Management, 31(3), 377-395.

การสร้างเสริมสุขภาพประชาชนตามกลุ่มวัยในชุมชนสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข The Public Health by Age Group in the Community for Volunteers.

บุญศรี สรีนัพันธ์
Pooncharast Srinapan

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Faculty of Public Health Chulachalongkrajana University

บทนำ

การสร้างเสริมสุขภาพ หมายถึงการยกระดับสุขภาพให้ดำรงอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ซึ่งมีแรงจูงใจมาจากความต้องการที่จะมีความสุขสูงสุดของชีวิต ซึ่งกระบวนการเสริมสุขภาพเกิดขึ้นได้จาก 2 แหล่งที่มา คือจากบุคคลอื่นภายนอกที่จะช่วยสร้าง เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และแหล่งที่ 2 ของกระบวนการสร้างสุขภาพเกิดขึ้นด้วยตนเองซึ่งเป็นสิ่งที่ปรารถนามากที่สุด เพราะการสร้างเสริมสุขภาพจากตนเองจะยั่งยืนมากกว่า การสร้างเสริมสุขภาพจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะตั้งแต่มนุษย์เกิดมามีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างองค์ประกอบของร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละช่วงชีวิต อาสาสมัครสาธารณสุขในชุมชนเป็นบุคคลใกล้ชิดและเป็นตัวอย่างในการสร้างเสริมสุขภาพของแต่ละกลุ่มวัยของประชาชน ในชุมชน ซึ่งควรมีความเข้าใจพื้นฐาน (พานทิพย์ แสงประเสริฐ, 2554) มีดังนี้

กลุ่มวัยเด็กแรกเกิดถึงอายุ 1 ปี

เป็นวัยที่ต้องการการปรับตัวด้านร่างกายต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมรอบตัวหลังจากการคลอดมา ดังนั้นเด็กทารกยังคุ้นกับการอยู่ในครรภ์มารดา ตัวอย่าง การนอนนานๆ เกือบทั้งวัน จะตื่นมาเมื่อมีสิ่งกระตุ้น เช่น การหิว ปวดท้อง หรือรู้สึกไม่สบายเนื่องจากเปียกแฉะจากการขับถ่ายปัสสาวะและอุจจาระ เด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จะใช้การร้องไห้เพื่อแสดงความต้องการ และต้องคอยพึ่งพามารดาหรือผู้เลี้ยงดูให้ความอบอุ่นดูแลอย่างใกล้ชิด และประกอบกับร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สังเกตได้จากการเพิ่มขึ้นของน้ำหนักตัวและความยาว ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กวัยนี้มักเน้นการให้ความรู้และทักษะการเลี้ยงดูแก่มารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กเป็นสำคัญ (พานทิพย์ แสงประเสริฐ, 2554) ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

การดูแลสุขภาพสบาย เช่น การเช็ดทำความสะอาดสะดือ ตา ตัว และอวัยวะขับถ่ายอย่างนุ่มนวล การนวดสัมผัสที่อบอุ่นจะช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตและพัฒนาการ

ทุกด้านโดยเฉพาะด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก และเด็กวัยนี้จะบิดตัวเป็นการออกกำลังกายในตัวเอง การให้ทารกได้อาหารซึ่งเป็นนมมารดาอย่างเดียวใน 6 เดือนแรกติดต่อกันก็เป็นเรื่องจำเป็น ซึ่งนมมารดาจะย่อยง่าย สร้างภูมิคุ้มกันต่อเด็ก เด็กจะไม่อ้วนมาก ไม่ป่วยบ่อย เกิดความอบอุ่นและยังประหยัดเงิน เพราะไม่ต้องซื้อหาและใช้การเตรียมที่ยุ่งยาก ต่อจากนั้นจึงเริ่มให้อาหารเสริมซึ่งมักเริ่มด้วย กล้วยครูด ไข่แดงเล็กน้อย จนเต็มฟอง ต่อมาจึงค่อยเพิ่มเป็นไข่ขาว เพราะเด็กอาจแพ้สารโปรตีนในไข่ขาว และเริ่มให้ปลาและผัก ซึ่งสามารถดูได้จากคู่มือการฝากครรภ์มารดา จะมีอาหารแนะนำในแต่ละเดือนนอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพาเด็กไปชั่งน้ำหนักและวัดความยาวของรอบศีรษะ รอบอก และลำตัวเปรียบเทียบกับการเจริญเติบโตในแต่ละเดือน ติดตามการขึ้นของฟัน ที่สำคัญมากคือ การพาเด็กไปรับวัคซีนตามกำหนด ซึ่งการรับวัคซีนในขวบปีแรกจะเป็นตัวสร้างภูมิคุ้มกันต่อเด็กโดยตรงเมื่อเลยวัยนี้ไปแล้วจะเป็นการกระตุ้น เช่น วัคซีนป้องกันวัณโรค คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก ตับอักเสบบี หัดเยอรมัน เป็นต้น ถ้าหากเด็กเป็นหวัดสามารถฉีดได้แต่ถ้าเด็กมีไข้สูงอย่างเดียวควรเลื่อนไปก่อน และถ้าลืมฉีดขึ้นได้ควรพาไปฉีดทันทีและเข็มถัดไปฉีดตามปกติ ถ้าเด็กไม่ได้รับวัคซีนอาจทำให้เด็กติดโรคที่เป็นอันตรายถึงชีวิตได้

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางพัฒนาการ

พัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพ ที่ไม่สามารถวัดเป็นตัวเลखออกมาได้ง่ายๆ เหมือนการการวัดการเจริญเติบโต ได้แก่การชั่งน้ำหนักและส่วนสูงนั้น แต่พัฒนาการต้องอาศัยรายละเอียดและระยะเวลาในการสังเกตติดตามการเปลี่ยนแปลงของการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก-มัดใหญ่ เช่น การคว่ำ การคืบ การคลาน การเดิน การวิ่ง การเล่น พฤติกรรมการแสดงออก เช่น การรับรู้และการสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง การช่วยเหลือตนเอง ซึ่งในวัยขวบปีแรกพฤติกรรมบางอย่างยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงเด่นชัด มารดาควรติดตามจากคู่มือพัฒนาการเด็ก

กลุ่มเด็กวัยก่อนเรียนอายุ 1-5 ปี

เป็นวัยที่สามารถปรับตัวด้านร่างกายเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้น ร่างกายเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง และจะคุ้นเคยกับบุคคลใกล้ชิดในครอบครัว ยังไม่ไว้วางใจบุคคลอื่น ช่วยเหลือตนเองได้มากขึ้น เริ่มสนุกสนานมากขึ้นเพราะสงสัยในสิ่งแวดล้อมรอบตัว จึงทำให้เด็กวัยนี้มักเกิดอุบัติเหตุในบ้านเรือนอย่างไม่คาดคิด เช่น ของขึ้นเล็กหรือเหรียญอุดตันลำคอจุกหรือหู ไฟฟ้าดูด มีดบาด ตกจากที่สูง จมน้ำ เป็นต้น ตอนปลายของเด็กวัยนี้จะสามารถบอกความต้องการได้ เช่น หิว อิ่ม ปวดท้อง เด็กสามารถบังคับการปัสสาวะและอุจจาระได้ ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กวัยนี้มักเน้นการให้ความรู้และทักษะการเลี้ยงดูแก่มารดาและผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

การช่วยเหลือดูแลความสะอาดร่างกาย เช่น การอาบน้ำ แปรงฟัน การออกกำลังกายโดยการเล่นที่เหมาะสมกับวัยเด็กเพื่อกระตุ้นการเจริญเติบโตและสร้างความอบอุ่นเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 1-5 ปี ต้องรับโภชนาการที่เพียงพออาหารที่มีโปรตีนสูง เช่น ไข่ ปลา นม ยังมีความสำคัญต่อการสร้างเซลล์สมองและเนื้อเยื่อของเด็กวัยนี้อยู่ ผักและผลไม้มีเกลือแร่และวิตามินช่วยสร้างภูมิคุ้มกันต้านต่อโรค ป้องกันท้องผูกนอกจากนี้ การรับวัคซีนในวัยนี้จะเป็นการกระตุ้นเพิ่มภูมิคุ้มกันต่อจากวัยขวบปีแรก เช่น บาดทะยัก คอตีบใช้สมองอักเสบ หัด บางครั้งต้องหยอดโปลิโอถ้ามีการระบาด เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการออกมาเผชิญต่อสิ่งแวดล้อมนอกครอบครัว เช่น โรงเรียนหรือสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางพัฒนาการ

การฝึกความเป็นระเบียบวินัย เช่น การขับถ่าย การเล่นของเล่นและเก็บเข้าเป็นที่ การหาของเล่นที่กระตุ้นพัฒนาการตามวัย เช่น สีแดง ดำเหลือง ขาว เสียง ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อเท้า การช่วยเหลือตนเอง เช่น การใส่เสื้อผ้าแบบสวม การแปรงฟันด้วยตนเองโดยมีผู้จับมือและให้มองผ่านกระจก การดื่มน้ำและน้ำดื่มเข้าปากเองซึ่งอาจหกละเอะเทอะบ้าง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กวัยนี้สามารถสังเกตได้ชัดเจนมากขึ้น บางครั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจะมีแบบทดสอบพัฒนาการ เพื่อติดตามความผิดปกติของพัฒนาการและสามารถให้การช่วยเหลือแก้ไขอาการผิดปกติได้ทันทีทั้งที่ เช่น ภาวะออทิสติก นอกจากนี้การผ่าตัดแก้ไขความผิดปกติหรือความพิการตั้งแต่กำเนิดด้านร่างกายก็สามารถเริ่มทำได้ เป็นต้น

กลุ่มเด็กวัยเรียนอายุ 6-12 ปี

เป็นวัยที่ต้องปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ภายนอกครอบครัว เพราะเด็กเริ่มเข้าโรงเรียนมีสังคมภายนอกบ้าน ทำให้เสี่ยงต่อการติดโรคที่มาจากแต่ละครอบครัวและสิ่งแวดล้อม

ในชุมชนที่แตกต่างกัน เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ ไข้เลือดออก หวัด และโรคที่เกิดจากความสะอาดส่วนบุคคล เช่น ฟันผุ หิด เทา กลาก เกลื้อน เนื่องจากเด็กชอบเล่นสนุกสนานยังไม่สนใจต่อความสะอาดของร่างกายและยังทำความสะอาดได้ไม่ทั่วถึง กระดูกของเด็กยังไม่แข็งแรงจึงมักเกิดอุบัติเหตุหักได้บ่อย การเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องซึ่งช้ากว่าวัยเด็กเล็กน้อย ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กวัยนี้มักเน้นการให้ความรู้และการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพร่างกาย

จากการสำรวจภาวะสุขภาพเด็กวัยนี้จะพบฟันผุมากเป็นอันดับหนึ่ง เนื่องจากไม่แปรงฟันหรือแปรงไม่ถูกวิธี ดังนั้นการติดตามการทำความสะอาดส่วนบุคคล เช่น การแปรงฟันอย่างถูกวิธี การรักษาโรคผิวหนัง การป้องกันการแพร่ระบาดของเหา ปัจจุบันพบเด็กอ้วนมากขึ้นจากการรับประทานอาหารทอด น้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ ไม่รับประทานผัก ไม่ออกกำลังกาย ติดเกมส์ ทำให้เสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วนและเบาหวานก่อนวัยอันควรเพิ่มมากขึ้นสังเกตจากคอจะมีแถบสีดำ ผู้ปกครองและโรงเรียนควรมีความร่วมมือกันต่อการปรับพฤติกรรมเด็กอย่างเหมาะสม เช่น ส่งเสริมนโยบายไม่จำหน่ายน้ำอัดลมหรือน้ำหวาน ลดอาหารทอด เน้นผักและผลไม้แทนและส่งเสริมนโยบายการออกกำลังกายที่โรงเรียนทุกเช้า ส่งเสริมให้เด็กได้จัดบอดนิทรรศการ การต่อต้านภัยอ้วน เป็นต้น และที่สำคัญการรับวัคซีนในวัยนี้จะเป็นการกระตุ้นเพิ่มภูมิคุ้มกันต่อจากวัยก่อนเรียน เช่น การฉีดวัคซีนป้องกันบาดทะยัก หัด คางทูม หัดเยอรมัน เป็นต้น

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางพัฒนาการ

เด็กวัยนี้มีการรับรู้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ยังเคารพกฎเกณฑ์ ดังนั้นการสอนให้รู้ว่าจะไร้ถูกอะไรผิด สอนกฎระเบียบที่ถูกต้อง เช่น หลักประชาธิปไตย กฎจราจร หลักสุขบัญญัติ เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม วิธีการสอนควรใช้หุ่นจำลองหรือฝึกปฏิบัติจริง เช่น การแปรงฟัน การสร้างละคร เป็นต้น ลักษณะการเข้าสังคมช่วงนี้มักเป็นเพศเดียวกัน เป็นต้น

กลุ่มเด็กวัยรุ่นอายุ 13-19 ปี

เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนทำให้ร่างกายเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วที่สุดทั้งด้านส่วนสูงและน้ำหนัก และการเพิ่มของฮอร์โมนเพศทำให้เกิดลักษณะความเป็นหญิงและชายเต็มตัว ซึ่งสามารถให้กำเนิดบุตรได้ ปัญหาที่มักพบในวันนี้ได้แก่ การค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง มีความสับสนในตนเองระหว่างการปรับตัวความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจที่รวดเร็ว อาจเรียกได้ว่าเป็น “วัยแห่งพายุบุแคม” หรือ “วัยหัวเลี้ยวหัวต่อ” มีอารมณ์รุนแรง กล้าเสี่ยง ทำหาย ต่อต้านกฎระเบียบของสังคม ปัญหาการใช้สารเสพติด โรคทางเพศสัมพันธ์ ลักษณะการเข้า

สังคมมักเป็นการคบเพื่อนต่างเพศ เป็นต้น ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพของเด็กวัยนี้มักเน้นการให้ความรู้และการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ครอบครัว และชุมชน ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

วัยนี้มักกล้ามเนื้อเจริญเติบโตที่แข็งแรงเต็มที่และมีพลังงานร่างกายมาก การมีความคิดที่อิสระไม่ชอบการบังคับ ควรเน้นให้น้ำพลังงานที่เหลือเฟือมาใช้ให้เหมาะสม เช่น การเล่นกีฬา การออกกำลังกาย หรือคิดค้นประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่ และยังมีจิตใจที่สับสนวุ่นวาย ค้นหาความเป็นตัวของตัวเอง เด็กมักจะเลียนแบบอย่างบุคคลที่เป็นฮีโร่ในดวงใจ เช่น ดาราที่ชอบ คุณพ่อหรือคุณแม่ที่ใจดี ดังนั้นหากบุคคลที่เขาชื่นชอบเป็นตัวอย่างในทางที่ดีจะโน้มน้าวให้วัยรุ่นปฏิบัติตามได้ เช่น การนำดารามาเป็นพิธีเซนต์เตอร์ต่อต้านการใช้สารเสพติด นำการใช้เวลาวางให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางพัฒนาการ

ครอบครัวควรสนับสนุนให้เกิดการนำเอาหลักประชาธิปไตยมาใช้ในบ้าน เช่น การรับฟังและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการช่วยตัดสินใจปัญหาในครอบครัว การสนับสนุนให้เด็กได้ผ่อนคลายทางอารมณ์ คลายเครียด เช่น การเล่นกีฬาเพื่อเสริมสร้างกล้ามเนื้อให้ได้สัดส่วน การเล่นดนตรี วาดภาพ เน้นนำและฝึกทักษะการใช้ชีวิต เช่น การแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลองต่างๆ สอนเรื่องการปรับตัวทางเพศ หลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด เช่น รู้จักการปฏิเสธ การสนับสนุนกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

กลุ่มวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและตอนกลางอายุ 20-35 ปี

เป็นวัยที่เริ่มเป็นผู้ใหญ่ร่างกายมีการเจริญเติบโตเต็มที่พร้อมที่จะมีครอบครัวและบุตรธิดา การสร้างครอบครัวใหม่ การรับรู้ผิดชอบ สามารถประกอบอาชีพมีรายได้ และบางครั้งยังต้องศึกษาต่อเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพที่ถนัดในอนาคต ในช่วงปลายของวัยนี้จะเป็นวัยผู้ใหญ่ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาสุขภาพที่มักพบในวัยนี้คล้ายกับวัยรุ่นบางส่วนและอาจเกิดปัญหาได้หากครอบครัวเลี้ยงแบบไม่คอยให้เด็กได้รับผิดชอบ ตรงกันข้ามหากมีการปรับตัวและการเลี้ยงดูอย่างเข้าใจในวัยรุ่นเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพวัยนี้มักเน้นการสร้างเสริมสุขภาพกายและจิตใจโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว และที่ทำงาน ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

อาหารหลัก 5 หมู่ยังมีความสำคัญต่อการให้พลังงานในแต่ละวัน ช่วงปลายของวัยนี้ที่ทำงานจนลืมนอกกำลังกายและคลายเครียดอาจมีภาวะอ้วนได้ ความเครียดจากการศึกษาต่อ การปรับตัวต่อสถานที่ทำงานใหม่ หรือการย้ายงาน ความเร่งรีบจากการทำงานหาเลี้ยงชีพเพื่อสร้างคามมั่นคงของชีวิต ปัญหาที่พบในวัยนี้ คือ คิดว่าร่างกายแข็งแรง

ไม่เจ็บป่วยง่าย ๆ ทำงานหาเงินจนลืมนดูแลตนเอง ขาดการออกกำลังกายเป็นจุดเริ่มต้นของการสะสมโรคเรื้อรังตามมา เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน ไขมันสูง มะเร็ง โรคเครียด เป็นต้น

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางพัฒนาการ

การปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญของการออกกำลังกายและการพักผ่อนที่เหมาะสมกับการทำงาน การจัดสัดส่วนรายได้ต่อรายจ่ายเพื่อสำรองพลังงานลดปัจจัยเสี่ยงสะสมที่จะก่อให้เกิดโรคเรื้อรังในอนาคต การสร้างบรรยากาศที่ทำงานให้น่าอยู่ เช่น การคลายเครียดและการออกกำลังกายในแต่ละสัปดาห์ การปรับตัวต่องานและเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวต่อบทบาทสามี-ภรรยา การเป็นบิดาและมารดา เป็นต้น

กลุ่มวัยทำงาน ผู้ใหญ่ตอนปลายถึงก่อนวัยสูงอายุอายุ 35-59 ปี

เป็นวัยที่มีการทำงานหนักและมีความรับผิดชอบมากที่สุดต่อครอบครัว ส่วนใหญ่ต้องดูแลเลี้ยงดูทั้งบุตร ธิดา และญาติผู้ใหญ่วัยสูงอายุ การสร้างความมั่นคงและเจริญในตำแหน่งหน้าที่การงาน การจัดสัดส่วนรายได้และรายจ่าย เงินออมสำหรับวัยเกษียณ ดังนั้นปัญหาที่มักพบในวัยนี้ คือ ความเครียดจากภารกิจประจำวันในการประกอบอาชีพ ภาวะโรคเรื้อรังที่สั่งสมมาตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นส่วนมากจะมาแสดงออกในวัยนี้ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน ไขมันสูง โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคมะเร็ง เป็นต้น จากการสำรวจโรคเรื้อรังที่พบในวัยผู้ใหญ่พบว่ามีความดันโลหิตสูงมากที่สุด โดยที่ไม่รู้ตัวมาก่อน โรคเรื้อรังอื่นๆ เช่น โรคเบาหวาน พบในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ส่วนผู้ชายมักเป็นโรคหัวใจและหลอดเลือดมากกว่าผู้หญิงอาจเนื่องจากพบว่าภาวะอ้วนลงพุงมากกว่าผู้หญิง (พานทิพย์ แสงประเสริฐ และคณะ, 2552) และไม่เคยตรวจสุขภาพประจำปี ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพวัยนี้มักเน้นให้เห็นความสำคัญและจำเป็นของการสร้างเสริมสุขภาพกายและจิตใจโดยการมีส่วนร่วมของครอบครัวและที่ทำงาน ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

แม้ว่ายังไม่เป็นโรค การดูแลตนเองด้านการรับประทานอาหารที่ถูกหลักลดอาหารเค็ม หวาน มัน ฝัด ทอด ปิ้งย่าง ซึ่งเป็นบ่อเกิดของโรคความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง การเกิดหลอดเลือดสมองตีบตันและแตก และโรคมะเร็ง เน้นการออกกำลังกายต่อเนื่องวันเว้นวัน 20-30 นาที และการพักผ่อนที่เพียงพอ 6-8 ชั่วโมง จะทำให้ร่างกายมีพลังสำรองแม้มีโรคทางพันธุกรรมก็สามารถชะลอระยะเวลาการเป็นได้ มีรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับผลการออกกำลังกายแบบใช้ออกซิเจนอย่างต่อเนื่อง 3 ครั้ง เฉลี่ยครั้งละ 20-30 นาที 3 วัน ต่อสัปดาห์ สามารถลดระดับความดันโลหิต อัตราการเต้นของ

หัวใจลดลง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาและหลังเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ต้องมีการสร้างการรับรู้ความสามารถและลดอุปสรรคที่จะขัดขวางต่อการออกกำลังกาย เช่น ความอาย การอ้างว่าไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีเพื่อน ไม่มีเวลา การไม่ทราบหลักการออกกำลังกายที่ถูกต้อง แต่ต้องเพิ่มการรับรู้ความสามารถในการออกกำลังกาย เช่น การฝึกทักษะด้วยตนเอง การให้เห็นตัวอย่างหรือมีผู้นำออกกำลังกาย การตั้งชมรมออกกำลังกาย การยกย่องและชมเชยถ้าปฏิบัติได้ต่อเนื่อง เป็นต้น (พานทิพย์ แสงประเสริฐ 2548) ทั้งนี้การออกกำลังกายไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์หรือเวลามาก เพียงรู้หลักการออกกำลังกายที่ถูกต้องและมีจิตใจที่มุ่งมั่นก็สามารถชนะอุปสรรคได้

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางจิตใจและอารมณ์

คำว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” แสดงถึงความสำคัญของการฝึกการควบคุมและแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม การมีสุขภาพจิตที่ดีคิดในแง่บวกจะช่วยสร้างสมาธิและปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของการดำเนินชีวิต การวิตกกังวลเล็กน้อยเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ทำงานอย่างรอบครอบ ทันเวลา แต่การวิตกกังวลเกินปกติต่อสิ่งเร้าที่มากระตุ้นอารมณ์เกินไปทำให้เกิดความเครียดสะสม คิดวนเวียนในสิ่งเดิมๆ กระทั่งต่อการหลั่งฮอร์โมนตัวร้ายในร่างกาย เช่น โรคกระเพาะ การปวดศีรษะ ถ้าเกิดระยะเวลาจนเรื้อรังทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังทั้งทางกายและทางจิต เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น ดังนั้นแม้ว่าคนที่ป่วยเป็นโรคแล้วถ้ามีการฝึกสมาธิยังสามารถช่วยลดและชะลอความรุนแรงหรือภาวะแทรกซ้อนของโรคได้ จากรายงานการวิจัยโปรแกรมสร้างเสริมสุขภาพต่อผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่มีการฝึกออกกำลังกายแบบใช้ออกซิเจนอย่างต่อเนื่องร่วมกับการกำหนดลมหายใจเข้าช้าและลึกและหายใจออกที่ยาวนานขึ้นโดยฝึกสลับท่าละอย่างต่ำ 3 ครั้งๆ ละ 15 นาที จะช่วยลดระดับความดันโลหิตตัวล่างลงได้ (พานทิพย์ แสงประเสริฐและเนตรทิพย์ ประดูลกาญจนา, 2553) เนื่องจากการออกกำลังกาย ช่วยให้เส้นเลือดยืดหยุ่นได้ดี เผาผลาญไขมันส่วนเกินและการฝึกการหายใจ ช่วยลดการกระตุ้นระบบประสาทอัตโนมัติทำให้เกิดการผ่อนคลาย ผลโดยรวมในระยะยาวดีต่อสุขภาพกายและจิตใจ

กลุ่มวัยอายุ 60 ปีขึ้นไปหรือวัยสูงอายุ

เป็นวัยที่มีการเสื่อมของโครงสร้างร่างกายและสภาพจิตใจตามระยะเวลาของการใช้งานตลอดช่วงชีวิต ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้แก่ ตาก็มองไม่ค่อยชัดประกอบกับการเป็นโรคเรื้อรังเช่น ต้อกระจก จากความดันโลหิตที่เพิ่มขึ้น จอประสาทตาเสื่อมจากเบาหวาน หูได้ยินลดลง ต่อมรับรสของลิ้นลดลง ประสาทสัมผัสลดลง เช่น การเป็นเบาหวานความรู้สึกชาปลายมือปลายเท้าได้ และปัญหาที่มักพบบ่อยในวัยที่ผู้สูงอายุ

จนถึงวัยชรา คือ โรคกระดูกและข้อเสื่อม ส่วนสภาพจิตใจบางครั้งซึมเศร้า ความรู้สึกที่ต้องพึ่งพาบุตรหลานเพิ่มมากขึ้นแนวโน้มสังคมไทยจะกลายเป็นสังคมของผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการเจริญทางการแพทย์และการดูแลดีขึ้น ช่วยต่อชีวิตให้ยืนยาว อัตราการเกิดลดลงไม่สมดุลกัน โดยอัตราการเกิดมักพบในมารดากลุ่มวัยรุ่นที่ยังไม่ได้มีการวางแผนครอบครัว ดังนั้นเมื่อสังคมมีผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ไทยต้องเตรียมรับกับการดูแลโรคที่เกิดจากความเสื่อมและโรคเรื้อรัง รุมเร้า ซึ่งท่านควรที่จะได้รับการสร้างเสริมสุขภาพ ดังนี้

1. การสร้างเสริมสุขภาพทางกาย

อายุจริงของตัวเลขและอายุที่เกิดจากการดำเนินชีวิตหรือการใช้งานของร่างกายในแต่ละคนแตกต่างกัน บางครั้งพบว่าคนอายุมากแต่มีหน้าตาผิวพรรณที่อ่อนกว่าวัย แขนยังไม่มียโรคภัยเบียดเบียน ในทางตรงกันข้ามผู้ที่อายุยังน้อยกว่าแต่มีสภาพร่างกายเหมือนชราภาพเต็มที่ ทั้งนี้ส่วนใหญ่เกิดจากการดูแลตนเอง จากพฤติกรรมมารับประทาน เช่น กินผักและผลไม้ไม่พอ บางครั้งดื่มกาแฟหรือแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ การนอนหลับไม่สนิทเพียงพอ การไม่ออกกำลังกายให้เลือดสูบฉีดและเพิ่มออกซิเจนต่อร่างกาย พักผ่อนไม่พอจิตใจเคร่งเครียดหรือคิดในแง่ลบ หดหู่ เป็นประจำ เหล่านี้เป็นเพียงปัจจัยตัวอย่างที่ทำให้มนุษย์แก่เร็วมากขึ้น อาหารที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ คือ โปรตีนที่ย่อยง่ายเช่น ปลา ถั่ว วัยนี้มักพบปัญหาของฟันเคี้ยว การรับรส ควรเสริมแคลเซียมจากปลาเล็กปลาน้อย นม ผักใบเขียว ผักต้ม อาหารที่มีกากใย เช่น ผัก ผลไม้ มะละกอ สับปะรด ลูกพรุน ช่วยการขับถ่าย ป้องกันท้องผูก การออกกำลังกายแบบช้าๆ ต่อเนื่อง เช่น การเดินที่เร็วที่สุดและการเดินในน้ำจะช่วยป้องกันอันตรายจากการบาดเจ็บของกระดูกและข้อ การระมัดระวังอุบัติเหตุ เช่น การพลัดตกหกล้ม เป็นต้น ควรมีการจัดบ้านเรือนให้ปลอดภัย เช่น ห้องน้ำไม่ให้ลื่น มีราวจับรอบๆ เปิดไฟสว่าง ความไม่สม่ำเสมอของพื้นผิวการเดิน สิ่งกีดขวาง การหยาบคายผิวหรือการหลงลืมรับประทานยา การทนต่อความเย็นและอากาศร้อนได้น้อยกว่าปกติ เป็นต้น

2. การเสริมสร้างสุขภาพทางจิตใจ อารมณ์ สังคม

ในต่างประเทศได้กำหนดให้ผู้สูงอายุ คือ อายุ 65 ปีขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแก่แต่อายุและยังมีพลังความสามารถทั้งความคิดและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้นำสิ่งเหล่านั้นมาเป็นปัญญาของแผ่นดิน จะช่วยให้สุขภาพจิตดีและมีสังคมที่อบอุ่นเพิ่มมากขึ้น การตั้งชมรมผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสาธารณสุขต่างๆ จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของท่าน การส่งเสริมให้บุตรหลานหรือเด็กที่อายุน้อยกว่าได้ร่วมกิจกรรมกับผู้สูงอายุ เช่น การอ่านหนังสือให้ฟัง การเอาใจใส่ดูแลความสุข ลดความทุกข์ของท่าน เป็นต้น

ดังกล่าวมาจะเห็นว่า การเสริมสร้างสุขภาพในแต่ละกลุ่มวัยมีความสำคัญและจำเป็นต่อทั้งตัวอาสาสมัครสาธารณสุขเองที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวและประชาชนที่ท่านต้องให้การดูแลในชุมชน ดังนั้นการพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อการดูแลในแต่ละกลุ่มวัย เช่น การสอนสุขศึกษา การตรวจคัดกรองสุขภาพพื้นฐานเพื่อประเมินหาความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังต่างๆ ซึ่งมีรายงานการวิจัยที่พบว่าอาสาสมัครที่อบรมความรู้และทักษะพื้นฐานในการคัดกรองโรคความดันโลหิตสูงสามารถมีความรู้และทักษะนำไปใช้ในชุมชนได้ดี (พานทิพย์ แสงประเสริฐ, 2554) นอกจากนี้การแนะนำด้านการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารและยา และการติดตามเยี่ยมบ้านให้กำลังใจ เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

พานทิพย์ แสงประเสริฐ. (2554). ผลของโปรแกรมการส่งเสริมการออกกำลังกายในบุคลากรในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. วารสารพยาบาล. ปีที่ 54 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม (252 - 265).

_____. (2554). ผลของการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาความรู้และทักษะในการคัดกรองภาวะสุขภาพพื้นฐานของภาวะความดันโลหิตสูง สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุข. Siriraj Medical Journal., Vol 63, No.5 September-October 2011.

พานทิพย์ แสงประเสริฐ วรวรรณ วาณิชเจริญชัยและมรยาทรุจิวิทย์. (2552). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมกรรมการจัดการความเครียดของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง. วารสารพยาบาล ปีที่ 58 ฉบับที่ 1-2 เดือนมกราคม -มิถุนายน 2552 (69 -84).

Sangprasert P. and Netip Pradujkanchana N. (2553). ประสิทธิภาพของโปรแกรมพัฒนาพฤติกรรมกรรมการสร้างเสริมสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของผู้ดูแลในครอบครัวต่อผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในชุมชน จังหวัดปทุมธานี. วารสาร Thammasat Int. Sc. Tech., Vol. 15 No.1, January-March 2010, (53-59).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอาง ที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย Factors Effecting to Awareness and Unstandardized Cosmetic Used Behaviors of Thai Women

ดร.พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน

Phitsanu Aphisamacharayothin, Ph.D.

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

Faculty of Public Health, Chalermkanchana University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทยและเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้หญิงไทย จำนวน 400 คน ซึ่งใช้การสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product - Moment Correlation Coefficient) และไคสแควร์ (Chi - Square) ในการหาความสัมพันธ์และใช้สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Multiple - Regression) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 มีความตระหนักอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.61 มีพฤติกรรมการใช้ เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า อายุ ระดับการศึกษา รายได้และเหตุผลมีความสัมพันธ์กับความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมี χ^2 เท่ากับ 53.349, 43.471, 46.988 และ 161.397 ตามลำดับ และอายุ การศึกษา รายได้ และเหตุผล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมี χ^2 เท่ากับ 158.391, 94.102, 253.031 และ 247.688 ตามลำดับ นอกจากนี้การสนับสนุนทางสังคม และความตระหนัก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.661 และ 0.612 ตามลำดับ การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม พบว่า ความตระหนักและการสนับสนุนทางสังคมส่งผลต่อพฤติกรรม การใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) เท่ากับ 0.257 และ 0.256 และมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.487 ซึ่งสามารถทำนายได้ร้อยละ 48.70

คำสำคัญ ความตระหนัก การสนับสนุนทางสังคม พฤติกรรม เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน

Abstract

The research aims to study awareness and unstandardized cosmetic used behaviors of Thai women, and to study the factors related and effecting to awareness and unstandardized cosmetic used behaviors of Thai women. The samples were 400 Thai women sampling by simple random. Researcher used provided questionnaires to collected the data and analyzed by using statistical of fequency,

percentage, mean, standard deviation, and used Pearson product-moment correlation coefficient and chi-square for the relation analysis and multiple-regression for affection analysis. The results found that the sample had social supported in high level (mean = 3.60), had awareness in high level (mean = 19.61 or 65.37%), and had unstandardized cosmetic used behaviors in moderate level (mean = 2.87). The relation analysis found that age, education, income, and personal reasons were related to awareness at .01 statistical significant ($\chi^2 = 53.349, 43.471, 46.988, \text{ and } 161.397$ in ordered), age, education, income, and reasons were related to behaviors at .01 statistical significant ($\chi^2 = 158.391, 94.102, 253.031, \text{ and } 247.688$ in ordered). Besides, social supported and awareness were related to behaviors at .01 statistical significant ($r = 0.661$ and 0.612 in ordered). The effecting analysis found that awareness and social supports had effected to unstandardized cosmetic used behaviors at .01 statistical significant ($\beta = 0.257$ and 0.256) and prediction coefficient ($R^2 = 0.487$) could be predicted at 48.70 percent rates.

Keywords: Awareness, social supported, behaviors, unstandardized cosmetic

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขได้ประกาศออกกฎหมายใหม่เกี่ยวกับเครื่องสำอางในปี 2551 ได้แก่ ยกเลิก กำหนดเครื่องสำอางควบคุมพิเศษ การกำหนดเครื่องสำอางควบคุม กำหนดชื่อและปริมาณของวัตถุที่อาจใช้ เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอาง ฉลากของเครื่องสำอาง และการแสดงคำเตือน บนฉลากเครื่องสำอาง เนื่องจากมีการพบปัญหาซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค ประกอบกับในปี 2546 ประเทศไทยได้ร่วม ลงนามในข้อตกลงที่จะปรับกฎระเบียบให้สอดคล้องกับในกลุ่มประเทศในอาเซียน ซึ่งในกฎระเบียบของ เครื่องสำอางอาเซียนได้กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และเนื่อง จากเครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่โฆษณาได้โดยอิสระไม่ได้ กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจขออนุญาตต่อภาครัฐก่อนทำการโฆษณา ดังนั้นสิ่งที่ผู้บริโภคควรที่จะทราบก่อนตัดสินใจเลือกใช้ คือ การรู้เท่าทันการโฆษณา เครื่องสำอาง (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2551)

การเลือกเครื่องสำอางของผู้หญิงไทย ร้อยละ 41.2 ส่วนใหญ่เป็นการเลือกเครื่องสำอางที่ไม่ถูกต้อง คือ ไม่มีฉลากที่ถูกต้องและอยู่ในรายการของเครื่องสำอางอันตราย (พรชนัน สุขเจริญชัยกิจ, 2552) โดยปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข่าวสารและความรู้ที่ได้รับจากสื่อต่างๆและเพื่อน ซึ่งทั้งการอ่านจากนิตยสาร ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์และชมภาพยนตร์ที่ถูก

นำเสนอในรูปแบบความบันเทิงผ่านทางสื่อต่างๆ นั้นมีผลต่อพฤติกรรม (สิทธิรัตน์ น้อยสง่า, 2544) โดยมีสถิติการร้องเรียนผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมากเป็นอันดับที่ 3 ถึงจำนวนร้อยละ 10.68 ของเรื่องร้องเรียนจากการสำรวจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (2553) ร้องมาจากการร้องเรียนผลิตภัณฑ์ยาและอาหาร ตามลำดับ

จากสถิติการสำรวจเครื่องสำอาง พบว่า มีเครื่องสำอางที่มีส่วนผสมของสารห้ามใช้คิดเป็นร้อยละ 47.6 ได้แก่ สารไฮโดรควิโนน ร้อยละ 6.6 สารปรอทและแอมโมเนีย ร้อยละ 42.8 และกรดวิตามินเอ ร้อยละ 13.3 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครีมที่ใช้สำหรับเรื่องสีผิว (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี, 2551) และพบร้านค้าที่จำหน่ายเครื่องสำอางผิดกฎหมายจำนวนมากโดยมีทั้งที่เป็นร้านลักษณะขายของชำแผงลอย ซูเปอร์มาร์เก็ต และร้านหลายชนิด ทั้งที่ผ่านการขายตรงและการขายผ่าน ทางอินเทอร์เน็ต โดยมีทั้ง แบบดัดแปลงบรรจุขาย และไม่มีการแสดงฉลาก ตามที่กฎหมายกำหนด (พรทิพย์ สีนประสงค์, 2551 อ้างถึงใน พรชนัน สุขเจริญชัยกิจ, 2552) ซึ่งล้วนแต่ส่งผลและเป็นความเสี่ยงที่อันตรายต่อสุขภาพของ ผู้บริโภค โดยเฉพาะผู้หญิงเป็นอย่างมาก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนัก และพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้

หญิงไทยเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการ และให้ความรู้ เพื่อสร้างความตระหนักที่ถูกต้องในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และส่งเสริมให้เกิด พฤติกรรมที่เหมาะสมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางได้อย่างปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความตระหนักในเรื่องการใช้เครื่องสำอางของผู้หญิงไทย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย
4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้หญิงไทยจำนวน 32,939,938 คน (สำนักทะเบียนกลาง, 2557) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้หญิงไทยจำนวน 400 คน ซึ่งคำนวณขนาดตัวอย่าง แบบอย่างง่ายที่ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้เท่ากับ .05 และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บ ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เพื่อนและสื่อมวลชน ความตระหนัก ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ความรู้สึกและแนวโน้มของการกระทำ และพฤติกรรมการใช้ เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน จำนวน 75 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .962

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย

(Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และ สัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple - Regression) ประกอบกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อแสดงความสัมพันธ์ ของตัวแปรในเชิงสาเหตุเป็นแผนภาพ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-50 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 และ มากกว่า 50 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 โดยอายุต่ำสุดคือ 15 ปี และอายุสูงสุดคือ 57 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมาคือจบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวส. จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน ระหว่าง 10,001-15,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.00 รายได้มากกว่า 15,001 บาท และ ไม่มี รายได้ (นักเรียน) จำนวนเท่ากันคือ 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 13.50 โดยกรณีที่มีรายได้ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ ต่ำสุดเท่ากับ 4,000 บาท และสูงสุดเท่ากับ 20,000 บาท

2. เหตุผลในการใช้เครื่องสำอาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องสำอางเพื่อความงาม ร้อยละ 29.50 รองลงมาคือ ใช้เพื่อรักษาปัญหาผิวพรรณ ร้อยละ 21.00 ใช้เพื่อสร้างความมั่นใจ ร้อยละ 20.00 ใช้ตามค่านิยมหรือแฟชั่น ร้อยละ 13.00 ใช้เพื่อป้องกันริ้วรอยความแก่ชรา ร้อยละ 9.50 และใช้ตาม คำแนะนำของผู้อื่น ร้อยละ 7.00 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เหตุผลในการใช้เครื่องสำอางของกลุ่มตัวอย่าง

เหตุผลในการใช้เครื่องสำอาง (n=400)	ความถี่	ร้อยละ
1. ใช้เพื่อความงาม	118	29.50
2. ใช้เพื่อป้องกันริ้วรอยความแก่ชรา	38	9.50
3. ใช้เพื่อรักษาปัญหาผิวพรรณ	84	21.00
4. ใช้ตามคำแนะนำของผู้อื่น	28	7.00
5. ใช้เพื่อสร้างความมั่นใจ	80	20.00
6. ใช้ตามค่านิยมหรือแฟชั่น	52	13.00
รวม	400	100.00

3. การสนับสนุนทางสังคม พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 โดยหากพิจารณารายข้อ พบว่ามีการสนับสนุนทางสังคมจากสื่อระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และการสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การสนับสนุนทางสังคมในเรื่องการใช้เครื่องสำอางของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.
การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว	3.33	1.225
การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน	3.58	1.109
การสนับสนุนทางสังคมจากสื่อ	3.88	0.948
เฉลี่ย	3.60	ระดับ $\bar{X}$ = มาก

4. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการใช้เครื่องสำอาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 63.25 ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.00 มีความรู้ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ร้อยละ 34.25 มีความรู้ระดับมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความรู้ความเข้าใจในเรื่องเครื่องสำอางของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับความรู้ความเข้าใจ	คะแนน	ความถี่	ร้อยละ
น้อยที่สุด	ต่ำกว่าร้อยละ 21	0	0.00
น้อย	ระหว่างร้อยละ 21 - 40	26	6.50
ปานกลาง	ระหว่างร้อยละ 41 - 60	156	39.00
มาก	ระหว่างร้อยละ 61 - 80	81	20.25
มากที่สุด	มากกว่าร้อยละ 80	137	34.25
รวม		400	100.00
$\bar{X}$ = 12.65 (63.25%) (คะแนนเต็ม 20 คะแนน) ซึ่งอยู่ในระดับมาก (S.D. = 0.420)			

5. อารมณ์และความรู้สึก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอารมณ์ความรู้สึกเกี่ยวกับการใช้เครื่องสำอางอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่ากลุ่มตัวอย่าง รู้สึกว่าความแก่และริ้วรอย เป็นสิ่งที่ผู้หญิงไม่ต้องการในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 รองลงมาคือความงามเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับผู้หญิงในระดับมาก โดยมี

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 และความยาวของผิวพรรณเป็นสิ่งที่ผู้หญิงปรารถนา เครื่องสำอางเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้หญิง เครื่องสำอางเป็นเสมือนความหวังที่จะช่วยให้ผู้หญิงดูดีขึ้นได้ เครื่องสำอางยี่ห้อดังทำให้อยากใช้กว่าเครื่องสำอางไม่มียี่ห้อ และการใช้เครื่องสำอางนอกจากจะช่วยให้สวยขึ้นแล้วยังทำให้ดูสดใสเหมือนดารา อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98, 3.95, 3.70, 3.61 และ 3.56 ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างมีอารมณ์ความรู้สึกว่าเครื่องสำอางที่ทำให้สวยได้ทันใจมีอิทธิพลต่อความรู้สึกการโฆษณาเครื่องสำอางทางวิทยุหรือโทรทัศน์ทำให้สามารถไว้วางใจในคุณภาพ และข้อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องสำอางบนอินเทอร์เน็ตสามารถเชื่อถือได้ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.44, 3.31 และ 3.24 ตามลำดับ

6. แนวโน้มของการกระทำ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ซึ่งหากพิจารณา พบว่าถ้าเพื่อนใช้เครื่องสำอางยี่ห้อใดแล้วคิดว่าได้ผลจริงก็อาจจะใช้เครื่องสำอาง ยี่ห้อนั้นในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 รองลงมาคือ เมื่อเห็นโฆษณาขายเครื่องสำอางทางโทรทัศน์ อาจจะเชื่อว่าเครื่องสำอางนั้นดีอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยคือ 3.52 นอกจากนี้ หากพบข้อความ แสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตว่าเครื่องสำอางที่ผลิตเองนั้นมีคุณภาพหรือใช้ได้ผลจริงอาจจะทดลองซื้อมาใช้

ใช้เพื่อเสริมความงาม หากต้องพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางอาจจะเลือกเครื่องสำอางตามที่ คนในครอบครัวใช้อยู่ เมื่อเห็นดาราหรือผู้คนที่คิดว่าสวยก็อาจจะใช้เครื่องสำอางแบบเดียวกัน สนใจที่จะ ซื้อเครื่องสำอางหากมีข้อมูลที่อ้างสรรพคุณว่าสามารถช่วยเสริมความงามได้ แม้ว่าจะเป็นเครื่องสำอางที่ไร้ยี่ห้อก็ตาม หากพบเครื่องสำอางที่ระบุว่ามีส่วนผสมของสารที่ช่วยให้ผิวขาวได้ในราคาที่ไม่แพงก็อาจจะ ซื้อมาใช้ เมื่อมีคนแนะนำเครื่องสำอางที่ช่วยลดสิว/ฝ้า/รอยหมองคล้ำที่บรรจุแบ่งขายเป็นตลับอาจจะใช้ หากพบเครื่องสำอางยี่ห้อดังที่นำมาขายลดราคาตามตลาดอาจจะซื้อเพราะเชื่อมั่นในยี่ห้อแม้ราคาจะถูกเหลือเชื่อ และหากเชื่อมั่นว่าการใช้เครื่องสำอางแบบใดก็ตามที่ทำให้สวยขึ้นได้ทันใจอาจจะซื้อเครื่องสำอางแบบ นั้นมาใช้โดยไม่สนใจว่ามีมาตรฐานมากเพียงใด อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43, 3.35, 3.26, 3.19, 3.19, 3.06, 3.00 และ 2.92 ตามลำดับ

7. ความตระหนัก พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความตระหนักอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.61 คิดเป็นร้อยละ 65.37 โดยมีความความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.65 คิดเป็นร้อยละ 63.25 มีอารมณ์ความรู้สึกในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และแนวโน้มการกระทำใน ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความตระหนักเรื่องการใช้เครื่องสำอางของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ความรู้ความเข้าใจ	12.65 (63.25%)	0.420	มาก
อารมณ์ความรู้สึก	3.70	0.998	มาก
แนวโน้มการกระทำ	3.26	1.150	ปานกลาง
ความตระหนัก (Awareness)*	19.61 (65.37%)	0.856	มาก

* ค่าเฉลี่ยคะแนนเต็มรวม 30 คะแนน

8. พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 หากพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องสำอางตามที่เพื่อนใช้แล้วเห็นผลแม้ว่าจะแบ่งบรรจุหรือไม่ก็มีเครื่องสำอาง ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.04

รองลงมาคือ ใช้เครื่องสำอางไร้ยี่ห้อที่อ้างสรรพคุณช่วยเสริมความงาม ที่ขายตามตลาดนัดหรือตามตลาดทั่วไป ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องสำอางตามที่คนในครอบครัวเคยใช้โดยไม่สนใจว่าเป็นเครื่องสำอางมีส่วนผสมที่มาตรฐานหรือไม่ ใช้เครื่องสำอางที่ระบุว่ามีส่วนผสมของสารที่ช่วยให้ผิวขาว

ได้โดยไม่สังเกตว่ามีเครื่องหมาย อย. หรือไม่ ซื้อ
เครื่องสำอางจากการโฆษณาขายทางโทรทัศน์เพราะเชื่อว่า
ได้ผลจริงโดยไม่ตรวจสอบมาตรฐานของ อย. เคยซื้อ
เครื่องสำอางยี่ห้อดังที่ลดราคาขายตามตลาดนัด ซื้อ
เครื่องสำอางที่มีคนแสดงความเห็นบนอินเทอร์เน็ตว่าใช้
ได้ผลจริงแม้ว่าจะมีบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน ใช้
เครื่องสำอางที่ช่วยลดสิว/ฝ้า/รอยหมองคล้ำที่ บรรจุแบ่ง
ขายเป็นตลับเล็ก ซื้อเครื่องสำอางโดยเน้นที่ความเชื่อแม้จะ
ไม่ได้มาตรฐาน และซื้อเครื่องสำอางที่ ไม่มีฉลากกำกับ โดย
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.93, 2.92, 2.92, 2.88, 2.84, 2.75,
2.74 และ 2.73 ตามลำดับ

9. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับ
พฤติกรรม พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ
158.391 ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม ความตระหนัก และพฤติกรรม

ตัวแปร	พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอาง ที่ ไม่ได้มาตรฐาน	ความตระหนัก	การสนับสนุนทางสังคม
(n = 400)	(Y)	(X _A)	(X _B)
Y	1	.612**	.661**
X ₁		1	.675**
X ₅			1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

11. ปัจจัยที่มีผลกับพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่
ไม่ได้มาตรฐาน พบว่าความตระหนัก (X_A) และการสนับสนุน
ทางสังคม (X_B) ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้
เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน (Y) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การ
ถดถอย (β) เท่ากับ 0.257 และ 0.256 ตามลำดับ มีค่า

94.102 รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ 253.031 และ
เหตุผลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า χ^2 เท่ากับ 247.688

10. ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคม
ความตระหนักและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอาง ที่ไม่ได้
มาตรฐาน พบว่า ความตระหนักมีความสัมพันธ์กับ
พฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.612 และการสนับสนุน
ทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่
ไม่ได้มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.661 นอกจากนี้ ความ
ตระหนัก มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคมอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.675 ดังแสดงในตารางที่ 5

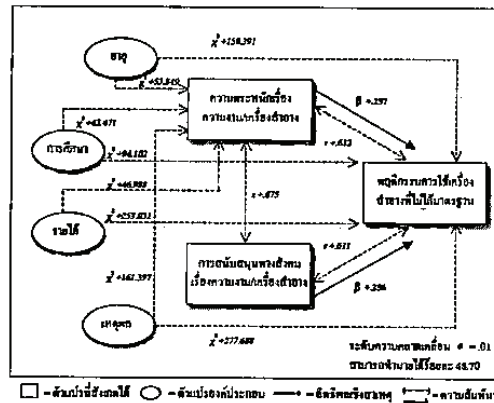
สัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.487 ซึ่งสามารถ
ทำนายพฤติกรรมได้ร้อยละ 48.70 แสดงให้เห็นว่าความ
ตระหนักและ การสนับสนุนทางสังคมส่งผลกับพฤติกรรม
การใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย

องค์ประกอบ (n = 400)	β	t
CONSTANT	-20.057	-7.656**
ความตระหนัก (X _A)	0.257	9.355**
การสนับสนุนทางสังคม (X _B)	0.256	6.239**
R = 0.698	F = 188.783	R ² = 0.487

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

โดยมีสมการถดถอยพหุคูณ คือ $Y = [-20.057] + [0.257 (X_A)] + [0.256 (X_B)]$ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 รูปแบบอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน

อภิปรายผล

1. ความตระหนักในเรื่องการใช้เครื่องสำอางของผู้หญิงไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงไทยมีความตระหนักอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีอารมณ์ความรู้สึกในระดับมาก และมีแนวโน้มการกระทำในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ พิไลลักษณ์ ชื่นสุขศรี (2556) และเกวลี ปะตุละ (2549) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับการเสริมบุคลิกภาพ ความมั่นใจ และความงาม ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ผู้หญิงต้องการการยอมรับและสร้างความประทับใจให้ผู้อื่น ดังนั้น การใช้เครื่องสำอางจึงเป็นทางเลือกในการเสริมตัวตนให้มั่นคง (มัลลิกา มัติโก, 2545) ความตระหนักเรื่อง ความงามหรือการให้คุณค่าในเรื่องของการดูแลผิวพรรณของตนเองด้วยการใช้เครื่องสำอางเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม ผู้หญิงไทยมักจะเชื่อกันว่าผู้หญิงสวยมักได้รับโอกาสในชีวิตที่ดีกว่าแต่ยังมีเพียงไม่กี่คนเท่านั้น ที่มองว่าตัวเองสวย ความตระหนักของผู้หญิงไทยได้รับอิทธิพลจากสื่อและโฆษณาเป็น ตัวสร้างภาพ ผู้หญิง ในอุดมคติ ซึ่งเป็นเสมือนอิทธิพลทางวัฒนธรรมรูปแบบหนึ่งในสังคม

2. พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย ผลการวิจัยพบว่า ผู้หญิงไทยมี พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการศึกษาของ เกวลี ปะตุละ (2549) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างใหญ่มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง โดยให้ความสำคัญกับรูปร่าง ลักษณะ สีผิว และให้ความสำคัญกับการออกแบบคุณภาพของบรรจุภัณฑ์น้อยที่สุด ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่า เป็นเรื่องธรรมดาที่ในปัจจุบันผู้หญิงไทยมีความ

เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องสำอางเพื่อแก้ไขรูปร่างหน้าตา เพราะอยากให้ตัวเองดูดี ในปัจจุบันนี้การใช้เครื่องสำอางเสริมความงามเป็นเสมือนพฤติกรรมที่อยู่คู่กับ ผู้หญิงไทย พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางจึงดูเหมือนเป็นเรื่องปกติ และเกิดพฤติกรรมเลียนแบบตาม โดยไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัย จนกลายเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของผู้หญิงไทย ซึ่งส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าตนมีวุฒิภาวะมากพอที่จะตัดสินใจได้เองว่าจะใช้หรือไม่ควรทำ และเชื่อว่าการเสริมความงามเป็น สิทธิส่วนบุคคล (สมศรี เผ่าสวัสดิ์, 2550) โดยหลายครั้งที่ผู้หญิงมองข้ามในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ แต่มุ่งเน้นผลของการใช้เครื่องสำอางที่ตนเชื่อหรือถูกประกอบสร้างทำให้เชื่อว่ามีประสิทธิภาพมากกว่าคุณภาพด้านความปลอดภัยหรือมาตรฐานที่ควรจะมี

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าอายุ ระดับการศึกษา รายได้ และเหตุผลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอาง ที่ไม่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับการศึกษาของกชพรรณ วิลาวรรณ (2554) ที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล มีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางของบุคคล และสอดคล้องกับการศึกษาของ พิไลลักษณ์ ชื่นสุขศรี (2556) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการเลือกซื้อเครื่องสำอาง ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่า มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเปรียบเทียบกับตนเองกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะ ในเรื่องความงาม เมื่อมีอายุมากขึ้น มีการศึกษา มีรายได้มากขึ้น ตลอดจนมีเหตุผลที่เหมาะสม ทำให้เห็น ความสำคัญของความงามและการดูแลตนเองโดยการใช้เครื่องสำอางต่างๆ ซึ่งกลุ่มผู้ที่

มีการศึกษาระดับ ที่น้อยกว่าจะมีความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องสำอางอย่างปลอดภัยที่น้อยกว่าและเมื่อมีการได้รับข้อมูลข่าวสารจากช่องทางต่างๆ อย่างมากมายในปัจจุบัน ทำให้ง่ายต่อการหลงเชื่อและถูกโน้มน้าวให้ใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานได้

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมและความตระหนักในเรื่องการใช้เครื่องสำอาง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับ การศึกษาของ อภิชาติ รุ่งเมฆารัตน์ (2550) ที่พบว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อมวลชน เพื่อนสนิท หรือบุคคลใกล้ชิด มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้เครื่องสำอาง โดยบุคคลที่ได้รับข้อมูลและความรู้จะมีพฤติกรรม การตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การได้รับรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องรายชื่อเครื่องสำอางที่คณะกรรมการอาหารและยาประกาศให้เป็นเครื่องสำอางที่ผิดกฎหมายและอันตราย ตามรายการสารห้ามใช้ในเครื่องสำอางอันตรายได้รับแตกต่างกัน และการได้รับข้อมูลที่เกี่ยวกับวิธีการเลือกซื้อ

เครื่องสำอางที่ถูกต้องและวิธีปฏิบัติตนที่ถูกต้อง หลังจากมีประสบการณ์ได้รับอันตรายจากการใช้แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสอดคล้องกับ การศึกษาของ เกวลิ ปะตุละ (2549) ที่พบว่ากลุ่มเพื่อน สื่อต่างๆ ดารา นักร้อง และนักแสดง มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง และความคิดที่มีอิทธิพลต่อการใช้เครื่องสำอาง คือความต้องการ พัฒนาบุคลิกภาพ ความมั่นใจและความงาม ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การสนับสนุนทาง สังคมและความตระหนักจะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคล โดยอิทธิพลของสังคมโดยเฉพาะสื่อสารมวลชนซึ่งส่งสารให้กับประชาชนส่วนใหญ่และเป็นไปในทางเดียวกันจะมีผลสำคัญในการสื่อสารนิยามและมาตรฐานของความงาม ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และการโฆษณา โดยผู้หญิงได้รับข้อมูลผ่านทางสื่อมวลชน อย่างมากมายในปัจจุบันและอุดมคติทางวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของร่างกาย (เกษม เพ็ญภินันท์, 2550) ซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางแม้ว่าจะไม่ได้มาตรฐานก็ตาม เพราะ

ได้รับตัวแบบและการปลูกฝังความตระหนัก โดยปราศจากการคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาแนวทางในการควบคุมการนำเสนอข้อมูลของสื่อให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะการใช้เครื่องสำอางที่ได้มาตรฐาน เนื่องจากผู้หญิงไทยได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสื่อ ในระดับมากและเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลไปใช้วางแผนในการพัฒนากลยุทธ์ทางการศึกษาโดยให้ความสำคัญ กับการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องสำอางอย่างถูกวิธีให้มากขึ้น เนื่องจากความรู้ความเข้าใจมีผลต่อพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานจึงจำเป็นต้องให้ความรู้และการสนับสนุนทางสังคมอย่างเหมาะสม ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องควบคุมคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ควบคุมการให้ ข้อมูลของสื่อได้อย่างเหมาะสมและเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้เครื่องสำอางที่ได้มาตรฐาน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักที่ถูกต้องและปลูกฝังค่านิยมใหม่ในการดูแลสุขภาพและความงามที่มุ่งเน้นการป้องกันความเสี่ยงโรคมะเร็งของร่างกายก่อนวัยอันควร โดยเฉพาะพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองในรูปแบบต่างๆ เช่น การออกกำลังกาย การทานอาหารที่เหมาะสม การไม่ดื่มเครื่องดื่ม ที่มีแอลกอฮอล์ การไม่สูบบุหรี่ และการจัดการความเครียดอย่างเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการดูแล สุขภาพในเชิงรุก และสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการได้รับผลข้างเคียงจากการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้ มาตรฐานต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.สุชีราภรณ์ สุวานนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา รองศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล ดันสกุล อาจารย์ ดร.นิพนธ์ มานะสถิตพงศ์ อาจารย์ ดร. ฝัฏา สมบูรณ์ และอาจารย์ ดร.สุรวิทย์ ไขว่จรัส ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษา คำแนะนำและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ขอขอบคุณ อาจารย์บุญธรรม ศรีระพันธ์ และอาจารย์กนกวรรณ ชันเงิน ที่ช่วยเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอบคุณทุกๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กชพรรณ วิลาวรรณ. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางประเภทเกาหลีประเภทผลิตภัณฑ์บำรุง ผิวหน้าสำหรับผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- เกษม เพ็ญภินันท์. (2550). สู่พรมแดนความรู้เรื่องวัฒนธรรมบริโภค: ความเป็นปกติวิสัยของการบริโภค วัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน. รวบรวมความจากการประชุมประจำปี ทางมานุษยวิทยาครั้งที่ 5: วัฒนธรรมบริโภคบริโภควัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- เกวลี ปะตุละ. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานวิจัย คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. (2553). สถิติร้องเรียนของสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ปีงบประมาณ 2553. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- พรชนัน สุขเจริญชัยกิจ. (2552). การเลือกเครื่องสำอางทำให้หน้าขาวของวัยรุ่น กรณีศึกษาอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรเภสัชศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสาธารณสุข บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิไลลักษณ์ ชื่นสุขศรี. (2556). การศึกษาการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางประเภทผลิตภัณฑ์รองพื้นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- มัลลิกา มัติโก. (2545). ความงามใบหน้าผู้หญิงไทย : สังคมสร้างการแพทย์ครอบครอง. คณะสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศรี เผ่าสวัสดิ์. (2550). หลงรูปร่างมากกว่าสมอง. กรุงเทพมหานคร: มปส.
- สิทธิรัตน์ น้อยสง่า. (2544). พฤติกรรมการใช้สื่อมวลชนและการเรียนรู้ทางสังคมของนักเรียนวัยรุ่น โรงเรียนชุมชนบ้านน้ำซ้อย อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2551). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่องชี้แจง ประกาศกระทรวงสาธารณสุขและคณะกรรมการเครื่องสำอาง. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี. (2551). การส่งตัวอย่างเครื่องสำอางตรวจวิเคราะห์ปี 2550-2551. ราชบุรี: บันทึกรายงานผลเครื่องสำอางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี.
- สำนักทะเบียนกลาง. (2557). จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักรแยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2556. กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง.
- อภิชาติ รุ่งเมฆารัตน์. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางทาผิวทำให้หน้าขาวของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและสาวโรงงาน ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ. อำนาจเจริญ: กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภค สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ.

การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ ตามรูปแบบ CIPP Model
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

Evaluation of National Health Security Local Fund by CIPP Model,
Muang District, UbonRatchathani Province

อดุลย์ วรรณชาติ ดร.นิพนธ์ มานะสิตตพงศ์
Adul Wannachatt, Nipon Manasatitpong, Ph.D.

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Health, Chalermkanchana University

บทคัดย่อ

การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ ตามรูปแบบ CIPP Model อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินด้านบริบท ประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น ประเมินด้านกระบวนการ และการประเมินผลผลิต รวมถึงการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานกองทุนฯ โดยใช้แนวคิด CIPP Model กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน 191 คน และประชาชน จำนวน 400 คน รวม 591 คนรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผลการวิจัยสรุป พบว่าการประเมินบริบท (Context Evaluation: C) อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 64.92 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 66.49 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 61.26 และการประเมินผลผลิต (Product Evaluation: P) โดยคณะกรรมการกองทุนฯ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 64.92 โดยประชาชน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 56.75 นอกจากนี้ความพึงพอใจ (Satisfaction: S) พบว่า อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 61.25 โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าด้านบริบทของกองทุนฯ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการด้านปัจจัยนำเข้า ควรสร้างความร่วมมือกับชุมชน ด้านกระบวนการควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงานให้ประชาชนทราบ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมและด้านการประเมินผล ควรมีการประเมินผลทั้งในด้านกระบวนการและผลข้างเคียงของโครงการ

คำสำคัญ กองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ CIPP Model

Abstract

This evaluative research aims to evaluate on context, input, process, product and satisfaction of the people to National Health Security Local Fund in Muang district by using CIPP Model. The samples were 191 committees and 400 populations (totally 591 samples). The study was survey research. The result found that context evaluation (C) were in high level (64.92, input evaluation (I) were in high level (66.49%), process evaluation (P) were in high level (61.26%), and product evaluation (P) by committees were in high level (64.92%) and by populations were in high level (56.75%). Besides, the satisfaction (S) found in high level (61.25%). The study had showed the context of National Health Security Local Fund which should have to develop the potential of committees. The project's input should provide the

cooperation form the community. The project's process should have public relation and provide the participation from the population. and the project's evaluation should evaluate on the impact and effect from the project.

KeyWords: National Health Security Local Fund, CIPP Model

บทนำ

โครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าในประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการครอบคลุม ทุกจังหวัดทั่วประเทศมีเป้าหมายเชิงนโยบาย ที่จะให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานเท่าเทียมกันโดยไม่มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย และเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนไทยทุกคน (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2555) โดยพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ในหลายมาตราได้กำหนดให้ประชาชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าในหลายรูปแบบทั้งในส่วนของ การเป็นผู้มีสิทธิในการ เข้าถึงบริการ การบริหารจัดการ ตรวจสอบและรับรองคุณภาพบริการ

ตามบทบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 13(3) มาตรา 18(8) มาตรา 47 และมาตรา 48(4) ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุน และกำหนดหลักเกณฑ์ให้องค์กรประชาชน องค์กรมหาชน และภาคเอกชนที่ไม่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเพื่อแสวงหาผลกำไร ดำเนินงาน และบริหารจัดการเงินทุนในระดับพื้นที่ได้ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการ โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่บุคคลในพื้นที่ ให้มีคณะกรรมการสนับสนุน และประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อให้้องค์กรดังกล่าวเป็นผู้ดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่ โดยให้ได้รับค่าใช้จ่ายจากกองทุน (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2555)

ต่อมาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2550 ณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้มีการจัดพิธีลงนามบันทึกความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพ และสวัสดิการชุมชนในระดับพื้นที่ ระหว่างสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงมหาดไทย สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ซึ่งทั้งเจ็ดฝ่ายจะร่วมมือกันเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพและสวัสดิการชุมชนในระดับพื้นที่ โดยเน้นเรื่องการบริหารการแพทย์ฉุกเฉิน การสร้างสุขภาพ การป้องกันโรค และการฟื้นฟูสมรรถภาพที่จำเป็นต่อสุขภาพ และการดำรงชีวิต ตลอดจนส่งเสริมให้กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยง กลุ่มคนพิการ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง ที่อยู่ในเขตพื้นที่มีสวัสดิการชุมชนรองรับและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง โดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของบุคคลในพื้นที่ (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ, 2555)

จากการสรุปผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ของอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 13 แห่ง ในปี 2555 โดยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การสำรวจข้อมูลในพื้นที่ดำเนินการ การสอบถาม การประชุม การอบรม การเสวนาและการสำรวจความคิดเห็นของคณะกรรมการกองทุนสุขภาพพื้นที่ อำเภอเมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาในการการดำเนินงาน คือ ความไม่เข้าใจในกรอบแนวคิดการดำเนินงานของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่คณะกรรมการยังไม่ทราบบทบาทของตนเอง การประสานงานระหว่างองค์กรชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่ชัดเจนและไม่มีการประเมินกองทุนอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง, 2555) รูปแบบ CIPP Model ของสต๊ฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam, 1997) เป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบันซึ่งมีความครอบคลุมประเด็นการประเมินโครงการมากที่สุด เนื่องจากการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model เป็นกระบวนการประเมินที่ต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญในการประเมินโครงการร่วมกับการบริหารโครงการในการหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ โดยมีวัตถุประสงค์

การประเมิน คือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหาและนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบ CIPP Model เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดในการประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อให้รู้ถึงความก้าวหน้าและเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อประเมินผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ ตามรูปแบบ CIPP MODEL อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อมก่อนการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- 2) เพื่อประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- 3) เพื่อประเมินด้านกระบวนการ ของโครงการกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- 4) เพื่อประเมินด้านผลผลิต ในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- 5) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้บริหารกองทุน คณะกรรมการที่ปฏิบัติงานและประชาชนในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี
- 6) เพื่อประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งที่จะศึกษาเนื้อหา CIPP ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และความพึงพอใจในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ของคณะกรรมการกองทุนฯและประชาชน ในพื้นที่กองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ อำเภอมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 13 แห่ง และระยะเวลาดำเนินงานระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2557-31 มีนาคม 2557

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นการศึกษาประเมินผลเพื่อศึกษาและประเมินผลกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ ตามรูปแบบ CIPP MODEL อำเภอมืองอุบล จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปีงบประมาณ 2557

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนฯ จำนวน 191 คน และศึกษากลุ่มประชาชน โดยการสุ่มตัวอย่างจากตัวแทนครัวเรือน

ประกอบด้วย

- 1) นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือนายกเทศมนตรี จำนวน 13 คน
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ จำนวน 26 คน
- 3) สมาชิกสภาอบต.หรือสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 26 คน
- 4) หัวหน้าหน่วยบริการปฐมภูมิในพื้นที่จำนวน 22 คน
- 5) ผู้แทน อสม. ในพื้นที่คัดเลือกกันเอง จำนวน 26 คน
- 6) ตัวแทนหมู่บ้านหรือชุมชนไม่เกิน 5 คน จำนวน 65 คน
- 7) ปลัด อบต.หรือปลัดเทศบาล จำนวน 13 คน
- 8) ตัวแทนครัวเรือนที่ได้จากการคำนวณจำนวน 400 คน

รวมประชากรที่ศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 591 คน

เครื่องมือที่ใช้และสถิติในการวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิด

จริยธรรมในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงการปฏิบัติบนพื้นฐานของจริยธรรมการวิจัย 3 ด้าน คือ หลักในการเคารพในส่วนบุคคล หลักผลประโยชน์และไม่ก่อให้เกิดอันตราย และหลักยุติธรรม โดยตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลที่เข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ และเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลด้านลบต่อผู้ร่วมวิจัยโดยมิได้เจตนา จึงได้กำหนดแนวทางการศึกษาด้านจริยธรรม ดังนี้

1) ผู้ศึกษาแนะนำและชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้กลุ่มตัวอย่างได้ทราบ พร้อมอธิบายให้เข้าใจ และเปิดโอกาสให้ซักถาม โดยการตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้เป็นไปด้วยความเต็มใจและสมัครใจ และไม่มีผู้ปฏิเสธการให้ข้อมูล

2) การดำเนินการและขั้นตอนของการศึกษาจะไม่กระทบหรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ทางร่างกายและจิตใจ

3) หากมีการจัดบันทึกข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะแจ้งและขออนุญาตกลุ่มตัวอย่างทราบทุกครั้ง

4) เสนอขอจริยธรรมการวิจัยผ่านคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา เพื่อดำเนินการวิจัยที่สมบูรณ์ และไม่ก้าวก้าวสิทธิของกลุ่มตัวอย่างต่อไป ตามเอกสารใบรับรองการอนุมัติ เลขที่การรับรอง 023/2557 วันที่รับรอง 9 พฤษภาคม 2557

ผลการวิจัย

เป็นเพศหญิงกลุ่มกรรมการ ร้อยละ 50.26 อายุระหว่าง 50-59 ปี มากที่สุด ร้อยละ 36.65 รองลงมาคือ อายุ 40-49 ปี ร้อยละ 34.04 อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 15.18 อายุเฉลี่ย 48 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 10 ปี สถานภาพสมรส คู่ มากที่สุด ร้อยละ 85.34 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 8.38 ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.43 รองลงมาคือ คริสต์ ร้อยละ 1.05 อิสลาม ร้อยละ 0.52 ประกอบอาชีพข้าราชการมากที่สุด ร้อยละ 52.81 รองลงมาคือ

อาชีพส่วนตัว ร้อยละ 26.70 เกษตรกรรมร้อยละ 16.23 และค้าขาย ร้อยละ 4.19 ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งในกองทุนฯ 4 ปี มากที่สุด ร้อยละ 26.70 รองลงมาคือ ระยะเวลา 6 ปี ร้อยละ 16.23 ระยะเวลา 5 ปี ร้อยละ 14.14 ค่าเฉลี่ย 4 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 8 ปี มีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 53.40 การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 41.88 รองลงมาคือ ปริญญาตรี ร้อยละ 39.79 และปริญญาโท ร้อยละ 17.80 เคยเสนอแผนร้อยละ 63.35 มีรายได้ 10,000-19,999 บาท มากที่สุด ร้อยละ 31.94 รองลงมาคือ รายได้ 5,000-9,999 บาท ร้อยละ 24.61 รายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 21.47 รายได้ 20,000-29,999 บาท ร้อยละ 19.90 และรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 2.09 รายได้เฉลี่ย 19,693 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14,030 บาท ต่ำสุด 600 บาท สูงสุด 100,000 บาท ดังตาราง 4.1

กลุ่มประชาชน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 65.25 อายุระหว่าง 50-59 ปี มากที่สุด ร้อยละ 32.00 รองลงมาคือ อายุ 40-49 ปี ร้อยละ 24.75 อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 22.50 อายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11 ปี สถานภาพสมรส คู่ มากที่สุด ร้อยละ 72.00 รองลงมาคือ โสด ร้อยละ 20.75 ส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 97.75 รองลงมาคือ คริสต์ และอิสลาม ร้อยละ 0.75 เท่ากัน ประกอบอาชีพ ประกอบอาชีพส่วนตัว มากที่สุด ร้อยละ 39.75 รองลงมาคือ เกษตรกรรม ร้อยละ 28.50 ข้าราชการ ร้อยละ 23.75 และค้าขาย ร้อยละ 8.00 มีตำแหน่งในชุมชน ร้อยละ 19.50 การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด ร้อยละ 58.75 รองลงมาคือ 38.50 และปริญญาโท ร้อยละ 1.50 เคยเสนอแผน ร้อยละ 33.00 มีรายได้ 5,000-9,999 บาท มากที่สุด ร้อยละ 41.62 รองลงมาคือ รายได้ 10,000-19,999 บาท ร้อยละ 26.57 รายได้ 20,000-29,999 บาท ร้อยละ 11.34 รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 10.66 และ รายได้ 30,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 9.81 รายได้เฉลี่ย 10,016 บาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8,130 บาท ต่ำสุด 600 บาท สูงสุด 60,000 บาท

ผลการประเมินตามกรอบCIPP Model

1) การประเมินบริบทกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Context Evaluation: C) พบว่าอยู่ในระดับมาก

มากที่สุด ร้อยละ 64.92 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 31.41 และ 3.66

2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Input Evaluation: I) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 66.49 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 30.37 และ 3.14

3) การประเมินกระบวนการของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Process Evaluation: P) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.26 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 35.08 และ 3.66

4) การประเมินผลผลิตของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Product Evaluation: P)

4.1) การประเมินผลผลิตของกองทุนฯ โดยกรรมการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 64.92 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 31.94 และ 3.14

4.2) การประเมินผลผลิตของกองทุนฯ โดยประชาชน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 56.75 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 41.00 และ 2.25

5) ความพึงพอใจในการดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Satisfaction: S) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.25 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 35.00 และ 3.75

อภิปรายผล

1) การประเมินบริบทของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Context Evaluation: C) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 64.92 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 31.41 และ 3.66 ซึ่งอธิบายได้ว่า กรรมการกองทุนฯ เห็นว่าบริบทของกองทุนมีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 64.92 โดยเห็นว่าการมีกองทุนฯ เป็นประโยชน์ เป็นที่ต้องการของประชาชน และกองทุนฯ มีความพร้อมที่จะดำเนินงานสอดคล้องกับการศึกษาของ มยุรี สุวรรณโคตร (2551) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานกองทุนสุขภาพตำบล ในจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ความคาดหวังในผลประโยชน์การมีโอกาสในการเข้าร่วม การมีความสามารถในการเข้าร่วม ทักษะคิด แรงกดดันทางสังคมและระดับการศึกษา ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนากองทุนสุขภาพ

2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Input Evaluation: I) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 66.49 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 30.37 และ 3.14 ซึ่งอธิบายได้ว่า กรรมการกองทุนฯ เห็นว่าปัจจัยนำเข้าของกองทุนมีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 66.49 โดยเห็นว่ากองทุนฯ มีทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร เหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัฒน์ กองศรีมา (2552) ศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุนสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรธานี : กรณีศึกษา พบว่า คณะโครงสร้างกรรมการกองทุนสุขภาพอยู่ระดับสูง การจัดสรรงบประมาณกองทุนสุขภาพ ตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติกำหนด อยู่ในระดับสูง ความรู้ความสามารถของกรรมการ อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และคณะ (2550) ศึกษาการวิจัยนโยบายสาธารณะ : ประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ พบว่าประชาชนในท้องถิ่นได้รับข่าวสารข้อมูลกองทุนสุขภาพค่อนข้างน้อย แต่ส่วนใหญ่มีการยอมรับและตระหนักว่ากองทุนสุขภาพท้องถิ่นมีประโยชน์มากหรือมากที่สุด

3) การประเมินกระบวนการของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Process Evaluation: P) พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 61.26 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 35.08 และ 3.66 ซึ่งอธิบายได้ว่า กรรมการกองทุนฯ เห็นว่ากระบวนการของกองทุนฯ มีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 61.26 โดยเห็นว่ากองทุนฯ มีการวางแผน การจัดองค์กร การควบคุมกำกับ และการประสานงาน เหมาะสมสอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ (2550) ศึกษา นโยบายสาธารณะ : ประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ พบว่าประชาชนในท้องถิ่นได้รับข่าวสารข้อมูลกองทุนสุขภาพค่อนข้างน้อย แต่ส่วนใหญ่มีการยอมรับและตระหนักว่ากองทุนสุขภาพท้องถิ่นมีประโยชน์มากหรือมากที่สุด

4) การประเมินผลผลิตของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่ (Product Evaluation: P)

4.1) การประเมินผลผลิตของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่โดยกรรมการ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 64.92 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 31.94 และ 3.14 ซึ่งอธิบายได้ว่า กรรมการกองทุนฯ เห็นว่า

ผลผลิตของกองทุนฯ มีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 64.92 โดยเห็นว่า กองทุนฯ มีผลผลิตในด้านการวางแผน การจัดทำโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผล และการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นและประชาชน มีความเหมาะสม

4.2) การประเมินผลผลิตของกองทุนหลักประกันสุขภาพพื้นที่โดยประชาชน พบว่าอยู่ในระดับมาก อยู่ในระดับมาก มากที่สุด ร้อยละ 56.75 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 41.00 และ 2.25 ซึ่งอธิบายได้ว่าประชาชนเห็นว่าผลผลิตของกองทุนฯ มีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 56.75 โดยเห็นว่า กองทุนฯ มีผลผลิตในด้านการวางแผน การจัดทำโครงการ การจัดสรรงบประมาณ การประเมินผล และการมีส่วนร่วมจากท้องถิ่นและประชาชน มีความเหมาะสม

5. ความพึงพอใจในการดำเนินงาน (Satisfaction: S) พบว่า อยู่ในระดับ มาก ร้อยละ 61.25 รองลงมาคือ ปานกลาง และน้อย ร้อยละ 35.00 และ 3.75 ซึ่งอธิบายได้ว่าประชาชนมีการพึงพอใจในการดำเนินงานกองทุนฯ มีความเหมาะสมมาก ร้อยละ 61.25 ซึ่งอธิบายได้ว่าประชาชนมีความพึงพอใจในการดำเนินการของกองทุนฯ โดยเฉพาะในเรื่อง การจัดให้มีการตั้งกองทุนฯ การสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณตามแผนงานโครงการในการจัดชุดสิทธิประโยชน์ รวมถึงความพึงพอใจในภาพรวมทั้งหมด ส่วนที่ควรปรับปรุง ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณของคณะกรรมการกองทุนฯ การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของกรรมการ และการดำเนินงานของกองทุนสอดคล้องกับการศึกษาของ ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์และคณะ (2550) ศึกษา การวิจัยนโยบายสาธารณะ : ประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่นในระดับพื้นที่ พบว่าประชาชนในท้องถิ่นได้รับข่าวสารข้อมูลกองทุนสุขภาพค่อนข้างน้อย แต่ส่วนใหญ่มีการยอมรับและตระหนักว่ากองทุนสุขภาพท้องถิ่นมีประโยชน์มากหรือมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1) ด้านบริบทของกองทุนฯ กองทุนฯ ควรมีการพัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการฯ ให้มีความรู้ความสามารถ และพัฒนารูปแบบการประเมินโครงการที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน (ด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ) ซึ่งสำนักงาน

หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สาขาเขตพื้นที่ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตลอดจนสาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาลในพื้นที่ ควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพกรรมการกองทุนฯ

2) ด้านปัจจัยนำเข้า กองทุนฯ ควรสร้างควรร่วมมือกับชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ รวมถึงการขยายผลการดำเนินงานแสดงความก้าวหน้าของกองทุนฯ ซึ่งจะทำให้ชุมชนเห็นประโยชน์ที่ได้รับ และให้การสนับสนุนการทำงานของกองทุนฯ มากยิ่งขึ้น

3) ด้านกระบวนการ กองทุนฯ ควรมีการประชาสัมพันธ์แผนงานให้ประชาชนทราบ และประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนงานโครงการของกองทุน

4) ด้านการประเมินผล กองทุนฯ ควรมีการประเมินผลทั้งในด้านกระบวนการและผลข้างเคียงของโครงการ การประเมินความร่วมมือของประชาชน และการประเมินความพึงพอใจภายหลังการทำโครงการ รวมถึงประเมินความก้าวหน้าของโครงการ

5) หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ และหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณจากกองทุนฯ ควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุน โดยเฉพาะในเรื่อง การประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานที่ได้รับงบประมาณจากกองทุนฯ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ ทั้งระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนฯ
2. ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานกองทุนฯ เปรียบเทียบ ระหว่างกองทุนที่ประสบความสำเร็จ กับกองทุนฯ ที่ยังต้องมีการปรับปรุง

เอกสารอ้างอิง

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และคณะ. (2550). รายงานฉบับสมบูรณ์การวิจัยนโยบายสาธารณะ: ประเมินกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับพื้นที่.นนทบุรี : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ.

มยุรี สุวรรณโคตร. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานกองทุนพัฒนา
สุขภาพจังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัย
สาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 1(2), 33-
44, 2551.

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี.
(2555). สรุปผลการดำเนินงานกองทุนหลักประกัน
สุขภาพในระดับพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัด
อุบลราชธานี. เอกสารอัดสำเนา

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2555). คู่มือ
หลักประกันสุขภาพ ปี 2555.

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2557). คู่มือ
ปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับ
ท้องถิ่นหรือพื้นที่.

สุพัฒน์ กองศรีมา. (2552). ประสิทธิภาพการดำเนินงาน
กองทุนสุขภาพ ของ องค์การบริหารส่วนตำบล ใน
จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์
มหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Stufflebeam, D.L., et al. 1997. Educational
Evaluation and Decision – Making. Illinois :
Peacock Publishers., Inc., 1971.

ความสนใจในกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ The Interested on Mental Health Promotion of Medical Sciences Students

วลีรัตน์ โคตรสังข์ ดร.พิษณุ อภิสมาจารย์โยธิน

Waleerat Kotsang, Phitsanu Aphisamacharayothin, Ph.D

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Health, Chulermkanchana University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาความสนใจในกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิต ของนักศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยเก็บตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2-6 ในกรุงเทพมหานคร และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ว่าผลการศึกษานักศึกษาแพทย์ส่วนใหญ่มักใช้เวลาว่างในการดูหนัง ฟังเพลง คิดเป็นร้อยละ 58.4 ส่วนใหญ่มีความสนใจในการจัดกิจกรรมเพื่อการส่งเสริมสุขภาพจิต คิดเป็นร้อยละ 87.6 นอกจากนี้นักศึกษาแพทย์สนใจในกิจกรรมเพื่อการกุศล และบำเพ็ญประโยชน์ ให้แก่ เด็กกำพร้า (บ้านเมตตา) สถานสงเคราะห์ต่างๆ ได้แก่สถานสงเคราะห์คนชรา คนหูหนวก คนตาบอด เป็นต้น และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนอื่นๆ เช่น ค่ายอาสาและ บริจาคสิ่งของ

คำสำคัญ นักศึกษาวิทยาศาสตร์การแพทย์ การส่งเสริมสุขภาพจิต ความสนใจ

Abstract

This research was a survey research that aims to study the interested on mental health promotion of medical sciences students. Data collected by using questionnaires with 500 samples who were 2nd – 6th year medical students in Bangkok and analyzed by using statistic of frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results found that most of medical students were spent their time with watching TV and listening music (58.4%). Most samples interested in mental health promotion (87.6%). Beside, medical students interested in volunteer activities and charity activities such as orphan house, and welfare foster home includes elderly welfare foster home, deaf welfare foster home, blinding welfare foster home, et.al. and merits activities such as volunteer for rural development camp and giving things.

Keywords: Medical Sciences Students, Mental Health Promotion, Interested

บทนำ

คณะแพทยศาสตร์ มีพันธกิจในการจัดการการศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตแพทย์ให้สอดคล้อง กับความต้องการของ ประเทศ และนำมาซึ่งศรัทธา และความนิยมสูงสุดจาก

ประชาชน รวมทั้งชื่นำ สักคมไทยในด้านสุขภาพอนามัยและ คุณภาพชีวิต ซึ่งคณะแพทยศาสตร์ได้ยึดถือปรัชญา วัฒนธรรม องค์การ ที่ได้หล่อหลอมมานานกว่า 100 ปี โดยยึดพระราช ดำริของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรม

ราชชนก (คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, 2548 : 37) ที่พระราชทานว่า “ฉันไม่ต้องการให้เธอเป็นแพทย์เท่านั้น แต่ต้องการให้เป็นมนุษย์ด้วย” ซึ่งเป็นหลักการ ที่สำคัญในการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล และทักษะทางสังคมที่สำคัญสำหรับนักศึกษาแพทย์ ผู้ซึ่งจะกลายเป็นแพทย์ที่ดีของประเทศชาติในอนาคต นักศึกษาแพทย์เป็นบุคลากรที่กำลังศึกษาวิชา ชีพเฉพาะด้านการแพทย์ เพื่อจบไปเป็นแพทย์ที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลรักษาป้องกัน โรคของประชาชน การฝึกอบรมแพทย์ประกอบด้วยเนื้อหาทางสังคม วิชาการ และคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้แพทย์ที่สำเร็จการศึกษามีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ และสังคม สมดังพระราชประสงค์ของสมเด็จพระบรมราชชนก ที่ต้องการให้แพทย์มีความรู้ควบคู่กับการเป็น คนดีด้วย

การศึกษาในสถาบันอุดมศึกษานั้น จัดได้ว่าเป็นการศึกษาในระดับวิชาการขั้นสูง ซึ่งนักศึกษาที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเวลา และหลักสูตร การศึกษา ตลอดจนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทั้งทางตรงและทางอ้อม กิจกรรมนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากว่าเป็นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนทักษะที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตในสังคมด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น ความรับผิดชอบ ความขยันและอดทน มนุษย์สัมพันธ์ รวมทั้งเป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในเชิงนันทนาการ (Recreation) และเพื่อการผ่อนคลาย (Relax) โดยอาศัยกิจกรรมต่างๆ

การเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาเปรียบเสมือนการศึกษาด้วยวิธีการปฏิบัติ โดยจะได้ประสบการณ์ และได้มีโอกาสในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ได้เกิดการแลกเปลี่ยน และผ่อนคลายทางสุขภาพจิต อันเป็นผลดีต่อความคิดและสมรรถภาพทางศึกษา สำหรับในการ ศึกษาทางสายวิชาชีพ แพทยศาสตร์ ซึ่งเป็นสายการศึกษาที่ต้องใช้ความมานะอุตสาหะและ ความเพียรพยายามในการศึกษา ตลอดจนต้องทุ่มเทเวลาอย่างมากในการค้นคว้าและฝึกฝน ความชำนาญ ทำให้นักศึกษาในคณะแพทยศาสตร์ส่วนใหญ่เกิดความเครียด และไม่ผ่อนคลาย ซึ่งมีโอกาสน้อยมากในการหาเวลาว่างทำกิจกรรมนันทนาการต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ จึงมีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมนักศึกษา เพื่อการผ่อนคลาย (Relax) และการนันทนาการ (Recreation) ตามความต้องการและเหมาะสมในเรื่องเวลา เพื่อให้การจัดกิจกรรมดังกล่าวเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นสมควรที่จะมีการศึกษาถึงความต้องการ ของนักศึกษาคณะแพทยศาสตร์ในเรื่องความสนใจในกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพจิต ซึ่งเอื้อ ประโยชน์ต่อการเลือกจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและสามารถตอบ สนองความต้องการของนักศึกษาแพทย์ เพื่อจะได้เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษาแพทย์ ในด้านประสิทธิภาพทางการศึกษา และสมรรถภาพในการคิด อันจะนำไปสู่ศักยภาพของ การปฏิบัติงานในสายอาชีพแพทย์ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษาความสนใจในกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักศึกษาหลักสูตร ทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์

ขอบเขตของการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาแพทย์ของคณะแพทยศาสตร์ใน กรุงเทพมหานคร ที่กำลังศึกษาอยู่ประจำภาคการศึกษาที่ 1/2557 จำนวน 500 คน โดยเลือกแบบไม่เจาะจงโดยแบ่งเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 150 คน นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 150 คน นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 จำนวน 50 คน และ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 จำนวน 50 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไป

- เพศ
- อายุ
- ภูมิลำเนา
- ชั้นปีที่ศึกษา

2. กิจกรรมยามว่าง

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสนใจในกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิต

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ของนักศึกษาแพทย์จำนวน 500 คน ซึ่งจำแนกเป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา ชั้นปี และข้อมูลเกี่ยวกับการทำกิจกรรมยามว่าง ผลการศึกษามีดังนี้

1. เพศของนักศึกษาแพทย์ที่ได้สุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาแพทย์ชาย 200 คน และนักศึกษาแพทย์หญิง 300 คน คิดเป็นร้อยละ 40 : 60

2. อายุของนักศึกษาแพทย์ที่ได้สุ่มตัวอย่าง อยู่ระหว่าง 16 - 25 ปี โดยมีช่วงอายุระหว่าง 16 - 20 ปี จำนวน 345 คน คิดเป็นร้อยละ 69.0 และช่วงอายุระหว่าง 21 - 25 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 31

3. ชั้นปีของนักศึกษาแพทย์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30 นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 3 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30, นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20 นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 5 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6 จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 10

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาแพทย์ (n = 500)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	200	40.0
หญิง	300	60.0
อายุ		
16 - ปี 20	345	69.0
21 - ปี 25	155	31.0
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 2	150	30.0
ชั้นปีที่ 3	150	30.0
ชั้นปีที่ 4	100	20.0
ชั้นปีที่ 5	50	10.0
ชั้นปีที่ 6	50	10.0
ภูมิลำเนา		
กรุงเทพมหานคร	324	64.8
ต่างจังหวัด	176	35.2
กิจกรรมยามว่าง		
ดูหนัง/ฟังเพลง/ดูละคร	292	58.4
ท่องเที่ยว/ช้อปปิ้ง	82	16.4
อื่นๆ (เช่น เล่นกีฬา)	65	13.0
อ่านหนังสือ/ศึกษาหาความรู้	35	7.0
ไม่ได้ทำอะไร	22	4.4
ทำบุญ/บำเพ็ญประโยชน์	4	0.8

4. ภูมิลำเนาของนักศึกษาแพทย์ที่ได้สุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ อยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 64.8 (324 คน) และ อยู่ต่างจังหวัด ร้อยละ 35.2 (176 คน)

5. ในการสอบถามเกี่ยวกับกิจกรรมยามว่างของนักศึกษาแพทย์ พบว่า นักศึกษาแพทย์ร้อยละ 58.4 (292 คน) จะมีกิจกรรมยามว่างคือ ดูหนัง ฟังเพลงและดูละคร รองลงมาคือการท่องเที่ยวหรือช้อปปิ้งร้อยละ 16.4 (82 คน) กิจกรรมอื่นๆเช่นการเล่นกีฬาร้อยละ 13.0 (65 คน) อ่านหนังสือศึกษาหาความรู้ร้อยละ 7.0 (35 คน) และไม่ได้ทำอะไร มี ร้อยละ 4.4 (22 คน) ตามลำดับ ส่วนกิจกรรมยามว่างที่นักศึกษาแพทย์ที่สุ่มตัวอย่างทำน้อยที่สุดร้อยละ 0.8 (4 คน) คือ การทำบุญ บำเพ็ญประโยชน์ (ดังตารางที่ 1)

6. ความสนใจกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพจิตของนักศึกษาแพทย์จำนวน 500 คน ซึ่งจำแนกเป็น ความสนใจที่อยากให้มีการจัดกิจกรรมยามว่างด้านการ Relax และ Recreation เวลาที่สะดวก และกิจกรรมยามว่างด้านการ Relax และ Recreation ที่อยากให้ออกมาจัด ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 2 ความสนใจอยากให้มีการจัดกิจกรรมด้านการ Relax และ Recreation (n = 500)

ข้อมูลความสนใจอยากให้มีกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สนใจอยากให้มีการจัดกิจกรรม	38	87.6
ไม่สนใจ	62	12.4

6.2 ผู้ทำการศึกษาได้แบ่งประเภทของกิจกรรมยามว่างด้านการ Relax และ Recreation ออก เป็น 5 ประเภท โดยกิจกรรมที่นักศึกษาแพทย์อยากให้ออกมาจัดมากที่สุดคือ กิจกรรม

ตารางที่ 3 กิจกรรมยามว่างด้านการ Relax และ Recreation ที่สนใจ (n = 500)

กิจกรรมที่สนใจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กิจกรรมชมภาพยนตร์	201	40.2
กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลาย	170	34.0
กิจกรรมฟังเพลง ดนตรีละครเวที	100	20.0
กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะศึกษา	20	4.0
กิจกรรมเพื่อการบำเพ็ญประโยชน์	9	1.8

7. จากการศึกษาค้นคว้าความสนใจในประเภทของกิจกรรมนักศึกษา ด้านการ Relax และ Recreation ของนักศึกษาแพทย์ จำนวน 500 คนโดยจำแนกเป็น กิจกรรมชม

6.1 นักศึกษาแพทย์ที่สุ่มตัวอย่าง มีความสนใจอยากให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษา ในด้านการ Relax และ Recreation จำนวน 438 คน คิดเป็นร้อยละ 87.6 และไม่สนใจ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4 (ดังตารางที่ 2)

ชมภาพยนตร์ จำนวน 201 คนคิดเป็นร้อยละ 40.2 รองลงมาคือ กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลาย จำนวน 170 คนคิดเป็นร้อยละ 34.0 กิจกรรมฟังเพลง ดนตรี ละครเวทีจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ส่วนกิจกรรมที่ได้รับความสนใจน้อยที่สุดคือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และทักษะศึกษามีเพียง 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และกิจกรรมเพื่อการกุศลและบำเพ็ญประโยชน์ซึ่งมีเพียง 9 คนคิดเป็นร้อยละ 1.8 (ดังตารางที่ 3)

ภาพยนตร์ กิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อผ่อนคลาย กิจกรรมฟังเพลง ดนตรี และละครเวที กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะศึกษา และกิจกรรมเพื่อการกุศลบำเพ็ญประโยชน์ ผลการศึกษามีดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษา

กิจกรรมชมภาพยนตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>ประเภทของภาพยนตร์</u>		
<u>ภาพยนตร์ comedy/romantic/drama</u>		
ชอบ	338	67.6
ไม่ชอบ	162	32.4
<u>ภาพยนตร์ action/adventure/horror</u>		
ชอบ	269	53.8
ไม่ชอบ	231	46.2
<u>ภาพยนตร์ใหม่ทุกประเภท</u>		
ชอบ	213	42.6
ไม่ชอบ	287	57.4
<u>ภาพยนตร์ suspense/thriller/sci-fi</u>		
ชอบ	195	39.0

กิจกรรมชมภาพยนตร์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ชอบ	305	61.0
<u>ภาพยนตร์แนว Family</u>		
ชอบ	76	15.2
ไม่ชอบ	424	84.8
<u>ภาพยนตร์แนวอื่น ๆ</u>		
ชอบ	54	10.8
ไม่ชอบ	446	89.2
<u>ภาพยนตร์เก่าทุกประเภท</u>		
ชอบ	36	7.2
ไม่ชอบ	464	92.8
<u>ภาพยนตร์สารคดี</u>		
ชอบ	28	5.6
ไม่ชอบ	472	94.4
กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อผ่อนคลาย (n=500)		
กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการผ่อนคลาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
<u>สวนสนุก</u>		
สนใจ	303	60.6
ไม่สนใจ	197	39.4
<u>สวนสนุกที่อยากไป (n=303)</u>		
Dream World	250	82.5
สวนสยาม	41	13.5
อื่นๆ	12	4.0
<u>สวนสัตว์</u>		
สนใจ	274	54.8
ไม่สนใจ	226	45.2
<u>สวนสัตว์ที่อยากไป (n=274)</u>		
บึงนกน้ำและอุทยานปลา	118	43.1
ซาฟารีเวิลด์	97	35.4
สวนสัตว์ดุสิต	18	6.6
อุทยานแมวไทยโบราณ	17	6.2
สถานเสาวภา	16	5.8
อื่นๆ	8	2.9
<u>เมืองแห่งวัฒนธรรม</u>		
สนใจ	173	34.6
ไม่สนใจ	327	65.4
<u>เมืองแห่งวัฒนธรรมที่สนใจ (n=173)</u>		
หอศิลป์แห่งชาติ	76	43.9

กิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อการผ่อนคลาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ศูนย์ศิลปะวัฒนธรรมมอญ	50	28.9
การทำหัวโขน	17	9.8
หัตถกรรมโขน	16	9.3
อื่นๆ	14	8.1
<u>วัดและพระบรมมหาราชวัง</u>		
สนใจ	98	19.6
ไม่สนใจ	402	80.4
<u>เกาะรัตนโกสินทร์</u>		
สนใจ	89	17.8
ไม่สนใจ	411	82.2
<u>สวนสาธารณะ</u>		
สนใจ	72	14.4
ไม่สนใจ	428	85.6
<u>สถานที่สักการะ</u>		
สนใจ	63	12.6
ไม่สนใจ	437	87.4

8. กิจกรรมฟังเพลง ดนตรี ละครเวที ของนักศึกษา แพทย์นั้น ผลการศึกษามีดังนี้

8.1 ความสนใจเพลงหรือละครเวที นักศึกษา แพทย์ให้ความสนใจมากที่สุด 310 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 คือ การฟังเพลง ส่วนละครเวที ที่มีจำนวน 190 คน คิดเป็น ร้อยละ 38.0

8.2 ประเภทของแนวเพลง นักศึกษาแพทย์ชอบมากที่สุด คือ แนว Pop-Jazz ซึ่งมีจำนวน 431 คน คิดเป็นร้อยละ 86.2 แนว Hip hop-Rap-Rock-Techno จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 และแนวเพลงอื่นๆ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 ส่วนที่ชอบน้อยที่สุดคือแนวเพลง สุนทราภรณ์-ลูกทุ่ง-Country มีจำนวนเพียง 36 คน คิดเป็นร้อยละ 7.2

9.กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ หัตถศึกษา ของนักศึกษา แพทย์ ได้ข้อมูลจากการศึกษาดังนี้ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ศิลป์ พีระศรี โดยมีผู้สนใจ ถึง 182 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 รองลงมา คือ หอศิลป์สมเด็จพระเจ้าฟ้าสิริภคิณีจำนวน 152 คน คิด เป็นร้อยละ 30.4

10.กิจกรรมการกุศลและบำเพ็ญประโยชน์ที่นักศึกษา แพทย์ได้เสนอความสนใจ ได้แก่การทำบุญตักบาตร สถาน

สงเคราะห์ต่างๆ (เช่น บ้านพักคนชรา บ้านเด็กกำพร้า เด็กหูหนวก เด็กตาบอด การออกรักษาในพื้นที่ชนบท ฯลฯ)

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อการ Relax และ Recreation ควรทราบถึงความแตกต่างกันในการทำกิจกรรม ยามว่างของนักศึกษาเพื่อจะได้ทราบความแตกต่างในด้าน ความสนใจร่วมกิจกรรมของนักศึกษา

2. สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการจัด กิจกรรมนักศึกษาสำหรับการ Relax และ Recreation ของ นักศึกษาแพทย์ไปใช้เป็นแนวทางอันจะเป็นประโยชน์ต่อการ จัดกิจกรรม นักศึกษาต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณ ดร.พิษณุ . อภิสมภารโยธิน รองอธิการบดีและคณบดี คณะสาธารณสุข ศาสตร์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ดร. สุชีราภรณ์ ฐวานนท์ .อธิการบดี มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่สนับสนุนทุนการ วิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

รายงานเรื่องการประเมินผลโครงการอาสาพัฒนาชนบทของ
นิสิตนักศึกษา. (2533). กองบริการการศึกษา
ทบวงมหาวิทยาลัย.

คณะอนุกรรมการการศึกษาแนวทางส่งเสริมกิจกรรมนิสิต
นักศึกษา. (2533). รายงานเรื่องการประเมินผล
โครงการอาสาพัฒนาชนบทของนิสิตนักศึกษา. กอง
บริการการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

รองศาสตราจารย์คณิต เขียววินัย. (2539). หลักนันทนาการ.
นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขต
พระราชวังสนามจันทร์.

รองศาสตราจารย์จรินทร์ ธาณรัตน์. (2528). นันทนาการ
ชุมชน. กรุงเทพฯ : O.S.Printing House Co.,Ltd.

วัลลภา เทพหาติน ณ อยู่ธยา. (2526). องค์การและกิจกรรม
นิสิตนักศึกษา. เอกสารประกอบ คำบรรยายวิชา

421650. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัลลภา เทพหาติน ณ อยู่ธยา. (2530). งานบุคลากรนิสิต
นักศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ กาญจนกิจ, ดำรัส ดาราศักดิ์. (2520). สัมมนาการ
ชั้นนำ. แผนกวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Frederick, Robert W. (1959). *The Third Curricular*.
New York: Appleton Century Crofts, Inc.

Jacobson, Smith M. (1993). *Student Activities*.

Teaching in Higher Education. Chicago: Rand
McNally Collage Publishing Company.

การพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการสื่อสารของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรนานาชาติ Social Communication Skilled Development of International Nursing Students

พัสรารณ ยีสารพัฒน์ ดร.พิษณุ อภิสมาจารโยธิน

Pasaraporn Yeesarapat, Phitsanu Aphisamacharayothin, Ph.D

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Health, Chulachalongkrajana University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluation Research) แบบ “non-randomized control group pretest-posttest” โดยใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) เพื่อศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการสื่อสารของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรนานาชาติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือนักศึกษาพยาบาลศาสตร์หลักสูตรนานาชาติจำนวน 60 คน ทำการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบที

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -6.232$) โดยมีคะแนนหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการ พฤติกรรมของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = -21.153$) โดยมีคะแนนหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ทักษะทางการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นสามารถส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวและการเข้ากิจกรรม ทางสังคมของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ได้

คำสำคัญ นักศึกษาพยาบาลหลักสูตรนานาชาติ ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร การพัฒนา

Abstract

This study was a evaluation research of non-randomized control group pretest-posttest by using Kirkpatrick Approach. The research aims to study social communication skilled development of international nursing students. The samples were 60 students sampling by propoosive sampling of case study of a universtiy in Nakhon Pathom Province. Researcher used questionnaires to collect data and analysed by using statistic of frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The result found that the students had knowledge after participated to project more than before participated at .01 significant levels ($t = -6.232$) by post-test scores were increased from pre-test. The students had behaviors of after participated to project more than before participated at .01 significant levels ($t = -21.153$) by post-test scores were increased from pre-test. Besides, the increasing social communication skills would help to self-approval and social activities participation of nursing students.

Keywords: International Nursing Students, Social Communication Skills, Development

บทนำ

ทักษะสังคม (Social Skills) นับได้ว่าเป็นกลุ่มของทักษะต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน ในสังคม อันได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การพูด การฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงสถานการณ์ที่หลากหลาย สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามกฎกติกาต่างๆ ในสังคม รวมทั้งเป็นความสามารถในการรู้จักผู้อื่นและการคิดคำนึงถึงคนรอบข้างอย่างเข้าอกเข้าใจ

ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกถือเป็นทักษะทางสังคมซึ่งจำเป็นต้องใช้เพื่อจะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล อันจะนำไปสู่การจัดการความไม่ลงรอย และแก้ไขข้อขัดแย้ง รวมทั้งสามารถประสานผู้คนเข้าด้วยกัน ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในองค์กร สมัยใหม่ที่ยึดถือการทำงานเป็นหมู่คณะเป็นหลัก (วีระวัฒน์ ปันนิตมัย, 2545) โดยหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีนั้นจะช่วยให้การประสานงานให้ได้ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ดังนั้นทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทักษะอื่นๆ

การพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองในการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญทางด้าน เทคโนโลยีและมีทักษะทางวิชาการอย่างรอบด้าน โดยการปรับตัวและการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย ในหลักสูตรนานาชาตินั้นนับว่าเป็นเรื่องที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาในหลักสูตรที่ต้องใช้ภาษาสากลนั้น จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ รวมทั้งจำเป็นต้องมี ทักษะทางสังคม เพื่อให้สามารถปรับตัวและพัฒนาการศึกษาของตนเองได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการเสริมสร้าง ทักษะทางสังคมดังกล่าวนี้ นับว่าเป็นการดูแลและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบของการเรียนรู้และดูแล “Learning and Caring” ซึ่งนับว่าเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ที่สำคัญของการดูแลนักศึกษา

ความสำคัญในการสร้างเสริมอัตลักษณ์ของการดูแลและสนับสนุนการศึกษาโดยเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักศึกษาในลักษณะ “Learning and Caring” โดย “Learning” คือ การจัดการศึกษาที่เน้นมาตรฐานสากล “Caring” คือ การดูแลนักศึกษอย่างรอบด้านโดยคำนึงถึง

เรื่อง การปรับตัวและการศึกษาอย่างมีความสุข “Living” คือ การมีทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และได้จัดโครงการ “Learning – Caring and Living Project 2014” โดยมุ่งเน้นการพัฒนา ทักษะทางสังคมทางด้านการสื่อสาร เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการปรับตัว และดำรง ชีวิตในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุขและเต็มเปี่ยมไปด้วยศักยภาพรอบด้าน

เพื่อเป็นการศึกษาทักษะทางสังคมทางด้านการสื่อสารของนักศึกษา และเป็นการศึกษาผล การดำเนินงานโครงการดังกล่าว จึงเห็นสมควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร และการวิจัยประเมินโครงการในหัวข้อ “การศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร ของนักศึกษา หลักสูตรนานาชาติ” โดยประยุกต์ใช้ตัวแบบ (Model) การวิจัยประเมินโครงการแบบเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (Donald L. Kirkpatrick) ในการกำหนดขอบเขตและรูปแบบของการวิจัย ซึ่งจะทำให้สามารถรับรู้ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารของนักศึกษา และได้ข้อมูลที่สำคัญสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมทางด้านการสื่อสารของนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติ

2. เพื่อเป็นการวิจัยประเมินผลการดำเนินการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารของ โครงการ “Learning – Caring and Living Project 2014” โดยใช้ตัวแบบของแบบเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick Model) โดยพิจารณาในองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

2.1 การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)

2.2 การประเมินการเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคม (Learning Evaluation)

2.3 การประเมินพฤติกรรม (ทักษะทางสังคม) ที่เปลี่ยนแปลง (Behavior valuation)

2.4 การประเมินผลลัพธ์ที่เกิด (Results Evaluation)

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสาร ของนักศึกษาหลักสูตรนานาชาติและสองภาษา ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อประเมินผลของโครงการ “Learning – Caring and Living Project”

2. การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้ตัวแบบ (Model) การวิจัยประเมินโครงการแบบเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ของโดนัลด์ แอล เคิร์กแพทริก (Donald L. Kirkpatrick) โดยตัวแปรที่ต้องการศึกษาประกอบด้วย การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) การประเมินการเรียนรู้ด้านทักษะทางสังคม (Learning Evaluation) การประเมินพฤติกรรม (ทักษะทางสังคม) ที่เปลี่ยนแปลงไป (Behavior valuation) และ การประเมินผลลัพธ์ที่เกิด (Results Evaluation)

3. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรนานาชาติและสองภาษา ของมหาวิทยาลัย ในจังหวัดนครปฐม โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คน ซึ่งประกอบด้วย นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ “Learning – Caring and Living Project 2014” จำนวน 30 คน และนักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 30 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) โดยใช้โมเดลการประเมินของเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)
2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation)
3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior Evaluation)
4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Results Evaluation)

โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ “Non randomized control group pretest posttest”

E	O ₁	X	O ₂
C	O ₁	~X	O ₂

โดยที่

- X แทนการจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง
- ~X แทนไม่มีการจัดกระทำหรือให้ตัวแปรทดลอง
- E แทนกลุ่มทดลอง (นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ)
- C แทนกลุ่มควบคุม (นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ)
- O₁ แทนการทดสอบครั้งที่ i

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักศึกษาหลักสูตรนานาชาติในจังหวัดนครปฐม ภาคการศึกษา 2/2557 จำนวน 60 คน

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดังตาราง

รายการ	จำนวนประชากร (คน)
นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ	30
นักศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ	30
รวม	60

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น (Independent variable) ได้แก่ “Learning – Caring and Living Project 2014” ซึ่งเป็นโครงการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารให้นักศึกษา

2. ตัวแปรตาม (Dependent variable) ผู้วิจัยใช้โมเดลของเคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ซึ่งประกอบด้วย

1. ปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ
2. การเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการประเมินความรู้ ความเข้าใจในทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในลักษณะการทดสอบก่อน (Pre-test) และหลัง (Post-test)
3. พฤติกรรม (Behavior Evaluation) เพื่อศึกษาพฤติกรรมด้านการสื่อสารของนักศึกษา
4. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Results Evaluation) เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นต่อองค์กร

ผลการวิจัย

การประเมินผลครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) แบบ “Non randomized control group pretest posttest” โดยใช้โมเดลการประเมินของ

เคิร์กแพทริก (The Kirkpatrick Approach) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินใน 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) ได้แก่ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ได้ผลดังตาราง

ตารางที่ 2 การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง

รายการ	ความพึงพอใจ	
	$\bar{X}$	S.D.
1. รู้สึกประทับใจต่อการอบรมครั้งนี้	4.27	0.740
2. ได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.43	0.626
3. วิทยากรมีความสามารถรู้ความสามารถเหมาะสม	4.57	0.568
4. มีความตั้งใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติต่อ	4.30	0.702
5. มีความตั้งใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปแนะนำ บอกกล่าว หรือเผยแพร่	4.17	0.648
6. อยากให้มีการจัดกิจกรรมลักษณะนี้ต่อไป	4.57	0.504
7. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการมีประสิทธิภาพ	4.27	0.692
8. สถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.37	0.615
9. ความเหมาะสมของรูปแบบของกิจกรรม	4.17	0.747
10. ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการในภาพรวม	4.37	0.669
เฉลี่ย	4.35	0.651

2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

การวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจในทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารได้ผลดังตาราง

ระดับความรู้	คะแนน	ร้อยละ (จำนวนคน)			
		นักศึกษาที่ไม่เข้าร่วมโครงการ		นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ	
		Pre - test	Post - test	Pre - test	Post - test
น้อยที่สุด	ต่ำกว่าร้อยละ 21	0.00 (0)	0.00 (0)	0.00 (0)	0.00 (0)
น้อย	ระหว่างร้อยละ 21 - 40	10.00 (3)	3.33 (1)	3.33 (1)	0.00 (0)
ปานกลาง	ระหว่างร้อยละ 41 - 60	56.67 (17)	53.34 (16)	60.00 (18)	23.33 (7)
มาก	ระหว่างร้อยละ 61 - 80	30.00 (9)	40.00 (12)	36.67 (11)	30.00 (9)
มากที่สุด	มากกว่าร้อยละ 80	3.33 (1)	3.33 (1)	0.00 (0)	46.67 (14)
รวม		100.00 (30)	100.00 (30)	100.00 (30)	100.00 (30)
		ก่อน = 11.53 (57.65%)		ก่อน = 11.67 (58.35%)	
		S.D. = 2.776		S.D. = 2.234	
		หลัง = 12.00 (60.00%)		หลัง = 16.00 (80.00%)	
		S.D. = 2.378		S.D. = 3.494	

ซึ่งหากวิเคราะห์การเรียนรู้ (Learning Evaluation) ได้แก่ความรู้ ความเข้าใจในทักษะ ทางสังคมด้านการสื่อสาร ของคะแนนทดสอบก่อน (Pre-test) และทดสอบหลัง (Post-test) ใช้การทดสอบค่าที (t - test) ได้ผลดังตาราง

ความรู้ความเข้าใจในทักษะทางสังคม ด้านการสื่อสาร	Pre - test		Post - test		t - test
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ (n=30)	11.67	2.234	16.00	3.494	- 6.232 **
นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วม (n=30)	11.53	2.776	12.00	2.378	- 0.701

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การประเมินพฤติกรรม (Behavior Evaluation) การวิเคราะห์พฤติกรรมด้านการสื่อสารโดยเปรียบเทียบ
นักศึกษาหลักสูตรสองภาษาที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ได้ผลดังตาราง

พฤติกรรม	นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ				นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ			
	Pre - test		Post - test		Pre - test		Post - test	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1.การใช้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่ไม่ยาก	3.40	0.675	3.40	0.640	3.40	0.498	4.60	0.498
2.กล้าที่จะเข้าไปสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี กับชาวต่างชาติอย่างมั่นใจ	3.13	0.346	3.13	0.819	3.07	0.785	4.47	0.681
3.มีความมั่นใจหากต้องนำเสนองานเป็น ภาษาอังกฤษหน้าชั้นเรียน	3.40	0.498	3.40	0.898	3.00	0.788	4.57	0.504
4.เมื่อพบเพื่อนใหม่ กล้าที่จะเข้าไป ทักทายและทำความรู้จัก	3.47	0.507	3.47	0.675	3.47	0.900	4.40	0.498
5.ไม่ตื่นเต้นเวลาที่จำเป็นต้องใช้ ภาษาอังกฤษ	3.83	0.648	4.20	0.728	3.20	0.551	4.40	0.498
6.ให้ความเคารพสิทธิในการเสนอความ คิดเห็นของผู้อื่น	3.37	0.490	3.50	0.563	3.40	0.724	4.53	0.507
7.สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	3.33	0.480	3.27	0.556	3.50	1.009	4.50	0.509
8.กล้าที่จะแสดงความรู้สึกหรือความ คิดเห็นอย่างเหมาะสม	3.27	0.450	3.27	0.407	3.63	0.890	4.53	0.507
9.มีความสามารถในการยอมรับในความ สามารถของผู้อื่นได้อย่างเต็มใจและยินดี	3.33	0.480	3.30	0.490	3.37	1.066	4.30	0.651
พฤติกรรมด้านการสื่อสาร	นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ (n=30)				นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ (n=30)			
	Pre - test		Post - test		Pre - test		Post - test	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. จะใช้เวลาอยู่กับกลุ่มเพื่อนมากกว่าที่จะ ชอบอยู่เงียบ ๆ คนเดียว	3.57	0.679	3.77	0.925	3.67	0.607	4.40	0.498
2. กล้าชมเชยหรือสนับสนุนเมื่อเห็น เพื่อนทำความดี	3.33	0.480	3.33	0.556	3.33	0.959	4.57	0.504
3. เมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทก็ไม่มี ความวิตกกังวล	3.47	0.571	3.47	0.915	3.43	0.504	4.50	0.509
4. รู้สึกดีต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น	3.37	0.490	3.57	0.817	3.40	0.724	4.43	0.504
5. เข้าไปดักเตือน/แนะนำเมื่อเห็นเพื่อน	3.23	0.430	3.17	0.651	3.60	0.563	4.40	0.498

กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องหรือ ไม่เหมาะสม									
6. เมื่อต้องเข้าพบ/เข้าใกล้อาจารย์จะไม่รู้สึกเกร็งและเป็นตัวของตัวเอง	3.50	0.630	3.37	0.521	3.40	0.498	4.50	0.509	
7. สามารถที่จะยอมรับและเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้	3.23	0.430	3.20	0.461	3.53	0.571	4.63	0.490	
8. สามารถที่จะแสดงความคิดเห็นให้เพื่อนรับฟังได้เมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่สอดคล้องกับผู้อื่น แต่ไม่เหตุผล	3.40	0.498	3.43	0.434	3.53	0.629	4.60	0.498	
9. กล้าที่จะยอมรับผิดและกล่าวคำว่า									
10. “ขอโทษ” ถ้าได้ทำสิ่งที่ผิดพลาด	3.47	0.507	3.37	0.507	3.50	0.509	4.53	0.507	
11. ยินดีที่จะกล่าวคำว่า หากมี “ขอบคุณ” ใครสักคนให้ความช่วยเหลือ	3.50	0.509	3.37	0.547	3.43	0.504	4.67	0.480	
12. สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีกาลเทศะ	3.37	0.490	3.70	0.509	3.57	0.898	4.50	0.509	
เฉลี่ย (พฤติกรรมด้านการสื่อสาร)	3.40	0.205	3.43	0.248	3.42	0.709	4.50	0.518	

ซึ่งหากวิเคราะห์พฤติกรรม (Behavior Evaluation) ด้านการสื่อสารของคะแนนทดสอบก่อน (Pre-test) และหลัง (Post-test) ใช้การทดสอบค่าที (t - test) ได้ผลดังตาราง

พฤติกรรมด้านการสื่อสาร	Pre - test		Post - test		t - test
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
นักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ (n=30)	3.42	0.185	4.50	0.186	- 21.153**
นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วม (n=30)	3.40	0.205	3.43	0.248	- 0.693

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Results Evaluation)

การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น แบ่งได้เป็น 3 ประเด็นที่สำคัญ ได้แก่

1. ผลลัพธ์ที่มีในด้านการดำเนินชีวิต

ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารที่ได้จากโครงการสามารถช่วยในเรื่องของการดำรงชีวิต ทำให้สื่อสารและอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ในสังคมมีหลากหลายบริบท ช่วยให้เกิดการปรับตัวในการเข้า สังคมดี และช่วยทำให้เข้าใจ และดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีกาลเทศะและเหมาะสม กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก และเข้าใจความแตกต่างทางความคิด ช่วยในเรื่องการวางตัวในสังคม ปรับปรุงในเรื่องอารมณ์ ความคิดบางอย่าง และช่วยให้ดำรงชีวิตอย่างมีสติ รู้จักการควบคุมตนเอง ทำให้ผิดพลาดน้อยลง และเข้าใจผู้อื่น

2. ผลลัพธ์ที่มีในด้านการศึกษา

ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารที่ได้จากโครงการสามารถช่วยในเรื่องของการศึกษา ช่วยให้นักศึกษาสามารถสื่อสารกับอาจารย์ เพื่อน และผู้อื่นได้ และมีความพร้อมสำหรับการศึกษา ในหลักสูตรภาษาอังกฤษ กล้าแสดงออกมากขึ้น กล้าใช้ภาษาอังกฤษซึ่งจะช่วยในเรื่องการศึกษาได้มาก ทั้งเรื่องของการเรียน และการทำกิจกรรม นอกจากนี้ยังช่วยให้สามารถเข้าสังคมได้อย่างมั่นใจทั้งสังคมเพื่อน หรือรุ่นพี่ ทำให้ให้เกิดการแลกเปลี่ยนและทำงานเป็นทีมได้ดี รวมทั้งช่วยให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ ผู้อื่น

3. ผลลัพธ์ที่มีในด้านวิชาชีพ

ทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารที่ได้จากโครงการสามารถช่วยในเรื่องของวิชาชีพในอนาคตได้ โดยช่วยให้สามารถได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน องค์กร และผู้รับบริการ โดยส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพในการสื่อสารใน องค์กร และระหว่างผู้ป่วยกับพยาบาล และพยาบาลกับแพทย์ได้เป็นอย่างดี (ในกรณีวิชาชีพพยาบาล) และทำให้เข้าใจ

กาลเทศะ และความเหมาะสม รวมทั้งลดช่องว่างทางภาษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการอย่างใส่ใจและเข้าใจ นอกจากนี้ยังช่วยใน เรื่องการปรับตัวและการเข้าสังคมของ วิชาชีพในอนาคต

อภิปรายผล

1. ปฏิกริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)

นักศึกษาหลักสูตรสองภาษาและนานาชาติที่เข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของโครงการที่สามารถตอบสนอง ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรสองภาษาที่เข้าร่วม โครงการได้อย่างดี ทั้งในเรื่องของความเหมาะสมของ วิทยาการ ประโยชน์ของกิจกรรม รูปแบบของกิจกรรม สถานที่ ความรู้ที่ได้รับ และการนำไปใช้ รวมทั้งความ ต้องการให้มีการจัด กิจกรรมรูปแบบนี้ต่อไปอีก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปฏิกริยาที่ ผู้เข้าร่วมโครงการตอบสนอง หรือมีการตอบรับต่อโครงการ เป็นอย่างดี และแสดงให้เห็นความสำเร็จของโครงการในด้าน ความพึงพอใจ ของผู้เข้าร่วมได้อย่างชัดเจน

2. การเรียนรู้ (Learning Evaluation)

จากผลของโครงการในด้านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจาก การอบรมนั้น หากพิจารณาทั้ง สองกลุ่มตัวอย่าง ทั้งกลุ่มที่เข้า ร่วมและไม่ได้เข้าร่วมโครงการจะเห็นความแตกต่างอย่างเห็น ได้ชัดอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่เข้าร่วมโครงการมี ความรู้ในเรื่องทักษะทางสังคมด้านการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลง เพิ่มขึ้น แต่นักศึกษาที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการไม่ได้มีการ เปลี่ยนแปลงความรู้เรื่องทักษะทางสังคมด้าน การสื่อสาร ทั้งนี้ อาจอธิบายได้ว่า การเรียนรู้นั้น นอกจากจะเกิดขึ้นได้จากการ เรียนการสอนแล้ว ยังเกิดขึ้นได้จากการประกอบสร้าง (Constructed) ในรูปแบบต่างๆ ทั้งจากการฝึกอบรม การศึกษาด้วยตนเอง รวมถึงการสร้างประสบการณ์ที่ดี ซึ่ง ทักษะทางสังคมและการสื่อสารนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ ทาง ด้านทฤษฎีและภาษา (เช่น ภาษาอังกฤษ) แล้ว ยังต้องมี โอกาสในการสร้างประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ รวมทั้ง กิจกรรมนักศึกษาในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้ได้ปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถประกอบสร้างการเรียนรู้ อย่างรอบด้านและเต็ม คัญภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการ (2541: 9) ที่ว่า ทักษะ สังคมเป็นทักษะที่จำเป็น ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบ เช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ ซึ่งทักษะเหล่านั้นจะช่วยสนับสนุน ความ เจริญเติบโตของภาคบริการด้วย (ศักดิ์ชัย นิธิฤทธิ์,

2540: 14) และนอกจากนี้ความสามารถในการสร้าง มนุษย์ สัมพันธ์ที่ดี การปรับตัวและการทำงานเป็นทีมนั้นจำเป็นต้องมี การพัฒนาทักษะทางด้านการสื่อสาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นทักษะที่ สำคัญเป็นอย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตใน สังคม

3. พฤติกรรม (Behavior Evaluation) ด้านการ สื่อสาร

หากพิจารณาในภาพรวม นักศึกษาหลักสูตรสองภาษา จะพบว่า นักกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมด้านการสื่อสารอยู่ใน ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า นักศึกษาหลักสูตรของ ภาษา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1 ซึ่งยังขาดประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย และต้องใช้เวลาใน การปรับตัว รวมทั้งยังมีทักษะทางภาษาอังกฤษไม่มากนัก รวมทั้งในหลักสูตรการศึกษา นั้นไม่ได้มีรายวิชาที่สอนและ สร้างให้เกิดทักษะทางสังคมอย่างชัดเจน ส่วนนักศึกษาที่ผ่าน การเข้าร่วม โครงการ จะพบว่ามีพฤติกรรมด้านการสื่อสารใน ระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากก่อนการเข้าร่วมโครงการ อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีพฤติกรรมด้านการสื่อสารเพิ่มมา กขึ้น ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า พฤติกรรมการสื่อสารซึ่งเป็นทักษะ ทางสังคมรูปแบบหนึ่งนั้น ได้ถูกเสริมสร้างจากกระบวนการ เรียนรู้ ของโครงการและการมีส่วนร่วม ซึ่งก่อให้เกิดความ เข้าใจถึงอุปสรรคที่มีผลต่อการมีพฤติกรรมในการสื่อสาร และ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Berlo (1960) ที่ว่า อุปสรรคส่วนหนึ่งที่มีต่อการ สื่อสารคือ สภาวะ ทางอารมณ์ ความรู้สึก ความสนใจ เจตคติ ความเชื่อ ค่านิยม ของผู้ส่งและผู้รับ เช่น ความกลัว ความหวาดระแวง ความวิตก กังวล ความตื่นเต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จำเป็นต้องสร้างเสริมให้เกิด ประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

4. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (Results Evaluation)

จากผลการศึกษา จะพบว่า ทักษะทางสังคมด้านการ สื่อสารที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้น สามารถช่วยก่อให้เกิดผลลัพธ์ ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การดำรงชีวิตในสังคม การศึกษา และการประกอบวิชาชีพในอนาคตในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การปรับตัวในการดำรงชีวิต การเข้าใจ ผู้อื่น การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การควบคุมอารมณ์และการ กระทำของตนเองตามบริบทต่างๆ หรือกาลเทศะ ทำให้เกิด ความสามารถในการสร้างความพร้อมและการปรับตัวใน การศึกษาได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งเปิดโอกาสให้เกิดการศึกษาที่มี การแลกเปลี่ยนและการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ

อย่างเหมาะสมได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากทักษะทางสังคมนั้น เป็นเรื่องของการรู้จักอยู่ร่วมและทำงานด้วยการเรียนรู้ มีการวางแผนในการทำงาน การให้และการรับ การรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม ได้แก่การอยู่ร่วมกันในสังคม และความรู้สึกที่ดีต่อสังคม รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและบุคคลอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับ วิระวัฒน์ ปันนิตามัย (2545) ที่ว่าความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกถือเป็นทักษะทางสังคมซึ่งจำเป็นต้องใช้ เพื่อจะเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล อันนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นในองค์กรสมัยใหม่ที่ยึดถือการทำงาน เป็นหมู่คณะเป็นหลัก โดยการพัฒนาทักษะทางสังคมนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในทางบวกให้เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเป็นระบบเช่นเดียวกับทักษะอื่นๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเองในการดำรงชีวิตได้อย่างเต็มศักยภาพ และนำไปสู่พฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป โดยจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารที่ใช้ภาษาอังกฤษ โดยกำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษา วิชาเลือกหรือเสริมทักษะ การให้ความรู้ และเปิดโอกาสให้แสดงออกและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. นักศึกษาหลักสูตรสองภาษาส่วนใหญ่ยังมีทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารไม่มากนัก และมีความมั่นใจในการแสดงออกที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษไม่มากนัก ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญสำหรับการปรับตัว และการศึกษาในหลักสูตรที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษ จึงควรมีการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาส ใช้ทักษะทางการสื่อสารภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่างๆ ทั้งกลุ่มชมรม สโมสร หรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดโอกาสในการใช้และฝึกฝนภาษาอังกฤษในรูปแบบต่างๆ ซึ่งต้องทำอย่างต่อเนื่อง

3. การพัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อสารนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำได้เพียงช่วงเวลาสั้นๆ จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องในทุกระดับชั้นปี โดยอาจทำเป็นกิจกรรมที่พัฒนาต่อยอด ไปในทุกๆ ชั้นปี เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสร้างศักยภาพให้เกิดขึ้นได้อย่างเต็มที่

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณ ดร.พิษณุ อภิสมการโยธิน รองอธิการบดีและคณบดี คณะสาธารณสุขศาสตร์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนาที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Berlo. (1960). S M C R Model. [online]. Accessed on 15 October 2008. Available from <http://www.cultsock.ndirect.co.uk/MUHome/cshtml/introductory/smc.html>.
- Best, John W. (1981). Research in Education. London : Prentice – Hall India.
- Thronkide, R.N., C.K. Cunningham, and E.T. Hagen. (1991). Measurement and Evaluation in Psychology and Education. 5thed. Republic of Singapore : Macmillan.
- กิตานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- กรมวิชาการ. (2541). ทิศทางการจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อมูลพื้นฐาน. เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงวิชาการระดมความคิดเห็น วันพฤหัสบดีที่ 26 กุมภาพันธ์ 2541 ณ โรงแรมสยามซิตี้.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย: แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่ประสงค์. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). เทคโนโลยีการศึกษายุคปฏิวัติ. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- มารีนา ชันสรวล. (2550). การสื่อสาร. [online]. Accessed on 15 October 2008. Available from http://www.thaigoodview.com/library/teacher/show/pechburi/marina_wisan/index.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2529). การบริหารโครงการ. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.

- ธเรศ ชำเกิด. (2550). การประเมินผลการฝึกอบรมตามรูปแบบของเคิร์กแพทริก. (Online). Accessed on 15 October 2008. Available from <http://bet.obec.go.th/journal/evaluation1.html>.
- รัชนิกร เศรษฐ. (มปป.). โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: มปท.,
- รัตนา ฉายะเจริญ. (มปป.). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่เน้นการบูรณาการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นสื่อ. งานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน โรงเรียนอนุบาลกาญจนบุรี.
- วีระวัฒน์ ปันนิตมัย. (2545). เชวอนอารมณ์กับการบริหาร. กรุงเทพมหานคร.,
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2540). รายงานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2524). การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2534). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- สุพิทย์ กาญจนพันธุ์. (2541). รวมศัพท์เทคโนโลยีและสื่อสารเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

การบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาบ้านหนองตาเข้ม ตำบลนางรอง

อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

Management Of Strong Village Community Case Study Nongtakhem Village, Nangrong

Subdistrict, Nangrong District, Buriram Province

บุษยรัตน์ สมสวย ดร.โกศล สอดส่อง

Busayarat somsuoy, Koson Sodsong, Ph.D.

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

Master of Public Administration, Chulalongkornrajavidyalaya University

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งของบ้านหนองตาเข้ม ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้นำชุมชนจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือการศึกษาคือแบบสอบถามปลายเปิด เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การตรวจสอบของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เกี่ยวกับบุคคล เวลา และเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษาพบว่าด้านการพัฒนาการบริหารจัดการหมู่บ้าน หมู่บ้านนี้ได้รับการประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ชื่อว่า บ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 22 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพื้นที่การปกครองเป็นบ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จนถึงปัจจุบัน ด้านการสนับสนุน / ช่วยเหลือผู้นำชุมชนจากรัฐ / เอกชน บางกลุ่มอาชีพยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร บางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนแต่ยังขาดความร่วมมือของคนในชุมชน เนื่องจากบางครั้งคนในชุมชนต้องประกอบอาชีพหลัก ทำให้ไม่มีเวลาที่จะไปรับฟังข้อมูลข่าวสาร ด้านความรู้ความเข้าใจในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ก่อนหน้านี้ประชาชนได้อพยพเข้าไปทำงานในเมืองกันมากขึ้น ละทิ้งการทำเกษตรไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมแทน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ บริหารทรัพยากรที่ดินมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้คนรู้จักพึ่งตนเองได้ นั่นคือความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งที่ชัดเจน คือ การเข้าร่วมประชุมประจำเดือนที่จัดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ใหญ่ได้ไปประชุมประจำเดือนมา การชักชวนคนในหมู่บ้านให้ทำกิจกรรม การช่วยกันออกกฎระเบียบในหมู่บ้าน ถือเป็นความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จอีกอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการ นอกจากนี้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คือการประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อหาแนวทาง ข้อเสนอในการดำเนินการทุกครั้ง ด้านปัญหาการดำเนินการชุมชนเข้มแข็งหลังจากที่นำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อเป็นฐานรากของการสร้างชุมชนเข้มแข็ง พบว่า มีปัญหาบ้างในกลุ่มอาชีพแต่ละอาชีพจะประสบปัญหาความผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการเกษตรสูง ปัญหาด้านการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง ชาวบ้านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป ด้านผลงานที่ภาคภูมิใจของชุมชน ชาวบ้านหนองตาเข้มและผู้ใหญ่บ้าน มีความมุ่งมั่น อดทน พยายาม เรียนรู้ตลอดเวลา ได้พัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งแบบยั่งยืน จนประสบความสำเร็จเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการศึกษาดูงานของแถบภาคอีสานตอนล่าง และทั่วประเทศ จนเป็นที่ยอมรับให้เป็นแหล่งสถานที่ศึกษาดูงานดีเยี่ยม เป็นศูนย์เรียนรู้การดำเนินการระบบบัญชีครัวเรือน ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ การบริหารจัดการ หมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง

Abstract

This qualitative research aimed to study management to strengthen community of Nongtakhem Village, Nangrong Subdistrict, Nangrong District, Burirum Province. The key informants were seven community leaders who were selected by purposive sampling. The tool was an open-ended questionnaire focusing on in-depth interview. The data were examined by using triangulation about the person, time, and document. The data were analyzed by using content analysis method.

The study found that the development of the village administration was declared legally as Nongtakhem Village Moo 22 Nangrong Subdistrict, Nangrong District, Burirum Province. The management area of Nongtakhem Village used to be changed. In supporting community leaders from the government and private parts, supporting for some occupations were not enough as it should be, for some people had to work in their main occupations, so they had no enough time for study useful information. In knowledge aspect, in implementation of the principles of sufficient economy concept for using in daily life to strengthen the community, previously residents migrated to work in cities, abandoned farms to work in factories instead. Later key informants brought the concept of the sufficiency economy to use, then it made people could help themselves, that was the strength of the village. In participation of people in strong community management aspect, people attended monthly meetings held after the adults came to the monthly meeting to persuade the other villagers to do. For example : forming the regulations for the village and participation in political activities, as well. In the problems of the strong community, there were some problems in each occupation, for example : low prices of agricultural products while the capital was high. People wanted the government to help and find ways to improve it. The proud performance of the community were the intention, tolerance, attempt and long live learning of the people in the village. Those made the village a strong community.

Keywords : Management, Village a strong community.

บทนำ

สภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน พบว่าประเทศไทยตกอยู่ในสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมอันสืบเนื่องมา จากผลกระทบทางเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลง นอกจากนี้ ยังพบว่าสังคมไทยตกอยู่ภายใต้การครอบงำของวัฒนธรรมบริโภคนิยมเป็นผลให้ชุมชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยต้องล่มสลาย ชุมชนสูญเสียความเป็นปึกแผ่น อันเป็นหัวใจสำคัญของความเป็นชุมชน สมาชิกของชุมชนมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ต่างทำมาหากินขาดความร่วมมือร่วมใจและความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันมีการอพยพย้ายถิ่นฐานทั้งชั่วคราวและถาวร ประกอบกับชุมชนพึ่งพาภายนอกสูง จึงถูกปัจจัยภายนอกควบคุมและกำหนดทำให้ชุมชนมีอำนาจในการต่อรองต่ำและการพัฒนาของชุมชนในด้านต่างๆ ถูกทำลายหรือถูก

ทอดทิ้งให้ชะงักงัน ภูมิปัญญาท้องถิ่นบางอย่างสูญหายไป ชุมชนจึงตกอยู่ในสภาพขาดรากฐานทางวัฒนธรรมและการพัฒนาตนเอง ผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมไทยครั้งนี้ได้ค้นพบว่ายุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศไทย และเพื่อที่ต้องการเห็นทางรอดของสังคมไทย คือการใช้วิถีชีวิตแห่งการพึ่งพาตนเองและการอยู่อย่างพอเพียงในชุมชนท้องถิ่นในเมืองและชนบท โดยมุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ประชาชนได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาของตนเองและชุมชนเพื่อนำไปสู่การช่วยเหลือตนเองให้มากขึ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ตลอดทั้งความเปลี่ยนแปลงภายใต้ข้อมูลที่ชุมชนคิดและจัดทำเองกล่าวคือให้ชุมชนมีการบริหารจัดการกันเอง และให้

ชุมชนท้องถิ่นลดการพึ่งพาผู้อื่นและให้ทุนทางสังคม ภูมิสังคม ในการพัฒนาชุมชนของตนเองให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

การพัฒนาประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตราที่ 83 กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักงาน, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550, ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับ กฤษฎีกา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 1)

การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจาก แนวคิดของแผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา”รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผล ในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและการบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง จึงต้องเร่งสร้าง ภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในมิติการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญ และเสริมรากฐานของประเทศด้าน ต่างๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนา คนและสังคมไทยให้มีคุณภาพก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มี โอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทาง เศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและ ยั่งยืน(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติฉบับที่11, 2555 หน้าที่ 7)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งของบ้านหนอง ตาเข้ม หมู่ที่ 11 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

โดยศึกษาบริบทหมู่บ้าน หารูปแบบการจัดการความรู้ และความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองของหมู่บ้าน นำข้อมูลที่ได้ ค้นข้อมูลสู่หมู่บ้านแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุปผลการศึกษาและเขียนรายงานการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนใน หมู่บ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีทั้งหมด 623 คน 176 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมี หลักเกณฑ์ในการคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างคือผู้นำ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหาร ส่วนตำบลตัวแทนชาวบ้านซึ่งแบ่งเป็นตัวแทนกลุ่มกองทุน ต่างๆ ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนในหมู่บ้านหนองตาเข้ม จำนวน 7 คน กลุ่มผู้นำครัวเรือนจำนวน 8 ครัวเรือน

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สภาพทั่วไปของบ้านหนองตาเข้ม
2. แนวคิด / ทฤษฎีในเรื่องความเข้มแข็งชุมชน
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพึ่งตนเอง
 - 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน
 - 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ
 - 2.8 แนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ซึ่งผู้ศึกษาได้แยกประเด็นการศึกษาออกเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

- 1) พัฒนาการการบริหารของบ้านหนองตาเข้ม
- 2) การสนับสนุน / ช่วยเหลือกลุ่มผู้นำชุมชนจากรัฐบาล / เอกชน
- 3) ความรู้ความเข้าใจ ในการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งของ ชุมชน
- 4) การมีส่วนร่วมบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง
- 5) ปัญหาการดำเนินการชุมชนเข้มแข็ง
- 6) ผลงานที่ภาคภูมิใจของชุมชน

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาและการสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อศึกษา
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนเข้มแข็ง

ประเด็นที่ 1) ด้านพัฒนาการการบริหารจัดการหมู่บ้าน

เดิมพื้นที่ที่ก่อตั้งหมู่บ้านหนองตาเข้มแห่งนี้ เป็นพื้นที่
ราบป่าเบญจพรรณ รกทึบ มีแหล่งน้ำธรรมชาติซึ่งเรียกกันตาม
ภาษาถิ่นว่า “หนองเปลือกไม้” สภาพพื้นที่อุดมสมบูรณ์ เป็น
แหล่งทำเลในการทำมาหากิน ปลูกพืชผัก เลี้ยงสัตว์ของราษฎร
หมู่บ้านบริเวณใกล้เคียงมาโดยตลอด จนเมื่อประมาณปี พ.ศ.
2460-2464 ได้มีนายเข้ม ไม่ทราบนามสกุล เข้ามาบุกเบิกแผ้ว
ถางป่าเพื่อทำไร่ทำนาเป็นคนแรก ชาวบ้านทั่วไปจึงเรียกหนอง
น้ำเปลือกไม้เป็นสำเนียงภาษาเขมรท้องถิ่นว่า “หนองตาเค็ม”
เมื่อกาลเวลาได้เปลี่ยนแปลงไปชื่อหนองตาเค็ม เพี้ยนเป็น
ภาษาไทยว่า “หนองตาเข้ม”

เมื่อปี พ.ศ. 2512 ทางส่วนราชการได้ประกาศจัดตั้ง
ขึ้นเป็นหมู่บ้านตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ ชื่อว่าบ้าน
หนองตาเข้ม หมู่ที่ 22 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัด
บุรีรัมย์ โดยมีนายสัมพันธ์ อร่าม เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรกจน
เกษียณอายุราชการ นายอุดม อร่าม บุตรชาย ได้รับเลือกให้
เป็นผู้ใหญ่บ้านคนต่อมาและเกษียณอายุราชการอีกคน วัน
เวลาผ่านไปหมู่บ้านหนองตาเข้มก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปตาม
สังคมตามยุค ตามสมัย ตามกฎหมาย ได้มีการปรับปรุง
เปลี่ยนแปลงพื้นที่การปกครองเป็น บ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11
ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์จนถึงปัจจุบันรวม
ระยะเวลาการก่อตั้งหมู่บ้านประมาณ 88 ปี

ปัจจุบันบ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11 ต.นางรอง อ.
นางรอง จ.บุรีรัมย์ เป็นชุมชนและมีความรู้ความสามารถ ทำ
ให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและประสบ
ความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งอย่างยิ่ง
เป็นต้นแบบของการพัฒนาหมู่บ้านให้กับชุมชนอื่นที่เข้ามา
ศึกษาอย่างมากมาย อีกทั้งเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์โดดเด่นในการ
กล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยนและยึดว่า “สังคมดีไม่มี
ขาย ถ้าอยากได้ต้องช่วยกันทำ”

ประเด็นที่ 2) ด้านการสนับสนุน/ช่วยเหลือผู้นำชุมชนจาก
รัฐ/เอกชน

จากการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่าบางกลุ่มยัง
ไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร บางครั้งก็ได้รับการสนับสนุน
แต่ยังขาดความร่วมมือของคนในชุมชน เนื่องจากบางครั้งคน

ในชุมชนต้องประกอบอาชีพหลักทำให้ไม่มีเวลาที่จะไปรับฟัง
ข้อมูลข่าวสาร

“ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ
เท่าที่ควร บางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนแต่ยังขาดความร่วมมือ
ของคนในชุมชน เนื่องจากบางครั้งคนในชุมชน ต้องประกอบ
อาชีพหลักทำให้ไม่มีเวลา ที่จะไปรับฟังข้อมูลข่าวสาร” (ผู้ให้
ข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่ม, ผู้นำครัวเรือนที่ 3, สัมภาษณ์วันที่ 4
เมษายน 2558)

บางครั้งผู้นำชุมชนได้ไปอบรมมาแต่ไม่สามารถที่จะ
นำมาเผยแพร่ให้คนในชุมชนได้รับรู้ได้เนื่องจากขาดความ
ชำนาญ “ผู้นำชุมชนได้ไปอบรมในเรื่องต่าง ๆ กับหน่วยงาน
ภาครัฐมา แต่ไม่สามารถที่จะนำมาเผยแพร่ให้คนในชุมชน
ได้รับรู้ได้ เนื่องจากขาดความชำนาญ” (ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์
กลุ่ม, ผู้นำครัวเรือนที่ 1, สัมภาษณ์วันที่ 4 เมษายน 2558)

“ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเกษตรอำเภอ
นางรอง องค์การบริหารส่วนตำบลนางรองมาให้ความรู้
เกี่ยวกับการทำปุ๋ยหมักปุ๋ยชีวภาพและการวิเคราะห์สภาพดิน
รวมถึงมีการแนะนำการปลูกพืชที่เหมาะสมกับดิน” (ผู้ให้
สัมภาษณ์ คนที่ 4, สัมภาษณ์วันที่ 4 เมษายน 2558)

ประเด็นที่ 3) ด้านความรู้ความเข้าใจในการนำแนวคิด
เศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อ
สร้างความเข้มแข็งของชุมชน

จากการศึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่ากลุ่มผู้ให้
ข้อมูลหลักได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในปัจจุบัน
มีการนำเอาทรัพยากรมาใช้ แต่ไม่มีการใช้ทรัพยากรหมุนเวียน
ทำให้ความต้องการไม่มีที่สิ้นสุด ไม่รู้จักความพอเพียง ไม่รู้จัก
พึ่งตนเอง ไม่จัดสรรบริหารทรัพยากรที่ตนมีอยู่ให้เกิด
ประโยชน์สูงสุด ดังนั้น การนำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมา
ใช้จึงเป็นแนวคิดที่มีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่มาหมุนเวียน
ใช้ให้เกิดประโยชน์ทำให้คนรู้จักพึ่งตนเองได้ นั่นคือความ
เข้มแข็งของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจุบันประชาชนได้อพยพเข้าไป
ทำงานในเมืองกันมากขึ้น ละทิ้งการทำเกษตรไปทำงานใน
โรงงานอุตสาหกรรมแทนทำให้ประชาชนขาดรายได้ที่จะเลี้ยง
ชีพ และเกิดปัญหาชุมชนแออัดในเมืองใหญ่

ดังนั้น จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
บางคน ได้นำเอาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต
เพราะประชาชนจะได้มีชีวิตแบบพออยู่พอกิน สมควรแก่
อัตภาพในระดับที่ประหยัด ไม่อดอยากและเลี้ยงตัวเองได้แม้

จะอยู่ในฤดูกาลใดก็ตาม สามารถที่จะจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อีกด้วย

ในความคิดเห็นของผู้ศึกษา เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งว่าทำไมจึงต้องมีการนำเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนถึงพระราชวิสัยทัศน์ใน “การสร้างความเข้มแข็งในตนเอง” ของประชาชนและสามารถทำมาหากินให้พออยู่พอกินได้ พึ่งตนเองได้

ประเด็นที่ 4) ด้านการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษารูปแบบของการบริหารงานของชุมชนเข้มแข็ง จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและการสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความหมายที่คล้ายคลึงกัน ส่วนใหญ่จะแตกต่างกันในเรื่องของคำพูดแต่ความหมายก็เหมือนกัน

“ในหมู่บ้านจะมีครูภูมิปัญญาชาวบ้าน ในการถ่ายทอดเทคนิค แนวคิด ความรู้ ประสบการณ์และกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การทำนาทำไร่ทำสวน การเพาะพันธุ์ไม้ต่างๆ เป็นต้น และทุกครัวเรือนมีการเรียนรู้ร่วมประชุมเป็นประจำ เพื่อสอนให้ลูกหลานทุกวันให้รู้จักใช้ชีวิตแบบพออยู่ พอกิน” ถือเป็นโอกาสให้คนรุ่นเก่าได้ร่วมกันบริหารหมู่บ้าน เหมือนกันหมู่บ้านหนองตาเข้ม มีโครงสร้างการปกครองที่รัฐจัดตั้งให้เช่นเดียวกับหมู่บ้านทั่วไป คือ มีผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

นอกจากนี้ยังมีการบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการทุกกลุ่มทุกกองทุนในหมู่บ้านก็จะมีลักษณะการบริหารจัดการคล้ายกัน เพราะผู้นำในชุมชน ยึดการบริหารแบบโครงสร้าง เพื่อสะดวกต่อการดำเนินงาน การติดต่อประสานงานกลุ่มอาชีพที่โดดเด่นของบ้านหนองตาเข้ม ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของบ้านหนองตาเข้ม

ความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

ความเข้มแข็งของหมู่บ้านเกิดจากแรงผลักดันจากทั้งภายในและภายนอก จากภายในเกิดจากผู้ใหญ่บ้านและคณะกรรมการหมู่บ้านที่มีความเสียสละเพื่อชุมชน ดังจะเห็นได้ว่านอกจากจะเสียสละเวลาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ผู้ใหญ่และครอบครัวยังเสียสละที่ดินเพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านไว้ให้ลูกหลานและชุมชนอื่นได้เรียนรู้ รวมถึงเป็นวิทยากรบรรยายเองในโอกาสต่างๆ ที่มีแขกมาเยี่ยมเยือน / ศึกษาดูงาน จนเป็นที่ยอมรับจากลูกบ้านและบุคคลภายนอกให้เป็นผู้นำนักพัฒนา ส่วนแรงผลักดันภายนอกที่เสริม สร้าง

ความเข้มแข็งของหมู่บ้านมีอยู่ 3 หน่วยงานหลักๆ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลนาบอง, สำนัก งานเกษตรอำเภอนาบอง หน่วยงานสุดท้ายสำคัญที่สุด คือ ประชาชนในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความร่วมมือกับผู้นำ/คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นอย่างดี

การช่วยกันออกกฎระเบียบในหมู่บ้าน ถือเป็นความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จอีกอย่างหนึ่งในการบริหารจัดการของผู้ใหญ่บ้าน ทำให้หมู่บ้านหนองตาเข้มเป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งที่ได้รับการยอมรับ 1 ใน 11 หมู่บ้านของภาคอีสานดังที่ได้จัดตั้ง

ผู้นำร่วมกับหมู่บ้านได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ และจะบริหารงานในรูปแบบคณะกรรมการทุกโครงการ

ประเด็นที่ 5) ด้านปัญหาการดำเนินการชุมชนเข้มแข็ง

จากการศึกษาข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลักพบว่า หลังจากที่น่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อเป็นฐานรากของการสร้างชุมชนเข้มแข็ง พบว่ามีปัญหาบ้างแต่โดยส่วนใหญ่แล้วทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น มีระบบการจัดการวางแผนการใช้จ่าย และมีการนำเอามาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันปัญหาที่พบเจอในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางส่วนคือการขาดงบประมาณในการดำเนินงานการขาดความรู้ในการดำเนินงานนอกจากนั้นปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำต้นทุนการเกษตรสูง ชาวบ้านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือ

ในความคิดของผู้ศึกษามีความคิดเห็นว่าการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้นั้นจะต้องได้รับความร่วมมือทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชนและคนในชุมชนเป็นสำคัญจึงจะทำให้ไม่เกิดปัญหาเหล่านี้

ประเด็นที่ 6) ด้านผลงานที่ภาคภูมิใจของชุมชน

ผลการปฏิบัติงานที่เป็นสิ่งยืนยันได้ว่า ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้ใหญ่ที่มีความมุ่งมั่น อดทน พยายาม เรียนรู้ตลอดเวลา นับตั้งแต่การดำรงตำแหน่ง ได้พัฒนาหมู่บ้านเป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งแบบยั่งยืน จนประสบความสำเร็จเป็นหมู่บ้านต้นแบบในการศึกษาดูงานของแถบภาคอีสานตอนล่างและทั่วประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง หมู่บ้านปลอดยาเสพติด หมู่บ้านต้นแบบการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และกลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรมต่างๆ จนเป็นที่ยอมรับให้เป็นแหล่งสถานที่ศึกษาดูงานดีเยี่ยม นอกจากนี้ยังมีผลงานที่ผู้ใหญ่และทีมงานพัฒนาหมู่บ้านหนองตาเข้มประสบความสำเร็จ โดยแยกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดีเด่น
2. ด้านมวลชนสัมพันธ์
3. หมู่บ้านเอาชนะยาเสพติดดีเด่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากสำนักงาน ป.ป.ส. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2547
4. ด้านโครงการ TO BE NUMBER ONE
5. ด้านการเพิ่มศักยภาพในด้านการพัฒนาหมู่บ้าน
6. ด้านการพัฒนาตนเอง

จากผลงานที่ประจักษ์ข้างต้นนั้น จะเห็นว่าบ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11 ต.นางรอง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ เป็นชุมชนและที่มีความรู้ความสามารถ ทำให้หมู่บ้านได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและประสบความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เป็นต้นแบบของการพัฒนาหมู่บ้านให้กับชุมชนอื่นที่เข้ามาศึกษาอย่างมากมาย เนื่องจากผู้นำประชาชนในชุมชนรู้จักสร้างความสามารถใช้ตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์โดดเด่นในการกล้าคิด กล้าทำ กล้านำ กล้าเปลี่ยน และยึดถือว่า “สังคมดีไม่มีขาย ถ้าอยากได้ต้องช่วยกันทำ” (ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์กลุ่ม, ผู้นำครัวเรือนที่ 1-8, สัมภาษณ์วันที่ 4 เมษายน 2558)

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้เข้าใจในความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งในเบื้องต้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมบริหารจัดการหมู่บ้าน” คือ เป็นการแสดงความคิดเห็น วางแผน แก้ไขปัญหาต่างๆ ชุมชนโดยชุมชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงออกถึงความต้องการคือ “การลงประชามติ” นอกจากนี้การถ่ายทอดองค์ความรู้/ภูมิปัญญาชาวบ้านในการดำเนินชีวิตประจำวันการรู้จักวิธีการในการที่จะแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริง รวมถึงให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ จะเป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและทำให้สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

บ้านหนองตาเข้ม หมู่ที่ 11 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นหมู่บ้านขนาดกลาง มีจำนวนครัวเรือน 154 ครัวเรือน ประชากร 745 คน ชาย 344 คน และหญิง 401 คน มีพื้นที่การเกษตร ประมาณ 2,100 ไร่ ประชากรมีอาชีพหลักทำการเกษตร ด้านการทำนา อาชีพเสริมปลูกพืชผักเศรษฐกิจทำสวนและปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ประชากรในหมู่บ้านหนองตาเข้มมีความรักความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ผูกพันมีความสัมพันธ์อันเครือญาติ มีวิถีชีวิตยึด

โยงประเพณีวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม ที่ถือปฏิบัติสืบเนื่องกันมา มีความเชื่อถือและศรัทธาในบรรพบุรุษ คือ ตาเข้ม ซึ่งเป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน ซึ่งความศรัทธาดังกล่าวทางหมู่บ้านได้ร่วมกันสร้างอนุสาวรีย์ตาเข้มไว้กลางสี่แยกของหมู่บ้าน เพื่อกราบไหว้เคารพบูชาขอพร เป็นศูนย์รวมใจของชุมชน นอกจากยึดมั่นในประเพณีวัฒนธรรมไทยอีสานแล้ว ยังมีประเพณีเฉพาะหมู่บ้าน คือ การจัดงานวันอนุสาวรีย์ตาเข้ม และมีหลักอธิปไตยธรรมเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ มีประเพณีเช่นไหว้บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวดาอารักษ์ เจ้าที่เจ้าทาง ดวงวิญญาณบรรพบุรุษในวันฉลองอนุสาวรีย์ตาเข้ม ซึ่งเน้นกิจกรรมประเพณีที่สำคัญในชุมชน เพื่อรำลึกถึงคุณความดีของบรรพบุรุษในเดือนเมษายนของทุกปี โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จะปกป้องคุ้มครองหมู่บ้านให้ทำงานราบรื่น เป็นขวัญกำลังใจและศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทุกคน

สรุปและอภิปราย

ผลการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษาบ้านหนองตาเข้มหมู่ที่ 11 ตำบลนางรอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าหมู่บ้านหนองตาเข้ม เป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็ง ที่เกิดจากกระบวนการพึ่งตนเอง ความรักความสามัคคีในหมู่บ้าน ความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน รวมถึงการทำงานเป็นทีมของผู้นำ และได้รับการส่งเสริม/ต่อยอดความคิดจากหน่วยงานภายนอกเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชน/อาชีพเสริม รวมไปถึงงบประมาณบางส่วนในการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยผ่านความเห็นชอบของโครงการต่างๆ ตามความต้องการของชาวบ้าน ผู้นำยึดหลักประโยชน์ส่วนรวมเป็นหัวใจสำคัญในการทำงาน ผู้นำมีการพัฒนาตนเอง และพัฒนาหมู่บ้านให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายนอกได้แก่การเปลี่ยนแปลงทาง ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การแข่งขันและเทคโนโลยี เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อนำพาองค์การให้สามารถอยู่รอดและเกิดความเจริญ เติบโตในอนาคตและปัจจุบันบ้านหนองตาเข้มก็มีการยอมรับการบริหารของสตรีมากขึ้น โดยยึดหลักที่ว่า “ร่วมแรงทุกคน ชุมชนเข้มแข็ง” ในแง่ของการพิจารณาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนว่าควรมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ

1) ศักยภาพของชุมชน คือสิ่งที่มีอยู่ภายในองค์ประกอบของชุมชน เป็นความพร้อมในเชิงคุณสมบัติ เช่น การมีวิสัยทัศน์ ความรู้ คุณธรรม ภาวะผู้นำ ความเอื้ออาทรของ

สมาชิก มีพัฒนาการ และความปรารถนาของสมาชิกแต่ละคน ของชุมชน สิ่งบ่งชี้ในด้านศักยภาพของชุมชนได้แก่สมาชิกใน ชุมชนมีความรู้ มีทรัพยากรในการผลิตในระดับครัวเรือน มี เศรษฐกิจ สมาชิกมีคุณธรรม จริยธรรมตามแนวทางของ ศาสนา มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนบ้านหรือสมาชิกของ ชุมชน มีภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่น

2) ความสามารถของชุมชน คือสิ่งที่แสดงออกในรูป พฤติกรรมของการกระทำ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ความสามารถของชุมชนอาจแสดงโดยการเกิดขึ้นขององค์กร ชุมชนที่ทำงานได้ มีเศรษฐกิจที่ดี พึ่งตนเองได้ มีการจัด ระเบียบของชุมชน สามารถแสวงหาจัดการการใช้ประโยชน์ และอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนได้ ข้อบ่งชี้ที่สำคัญคือ วิสัยทัศน์ ภูมิปัญญาใหม่ องค์กร กิจกรรมสมาชิกมีส่วนร่วม การจัดการชุมชน การจัดการทรัพยากร

ในส่วนของผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้านหนองตา เข้มมีความตระหนักถึงหัวใจการทำงานเพื่อประโยชน์สุขของ ชาวบ้าน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านในหมู่บ้านได้มีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหาและกำหนดทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้านร่วมกัน สอดคล้องกับแนวความคิดของ ทองพันชั่ง พงษ์วารินทร์ ที่ได้ ให้ความหมายภาวะผู้นำ คือ สามารถกำหนดทิศทางเพื่อ ดำเนินงาน และโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามแผนงานที่ กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจและเป็นที่ยอมรับรวมทั้งการแสดง ออกถึงความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น จากการปฏิบัติงาน ของสมาชิกในทีม

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนจะต้องประกอบไปด้วย ผู้นำ ชุมชน บุคคลและครอบครัวต่างๆ ในชุมชน ที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อความเจริญก้าวหน้าจนสามารถนำไปสู่ชุมชนที่ เข้มแข็งได้ โดยตั้งอยู่บนหลักพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง กล่าวคือ ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน บน เงื่อนไขของการมีความรู้และคุณธรรม เพื่อเป็นกรอบในการ ดำเนินชีวิตของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้ บุคคลใน ชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมทำกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนเอง โดยพยายามใช้ ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ สูงสุด ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งอยู่บนพื้นฐาน ของความซื่อสัตย์สุจริต อดทนต่อการกระทบกระทั่งขยันทัน-เพียร และมีความ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและ

กัน จนนำไปสู่ความสมัคศรสมานสามัคคีของคนในชุมชน ซึ่ง เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จัดว่าเป็นการพัฒนาชุมชนที่มี ความสมดุล ผู้ศึกษาขอสรุปออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ความเข้มแข็งของชุมชน

ด้านชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านหนองตาเข้ม ก็อยู่อย่าง เรียบง่าย พึ่งพาตนเองเป็นหลัก อาหารการกินก็พอหาได้ตาม พุงนาและป่าชุมชนที่อยู่ใกล้กับหมู่บ้าน เช่น ปลา หอย ปู พืชผักตามป่า เห็ด ไข่มดแดง เป็นต้น เมื่อได้อาหารมาจำนวน มากก็มีการแบ่งปันบ้านใกล้เรือนเคียง พอมีเหลือถึงนำไปขาย แลกเปลี่ยนกันในเวลาต่อมาเมื่อหมู่บ้านมีการพัฒนามากขึ้น ก็ เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในหมู่บ้าน ไฟฟ้าเริ่มเข้ามา มีเครื่อง อำนวยความสะดวกขึ้นมากมาย วิถีชีวิตของคนในชุมชนเริ่มมี การเปลี่ยนแปลง ซึ่งชุมชนเองก็ต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก

แรงผลักดันภายในเกิดจากผู้ใหญ่ชาเลื่อง และ คณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งลักษณะผู้นำอย่างผู้ใหญ่ชาเลื่อง เป็นผู้นำที่มีความเสียสละเพื่อชุมชน ดังจะเห็นได้ว่านอกจาก จะเสียสละเวลาตามอำนาจหน้าที่แล้ว ผู้ใหญ่และครอบครัวยัง เสียสละที่ดิน เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้ของหมู่บ้านไว้ให้ ลูกหลานและชุมชนอื่นได้เรียนรู้ รวมถึงเป็นวิทยากรบรรยาย เองในโอกาสต่างๆ ที่มีแขกมาเยี่ยมเยือน/ศึกษาดูงาน จนเป็น ที่ยอมรับจากลูกบ้านและบุคคลภายนอกให้เป็นผู้นำ นักพัฒนา

แรงผลักดันภายนอกที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของหมู่บ้าน มีอยู่ 3 หน่วยงาน หลักๆ คือ องค์กรบริหารส่วน ตำบลนางรอง ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรม ภายในหมู่บ้านตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับการกระจายอำนาจให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำนักงานเกษตรอำเภอนางรอง ที่ ให้การสนับสนุนทั้งบุคลากร หน่วยงานลงพื้นที่ให้ความรู้/ อบรม จนชาวบ้านสามารถที่จะดำเนินชีวิตอยู่ได้นอกจากฤดู การทำนา คือ มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี หน่วยงานสุดท้ายที่สำคัญที่สุด คือ ประชาชนในหมู่บ้านที่ได้ให้ ความร่วมมือกับผู้นำ/คณะกรรมการหมู่บ้านเป็นอย่างดี และ มี การออกขออนุญาตของหมู่บ้านเพื่อใช้เป็นกฎในการอยู่ร่วมกัน จำนวน 16 ข้อ ซึ่งการช่วยกันออกกฎระเบียบในหมู่บ้านถือ เป็นความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จอีกอย่างหนึ่งในการ บริหารจัดการ

2) การดำรงความเข้มแข็งของชุมชนผ่านกิจกรรมการ พัฒนา

การบริหารจัดการหมู่บ้านหนองตาเข้ม เริ่มเป็นรูปเป็นร่างจากปี พ.ศ. 2547 เมื่อผู้ใหญ่ได้มีการเริ่มนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ เริ่มจากที่มีการใช้สารเคมีทำการเกษตร (ทำนา) ก็เริ่มให้ความสนใจในการผลิตปุ๋ยชีวภาพเพื่อลดต้นทุนในการทำนา และเริ่มมีการทดลองทำน้ำหมักเพื่อเพิ่มผลผลิต มีการพัฒนาด้านการเกษตรตามมานอกจากการทำนา คือ ปลูกพืชผักสวนครัวจากรั้วกินได้มาเป็นปลูกเพื่อจำหน่ายส่งสู่ตลาดในอำเภอหนองแวงและอำเภอใกล้เคียง ลดการ อพยพสู่มืองหลวงในช่วงฤดูว่างจากการทำนาซึ่งปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ทั้งสิ้น 176 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด กิจกรรมที่ยึดถือปฏิบัติที่เห็นได้ชัดได้แก่ การปลูกพืชผักสวนครัว การลดละเลิกอบายมุข การทำบัญชีครัวเรือน การประกอบอาชีพเสริม การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพนั้นๆ การประหยัดคอตอม การเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการประกอบอาชีพการเรียนรู้และความเอื้อเฟื้อต่อกันและกันในชุมชน

“การประชุมปรึกษาหารือ” หมู่บ้านหนองตาเข้ม จะให้ความสำคัญมากในการจัดกิจกรรมทุกอย่างในชุมชนเนื่องจากท่านตระหนักเสมอว่าประชาชนในชุมชนของท่านต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โดยท่านได้ยึดหลักอภิปรายธรรมให้หลักการให้อภัยทางสังคม โดยยึดมติส่วนใหญ่ของที่ประชุมโดยใช้หลักการ “ร่วมแรงทุกคน ชุมชนเข้มแข็ง”

3) แนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งของบ้านหนองตาเข้ม

คณะกรรมการบ้านหนองตาเข้มมีหัวใจเดียวกันคือทำงานเพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านหนองตาเข้ม ช่วยกันผลักดันให้มีกิจกรรมที่เสริมสร้างและพัฒนาความเข้มแข็งของบ้านหนองตาเข้มอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและดำรงอยู่ต่อไป โดยมุ่งให้ความสำคัญที่การถ่ายทอดองค์ความรู้/ภูมิปัญญาชาวบ้าน/การบริหารจัดการชุมชนไปสู่รุ่นลูกหลาน ด้วยการชักชวนเยาวชนในหมู่บ้านมาร่วมกิจกรรมและสร้างกลุ่มคือ “กลุ่มยุวเกษตร” ที่มีหน้าที่ดูแลศูนย์การเรียนรู้ทางเกษตรของบ้านหนองตาเข้ม ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ใช้ถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน วิถีชีวิตของคนบ้านหนองตาเข้มว่าทำกันอย่างไร อยู่กันอย่างไร และเป็นแหล่งศึกษาดูงานของหมู่บ้าน ทำให้คนในหมู่บ้านนี้มีรายได้จากการทำอาชีพเสริมทุกเพศ ทุกวัย ทุกคนไม่ว่างงาน ห่างไกลอบายมุขตามมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้ช่วยแกนนำ นอกจากผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อช่วยดูงานในส่วนกลางที่แกนนำต้องรับผิดชอบ เพื่อบ้านหนองตาเข้มเป็นหมู่บ้านต้นแบบหลายด้าน ทำให้งานมีเข้ามาเยอะมีคณะศึกษาดูงานตลอดทั้งปี ซึ่งจะเป็นการช่วยกันแบ่งเบาภาระส่วนกลางไปได้มาก

2. ไม่ควรสร้างกิจกรรมมากเกินไปจนความสามารถ และที่มีการแข่งขันกันมาก ทำให้การดำเนินกิจกรรมแต่ละเรื่องพยายามจัดการเพื่อรับรางวัลหรือได้ชัยชนะการทำกิจกรรมเช่นนี้มากอาจทำให้สูญเสียการมีส่วนร่วม และขาดความมุ่งมั่นในการพัฒนาโดยแท้จริง

3. บ้านหนองตาเข้ม ส่วนใหญ่มีสภาพและปัญหาต่างๆ ที่ไม่รุนแรง เนื่องจากบ้านหนองตาเข้มมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาส่งเสริมการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน จุดเน้นในการพัฒนาต่อไปจึงควรเป็นการยกระดับศักยภาพกลุ่มอาชีพต่างๆ ผลิภัณฑ์ที่มีในหมู่บ้านอยู่แล้วให้มีมาตรฐานการรับรองนำเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีความเห็น ว่า ควรจะมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างชุมชนเข้มแข็งและชุมชนที่อ่อนแอหรือไม่สามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในบริบทที่คล้ายกัน เช่น อำเภอเดียวกัน จังหวัดเดียวกัน หรือภูมิภาคเดียวกัน เพื่อหาข้อเปรียบเทียบและหาสาเหตุที่ว่าทำไมชุมชนถึงอ่อนแอ/หรือเข้มแข็ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). บรรณานุกรมข้อมูลศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชินขฐา กาญจนรังสีนันท. (2542). การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา. แปลจาก Networking for Development ของ Palu Starkey Z, 1997. เอกสารกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาชุมชน.

คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. (2547). การประกวดหมู่บ้าน อพป. ระดับภาค. บ้านหนองตาเข้ม : จังหวัดบุรีรัมย์.

คณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดิน. (ม.ป.ป.). การคัดเลือกหมู่บ้าน/ชุมชนแม่ของแผ่นดิน. บ้านหนองตาเข้ม : จังหวัดบุรีรัมย์.

- คณะกรรมการหมู่บ้านหนองตาเข้ม. (ม.ป.ป.). ชุมชนเข้มแข็ง
หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง. บ้านหนองตาเข้ม : จังหวัด
บุรีรัมย์.
- จารีรัตน์ ปรงแก้ว และคณะ. (2539). รายงานการวิจัยเรื่อง
ความเข้มแข็งของชุมชน : เรียนรู้จากภูมิปัญญา
ท้องถิ่นบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : สำนักวิจัยและบริการ
การศึกษาสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์.
- นฤมล นิราทร. (2542). การสร้างเครือข่ายการทำงาน :
คู่มือ. ม.ป.ท. : ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- บุญยัง หนันดี. (ม.ป.ป.). ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน. ม.
ป.ท. : ม.ป.พ. อัดสำเนา.
- ประเวศ วะสี (2541 ก). การปฏิรูปการศึกษายกเครื่องทาง
ปัญญาทางรอดจากความหายนะ. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- _____. (2541 ข). ยุทธศาสตร์เพื่อความเข้มแข็งทาง
เศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม. กรุงเทพฯ : หมอ
ชาวบ้าน.
- _____. (2542). เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม
แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพฯ : หมอ
ชาวบ้าน
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2543). วิถีใหม่แห่งการพัฒนา : วิถี
วิทยาลัยสงฆ์สังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปาริชาติ เทพอารักษ์ และคณะ. (2545). “ระบบการบริหาร
จัดการที่ดีกับความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” เศรษฐกิจ
และสังคม. (มกราคม-กุมภาพันธ์). 39 (1) : 75.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). กระบวนการและ
เทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ชุมชนไม้เรียง. (2558). วิทยาลัยการจัดการทางสังคม.
<http://www.thaiknowledge.org>. สืบค้นข้อมูล 15
กุมภาพันธ์ 2558.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม. (2543). แผนแม่บทเพื่อการฟื้นฟูชาติ.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ไพศาล กิจเพชร. (2543). ชุมชนเข้มแข็ง. พัฒนาชุมชน.
39(2) : 11 – 13.
- มัลลิกา ดันสอน. (2547). การจัดการยุคใหม่. กรุงเทพฯ :
บริษัท เอ็กซ์เปอร์เน็ท จำกัด.
- ศรินยา คำพิลา. (2549). ประชาพิจัยและพัฒนาชุมชนนา
อีสาน. กรุงเทพฯ : เจริญวิทยการพิมพ์.
- สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2540). การพัฒนาความ
เข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. ขอนแก่น : เจริญวิทย
การพิมพ์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนา
สังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10-11 (พ.ศ. 2550-2554).
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ.
- ไสว พรหมณี. (2543). บทบาทการพัฒนาชนบท. ขอนแก่น
: วิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อคิน รพีพัฒน์. ม.ร.ว. (2531). ปัญหาการพัฒนาชนบท
บทเรียนจากกรณีการกระบัตร โครงการพัฒนาชนบท
ลุ่มแม่น้ำแม่กลอง. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนันต์ ลิขิตประเสริฐ. (2543). ทฤษฎีพัฒนาสังคม. บุรีรัมย์ :
สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์. (อัดสำเนา).
- อนุชาติ พวงสำลี และอรทัย อาจอ่ำ. (2539). การพัฒนา
เครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย. กรุงเทพฯ :
สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. (2539). พัฒนาชนบทไทย : สมุทัยและ
มรรค ความหวัง ทางออกและทางเลือกใหม่.
กรุงเทพฯ : อัมรินทร์.
- อิระวัชร จันทระประเสริฐ. (2540). ยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อ
เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่หมู่บ้าน : กรณีศึกษา
ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน. (เอกสาร
งานวิจัยส่วนบุคคล นักศึกษาวิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร รุ่นที่ 38). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกัน
ราชอาณาจักร.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2550). รัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภา
ผู้แทนราษฎร.

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี
A Study of a Democratic Leadership of the Private School Administrators
in Ubon Ratchathani Province

อุดร ไชยภักดี รศ.ดร.สมาน อัสวภูมิ

Udon Chaipakdee, Assoc.Saman Ausawapoom.Ed.D.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม ตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา 76 คน ครู 306 คน รวมทั้งสิ้น 382 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเปิดตารางของ Krejcie & Morgan และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ จำนวน 47 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) และการทดสอบค่า F (F-test) การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครู มีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มากที่สุดคือ ด้านการทำงานเป็นทีม

2. เปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม ด้านการกระจายอำนาจ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน ด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการกระจายอำนาจ และด้านการทำงานเป็นทีม ไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีทัศนะต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวม และด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน

และด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ด้านการกระจายอำนาจ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม โรงเรียนเอกชน

Abstract

The research aimed to study a democratic leadership of the private school administrators according to the opinions of the administrators and the teachers and to compare a democratic leadership of the administrators as classified by positions, working experience and school size.

The samples used in the research were 76 school administrators and 306 teachers, derived by Krejcie and Morgan's table. The research instrument was a five-rating scale questionnaire of 47 items with a confidence value equivalent to .97. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and Scheffe' paired test.

The research findings were as follows.

1. The opinions of the administrators and the teachers under study towards a democratic leadership in the private school in Ubon Ratchathani province was at a high level. Teamwork was at the highest level.

2. Considering a comparison of the views of the administrators and the teachers, it was found that:

2.1 The school administrators and the teachers who held a different position had no different views on power decentralization, teamwork, assignment, participation in a decision making. There was a difference in terms of openness to listen to the opinions of others with a statistical significance of .05.

2.2 The school administrators and the teachers who got different working experience held a different view on a democratic leadership in light of assignment, willingness to listen to others' opinions, and participation in making a decision at a statistical significance of .01. There was no difference in light of power decentralization and teamwork.

2.3 The school administrators and the teachers who worked at different sized schools held a different view on a democratic leadership and participation of the colleagues at a statistical significance of .05. There was a difference with a statistical significance of .01 in terms of assignment and willingness to listen to others. There was no difference in power decentralization.

Key words: Democratic Leadership, Private School

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเอาไว้ว่าสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่คอยกำกับดูแลโรงเรียนเอกชนนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2545 อนุมัติให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเป็นหน่วยงานที่มี

ฐานะเทียบเท่ากรมสังกัดสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการโดยมีฐานะเป็นนิติบุคคล

สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจะเห็นได้ว่าตามโครงสร้างการบริหารจัดการของกระทรวงศึกษาธิการที่เปลี่ยนแปลงใหม่นี้ทำให้หน่วยงานในส่วนกลางต้องลดบทบาทลง เหลือเพียงแค่คอยส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายเท่านั้นโดยที่การบริหารงาน ด้านวิชาการหรือ การจัดการเรียนการสอน

จะมุ่งเน้นไปที่โรงเรียนเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนจึงมีอิสระที่จะบูรณาการ ด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย เกิดการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางแม้ว่ากฎหมายหลักที่ใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนยังไม่มีเปลี่ยนแปลงซึ่งอยู่ระหว่างการปรับปรุงแก้ไขนั้นแต่เมื่อพิจารณาถึงภารกิจตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2554 เดิมแล้วก็จะเห็นได้ทันทีว่าโรงเรียนเอกชนยังมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษากล่าวคือโรงเรียนเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้หลากหลาย

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำสูงย่อมมีความสำคัญยิ่งต่อการบริหารงานโรงเรียนเอกชนที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการเรียนของนักเรียนและการบริหารโรงเรียนเอกชน ให้มีคุณภาพซึ่งเป็นภารกิจสำคัญยิ่งผู้นำที่บริหารโรงเรียนด้วยการบริหารแบบประชาธิปไตยย่อมได้รับความร่วมมือจากผู้ได้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ผู้ทำการวิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ที่ประสบความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางให้กับโรงเรียนที่ยังด้อยคุณภาพและยังไม่ว่านการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับโรงเรียนของตนเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ศวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู
2. เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำ เชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย (Scope of research)

1. ประชากร
ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในโรงเรียนเอกชน จังหวัดอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2557 จาก 95 สถานศึกษา จำนวน 1595 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้บริหารและครูในโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (1970 : 30, 607-610, อ้างถึงใน Educational and Psychological Measurement) รวมทั้งสิ้น 382 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 76 คน ครู 306 คน ได้มาโดยการแบ่งแบบชั้นภูมิที่ใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการแบ่ง

3. กรอบเนื้อหาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบเนื้อหาที่จะศึกษา ไว้ 5 ด้าน คือ 1) ด้านการกระจายอำนาจ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน 4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนร่วม 5) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4. กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยไว้ 5 หลัก คือ 1) ด้านการกระจายอำนาจ 2) ด้านการทำงานเป็นทีม 3) ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน 4) ด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนร่วม 5) ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

5. พื้นที่ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ โรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี

6. ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ระหว่างเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2557 – มกราคม พ.ศ.2558

วิธีการดำเนินการวิจัย (Methodology)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามตามแนวความคิดของ Likert โดยศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ซึ่งผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นเอง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)
ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนใน

จังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี ใน 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการสร้างเครื่องมือ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจในรายละเอียดในด้านเนื้อหาเพื่อที่จะนำมาสร้างแบบสอบถาม
2. สร้างแบบสอบถาม ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อให้ข้อเสนอแนะและปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเที่ยงตรงมากขึ้น
4. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดศรีสะเกษ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 382 ชุด ด้วยวิธีการสุ่มแจกอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละข้อ
2. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติงานสาย

การสอนโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S)

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยการทดสอบค่า t (t-test) และการทดสอบค่า F (F-test) การทดสอบค่ารายคู่ Scheffe

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้แบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถาม มาทำการลงรหัส (Coding) และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสามารถนำเสนอได้ ดังนี้

1. ค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ

1.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า IOC

1.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Chronbach

2. ค่าสถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ทดสอบสถิติ โดยใช้สถิติ

3.1 การทดสอบค่า t (t-test)

3.2 การทดสอบค่า F (F-test)

ผลการวิจัย (Result)

ผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อจำแนกตามตำแหน่งเป็นครูจำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 80.10 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์เป็นผู้มีประสบการณ์ต่ำกว่า 6 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.19 รองลงมาผู้มีประสบการณ์ 6 -20 ปี ร้อยละ 39.79 ผู้มีประสบการณ์ 21 ปี ร้อยละ 6.02 ตามลำดับ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 39.27 และเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ ร้อยละ 10.73 ตามลำดับ

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี ด้านการกระจายอำนาจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารมีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยไม่กังวลความผิดพลาดในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.93$) รองลงมาคือผู้บริหารมีการกระจายอำนาจไปสู่หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างทั่วถึง อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.76$)

ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารมีความพึงพอใจในการทำงานกับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมการเรียน การสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.01$) รองลงมาคือผู้บริหารมีความพึงพอใจในการทำงานกับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา ด้านการคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.78$)

ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมอบหมายให้หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างอิสระไม่ขัดต่อระเบียบและกฎหมาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการวางแผนการดำเนินงาน ชี้แจงการทำงานและมอบหมายภาระหน้าที่ที่เหมาะสมกับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.82$)

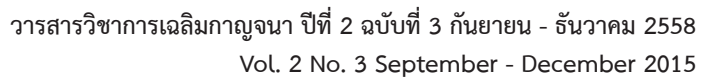
ด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.46$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาส่วนรวมและความก้าวหน้าของโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.69$) รองลงมาคือผู้บริหารเปิดโอกาสให้หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.66$)

ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมอบหมายให้หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของหน่วยงานส่วนรวมกัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.96$) รองลงมาคือ ผู้บริหารให้หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่ม ครู และบุคลากรทางการศึกษา มอบหมายหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาส่วนตัดสินใจทุกเรื่องในการนำไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.74$)

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.61$) รองลงมาคือ ด้านการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.53$) และด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.52$) ตามลำดับ

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการกระจายอำนาจ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่แตกต่างกัน

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 6 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.55$) รองลงมาคือด้านการกระจายอำนาจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.48$) และด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.44$) ตามลำดับจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน 6 - 20 ปี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.69$) รองลงมาคือด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.64$) และด้านการมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.63$)

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของ
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตาม

ใหญ่ แตกต่างกันไปและด้านการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ระหว่างขนาดกลางกับขนาดใหญ่ แตกต่างกันไป

การอภิปรายผล (Discussion)

1. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธาธานี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากโรงเรียนเอกชนมีสภาพเป็นนิติบุคคล การบริหารจัดการสามารถทำได้คล่องตัว และตัวผู้บริหารเองได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการมีส่วนร่วมการทำงานเป็นทีม และการกระจายอำนาจไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดสภาพคล่องและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

2. เปรียบเทียบทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุดรธาธานี เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใดล้วนมีความสำคัญต่อการกระจายอำนาจ การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งสิ้น เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 6 ปี จะให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจ การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มากที่สุดเนื่องจากประสบการณ์ในการทำงานช่วยสอนให้สามารถปรับวิธีในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ ได้ วิธีการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ เมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจ การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานให้ผู้ร่วมงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวม และการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ดังนั้น สภาพการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและแนวปฏิบัติในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองนโยบายการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่

3) พ.ศ.2553 และการที่ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูงย่อมส่งผลต่อการบริหารที่ก่อให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูงเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธาธานี ผู้วิจัยขอเสนอแนะข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงตนเองของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเป็นเลิศ และเป็นแนวทางให้กับสถาบันพัฒนาผู้บริหาร ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธาธานี อยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยพบว่า การรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งผู้บริหารควรมีการพัฒนาเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จให้มากกว่านี้

2. ด้านการกระจายอำนาจผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ควรมีการกระจายอำนาจไปสู่ชุมชนประเณิน ติดตามตรวจสอบผลจากการกระจายอำนาจให้มากกว่านี้

3. ด้านการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจผู้บริหารโรงเรียนเอกชนควรมีการให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทหรือร่วมตัดสินใจให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานแบบประชาธิปไตยของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดอุดรธาธานี

2. ควรศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนที่มีพฤติกรรมในการบริหาร ในด้านการรับฟังความคิดเห็นของส่วนรวมที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานโรงเรียน

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลในด้านพฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดอุดรธาธานี

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัสวภูมิ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาอย่างยิ่งในการให้คำปรึกษาแนะนำพร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงทุกขั้นตอน ด้วยความเอาใจใส่อย่างดี จนทำให้การวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุศิริ อาจารย์ ดร.ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล อาจารย์ชุมศักดิ์ ชุมชุม และ อาจารย์วิโรจ บรรดาศักดิ์ ที่ให้ความกรุณาในการตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือและข้อเสนอแนะ ในการวิจัยจนมีความสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กวี รัชสิรวารักษ์. (2531). แบบผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

ประถมศึกษา เขต 12. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา

บัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). การจัดการเครือข่าย :

กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.

กรุงเทพฯ : ชัคเชส มีเดีย.

กิติ ตยัคคานนท์. (2543). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ.

กรุงเทพฯ : เพลวอักษร.

กุลธนา ธนาพงศธร. (2535). การบริหารงานบุคคล. เอกสาร

การสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8-15 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2557). เทคนิคการบริหารสำหรับ

ผู้บริหารมืออาชีพ. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรม

ออฟเซ็ท.

ธีระ รุณเจริญ. (2556). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการ

บริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

ธงชัย สันติวงษ์. (2537). การบริหารงานบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 7.

กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิฑูรย์ สิมะโชติ. (2538). พฤติกรรมองค์กร : การศึกษา

การบริหารพฤติกรรมองค์กรเชิงบริหาร. พิมพ์ครั้งที่

2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

วิภาดา คุปตานนท์. (2544). การจัดการและพฤติกรรม

องค์กร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต.

วรภัทร์ ภูเจริญ. (2547). การบริหารงาน - บริหารใจ.

กรุงเทพฯ : อริยชน.

สุรัชย์ รัตนกิจตระกูล. (2535). เป็นผู้นำศิลปะที่เรียนกันได้

Leadership is an art / แม็กซ์ เดอ ฟรี :

กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2548). ภาวะผู้นำ ทฤษฎีและปฏิบัติ:

ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่สมบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่

ที่ 2. กรุงเทพฯ : วิรัตน์ เอ็ดดุกะชั่น.

Maslow, A.H. (1970). Motivation and Personality.

(second Edition). New York :

W.P.Laughlin Foundation.

Knezurch, Stephen J. (1984). Administration of

Public Education. 4th ed. New York : Warper

a Row, blishers.

Likert, R. (1967). The human organization: Its

management and value. New York: McGraw-

Hill.

Smith, Charles Raymond, Jr. (1984). The

Relationship Between Princip's

Instructional and Leadership School's and

Organizational System. Dissertation Abstracts

International. 45, 3 : 716-A

Stogdill, R. M. (1950). Leadership, Membership, and

Organization. Psychological Bulletin.

Sergiovanni, T.J. Burlingame. M. Combs, F.S., &

Thurston, P.W. (1999). Educational

governance and administration. (4th ed).

Boston: Allyn and Bacon.

Terry, Gorge R. (1972). Principles of Management.

6th ed. Homewood, Illinois : Richard D.

Irwin.

Yukl, G. A. (1998). Leadership in Organizations. 4th

ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.

การประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
ADMINISTRATIVE EVALUATION OF BASIC EDUCATION SCHOOLS
OF SOUTHERN ISAAAN ALONG THE THAI-CAMBODIA BORDER

สมควร โมทะจิต
Somkuon Motajit

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
Faculty of Education, Vongchavalitkul University

บทคัดย่อ

การประเมินนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินบริบทของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (3) เพื่อประเมินกระบวนการบริหารของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (4) เพื่อประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (5) เพื่อประเมินผลผลิตของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ วิธีการประเมินมี 2 วิธี คือ (1) การประเมินรูปแบบ CIPP ประชากร คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 133 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 โรงเรียนที่เลือกแบบสุ่ม เครื่องมือในการประเมินใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,414 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (2) การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ จำนวน 2 โรงเรียนที่เลือกแบบเจาะจงเป็นกรณีศึกษา ผู้ประเมินเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากการสังเกตและสัมภาษณ์จากผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสร้างข้อสรุปผลการประเมินพบว่า

1. ด้านบริบท ผู้ปกครองส่วนมากยากจน ชุมชนใช้ภาษาถิ่นและภาษาไทยในการสื่อสาร มีขนบธรรมเนียมประเพณีเฉพาะกลุ่ม มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ในด้านความปลอดภัยของชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินระดับปานกลาง ร้อยละ 56.30 มีแหล่งอบายมุขที่เป็นการพนันอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 38.30 มีผู้ติดยาเสพติด ร้อยละ 34.60 ให้ความเคารพผู้อาวุโส ระดับการศึกษาต่ำ ให้ความสนใจการศึกษาน้อย ไม่ส่งเสริมให้บุตรธิดาได้ศึกษาต่อให้สูงขึ้น แต่มีน้ำใจในการให้ความร่วมมือโรงเรียนเป็นอย่างดี

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนเป็นเพศชาย ส่วนมากจบปริญญาโท จบประมาณในการบริหารได้จาก รัฐประมาณ 300,000 บาทต่อปีได้รับจากแหล่งอื่นๆประมาณ 100,000 บาทต่อปี ครูสายผู้สอนส่วนมากจบปริญญาตรี สอนไม่ตรงวิชาเอก สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมแบบครอบครัว ร้อยละ 35

3. ด้านกระบวนการบริหาร ผู้บริหารส่วนใหญ่ ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจร เดมิ่ง (PDCA) และใช้การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) คุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านการบริหารทั่วไป ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่วนด้านบุคคลมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

4.ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมากร้อยละ 47.50 สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมากร้อยละ 52.50 โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรได้เหมาะสม ครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอน ครูร้อยละ 81.10 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.30 การวัดผลประเมินผลของครูสายผู้สอน ร้อยละ 65.00 ใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัย ร้อยละ 47.90 ใช้การวัดผลประเมินผลจากผลงานที่ปฏิบัติจริง และครูร้อยละ 100 ได้แจ้งผลการสอบหรือผลการวัดและประเมินต่อผู้เรียน

5. ด้านผลผลิต ผลการทดสอบ O-NET และ NT ส่วนใหญ่มีผลการทดสอบเฉลี่ยต่ำกว่าระดับชาติ ผู้บริหารโรงเรียน ร้อยละ 23 ไม่พอใจผลการทดสอบ ครูสายผู้สอน ร้อยละ 47.10 ไม่พอใจผลการทดสอบ ผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 โรงเรียนร้อยละ 75 ผ่านเกณฑ์การประเมิน ผู้บริหาร และครูสายผู้สอนพอใจต่อผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ผลผลิตที่เป็นผลกระทบ นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเฉลี่ย 16 คนต่อปี ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดา จำนวน 2 คนให้ได้ศึกษาต่อในระดับสูง บางครอบครัวแต่มีส่วไม่น้อยที่ส่งลูก จำนวน 1 คน และ 3 คน ได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้น มีสมาชิกในบางครอบครัวติดอบายมุขประเภทการพนัน ร้อยละ 23.10 และติดยาเสพติด ร้อยละ 36.30

ผลการประเมินดังกล่าวนี้ เมื่อทำการประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ก็มีผลการประเมินสอดคล้องกับผลการประเมินด้วยรูปแบบ CIPP ทุกประการ

คำสำคัญ : การประเมิน,การบริหาร,โรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

Abstract

The purposes of this evaluation were 1) to evaluate the context of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 2) to evaluate the input of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 3) to evaluate the administrative procedure of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, 4) to evaluate the curriculum and teaching of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border, and 5) to evaluate the output of Basic Educational Schools of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border. The Evaluation procedure. There were 2 methods of evaluation. (1) CIPP Evaluation. The population consisted of 133 Basic Educational Schools in education level of Grade 1 and Grade 2 of Southern Isaan along the Thai-Cambodian border under the Basic Education Commission. The sample consisted of randomly selected 40 schools. The questionnaires were used for this evaluation tool distributed to administrators, teachers, and parents of student, totally 1,414 person. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean and standard deviation. (2) Naturalistic Evaluation. Two schools were selected as a case study. The researcher collected the data by observing and interviewing from administrators, teachers, and parents of student. The contents were analyzed to make conclusion.

The evaluation findings were as follows:

1) In the aspect of "context", it was shown that most of the parents were poor. The local dialects and Thai language were used in communication. People were very strict to the customs, and believed in the black magic. The community was safe at a moderate level (56.30%). There were the gambling places at a moderate level (38.30%). There were drug-addicted people in some community (34.60%). Most of the people respected in the elderly people. They had low educational background, and

were not interested in studying. They did not encourage their children to continue studying in the higher level; however, they were really willing to cooperate with the school.

2) In the aspect of “input” , it was found that all the school administrators were male, and most of them graduated the Master degree. The administrative budget was gotten from the government, in the amount of 300,000 baht per year, and from the other sources about 100,000 baht per year. Most of the instructors graduated the Bachelor degree, but they did not teach the subjects that related to their majors. The teaching materials were not enough and up to date. The cultural organization of the schools along the border was the family culture (35%).

3) In the aspect of “administrative procedure”, it was shown that most of the schools administrators used the participative management. Some school administrators used the Deming Cycle (PDCA), and school-based management (SBM). The quality of management of the school administrators, in the aspects of general management, budgeting, and academic were at a high level, whereas, the aspect of personnel was at a moderate level.

4) In the aspect of “curriculum and teaching”, it was revealed that the curriculum was accordant with the requirements of the local at a high level (47.50%), and it was also accordant with the requirements of the students at a high level (52.50%). The schools (47.10%) had developed the curriculum rightfully. The teachers (97.50%) had the lesson plans. The teachers (81.10%) used the student-center teaching method. Teachers used the teaching materials at a moderate level (54.30). The instructors (65%) used the multiple-choices test for the measurement and evaluation, whereas, 47.90 % of instructors used the authentic practices for the measurement and evaluation. All the instructors (100%) had announced the test results, or the evaluation results to the students.

5) In the aspect of “output”, it was shown that most of the students got the O-NET, and NT test scores under the average score. The school administrators (23%) were not satisfied with the test scores. The instructors (47.10%) were not satisfied with the test scores. The schools (75%) passed the second external quality assessment by the Office for National Education Standards and Quality Assessment. The school administrators and instructors were satisfied with the result of quality assessment at a high level, the parents satisfied the school administration at a high level, The students continue studying at a higher level, in the amount of 16 students per year. Most of the parents encouraged two children to continue studying at a higher level, whereas, a few parents encouraged one or three children to continue studying at a higher level. The family members in some families addicted to the gambling (23.10%), and were drug-addicted (36.30%).

When the researcher used the Naturalistic Evaluation by observing and interviewing, the findings were shown accordantly with the CIPP Evaluation, in all of the aspects.

Keyword : Administrative Evaluation, Basis Education Schools, Southern Isaan Along The Thai-Cambodia Border

บทนำ

สนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น (รัฐธรรมนูญ, 2550) และการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ

พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ นอกจากนั้นในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยังกำหนดการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และยังกำหนดอำนาจหน้าที่ให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม กำกับดูแล การศึกษาทุกระดับ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา, 2547) การกำหนดดังกล่าวนี้คนไทยได้รับโอกาสในการเข้าเรียนทุกระดับโดยเฉลี่ยสูงขึ้น จำนวนผู้ได้รับการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานก็มีมากขึ้น แต่คุณภาพการศึกษาของนักเรียนไทย ยังคงเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะต้องได้รับการแก้ไขในโอกาสต่อไป(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : Online) โดยเฉพาะคุณภาพการศึกษาของนักเรียนตามแนวชายแดนไทย

ในปี พ.ศ. 2507 สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงเล็งเห็นปัญหาของราษฎรในถิ่นทุรกันดาร พระองค์ทรงเห็นสภาพของประชาชน ที่แร้นแค้นมีความขาดแคลนไม่ว่าจะเรื่อง การคมนาคมที่ยากลำบาก ซึ่งมีแต่ภูเขา แม่น้ำลำธาร ป่าไม้ และเส้นทางก็ไม่ราบเรียบ มีแต่ความขรุขระของผิวดิน พระองค์ท่านจึงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ พระราชดำริของพระองค์ทรงเห็นว่าปัญหาต่างๆที่กล่าวมานั้นการศึกษาเท่านั้นที่จะแก้ไขได้ พระองค์ท่านจึงทรงส่งเสริมให้มีการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น(มูลนิธิ พอ.สว ,2551:Online)

กล่าวเฉพาะการจัดการศึกษาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีข้อจำกัดมากมายไม่ว่า จะเป็นผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน เพราะมีอาชีพรับจ้างเท่านั้น การศึกษาของผู้ปกครองก็ต่ำ สภาพของครอบครัวแตกแยก ขาดแคลนเครื่องนุ่งห่ม รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อในระดับสูง (ลลิตริมา วาปีทะ, 2549) นักเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นเด็กด้อยโอกาสกว่าเด็กในตัวเมือง จำเป็นต้องจัดการเรียนการสอน โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (จรัญ พุ่มเพชร, 2549) นอกจากนั้นในการทำงานของครู ยังเป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนต่อนักเรียน (สันติ นนทศิลา, 2549) ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา เช่น ภาระงานของครูซึ่ง พบว่า ครูไทยจำนวนมากต้องทำหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการเป็นครูผู้สอน ได้แก่ ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร งานธุรการ นอกจากนี้ครู

ส่วนใหญ่ สอนมากกว่า 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และมีจำนวนมากกว่าสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนจบมา (วิทยากร เชียงกูล, 2552) ทำให้คุณภาพการศึกษาของนักเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีคุณภาพต่ำ ดังจะเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินขั้นพื้นฐาน (O-NET) ที่สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (องค์การมหาชน) ได้ทำการทดสอบนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 มีระดับต่ำ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (องค์การมหาชน), 2551 : Online)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบแรก พ.ศ.2544 – 2548 จำนวนโรงเรียนทั้งหมด 30,010 แห่ง พบว่า ผู้เรียนร้อยละ 65 ไม่ได้มาตรฐานหลายด้าน เช่น ด้านความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ด้านแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และด้านมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โรงเรียนเหล่านี้เกือบทั้งหมดเป็นสถานศึกษาของรัฐที่อยู่ในชนบท ห่างไกล ทุรกันดาร รวมถึงโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนทุกภาคของประเทศไทยด้วย จากปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำทำให้ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการบริหารโรงเรียนและโรงเรียนที่มีปัญหาดังที่กล่าวมานั้น ส่วนมากเป็นโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน), 2548 : Online) ปัญหาคุณภาพการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ (วิทยากร เชียงกูล, 2552) สำหรับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย กัมพูชานั้น ส่วนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นโรงเรียนขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ส่วนชุมชนหรือหมู่บ้านก็มีขนาดเล็ก บุคคลในชุมชนหรือในหมู่บ้านมีฐานะยากจน งบประมาณที่จะมาช่วยส่งเสริมหรือสนับสนุนโรงเรียนมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ประสบปัญหาด้านการบริหารโรงเรียน (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2552) จากข้อจำกัดดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา นั้นมีปัญหาเป็นอย่างยิ่ง การที่จะแก้ปัญหการบริหารโรงเรียนเหล่านี้ได้อย่างถูกต้อง จำเป็นต้องมีการประเมินการบริหารโรงเรียนตามแนว

ชายแดนอย่างเป็นระบบ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องและตรงประเด็น ด้วยเหตุนี้ผู้ประเมินจึงต้องการประเมินการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินบริบทของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
3. เพื่อประเมินกระบวนการการบริหารโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
4. เพื่อประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้
5. เพื่อประเมินผลผลิตของโรงเรียนขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

วิธีการศึกษา ใช้วิธีการประเมิน 2 วิธี

1) การประเมินโดยรูปแบบ CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1971) ประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context : C) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input : I) ด้านกระบวนการ (Process : P) และด้านผลผลิต (Product : P)

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 133 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ และจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 30 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด ได้จำนวน 40 โรงเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Sudman, 1976) เมื่อสุ่มได้โรงเรียนใดแล้วให้ถือว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนั้นๆ เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมผู้ให้ข้อมูล 1,414 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ (พิสนุ พงศ์ศรี, 2551) เป็นกรณีศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลด้วยการสังเกต และการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เป็นเฉพาะกรณี ศึกษา 2 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอนและผู้ปกครองนักเรียน ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วสร้างข้อสรุปผลการศึกษา

1. การประเมินโดยรูปแบบ CIPP

1. 2 ผลการประเมินบริบทของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

จากข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ของครูผู้สอนและของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลแบบสามเส้า สามารถพรรณนา สภาพความเป็นอยู่ตามแนวชายแดนของผู้ปกครอง สภาพสังคมและชุมชนของผู้ปกครอง สภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ตลอดจนความร่วมมือของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ได้ดังนี้

ผู้ปกครองตั้งบ้านเรือนหลังเล็กๆ อาศัยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน มีอาชีพเกษตรกรรม ทำนาปีละ 1 ครั้ง ผู้ปกครองส่วนหนึ่งมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ประชาชนส่วนใหญ่พูดสองภาษา เช่น ภาษาเขมรและภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาไทย ภาษาส่วยและภาษาไทย เป็นต้น ส่วนการคมนาคมในชุมชน ส่วนใหญ่มีความสะดวกปานกลาง ร้อยละ 60.50 มีความสะดวกมาก ร้อยละ 23.30 มีความสะดวกมากที่สุด ร้อยละ 9.80 มีความสะดวกน้อย ร้อยละ 5.30 มีความสะดวกน้อยที่สุด ร้อยละ 1.10 น้ำดื่มมีใช้มีพอใช้ปานกลาง ร้อยละ 51.40 มีพอใช้อย่างมาก ร้อยละ 28.10 มีพอใช้อย่างมากที่สุด ร้อยละ 14.40 มีพอใช้น้อย ร้อยละ 5.90 มีพอใช้น้อยที่สุด ร้อยละ 0.30 ประชาชนส่วนมากมีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 90.80 มีไฟฟ้าไม่พอใช้ ร้อยละ 7 ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ร้อยละ 2.20

สภาพสังคมและชุมชนของผู้ปกครองตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เป็นสังคมชนบท เครื่องครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี และนับถือ แชนโดนตา เรือมตรด รำแม่ด(ผีฟ้า) หรือ หมอธรรมผีฟ้า หรือ ลำช่วง ภายในหมู่บ้านและหน่วยงานของทางราชการที่อยู่ในหมู่บ้าน เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย จะมีการสร้างหลุมหลบภัยไว้ทุกแห่ง เอาไว้หลบภัยในขณะเกิดการสู้รบระหว่างทหารตามแนวชายแดนที่ติดกับประเทศกัมพูชา ในชุมชนมีการลักขโมยสิ่งของ เช่น ขโมยสายไฟฟ้าในหมู่บ้าน ขโมยแผ่นยางพารา ขโมยข้าวในยุ้งฉางของชาวบ้าน อะไรพอที่จะขโมยได้พวกมิจฉาชีพจะขโมย พวก

ขโมยเหล่านี้ถ้าเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้ก็แค่ปรับ แล้วปล่อยตัวออกมา เมื่อออกมาแล้วก็ลักขโมยอีก ในบางชุมชนมียาเสพติดระบาดหนัก เพราะมีวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือมาชักชวนเด็กนักเรียนตัวโตๆ เสพยาเสพติด ผู้ปกครองบางชุมชนมีความสามัคคีกันดี ร่วมมือ ประ踪踪 ช่วยเหลือกันดี พึ่งพาอาศัยกัน แต่ก็มีผู้ปกครองส่วนหนึ่งอยู่แบบตัวใครตัวมัน สังคมส่วนมากจะเป็นครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวแต่ละครอบครัวขาดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพราะอยู่อยู่กับการทำมาหากิน

ผู้ปกครองตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา ส่วนมากจะยากจน อาชีพส่วนใหญ่ทำนาทำการเกษตร รายได้ประจำไม่มี รับจ้างพอกินไปวันๆ ไม่มีเงินเก็บ เป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ส่วนหนึ่งไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ก็มีบางครอบครัวมีฐานะดีเพราะผลผลิตด้านการเกษตรมีราคาสูงขึ้น ผู้ปกครองมีรายได้เฉลี่ย 6,000 บาทต่อเดือนถือว่าเป็นรายได้ที่ต่ำมาก ความยากจนของผู้ปกครองมีโอกาสเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เพราะว่าบุตรหลานที่เลี้ยงมาจนโตส่วนหนึ่งจะทำตามสังคมเมือง เช่น ผู้ปกครองต้องซื้อโทรศัพท์มือถือให้ ผู้ปกครองต้องซื้อจักรยานยนต์ให้ บุตรหลานดังกล่าวส่วนหนึ่งก็ไม่ได้ช่วยผู้ปกครองทำงานหาเลี้ยงชีพ

ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน เป็นเพศชาย ร้อยละ 27.30 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 72.70 มีการศึกษาต่ำส่วนใหญ่ จบชั้นประถมศึกษา บางคนไม่จบชั้นประถม เพราะตอนเป็นเด็กต้องติดตามผู้ปกครองที่ต้องเดินทางไปทำงานในต่างพื้นที่เลยไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้ปกครองบางส่วนเกิดมาจากครอบครัวที่ยากจนจึงไม่ได้เรียนหนังสือ พอโตขึ้นมาเป็นหนุ่มเป็นสาวก็แต่งงานมีบุตรก็ไม่ได้เรียนหนังสือ ผู้ปกครองบางส่วนอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ยังขาดโอกาสในการเรียนเพราะต้องช่วยกันทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว นอกจากนั้นผู้ปกครองยังมีความคิดว่าไม่รู้ว่าจะเรียนไปทำไม ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่ได้ให้ความสนใจการศึกษามากนัก ผู้ปกครองส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 47.50 ระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 29.30 ไม่จบประถมศึกษา ร้อยละ 11.50 ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 7.30 ระดับอนุปริญญา ร้อยละ 6.20

ผู้ปกครองส่วนมากจะให้เกียรติครูอาจารย์ เมื่อมีกิจกรรมจึงให้ความช่วยเหลือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ตามควรแก่ฐานะของแต่ละคน บางคนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนเป็นอย่างดีทั้งด้านแรงงานและแรงทรัพย์ ยกเว้นผู้ปกครองที่ไปทำงานที่ต่างจังหวัด ผู้ปกครองบางคนไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน แม้กรรมการสถานศึกษายังมา

ประชุมไม่ครบองค์ประชุมสักครั้ง ในบางพื้นที่ที่ผู้บริหารโรงเรียนบริหารโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จโรงเรียนไม่มีชื่อเสียง ชุมชนก็จะเบื่อหน่ายไม่ยอมให้ความร่วมมือ

1.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียนตามแนว

ชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา ทั้ง 40 โรงเรียน เป็นเพศชาย ร้อยละ 100 จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 80 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 20 มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนโดยเฉลี่ย 17 ปี มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เฉลี่ย 190 คน งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐเฉลี่ย 300,000 บาทต่อปี และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งอื่นๆ เฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี

ครูสายผู้สอนที่อยู่โรงเรียนตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา เป็นเพศชาย ร้อยละ 38.60 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.40 จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 80 จบการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 15 จบการศึกษานุปริญญา ร้อยละ 4.60 จบการศึกษาค่ากว่าอนุปริญญา ร้อยละ 0.40 มีประสบการณ์ในการสอนมาแล้วเฉลี่ย 18 ปี ครูสายผู้สอน ที่สอนตรงวิชาเอกที่เรียนมา ร้อยละ 42.50 สอนไม่ตรงวิชาเอกที่เรียนมา ร้อยละ 57.50 สือหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีจำนวนเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 43.20 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 8.20 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 3.60 สือหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีสภาพพร้อมใช้ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.60 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 31.10 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 13.20 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 7.10 สือหรืออุปกรณ์การเรียนการสอน มีความทันสมัยต่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.10 อยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 35.70 อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 11.80 อยู่ในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 6.10 อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 0.40

วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ นั้นครูมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบพี่น้อง ครูผู้น้อยจะให้ความเคารพต่อครูที่มีอายุมากกว่าหรือมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงกว่า มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความสามัคคี มีความเป็นอยู่อย่างไทย ให้ความร่วมมือกันดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี พึ่งพาอาศัยกันดี คณะครูต้องการให้โรงเรียนที่ตนทำหน้าที่อยู่มีความโดดเด่นในเชิงวิชาการ

1.3 ผลการประเมินกระบวนการบริหารของโรงเรียน ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

ผู้อำนวยการโรงเรียนมีกระบวนการบริหารโรงเรียนอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทำให้มีพลังผลักดันที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้น บริหารยึดหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพดีวงจรเดมิง (Deming Cycle) 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการวางแผน (Plan) 2) ขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน (Do) 3) ขั้นตอนการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) 4) ขั้นตอนการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

ระดับคุณภาพการบริหารของผู้อำนวยการโรงเรียน
ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

เมื่อศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการบริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอน พบว่าระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านวิชาการอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.53, S.D.=.37$) ด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46, S.D.=.25$) ด้านงบประมาณ อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.71, S.D.=.27$) ด้านบริหารทั่วไป อยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.75, S.D.=.24$)

1.4 ผลการประเมินหลักสูตร และการเรียนการสอนของ โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพราะก่อนทำหลักสูตรมีการประชุมร่วมกันหลายฝ่าย จึงทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.50 โรงเรียนส่วนมากได้จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่นเป็นอย่างดี หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 52.50 เมื่อโรงเรียนได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปแล้วระยะหนึ่ง ก็มีการประเมินหลักสูตร เมื่อทราบข้อดีข้อด้อยทางโรงเรียนจะมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ดีขึ้นหรือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก โรงเรียนร้อยละ 33.60 มีการใช้สื่อในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 54.30 การวัดผล

ประเมินผลการเรียนรู้จากผลงานที่ปฏิบัติจริงของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 47.90

ในการสอนครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอน ครูร้อยละ 2.50 ไม่มีแผนการสอน ครูสายผู้สอนร้อยละ 100 ได้นำผลการสอบหรือผลการวัดผลประเมินผลแจ้งต่อนักเรียนเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ครูใช้แบบทดสอบปรนัย ร้อยละ 65 ใช้โครงงานและวิธีอื่นๆในการวัดผลประเมินผล ร้อยละ 22.90 ใช้แบบทดสอบอัตนัย การสังเกต ตรวจผลงานตามสภาพจริง ร้อยละ 9.30 และการสอบถามนักเรียน ร้อยละ 2.90 ส่วนการปรับปรุงแก้ไขผลการเรียนของนักเรียนที่สอบไม่ผ่าน ใช้การสอนซ่อมเสริม สอบแก้ตัว การทำรายงานส่ง ร้อยละ 94.60

1.5 ผลการประเมินผลผลิตของโรงเรียนตามแนว ชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

1.5.1 ผลการสอบระดับชาติ

1) ผลการสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 38.58 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนขึ้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาภาษาไทย นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 37 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 92.50 ผลการสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 35.88 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนขึ้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 37 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 92.50 การสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 38.67 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนขึ้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 5 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 12.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 35 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 87.50 การสอบ O-NET ป.6 ปีการศึกษา 2552 ในระดับชาติ วิชาภาษาอังกฤษ มีค่าเฉลี่ย 31.75 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนขึ้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10 และนักเรียนมีผลการทดสอบ

ไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 36 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 90

2) ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2552

ในปี พ.ศ. 2552 สำนักทดสอบการศึกษา ระดับชาติ ไม่ได้ประมวลผลค่าเฉลี่ยในระดับชาติไว้ คำนวณแต่ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้นำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาภาษาไทย มีค่าเฉลี่ย 51.60 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาภาษาไทย นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 36 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 90 ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาคณิตศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 48.39 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 34 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 85 ผลการสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2551 ค่าเฉลี่ยในระดับชาติ วิชาวิทยาศาสตร์ มีค่าเฉลี่ย 47.90 ส่วนผลการทดสอบของโรงเรียนชั้นพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาทั้ง 40 โรงเรียน พบว่า วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีผลการทดสอบผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 1 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.50 และนักเรียนมีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ระดับชาติ จำนวน 39 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 97.50

3) ผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 พบว่า โรงเรียนมีผลการประเมินภายนอกของ สมศ.รอบที่ 2 ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 และโรงเรียนมีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 10 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 25

1.5.2 ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนและครูสายผู้สอน

1) ความพึงพอใจในผลการสอบ O-NET ของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2552 นั้นทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีความเห็นใกล้เคียงกันมาก ส่วนมากไม่พอใจ รองลงไปพอใจ และมีจำนวนน้อยพอใจมาก

2) ความพึงพอใจในผลการสอบ NT ของนักเรียนชั้น ป.3 ปีการศึกษา 2552 นั้นทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนมี

ความเห็นแตกต่างกันมาก ผู้บริหารร้อยละ 47.50 พอใจผลการสอบมาก ร้อยละ 27.50 พอใจแต่ต้องปรับปรุง และร้อยละ 23 ไม่พอใจ ส่วนครูผู้สอนร้อยละ 41.40 ไม่พอใจผลการสอบ ร้อยละ 35.40 พอใจมาก ร้อยละ 23.20 พอใจแต่ต้องปรับปรุง

3) ความพึงพอใจในผลการประเมินของ สมศ.รอบที่ 2 การประเมินจาก สมศ.นั้น ผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นไปในแนวทางเดียว กล่าวคือ ผู้บริหารร้อยละ 95 พอใจมาก ครูผู้สอนร้อยละ 70 พอใจมาก

1.5.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามแนวชายแดน อีสานใต้

เมื่อศึกษาผลกระทบ พบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 42.90 มีบุตรธิดา 2 คน การศึกษาต่อในรอบปีที่แล้วมาของนักเรียนที่จบชั้น ป.6 ในปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนได้ศึกษาต่อเฉลี่ย จำนวน 16 คนต่อปี ทุกคนได้เข้าศึกษาต่อในการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี คือตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้เข้าศึกษาต่อเพราะว่ามีโรงเรียนขยายโอกาสในแต่ละกลุ่มโรงเรียนอยู่แล้ว เมื่อบุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 แล้วสามารถช่วยเหลืองานภายในครอบครัวได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำมาหากินตามบ้าน ทำงานเกษตรทำสวนในบางครั้ง ช่วยเลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ได้ตามสมควร ด้านบุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 ร้อยละ 88.90 สามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ บุตรธิดาที่จบการศึกษา ป.6 ร้อยละ 11.10 ไม่ได้ช่วยเหลือครอบครัว จำนวนผู้ไม่ตอบบทยุขในครอบครัวที่เป็นการพนัน ร้อยละ 76.90 และมีจำนวนผู้ติดบอยมุขในครอบครัวที่เป็นการพนัน ร้อยละ 23.10 ด้านจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน พบว่า มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ร้อยละ 36.30 และไม่มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ร้อยละ 63.70

2. การประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติ ผลประเมินโดยวิธีเชิงธรรมชาติจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูสายผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน มีความคิดเห็นสอดคล้องกับการประเมินโดยรูปแบบ CIPP ทุกประการ เช่น ผู้ปกครองส่วนมากยากจน ส่วนใหญ่พูดสองภาษา มีภาษาเขมรและภาษาไทย ภาษาลาวและภาษาไทย ภาษาส่วยและภาษาไทย ครูสายผู้สอนสอนไม่ตรงวิชาเอก ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน

อภิปรายผลการประเมิน

ผู้ประเมินได้อภิปรายผลการประเมิน การบริหาร การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ ใน 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) อภิปรายผลการประเมินบริบทของโรงเรียน ขั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

จากผลการประเมิน พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ตั้ง บ้านเรือนอยู่ในบริเวณพื้นที่ราบสูง ขาดแคลนน้ำสำหรับการ บริโภคและอุปโภค ไฟฟ้ามีใช้เกือบทุกครัวเรือน ใช้ภาษาถิ่น สองภาษาในการสื่อสาร เช่น ภาษาเขมรและภาษาไทย เป็น สังคมชนบท เคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี แบบดั้งเดิม มีความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชุมชนมีพื้นที่ติดกับชายแดนไทย-กัมพูชา ถือว่าเป็นพื้นที่ที่เสี่ยงภัยตามแนวชายแดน ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมีปานกลาง และมีแหล่ง อบายมุขที่อยู่ในชุมชนปานกลาง ฐานะเศรษฐกิจของ ผู้ปกครองส่วนใหญ่ค่อนข้างยากจน เพราะมีหนี้สิน ผู้ปกครอง ทำการเกษตรกรรม ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชน มีการศึกษา ต่ำไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา เพราะจบชั้นประถมศึกษาภาค บังคับ และให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ที่ เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าสภาพภูมิประเทศทั่วไปตามแนวชายแดน ไทย-กัมพูชา อีสานใต้ เป็นที่ราบสูง บางที่เป็นภูเขา มีความ แห้งแล้ง ผู้ปกครองส่วนใหญ่มาจากหลายพื้นที่อพยพไปตั้ง บ้านเรือนอยู่บนภูเขาและพื้นที่ราบสูง เพื่อทำเป็นที่อยู่อาศัย และทำการเกษตร ทำลายป่าไม่ทำให้ฝนไม่ตกตามฤดูกาลทำ ให้ขาดแคลนน้ำ หลายพื้นที่ไม่มีไฟฟ้าเข้าถึง ภาษาที่ใช้ในการ สื่อสาร ใช้ภาษาถิ่นกับภาษาไทยในการสื่อสารเพราะมีการ อพยพมาจากถิ่นอื่นเข้ามาอาศัยรวมกันอยู่เป็นหมู่บ้านตาม แนวชายแดน จึงมีคนพูดหลายภาษาไปอาศัยอยู่เป็นจำนวน มาก นับว่าสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมศักดิ์ วิชาลา ภรณ์ (2552 : 186) ที่พบว่าสภาพพื้นที่ชายแดนของไทย-กัมพูชาเป็นพื้นที่ชายแดนส่วนหนึ่งของประเทศที่มีลักษณะ ของคนชายขอบ มาจากหลายชาติพันธุ์ มีฐานะยากจนไปอาศัย อยู่ จึงทำให้เกิดความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ขาด แคลนน้ำและไฟฟ้า การคมนาคมก็ไม่สะดวก

ในชุมชนมีการลักขโมย สาเหตุมาจากคนในชุมชน หลายคนติดการพนันและติดสิ่งเสพติด จึงต้องการทรัพย์สิน เงินทองไปเล่นการพนันและไปซื้อยามาเสพ หน่วยงานทาง ราชการไม่สามารถกำจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปจากชุมชน และพื้นที่ชายแดนได้อย่างถาวร จากการสังเกตและสัมภาษณ์

ทำให้ทราบข้อเท็จจริงบางประการว่า เยาวชนที่ไม่ได้เรียน หนังสือจะชักชวนนักเรียนให้เสพยาและเป็นตัวแทนขายยา ตามสถานศึกษา ตำรวจบางคนได้นำยาเสพติดมาให้เยาวชน นำไปจำหน่าย เพื่อแลกกับการไม่จับกุม ซึ่งผู้ปกครองก็ไม่สามารถเอาผิดกับตำรวจได้ เพราะเกรงกลัวจะได้รับอันตราย ปัญหาเหล่านี้จึงยังคงมีให้พบเห็นอยู่ทั่วไป และแก้ไขได้ยาก มี เพียงหนทางเดียวที่จะแก้ปัญหานี้ได้นั่นก็คือ ต้องสร้างภูมิคุ้มกัน ให้กับคนในชุมชนและทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง ทุกคนเป็น น้ำหนึ่งใจเดียวกัน จึงจะสามารถเอาชนะต่อสิ่งไม่ดีทั้งหลายได้

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจนก็เนื่องมาจากบาง ชุมชน เช่น ส่วยหรือกูย จะไม่ประหยัด เพราะคนเผ่านี้จะหา กินไปวันๆ พวกนี้จะมีหัวหน้าหรือผู้นำอย่างไม่เป็นทางการ ใน การทำงานถ้าหัวหน้านำหรือพาไปก็จะไป ถ้าหัวหน้าบอกหยุด หรืออย่าทำ ถึงจะจ้างค่าแรงแพงขนาดไหนก็จะไม่ทำ เพราะ พวกนี้จะเชื่อหัวหน้าหรือผู้นำเป็นอย่างมาก ในวันหนึ่งๆ หาก ทำงานได้ค่าแรงก่อนกลับบ้านในตอนเย็นจะแวะนั่งที่ร้านค้า เพื่อดื่มเหล้าและพูดคุยกัน เมื่อได้เวลาพอควรจึงจะแยกกัน กลับบ้าน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนพวกนี้มี ฐานะยากจน ไม่ประสบความสำเร็จในอาชีพและไม่พบกับ ความร่ำรวย

ผู้ปกครองมีการศึกษาต่ำจบเพียงระดับประถมศึกษา และผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา จึงไม่ สนับสนุนให้บุตรธิดาได้ศึกษาต่อ อีกทั้งยังไม่มีเงินสำหรับส่งลูก ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สถานที่เรียนก็อยู่ไกล การเดินทาง ยากลำบาก เรียนจบแล้วก็ไม่รู้ว่าจะไปทำงานที่ไหน หลายคน จึงต้องออกมาช่วยผู้ปกครองทำงาน เพราะได้เงินเร็ว บางคนก็ แต่งงานมีครอบครัวและแยกย้ายไปทำงานต่างจังหวัด เพราะ ไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมี นโยบายให้นักเรียนเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ แต่ก็ยังมี ผู้ปกครองหลายคนไม่สนับสนุนให้บุตรธิดาเข้าเรียนตามช่วง อายุ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอยู่ ในระดับดี จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองๆ ส่วนใหญ่ยินดีให้ ความช่วยเหลือและร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนา สถานศึกษาในชุมชนของตนให้มีความเจริญและให้มีคุณภาพ ทัดเทียมกับสถานศึกษาในตัวจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับ เสริม ศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552 : 210) ที่วิจัยพบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อ ความสำเร็จของการศึกษาคือ ความเสียสละของครูและ บุคลากรทางการศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ความรู้

ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองบางคนให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ทั้งเสียสละด้านแรงงานและด้านกำลังทรัพย์ เพื่อให้บุตรธิดามีความรู้ความสามารถ จะได้นำพาชุมชนไปสู่ความเจริญในภายภาคหน้าต่อไป

(2) อภิปรายผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโรงเรียน ขึ้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

จากผลการประเมิน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทุกคน เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท มีประสบการณ์ทำงานเฉลี่ย 17 ปี จำนวนนักเรียนในโรงเรียน โดยเฉลี่ย 190 คน โรงเรียนได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลเฉลี่ย 300,000 บาทต่อปี และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากแหล่งอื่นเฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี ครูสายผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครูร้อยละ 57.50 สอนไม่ตรงวิชาเอก มีประสบการณ์ในการสอนเฉลี่ย 18 ปี สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ ไม่ทันสมัย วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นวัฒนธรรมแบบครอบครัว ร้อยละ 35.00 บริเวณตามแนวชายแดนเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยและเป็นพื้นที่ราบสูง อยู่ในถิ่นทุรกันดาร จึงไม่เหมาะสมที่จะมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้หญิง ซึ่งจะทำให้การบริหารงานโดยทั่วไปไม่สะดวกและผู้หญิงก็มีชีวิตจำกัดในเรื่องของความคล่องตัว ความเป็นอยู่ และการยอมรับของคนในชุมชน ไม่เหมือนกับผู้บริหารที่เป็นผู้ชาย หน่วยงานต้นสังกัดจึงได้พิจารณาบรรจุแต่งตั้งหรือโยกย้ายเฉพาะผู้ชาย เพื่อลดความเสี่ยงในด้านต่างๆ เพราะถ้าผู้บริหารที่เป็นผู้หญิงซึ่งมีจำนวนน้อยไปประจำที่โรงเรียนตามแนวชายแดน ก็เพราะกลัวภัยต่างๆดังเช่น รายงานข่าวที่รายงานในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (2554 : 1) เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 ระบุว่า กลางดึกเสียงปืนดังที่ภูมะเขือกว่า 30 นาที ชาวบ้านภูมิลขอล อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ วังเจ้าหลุมหลบภัยกันวัน วันที่ 28 เมษายน 2554 โฆษกกองทัพบก เปิดเผยว่า เขมรยิงปืนใหญ่ปะทะทั้งคืน พยายามจะรุกล้ำเข้ามาในเขตประเทศไทย คนไทยอพยพกันวัน วันที่ 29 เมษายน 2554 แม่ทัพภาค 2 แถลงข่าวว่า ปะทะกันตลอดคืน ทหารไทยตาย 1 บาดเจ็บ 3 นาย วันที่ 24 พฤษภาคม 2554 แม่ทัพภาค 2 รายงานว่า สถานการณ์ดีขึ้น มียิงกันประปรายและในวันเดียวกันนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุรินทร์สั่งปิดค่ายอพยพ ให้กลับบ้านหลังเหตุปะทะชายแดนไทย-กัมพูชา สงบลง” ด้านการศึกษาผู้ชายจะมีโอกาสได้ศึกษาสูงกว่าเพราะสะดวกในการเดินทางเข้าไปศึกษาต่อมากกว่า จึงทำให้มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า

ผู้บริหารบางคนมีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 3-4 ปี มาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารใหม่ๆ เมื่อครบวาระก็รับขอย้ายออกไป จึงทำให้บางพื้นที่มีการเปลี่ยนผู้บริหารบ่อยครั้ง บางโรงเรียนตำแหน่งผู้บริหารยังว่างอยู่ และจะเห็นว่าโรงเรียนตามแนวชายแดนจะมีจำนวนนักเรียนเฉลี่ย 190 คน ซึ่งจัดเป็นโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาลเป็นเงินรายหัวนักเรียนเฉลี่ย 300,000 บาทต่อปี แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องมียุทธศาสตร์จัดหางบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหารแต่ละคนที่จะมีความสามารถในการบริหารจัดการและจัดหางบประมาณให้ได้ตามความต้องการ เพื่อใช้บริหารงานในโรงเรียนให้เจริญต่อไป

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ครูสายผู้สอนและผู้ปกครอง ทำให้ทราบว่าเหตุที่โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีครูสายผู้สอนที่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เป็นเพราะว่าปัจจุบันการสอบบรรจุส่วนใหญ่มีจำนวนผู้หญิงที่สอบขึ้นบัญชีได้มากกว่าผู้ชาย ครูสายผู้สอนส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี เพราะมีโอกาสเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นน้อยกว่า เนื่องจากสถานที่เรียนอยู่ไกล การเดินทางไม่สะดวก จะพบครูที่บรรจุใหม่ค่อนข้างมากและมีประสบการณ์สอนตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เมื่ออยู่ครบวาระก็จะขอย้ายกลับภูมิลำเนาหรือย้ายเข้าเมือง เพื่อหาโรงเรียนที่สะดวกสบายมีความปลอดภัยกว่า ที่เหลืออยู่จะเป็นครูสายผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงาน ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีภูมิลำเนาอยู่แถวชายแดนและบางคนก็มีครอบครัวอยู่แถบนี้ จึงไม่ได้ย้าย สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนมีน้อยไม่เพียงพอ ที่มีอยู่ค่อนข้างเก่า ไม่ทันสมัย และไม่น่าสนใจ ครูสายผู้สอนส่วนใหญ่สอนตามตำราเรียน บางส่วนสอนโดยไม่ใช้สื่อประกอบ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ไม่กว้างขวาง โลกทัศน์คับแคบ ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ครูสายผู้สอนขาดขวัญกำลังใจในการทำงานจากผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารจากต้นสังกัด

วัฒนธรรมองค์กรในโรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เป็นวัฒนธรรมแบบครอบครัว ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าผู้บริหารและครูอยู่ร่วมกันฉันพี่น้อง นับถือผู้อาวุโส เป็นครูต่างถิ่น พักอาศัยอยู่บ้านพักครูหรือบ้านเช่าในหมู่บ้าน ต้องพึ่งพาครูสายผู้สอนรุ่นพี่หรือผู้นำในชุมชน เมื่อได้อาศัยเกื้อกูลกันนานวันเข้าจึงเกิดเป็นความผูกพัน สนิทสนม รักใคร่ปรองดองเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ทุกคนจึงต้องสมัครสมานสามัคคีกัน

(3) อภิปรายผลการประเมินกระบวนการการบริหารโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

จากผลการประเมิน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ยึดหลักธรรมาภิบาล บางโรงเรียนมีการบริหารโดยใช้วงจรเดมมิง (Deming cycle) ใช้การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) มีความยืดหยุ่น คุณภาพการบริหารงานของผู้บริหาร ด้านบริหารทั่วไปอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.75$) ด้านงบประมาณมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.71$) ด้านวิชาการมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.53$) และด้านบุคคลมีคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.46$) การบริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้ทุกคนได้แสดงบทบาท และมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีผู้บริหารในบางโรงเรียน ใช้กระบวนการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง และ 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผลการประเมินการบริหารมีคุณภาพอยู่ในระดับดี แต่ก็ยังมีผู้บริหารในบางโรงเรียนได้ใช้หลักการบริหารแบบยึดหยุ่น เพราะทุกคนมาจากต่างกัน ต้องมาอยู่ในที่ห่างไกลความสะดวกสบาย ผู้บริหารจึงต้องการให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และอาศัยอยู่ร่วมกันแบบครอบครัว มีความผูกพันกัน ช่วยเหลือกันเสมือนเป็นพี่น้องร่วมท้องพ่อแม่เดียวกัน ซึ่งตรงกับ สุวิมล ว่องวานิช (2546 : 45) ที่ได้ทำการประเมินผลการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 : พหุกรณีศึกษา และพบว่า คุณภาพและความสามารถของผู้บริหารในหลายโรงเรียน เกิดจาก การบริหารโรงเรียนแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) และสอดคล้องผลการวิจัยของ อรรถพร ปราบรูปุดล (2553 : 40) ที่พบว่าระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับดี เพราะว่าคุณสมบัติโรงเรียนส่วนมากจบการศึกษาในระดับสูงและมีประสบการณ์ในการทำงานหลายปี แต่ที่ระดับคุณภาพการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุเกิดจาก จำนวนบุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอ ครูสายผู้สอนไม่ครบชั้น ครูสายผู้สอนหรือผู้บริหารมีการโยกย้ายบ่อย บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจ และไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง และเป็นธรรมดา

(4) อภิปรายผลการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอน

ผลการประเมินหลักสูตรและการเรียนการสอนของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้ พบว่า หลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอยู่ในระดับมาก โรงเรียนร้อยละ 47.10 มีการพัฒนาหลักสูตรให้ดีและเหมาะสม ครูร้อยละ 97.50 มีแผนการสอนครูสายผู้สอนร้อยละ 81.10 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดผลประเมินผลของครูสายผู้สอนใช้แบบทดสอบเป็นแบบปรนัยเป็นส่วนมาก และครูสายผู้สอนร้อยละ 100 ได้แจ้งผลการสอบหรือผลการวัดและประเมินต่อผู้เรียน จากผลการประเมินที่พบว่า หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการกับท้องถิ่นถือว่าทำได้ดีมากเพราะว่าเป็นความต้องการของหลักสูตรแกนกลางที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากใกล้ตัวก่อน ซึ่งผู้บริหารและครูก็ได้ดำเนินการตามนั้น ผู้บริหารและครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน จึงทำให้ครูที่มีแผนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่โรงเรียนมีข้อจำกัดด้านงบประมาณ สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนจึงไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย

(5) อภิปรายผลการประเมินผลผลิตของโรงเรียนชั้นพื้นฐานตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา อีสานใต้

จากผลการประเมิน พบว่าผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ป.6 ปีการศึกษา 2552 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในระดับชาติ เป็นสาเหตุให้โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเรียน แล้วยังถูกชักจูงเพื่อไปเสพยาเสพติดและเล่นการพนัน ผู้ปกครองก็ไม่ค่อยได้ดูแลเอาใจใส่ ในเรื่องการศึกษาของบุตรหลาน ไม่สนับสนุนให้ได้เรียนต่อในระดับสูง ประกอบกับอุปกรณ์การเรียนการสอนและงบประมาณก็ขาดแคลน แต่แม้กระนั้นครูก็ยังตั้งใจสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารและครูสายผู้สอน ไม่พอใจต่อผลการสอบดังกล่าว ส่วนผลการทดสอบ NT ป.3 ปีการศึกษา 2552 (เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยปีการศึกษา 2551) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าในระดับชาติเช่นกัน จึงเป็นสาเหตุให้โรงเรียนตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีผลการทดสอบไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน จากผลการทดสอบทำให้ผู้บริหาร ร้อยละ 23 ไม่พอใจผลการทดสอบ และครูสาย

ผู้สอน ร้อยละ 47.10 ไม่พอใจผลการทดสอบ ส่วนผลการประเมินภายนอกของ สมศ. รอบ 2 มีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 จากกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน ผู้บริหารร้อยละ 95 มีความพอใจ และครูสายผู้สอนร้อยละ 70 มีความพอใจผลการประเมินของ สมศ.ดังกล่าว ส่วนผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$) ต่อการบริหารโรงเรียน ด้านผลผลิตที่เป็นผลกระทบ พบว่าการศึกษาต่อของนักเรียนชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2552 มีจำนวนนักเรียนที่ได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเฉลี่ย 16 คนต่อปี จำนวนนักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อและมียางทำ เฉลี่ย 0.35 คนต่อปี แสดงว่าจำนวนนักเรียนที่ศึกษาต่อมีมากกว่า เพราะมีโรงเรียนขยายโอกาสที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชน จากการสอบถามเรื่องการส่งบุตรธิดาให้ศึกษาต่อสูงขึ้นในแต่ละครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดาจำนวน 2 คน ให้ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น บางครอบครัวแต่มีส่วนน้อยที่ส่งลูก จำนวน 1 คน และ 3 คน ได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น ส่วนบุตรธิดาที่จบการศึกษาในชั้น ป.6 แล้วสามารถช่วยเหลือครอบครัวได้ มีร้อยละ 88.90 สมาชิกในครอบครัวที่ติดบอยมุขประเภทการพนัน มีร้อยละ 23.1 และติดยาเสพติด มีร้อยละ 36.30

ผลการทดสอบ (O-NET) และผลการทดสอบ NT โรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ในระดับชาติ เนื่องจาก ครูไม่ครบ ครูย้ายบ่อย โรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณในการพัฒนามีน้อยหรือไม่มีเลย ซึ่งตรงกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552: 211) วิจัยพบว่าปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน คือ ครูขาดแคลน ครูสอนไม่ครบชั้น ครูสายผู้สอนย้ายออกบ่อยๆ งบประมาณมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ความพึงพอใจในผลการทดสอบ ผู้บริหารและครูสายผู้สอนไม่พอใจต่อผลการทดสอบดังกล่าว เพราะว่า เมื่อการทดสอบออกมาไม่เป็นไปตามความคาดหวัง จึงทำให้ครูสายผู้สอนไม่พอใจ

ผลการประเมินภายนอกของ สมศ. รอบ 2 มีโรงเรียน 30 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 75 จากกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน ที่ผ่านเกณฑ์การประเมิน โรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะว่าขาดแคลนครู ครูสอนไม่ครบชั้น สอนไม่ตรงวิชาเอกที่เรียนมา ไม่มีความพร้อมด้านสื่อเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนประกอบกับ เมื่อปัจจัยต่างๆไม่พร้อม การเตรียมเอกสารเพื่อการประเมินก็ไม่พร้อม การตอบคำถามของกรรมการก็ไม่มี

หลักฐานมาอ้างอิงได้ คณะกรรมการประเมินของ สมศ.จึงไม่ให้ผ่านการประเมินดังกล่าว

ผู้ปกครองส่วนมากมีความพึงพอใจต่อการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.88$) ทั้งนี้ก็เพราะโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ผู้ปกครองส่วนมากจะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเมื่อโรงเรียนขอความร่วมมือ

ด้านผลผลิตที่เป็นผลกระทบ จำนวนบุตรธิดาที่ได้ศึกษาต่อเฉลี่ย 16 คนต่อปี ถือว่ามากขึ้นเพราะมีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชุมชน จากการสอบถามเรื่องการส่งบุตรธิดาให้ศึกษาต่อสูงขึ้นในแต่ละครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากส่งบุตรธิดา จำนวน 2 คน ให้ได้เรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น บางครอบครัวแต่มีส่วนน้อยที่ส่งลูก จำนวน 1 คน และ 3 คน ได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น ถือว่ามากและเป็นปกติเพราะว่าในครอบครัวปัจจุบันจะเป็นครอบครัวเล็ก มีลูกประมาณ 2 คนต่อครอบครัว จากข้อมูลเด็กนักเรียนส่วนหนึ่งได้ช่วยเหลือครอบครัวในลักษณะของการทำงานบ้านล้างถ้วยล้างชาม เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ หรืองานเล็กน้อยอื่นๆ ที่อยู่ภายในครอบครัว เด็กนักเรียนเหล่านี้สามารถช่วยเหลือได้เป็นอย่างดี ด้านอวยมุขที่เป็นการพนัน พบว่า มีมากถึงร้อยละ 23.1 การขโมยสิ่งของที่เกิดขึ้นในชุมชนก็มีมากคงเป็นพวกติดการพนันเหล่านี้เข้ามาขโมยสิ่งของส่วนยาเสพติดที่เกิดขึ้นในชุมชนตามแนวชายแดนนั้นมีเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาได้เพราะเกิดจากความเห็นแก่ตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นความแตกต่างของบุคคลไม่เหมือนกันทุกคน ซึ่งตรงกับ เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2552:214) ได้กล่าวถึงข้อเสนอทางนโยบายว่า คุณภาพชีวิตของคนในพื้นที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ฉะนั้นการพัฒนาการจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชาให้มีคุณภาพ ต้องพัฒนาปัจจัยล้อมอื่นๆ ให้เอื้อต่อการพัฒนาการศึกษาด้วย ภาคส่วนต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนจึงต้องร่วมมือกัน หน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ ประสาน ส่งเสริมหน่วยงานจากภาคส่วนอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

จรัส พุ่มเพชร. (2549). สภาพการประกันคุณภาพใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ตามแนว ชายแดน

ไทย-กัมพูชา จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร

- รพหบบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ไทยรัฐ. (2554). “เสี่ยงปิ่นขายแดนไทยเขมร.” (1 ก.พ.
2554, 28-29 เม.ย. 2554, 24 พ.ค. 2554) หน้า 1.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2551). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์
ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- มูลนิธิ พอ.สว. (2551). พระราชมรดกแห่งปณิธาน.
[ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2551. จาก
<http://www.oknation.net/blog/luu/2008/01/07/entry-1>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก
หน้า 1.
- ลัทธิรา วาปียะ. (2549). การศึกษาความต้องการความ
ช่วยเหลือของเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่ชายแดนไทย
กัมพูชา:กรณีศึกษาอำเภอโนนดินแดง จังหวัด
บุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา)บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2552). สถานะการศึกษาไทย ปี
2550/2551 ปัญหาความเสมอภาค และคุณภาพ
ของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- เสริมศักดิ์ วิชาลากรณ์. (2552). สภาพการจัดการศึกษาให้กับ
นักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับ
ประเทศกัมพูชา. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
(2551). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 8 มีนาคม 2551.จาก
www.niets.or.th.
- สันติ นนทศิลา. (2549). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน
ในเขตพื้นที่อำเภอชายแดนไทย-กัมพูชา จังหวัดศรี
สะเกษ . วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การ
บริหารการศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา. (2547). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.
2545. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24 มกราคม 2551.
จาก [http:// www.Otepc.net/webtcs/](http://www.Otepc.net/webtcs/)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
(2549). กรอบและแนวคิดการจัดทำแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ
24 มกราคม 2551. จาก
[http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid](http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139)
[=139](http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=139)
- สำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษา (สมศ). (2548). สรุปผล
การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน(รอบแรก
พ.ศ. 2544 - 2548). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 24
มกราคม 2551.จาก [http:// www.onesqa.or.th](http://www.onesqa.or.th).
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2546). การประเมินผลการปฏิบัติการ
เรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ. 2542 : พหุกรณีศึกษา. ภาควิชาวิจัยการศึกษา
(การวิจัยการศึกษา)บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อรรถ ปรารับปุตฺต. (2553). ตัวแปรเกี่ยวกับคุณลักษณะของ
ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพการ
บริหารงานของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญา
นิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา) มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- Stufflebeam, D.L. (1971). Educational Evaluation
and Decision-making. Illinois : Peacock
Publishers.
- Sudman, Seymour. (1976). Applied Sampling. New
York : Academic Press.

การพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดเทศบาลเมืองศรีสะเกษ
: กรณีศึกษาโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง)

The Development of the Academic Administration Model for Small sized Schools
under Sisaket Town Municipality: a Case Study of Municipal School 5
(Nongyang Nongmuang Community)

ละเอียด บุญเจริญ
La-iaad Boonjaruen

ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) เทศบาลเมืองศรีสะเกษ
Municipal School 5 (Nongyang Nongmuang Community)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) 2) สร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) และ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ปีการศึกษา 2556 ทุกคนจำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ทุกคนจำนวน 2 คน 3) ผู้ปกครองนักเรียนปีการศึกษา 2556 ทุกคน จำนวน 105 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ 1) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกต เท่ากับ .97 2) แบบทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O- NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 8 ฉบับ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .58- .88 และมีค่าความเชื่อมั่น .96 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีวิธีการแจกแจงความถี่ การคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ที่มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้ งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และงานส่งเสริมวิชาการ ส่วนงานที่มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานบริหารหลักสูตร งานวัดและประเมินผล และงานนิเทศภายใน และงานที่ต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้ ส่วนงานที่ต้องการพัฒนาในระดับมาก ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานบริหารหลักสูตร งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ งานวัดและประเมินผล งานนิเทศภายใน และงานส่งเสริมวิชาการ

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) มีองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) พบว่า

3.1 พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรม
การจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี

3.2 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้รูปแบบการ
บริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู

3.3 หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ผู้ปกครองมี
ความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study problems and needs in development of academic administration of Municipal School 5 (Nongyang Nongmuang Community); 2) to create a model of academic administration emphasized teachers' learning management behaviors development of Municipal School 5; and 3) to study the results of the application of the model. The samples of the study were 13 teachers, 9 school boards, 105 parents, 2 grade six students that were selected through purposive sampling and stratified random sampling technique. The instruments used for collecting data were: a teachers' teaching behavior observing form, 8 ordinary national tests (O-Net) for students, and a satisfaction of parents rating scale questionnaire with the discriminating indices in the range of .58 to .88 and the reliability value of .96. Descriptive statistics were used to analyze data. The findings of the research were as follows:

1. the tasks with highest problem level were learning management, learning media development, and academic enhancement. The tasks with highest need to be developed level were learning management

2. the model academic administration emphasized teachers' learning management behavior of Municipal School 5 consisting of 5 components were at a high suitability and a high possibility level

3. the results of the model application were :

3.1 teachers' learning management behaviors, as a whole, was at a good level

3.2 the means of students' achievement in every subject was above the school targets and above half of full marks

3.3 after the application of the model, parents' satisfaction were at a highest level.

บทนำ

การศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม เหมาะสมกับวัย มีความรู้คู่คุณธรรม ที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันใน สังคมได้อย่างมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทยอย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจ สามารถพึ่งตนเอง มีทักษะที่จะแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลพอที่จะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคมโลก มีจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีความ

มุ่งมั่นในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทย โดยรัฐจะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึง ให้กับทุกคนอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายด้วย หลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน และการใช้นวัตกรรม ตลอดจนรูปแบบที่หลากหลาย ให้สอดคล้องกับสภาพความแตกต่างของแต่ละบุคคลและความแตกต่างของแต่ละท้องถิ่น การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการศึกษาเพื่อชีวิตที่มีคุณภาพของประชาชนไทย ช่วยให้ประชาชนไทย มีคุณธรรมในการดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และทันต่อ

ความเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีความสามารถในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง มีความรับผิดชอบและมีบทบาทร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 21) ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องพัฒนาให้การศึกษาระดับนี้มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญมาก เพราะการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่นๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกผู้บริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะทำงานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่างๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้นั้นประสบผลสำเร็จ ผู้ช่วยแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสม มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 8)

ดังนั้น การจัดการศึกษาของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนางานทั้ง 4 งานของการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล และ 4) การบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 32) ให้มีนักเรียนคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552: 5)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมทางการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 8) ดังนั้นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาจะต้องพัฒนาให้การบริหารงานนี้มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษา จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O- NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ปีการศึกษา 2554 พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) มีคะแนนเฉลี่ยผลทดสอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง), 2555: 1-19)

จากการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) เมื่อวันที่ 27, 30-31 กรกฎาคม 2555 สรุปได้ว่า โรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน: ประถมศึกษา ไม่สมควรรับรองมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555: 9) และเมื่อศึกษาผลการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับตัวบ่งชี้พื้นฐานแล้ว พบว่าตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต้องปรับปรุงเร่งด่วน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555: 10)

นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ยังมีระบุว่าจุดที่ควรพัฒนาของโรงเรียนด้านการบริหารจัดการศึกษา คือการจัดทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น และมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรจัดทำโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต่ำกว่าระดับดีให้มีคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555: 7-8)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐานและการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามดังกล่าว แสดงว่าคุณภาพของนักเรียนด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) อยู่ในระดับต่ำ และมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้มีคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้นโรงเรียนจึงได้มีการประชุมสัมมนาครูและผู้บริหารโรงเรียนขึ้น และจากการประชุมระดมสมองครู และผู้บริหารของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) จำนวน 9 คน สรุปได้ว่าสาเหตุที่ทำให้คุณภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) อยู่ในระดับต่ำนั้นมีอยู่ 7 ประการ เรียงลำดับตามความสำคัญ จากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูไม่มีประสิทธิภาพ
2. ครูขาดทักษะในการวางแผนการจัดการเรียนรู้
3. โรงเรียนขาดการนิเทศ ติดตาม และกำกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู
4. ครูขาดการผลิตและใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอน
5. นักเรียนมีความสามารถพื้นฐานทางด้านภาษาไทยและคณิตศาสตร์ต่ำ
6. โรงเรียนและผู้ปกครองขาดการร่วมมือกันในการช่วยเหลือดูแลการเรียนรู้ของนักเรียน
7. ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานเนื่องจากครูที่สอนดี ไม่ได้รับการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล (โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง), 2555: 2)

จากสาเหตุของปัญหาดังกล่าว แสดงว่า สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาเกี่ยวกับงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมงานต่างๆ ได้แก่ 1) งานการพัฒนาหลักสูตร 2) งานการบริหารหลักสูตร 3) งานการจัดการเรียนรู้ 4) งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ 5) งานวัดผลและ

ประเมินผล 6) งานนิเทศภายใน และ 7) งานส่งเสริมวิชาการและแสดงว่าการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยเร่งด่วน

สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพของนักเรียนดังกล่าวอาจจะมีหลายแนวทาง เช่น การฝึกอบรมครูเกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน การพาครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่สามารถบริหารจัดการงานวิชาการได้ดี และการปรับปรุงการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู เป็นต้น แต่แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนน่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่า เพราะเป็นพัฒนาการบริหารที่การเน้นการพัฒนา เปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้หรือการสอนของครูซึ่งเป็นงานที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการ และเป็นงานที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง)
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง)
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ที่สร้างขึ้น

วิธีการวิจัย

การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ดำเนินการในปีการศึกษา 2555 ซึ่งมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่

1.1.1 ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ทุกคน จำนวน 9 คน

1.1.2 ผู้ปกครองนักเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ทุกคน จำนวน 102 คน

1.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ทุกคน จำนวน 9 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากประชากรมีจำนวนน้อย

1.2.2 คณะกรรมการสถานศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เนื่องจากประชากรมีจำนวนน้อย

1.2.3 ผู้ปกครองนักเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 98คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie, R.A. และ Morgan, D.W. (1970: 607-609) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ซึ่งมีวิธีการดังนี้

1.2.3.1 แบ่งผู้ปกครองนักเรียนเป็นกลุ่มตามชั้นของนักเรียน

1.2.3.2 แต่ละชั้นจับฉลากให้ได้ผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนสัดส่วนที่กำหนด

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ตามความคิดเห็นของครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) จำนวน 2 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สำหรับครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีคำถามจำนวน 49 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .26-.87 และมีค่าความเชื่อมั่น .97

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สำหรับผู้ปกครองนักเรียน เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5

ระดับ มีอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .20-.86 และมีค่าความเชื่อมั่น .96

ระยะที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ดำเนินการในปีการศึกษา 2554 มีขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาผลการศึกษาปัญหาและความต้องการในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ขั้นที่ 2 สร้างแบบจำลองรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กลยุทธ์การบริหารของรูปแบบ 4) กระบวนการนำรูปแบบไปปฏิบัติ 5) แนวทางการประเมินผลการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการไปปฏิบัติ และขั้นที่ 3 ประเมินคุณภาพเบื้องต้นของรูปแบบ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษ จำนวน 9 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ คุณภาพเบื้องต้นของรูปแบบ คือ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู

3. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีคำถามทั้งสิ้น จำนวน 19 ข้อ

ระยะที่ 3 ใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ปีการศึกษา 2556จำนวน 13 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ทุกคน จำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียนปีการศึกษา 2556 ทุกคน จำนวน 109 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 ทุกคน

จำนวน 2 คน และผู้ปกครองนักเรียน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 105 คน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie, R.A. and Morgan, D.W, 1970: 607-609) และได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 ตัวแปรตาม คือ

2.2.1 พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู

2.2.2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O- NET) รวม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการงานและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.2.3 ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง)

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู จำนวน 1 ฉบับ

3.2 แบบทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O- NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ปีการศึกษา 2554 จำนวน 8 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ภาษาไทย

ฉบับที่ 2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์คณิตศาสตร์

ฉบับที่ 3 แบบวัดผลสัมฤทธิ์วิทยาศาสตร์

ฉบับที่ 4 แบบวัดผลสัมฤทธิ์สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ฉบับที่ 5 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ภาษาอังกฤษ

ฉบับที่ 6 แบบวัดผลสัมฤทธิ์สุขศึกษาและพลศึกษา

ฉบับที่ 7 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ศิลปะ

ฉบับที่ 8 แบบวัดผลสัมฤทธิ์การงานและเทคโนโลยี

4.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 ฉบับ ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ จาก ดี

มาก ไปหา ไม่ดี จำนวน 38 ข้อ ดัชนีความสอดคล้องของแบบสังเกต เท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 การสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูผู้ที่ได้รับมอบหมายสังเกตพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ในเดือนสิงหาคม 2556 -มกราคม 2557

6.2 การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้วิธีการดำเนินการของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติปีการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) โดยทดสอบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2557

6.3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ผู้วิจัยส่งกลุ่มตัวอย่างตอบตามระบบราชการในเดือนมกราคม 2557

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O- NET) ใช้วิธีการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลผลการสังเกตการสอนใช้วิธีการคำนวณค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์ข้อมูลผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ใช้วิธีการคำนวณค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) พบว่าครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ที่มีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้ งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และงานส่งเสริมวิชาการ ส่วนงานที่มีปัญหาในระดับมาก ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งานบริหารหลักสูตร งานวัดและประเมินผล และงานนิเทศภายใน งานที่ต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้ ส่วนงานที่ต้องการพัฒนาในระดับมาก ได้แก่ งานพัฒนาหลักสูตร งาน

บริหารหลักสูตร งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ งานวัดและประเมินผล งานนิเทศภายใน และงานส่งเสริมวิชาการ

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ได้รูปแบบที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กลยุทธ์การบริหารของรูปแบบ 4) กระบวนการนำรูปแบบไปปฏิบัติ และ 5) แนวทางการประเมินผลการนำรูปแบบไปปฏิบัติ ดังรายละเอียดดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ

1.1 ผู้บริหารต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหลักของงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน และการจัดประเมินผลการเรียนการสอน

1.2 สถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 ผู้บริหารต้องมีการนิเทศ ติดตาม และกำกับการปฏิบัติงานทางวิชาการของโรงเรียน และนำผลที่ได้มาปรับปรุงงาน

1.4 สถานศึกษาต้องมีการประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

1.5 สถานศึกษาต้องมีการประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับ ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการของสถานศึกษา

1.6 สถานศึกษาต้องบริหารงานวิชาการ โดยยึดหลักแห่งประสิทธิภาพ และหลักแห่งประสิทธิผล

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

2.1 เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู

2.2 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3. กลยุทธ์การบริหารของรูปแบบ

3.1 การพัฒนาครู โดยมีกิจกรรมดังนี้

3.1.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด จัดทำหน่วยการเรียนรู้ การเลือกวิธีการ/นวัตกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และจัดทำ

แผนการจัดการเรียนรู้ และ 2) จัดทำแบบฝึกหัดประกอบแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.2 การบริหารชั้นเรียนแบบคละความสามารถ มีกิจกรรม ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การสร้างและส่งเสริมวินัยเชิงบวก 2) การส่งเสริมแรงจูงใจภายในตนเอง และ 3) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการกระตุ้นความสนใจ

3.1.3 วิธีสอนและพฤติกรรมการสอน ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบให้ปฏิบัติจริง และ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบให้สรุปความรู้ด้วยตนเอง

3.1.4 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การจัดทำสื่อการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และ 2) การจัดหาสื่อการเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

3.1.5 การพัฒนาการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การประเมินตามสภาพจริง และ 2) การประเมินแบบสะท้อนผล และ 3) การประเมินโดยการทดสอบ โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1) การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด และจัดทำแบบทดสอบ ก่อนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Pre-O- NET)

2) การทบทวนบทเรียนและฝึกทักษะการทำข้อสอบ(Pre-O- NET)

3.1.6 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การจัดทำเค้าโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และจัดการประชุมทางวิชาการนำเสนอผลการวิจัยของครู

3.1.7 การนำผลการนิเทศติดตามไปปรับปรุงพัฒนางาน ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

1) การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ 2) การปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

3.2 การนิเทศติดตาม โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 การสังเกตการสอนของครู

3.2.2 การเยี่ยมชั้นเรียน

3.2.3 การประชุมสัมมนาทางวิชาการนำเสนอผลการสอนของครู

4. กระบวนการนำรูปแบบไปปฏิบัติ

4.1 กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

- 4.2 จัดทำแผนงานและโครงการ
- 4.3 จัดทำคู่มือการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนา
พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู
- 4.4 จัดองค์กรและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบใน
การนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติ
- 4.5 ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการ
- 4.6 ควบคุม กำกับ และนิเทศติดตามการนำ
แผนปฏิบัติการไปปฏิบัติ
- 4.7 ประเมินผลการนำรูปแบบไปปฏิบัติ
5. แนวทางการประเมินผลการนำรูปแบบไปปฏิบัติ
 - 5.1 การวิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัดพฤติกรรมกรรมการสอน
ของครู และตัวชี้วัดการเรียนรู้ของนักเรียน
 - 5.2 จัดทำเครื่องมือวัดพฤติกรรมกรรมการสอนของครู และ
แบบสำรวจผลการแข่งขันทักษะทางวิชาการของนักเรียน
 - 5.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การวัด
พฤติกรรมกรรมการสอนของครู และ 2) ทดสอบทางการศึกษา
แห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O- NET)
 - 5.4 วิเคราะห์ข้อมูล
 - 5.5 สรุปผลการประเมิน ผลการพิจารณาของ
ผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการ
พัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูมีความเหมาะสม
โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของรูปแบบ
พบว่า รูปแบบบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ
มาก และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ
3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการ
ที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียน
เทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) พบว่า
 - 3.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู
หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนา
พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่าพฤติกรรมกา
รจัดการเรียนรู้ของครู หลังการใช้รูปแบบการบริหารงาน
วิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู
โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า
พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่
การนำเข้าสู่บทเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัด
และประเมินผลการเรียน และการช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.2 ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการใช้รูปแบบการ

บริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการ
เรียนรู้ของครู พบว่า

3.2.1 หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่
เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ในปี
การศึกษา 2556 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผล
การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าเป้าหมาย
ที่ตั้งไว้ และสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มในกลุ่มสาระการ
เรียนรู้ภาษาไทย ($\bar{X} \% = 57.00$) สุขศึกษาและพลศึกษา ($\bar{X} \% = 74.00$) ศิลปะ ($\bar{X} \% = 52.50$) และงานอาชีพ
และเทคโนโลยี ($\bar{X} \% = 66.00$) และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า
เป้าหมายแต่ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม ได้แก่ คณิตศาสตร์
($\bar{X} \% = 37.50$) วิทยาศาสตร์ ($\bar{X} \% = 51.50$) และ
ภาษาอังกฤษ ($\bar{X} \% = 46.25$) ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มี
ค่าเฉลี่ยเท่ากับเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ($\bar{X} \% = 43.00$)

3.2.2 หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่
เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ในปี
การศึกษา 2556 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผล
การทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ย
ระดับประเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย
วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ
สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และงานอาชีพและ
เทคโนโลยี ยกเว้นคณิตศาสตร์

3.2.3 หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่
เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการ
ทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่
6 ปีการศึกษา 2556 มีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปี 2554 และปี
2555 ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์
วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา และงาน
อาชีพและเทคโนโลยี ส่วนอีก 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้คือ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และศิลปะมีผลสัมฤทธิ์
ต่ำกว่าปี 2555 แต่สูงกว่าปี 2554

3.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน
ที่มีต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนอง
ยางหนองม่วง) หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่
เน้นการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูพบว่า
ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
เทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) โดยรวมอยู่ในระดับ

มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานวิชาการในระดับมากที่สุดทั้งด้านการพัฒนาและฝึกอบรมครู และด้านการนิเทศติดตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของแต่ละด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและฝึกอบรมครู เรื่องที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจสูงสุดคือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ รองลงมาคือ การบริหารชั้นเรียนแบบคละความสามารถ การพัฒนาการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ หลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดการเรียนรู้ วิธีสอนและพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านนิเทศติดตาม ผู้ปกครองมีความพึงพอใจสูงสุดในเรื่อง การประชุมสัมมนาทางวิชาการนำเสนอผลการสอนของครู รองลงมาคือ การสังเกตการสอนของครู และการเยี่ยมชั้นเรียนตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีปัญหาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้ งานพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และงานส่งเสริมวิชาการ และงานที่ต้องการพัฒนาในระดับมากที่สุด คือ งานจัดการเรียนรู้นั้น น่าจะเนื่องมาจากการที่ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนเห็นว่าคุณภาพนักเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2554 อยู่ในระดับต่ำกว่าผลการทดสอบระดับประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง), 2555: 1-19) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมแพน จำปาหวาย (2542: ก) ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการทั้ง 7 ด้าน คือด้านบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านห้องสมุด ด้านนิเทศภายในงานวิชาการ และด้านการประชุมอบรมทางวิชาการ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น มีปัญหาอยู่ในระดับมาก และจากผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) มีความต้องการในการพัฒนาในระดับมากนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมชาย คงสว่าง (2544: ก) ที่พบว่า โรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา มีความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันเพ็ญ คชนิล (2546: ก) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีความต้องการพัฒนาด้านวิชาการโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของชูโต แสงพงษ์ชัย (2547: 112-113) ที่พบว่าความต้องการการบริหารงานวิชาการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง โดยรวมและรายด้านได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการใช้หลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ ด้านการพัฒนาและนิเทศบุคลากรทางการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความต้องการการบริหารงานวิชาการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง มีความต้องการด้านการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด

ข้อที่น่าสังเกตของผลการวิจัยครั้งนี้คือ ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งในด้านปัญหา และความต้องการในการพัฒนา สาเหตุที่ผลการวิจัยปรากฏผลดังกล่าวอาจจะเป็นเนื่องจากทั้งครู คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนอาจจะรับรู้เรื่องคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และคุณภาพของนักเรียนเป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก และทุกฝ่ายดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียนเป็นอย่างดี

ในส่วนของผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในระดับมาก นั้นน่าจะมีสาเหตุมาจากการสร้างรูปแบบดังกล่าวเกิดจากการศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียก่อน และได้ทบทวน วิเคราะห์ และสังเคราะห์รูปแบบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวางพอสมควร ก่อนการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพชริน สงค์ประเสริฐ (2550: 191-199) ที่พบว่า การประเมินรูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังจากการทดลองยืนยัน รูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม 4 องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น มีความ

เหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2553 : 177-178) ที่พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ที่พบว่าพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี และผลการวิจัยที่พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ในปีการศึกษา 2556 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ และสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มเกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษตลอดจนผลการวิจัยที่พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2556 มีแนวโน้มสูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2554 และปีการศึกษา 2555 เกือบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ยกเว้น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และศิลปะ นั้น แสดงว่าผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของประมาณ โพธิ์จักร (2549: ก) ที่พบว่า หลังการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านคลองห้วยนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของคัมภีร์ สุดแท้ (2553:177-178) ที่พบว่าผลการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งโดยรวมและองค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบ มีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก เหตุที่การวิจัยปรากฏผลดังกล่าวน่าจะมีสาเหตุมาจากการนำรูปแบบไปสู่การปฏิบัตินั้น โรงเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในรูปแบบ และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย ครูผู้สอนจึงสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างดี โดยมีข้อสังเกตว่า ผู้ปกครองนักเรียนได้ให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนดีขึ้น จนทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการบริหารงาน

วิชาการโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของประมาณ โพธิ์จักร (2549: ก) ที่พบว่าหลังการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านคลองห้วยนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ครูผู้สอน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาวิชาการของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

สำหรับผลการวิจัยที่พบว่า หลังการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครู ในปีการศึกษา 2556 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการทำงาน อาชีพและเทคโนโลยี ยกเว้นคณิตศาสตร์นั้น อาจจะเนื่องมาจากจากรูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูของโรงเรียนอาจจะยังมีข้อบกพร่องที่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระคณิตศาสตร์ได้

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตว่า ในปีการศึกษา 2556 ผู้วิจัยยังได้รับเกียรติบัตร “หนึ่งแสนครูดี” จากคุรุสภา และครูรวมทั้งนักเรียนจำนวนมากได้รับรางวัลในระดับเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ภาคเอกชนเป็นจำนวนมากด้วย ซึ่งอาจจะมีส่วนเกิดมาจากใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่เน้นการพัฒนาพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ของครูของโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ก็อาจเป็นไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- คัมภีร์ สุดแท้. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2553.
- ชูโต แสงพงษ์ชัย. การศึกษาความต้องการและรูปแบบการบริหารงานวิชาการของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร

- หาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2547.
- ประมาณ โพธิ์จักร. การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านคลองหัวยนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, 2549.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2553.
- เพชริน สงค์ประเสริฐ. การพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550
- โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง). ผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง). ปีการศึกษา 2554. ศรีสะเกษ : งานวิชาการ, 2555.
- วันเพ็ญ คชนิล. (2546). ความต้องการด้านวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
- สมชาย คงสว่าง. ศึกษาความต้องการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2544.
- สมแผน จำปาหวาย. การศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2542.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). โรงเรียนโรงเรียนเทศบาล 5 (ชุมชนหนองยางหนองม่วง) ตำบลหนองครก อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2555.
- Krejcie, R.A. and Morgan. D.W. Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Measurement. 30. 1970: 608-610.

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบริการ
ในเขตเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ
Health Belief Model and Risk Behaviors of Service Employees in Entertainment Spots,
Muang Sisaket , Sisaleet province

อาภรณ์ ตีรณรัมย์ รศ.ดร.เฉลิมพล ตันสกุล
Arporn Deeruenram, Chalernpol Tansakul, Assoc. Prof. Ph.D.

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Health, Chalermkanchana University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบริการในเขตเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ประชากรที่ศึกษา คือ พนักงานบริการในสถานบริการ จำนวน 80 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า พนักงานบริการมีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในอยู่ในระดับมาก ($\mu=2.64, \alpha=0.507$) โดยมีการรับรู้ความรุนแรงของโรค ($\mu=2.74, \alpha=0.464$) การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค ($\mu=2.74, \alpha=0.429$) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ($\mu=2.62, \alpha=0.526$) และการรับรู้ต่ออุปสรรคในการป้องกันโรค ($\mu=2.46, \alpha=0.608$) อยู่ในระดับมาก พนักงานบริการมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.17, \alpha=0.685$) นอกจากนี้การรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .0263

คำสำคัญ พนักงานบริการ แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พฤติกรรมเสี่ยง

Abstract

This survey research aimed to study health belief model and risk behaviors of service employees in entertainment spots, Muang Sisaket, Sisaleet province. The population of this study were 80 service employees. The instruments were questionnaires. Data analyzed by using statistics included frequency, percentage, mean, standard deviation, maximum, minimum, and Pearson product – moment correlation coefficient. The results showed that service employees had health belief at a high level ($\mu=2.64, \alpha=0.507$) which perceived severity ($\mu=2.74, \alpha=0.464$), perceived benefits ($\mu=2.74, \alpha=0.429$) perceived susceptibility ($\mu=2.62, \alpha=0.526$), and perceived barriers ($\mu=2.46, \alpha=0.608$) at high level. The service employees had risk behaviors at a moderate level ($\mu=2.17, \alpha=0.685$). Besides, perceived severity was related to perceived barriers at .05 statistical significance ($r=0.263$).

Keywords : Service employees, Health Belief Model, Risk Behaviors.

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจกลุ่มสันทนาการและกลุ่มบันเทิงได้รับความนิยมสูงมาก ทั่วทุกมุมโลก โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและอเมริกา ซึ่งมีการขยายตัวมากกว่ากลุ่มประเทศใน

แถบยุโรป อันเกิดจากพฤติกรรมของประชาชนที่นิยมการท่องเที่ยว การรับประทานอาหารนอกบ้าน สังสรรค์จัดกิจกรรมนอกบ้าน โดยเฉพาะในหัวเมืองสำคัญๆ ในเมืองใหญ่ๆ สำหรับประเทศไทยก็ถือว่าเป็นประเทศที่มีธุรกิจเกี่ยวข้องกับ

การพักผ่อน บันทึบบนเตียงมากมายหลายประเภท หลายลักษณะ เช่น ผับ เทค อบอบนวด คาราโอเกะ การทำธุรกิจกลางคืน ประเภทนี้เป็นธุรกิจที่ถูกดัดแปลงมาจากในส่วนของคิสโก้เทค ผับ และคาราโอเกะ ซึ่งจากการสำรวจสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่ามีพนักงานด้านการบริการอาหารในประเทศไทยล่าสุด พ.ศ. 2555 จำนวน 2.15 ล้านคน และพนักงานในสถานบันเทิง 279,000 คน โดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมสหรัฐอเมริกาชี้ว่า ผับ บาร์ และสถานบันเทิงต่างๆ ในประเทศไทยมีความบันเทิงและสภาพอากาศเลวร้ายกว่ามาตรฐานถึง 15 เท่า ขณะเดียวกัน ผลการศึกษาของไทยก็ระบุข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า กลุ่มผู้ใช้บริการ พนักงาน หรือผู้ประกอบการในสถานบันเทิง ซึ่งต้องอดทนความบันเทิงเข้าสู่ร่างกายตลอดเวลา มีอัตราเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยมากกว่าภายในสำนักงาน ที่มีผู้สูบบุหรี่ถึง 4-6 เท่า และอันตรายมากกว่าการรับความบันเทิงในบ้าน 4 เท่าครึ่ง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)

จากการสำรวจสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่ามีพนักงานด้านการบริการอาหาร จำนวน 371,000 คน พนักงานในสถานบันเทิง จำนวน 101,000 คน ทั้งนี้กลุ่มสันตนาการและกลุ่มบันเทิงยังมีส่วนช่วยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการมีรายได้ คนจำนวนหนึ่งมีงานทำกลุ่มสันตนาการและกลุ่มบันเทิงเป็นแหล่งรายได้อันมหาศาลให้กับประเทศ แต่ในขณะเดียวกันได้มีส่วนเชื่อมโยงให้เกิดปัญหาพฤติกรรมด้านสุขภาพกับบุคคลที่ทำงานในอุตสาหกรรมที่ท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในกิจกรรมบันเทิงกลางคืน ในเวลากลางวันนักท่องเที่ยวมักเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมักจะเริ่มพักผ่อนนั่งฟังเพลง นั่งสนทนา เดินร่ำ และแสวงหาความสุขสันต์ตั้งแต่หัวค่ำ ไปจนถึงกลางดึก (คมสันต์ สิริยะ, 2542 : 15-21) เมืองศรีสะเกษเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตทางด้านธุรกิจความบันเทิงอย่างต่อเนื่อง มีสถานบันเทิงต่างๆ มากมาย เช่น ผับ จำนวน 3 ร้าน ร้านอาหารที่มีการแสดงดนตรี จำนวน 10 ร้าน ร้านคาราโอเกะ ที่มีพนักงานบริการ(เด็กเสิร์ฟ) ให้บริการอาหาร สุรา บุหรี่ หรือเครื่องดื่มอย่างอื่นให้กับลูกค้า และมีการแสดงดนตรี หรือการแสดงอื่นใดเพื่อการบันเทิง จำนวน 14 ร้าน พนักงานส่วนใหญ่มักจะเป็นนักเรียน นักศึกษาและผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือ ดังนั้นผู้ที่ทำงานในสถานธุรกิจบันเทิงเหล่านี้ย่อมมีนาฬิกาชีวิตที่ผิดไปจากคนปกติ เนื่องจาก กว่าจะได้กลับไปพักผ่อนได้ ย่อมเป็นเวลาหลังเลิกงาน คือหลังเที่ยงคืนหรือเกือบรุ่งสาง การนอนไม่พอ อาจทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของระบบภูมิคุ้มกันลดลง อาการปวดศีรษะเพียง อาจเป็นการเตือนของโรคความดันโลหิตสูงและเป็นอัมพาตในที่สุดได้ พนักงานบริการจึงมีความเสี่ยงสูงต่อความเจ็บป่วยหรือเจ็บไข้ได้ง่าย จากการสำรวจเบื้องต้นโดยผู้ศึกษาได้ทำการ

สัมภาษณ์พนักงานในสถานบริการจำนวน 10 คน พบว่ามีปัญหาทางด้านสุขภาพที่พนักงานบริการเป็นบ่อย คือ อ่อนเพลียเนื่องจากพักผ่อนไม่เพียงพอ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีปัญหาเกี่ยวกับระบบหายใจเนื่องจากทำงานอยู่ในสถานที่ที่อากาศไม่ถ่ายเทไม่สะดวก 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ตาพร่ามัวในบางครั้ง สายตาไม่สู้แดดในตอนกลางวันเพราะอยู่ในที่ที่มีแสงสว่างน้อยเป็นเวลานาน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 70 และพฤติกรรมกรดืมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มากกว่าหลังจากเข้ามาทำงานในสถานบันเทิง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ปัญหาการรับประทานอาหารไม่ตรงเวลาและหรือการรับประทานอาหารสำเร็จรูป ซึ่งทำให้ไม่ได้รับสารอาหารที่เหมาะสม 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 พนักงานพักอาศัยอยู่กับเป็นคู่ (มีพฤติกรรมการใช้ชีวิตคู่) 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งจากการสำรวจข้างต้นทำให้ทราบข้อมูลปัญหาด้านสุขภาพที่เกิดจากการทำงานของพนักงานบริการ (ทำการสำรวจโดยผู้ศึกษา วันที่ 20 พฤษภาคม 2556)

การศึกษาแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ พบว่าการที่จะเสริมสร้างพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นกับบุคคลได้นั้น จะต้องเสริมสร้างให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ โดยผ่านจากพฤติกรรมที่มนุษย์เคยมีมาก่อน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ การรับรู้ และมีความคิดว่าตนเองมีความสามารถในการกระทำพฤติกรรมนั้น และผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น จะได้รับแรงสนับสนุนจากปัจจัยภายในตัวบุคคล ภายนอกตัวบุคคล และพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพจะเกิดขึ้นได้ถ้าได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยกระตุ้นให้เกิดการกระทำ (จุฬารักษ์ โสตะ, 2546) จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแบบแผนความเชื่อและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการ โดยนำแนวคิดการส่งเสริมสุขภาพของเพนเดอร์ ในด้านความรู้ การรับรู้ประโยชน์ การรับรู้อุปสรรค การรับรู้ความสามารถของตนเอง และการปฏิบัติตัวในการทำงานของพนักงาน ร่วมกับการให้สิ่งชักนำในการดูแลสุขภาพ เช่น การพูดชักจูงให้กำลังใจ และการกระตุ้นเตือนในการดูแลสุขภาพ เพื่อให้พนักงานบริการมีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม และจากผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการนำกิจกรรมไปประยุกต์เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการ เป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบาย วางแผน และหามาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพของพนักงานบริการให้มีภาวะสุขภาพที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ ประกอบด้วย

- 1) ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค
- 2) ด้านการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรค
- 3) ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค
- 4) ด้านการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันโรค

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรคของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร (Population)

1) ด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ ประกอบด้วย ร้านโนนนำ ร้านไอบาร์ ร้านปากเซ และ ร้านตะวันแดง จำนวน 80 คน

2) ด้านกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ ประกอบด้วย ร้านโนนนำ จำนวน 20 คน ร้านไอบาร์ จำนวน 20 คน ร้านปากเซ จำนวน 20 คน ร้านตะวันแดง จำนวน 20 คน จำนวน 80 คน (ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา แบ่งออกเป็น

ตัวแปรต้น คือ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งงาน ระดับแอลกอฮอล์ บุหรี่ สภาพการทำงาน โรคประจำตัว การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันการเกิดโรค

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบริการในเขตเมืองศรีสะเกษ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ พนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ 4 ร้าน

ประกอบด้วย ร้านตะวันแดง มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านไอบาร์ มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านโนนนำ มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านปากเซ มีพนักงานจำนวน 20 คนจำนวน รวมจำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ ประกอบด้วย ร้านตะวันแดง มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านไอบาร์ มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านโนนนำ มีพนักงานจำนวน 20 คน ร้านปากเซ มีพนักงานจำนวน 20 คนจำนวน รวมจำนวน 80 คน (ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดในการศึกษา)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ โดยแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบมีโครงสร้างสำหรับเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลหลัก แบ่งออกเป็น 3 ส่วน

การใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล จะเลือกใช้สถิติโดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของข้อมูล สถิติที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ข้อมูลแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงาน วิเคราะห์ด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product - Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.00 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 45.00 มีอายุเฉลี่ย 23.70 ปี โดย มีอายุระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.20 และอายุระหว่าง 15-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.30 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 76.30 รองลงมาคือ สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 23.80 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 33.80 อนุปริญญา ปวช. ปวส. คิดเป็นร้อยละ 17.50 และมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยมีอาชีพหลักคือ ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 65.00 รองลงมาคือ อาชีพอื่นๆ (แม่บ้าน) คิดเป็นร้อยละ 29.00 และอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 6.00 โดยมีระยะเวลาในการทำงานต่อวัน 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ มีระยะเวลาในการทำงาน

ต่อวัน 7 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 6.30 และ ระยะเวลาในการทำงาน 8 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 6.30 ในขณะที่ทำงานไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาคือ สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 37.50 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่พนักงานบริการในสถานบริการในเขตเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ในขณะที่ทำงานไม่ดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำวันอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามด้วย ดื่มเพราะได้ทิปจากลูกค้า คิดเป็นร้อยละ 17.50 และ ดื่มเพราะคลายเครียด คิดเป็นร้อยละ 15 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,001-7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.50 รองลงมาคือ รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 7,001-9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 30.00 และสุดท้าย รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 3,500-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.50 ไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 98.80 และไม่มีโรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 1.30 โดยทำหน้าที่หลักคือ พนักงานเสิร์ฟ คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมาคือ ตำแหน่งพนักงานต้อนรับหน้าร้าน คิดเป็นร้อยละ 16.30 ตามด้วย สาวเชียร์เบียร์ คิดเป็นร้อยละ 10.00 พนักงานรับออเดอร์ คิดเป็นร้อยละ 7.00 พนักงานดูแลรถ คิดเป็นร้อยละ 5.00 พนักงานการด์ คิดเป็นร้อยละ 3.80 พนักงานทำอาหาร คิดเป็นร้อยละ 2.50 และพนักงานก๊วก คิดเป็น 1.3 ทำงานช่วงเวลาที่เริ่มและเลิกงาน 20.00-01.00น. คิดเป็นร้อยละ 67.50 รองลงมา คือ เวลา 20.00-24.00น. คิดเป็นร้อยละ 12.50 ตามด้วย เวลา 18.00-24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.50 เวลา 19.00-24.00 น. คิดเป็นร้อยละ 7.50 เวลา 20.00-02.00 น. คิดเป็นดังนี้ 3.80 และสุดท้ายเวลา 20.01.30 น. คิดเป็นร้อยละ 1.30 รายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมา อื่นๆ (ความชอบ อยากลองทำช่วงว่าง เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 35.0 ทำตามเพื่อนเพื่อความสนุก คิดเป็นร้อยละ 16.30 และสุดท้ายทำงานอื่นทำไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 2.50

พนักงานบริการมีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.62, \alpha=0.526$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ส่วนใหญ่แล้วเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันหรือการเปลี่ยนคู่นอน อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.79, \alpha=0.412$) รองลงมาคือการที่ไม่สวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=0.443$) การเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ ถือเป็นการสะสมแต้มและเป็นเรื่องปกติไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.72, \alpha=0.449$) การพักผ่อนที่ไม่เพียงพอจะทำให้เกิดอาการอ่อนเพลีย หน้ามืด ส่งผลกระทบต่อการเกิดอุบัติเหตุ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.71, \alpha=0.556$) การได้รับควันบุหรี่หรือที่เรียกว่าควันบุหรี่มือสอง ที่ตกค้างอยู่ภายในสถานบันเทิง ทำให้

ให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปอด อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.69, \alpha=0.466$) ท่านไม่ชอบการมีเพศสัมพันธ์ ที่ต้องสวมถุงยางอนามัยเพราะรู้สึกไม่เป็นธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.66, \alpha=0.572$) การพบปะหรือพูดคุยกับบุคคลแปลกหน้าในระหว่างการทำงาน มักมีโอกาสเสี่ยงต่อการถูกล่อลวง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.64, \alpha=0.484$) การมีเพศสัมพันธ์กับผู้ติดเชื้อโรคเอดส์เพียงครั้งเดียวก็มีโอกาสติดเชื่อได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.62, \alpha=0.582$) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมเกิน 5% เสี่ยงต่อการเกิดโรคตับแข็ง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.61, \alpha=0.490$) การทำงานในสถานบันเทิงที่มีแสงสว่างน้อยเกินไปทำให้เกิดตาฟ้ามัวและกล้ามเนื้อตาทำงานมากเกินไป อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.60, \alpha=0.493$) ปัจจุบันการขายบริการทางเพศ เป็นสาเหตุสำคัญของการแพร่เชื้อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.58, \alpha=0.591$) ในระหว่างปฏิบัติงานหากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะทำให้มีเมามา เป็นการเพิ่มโอกาสเสี่ยงในการมีเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.57, \alpha=0.497$) การอยู่ในสถานบันเทิงที่มีระดับเสียงดังเกิน 85 เดซิเบล เสี่ยงต่อการเกิดโรคหูหนวกและเป็นอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.49, \alpha=0.551$) การดูบุคคลเฉพาะรูปลักษณ์ภายนอก เช่น คนที่รูปร่างหน้าตาดี ไม่สามารถบอกได้ว่าเขาไม่มี เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.46, \alpha=0.674$) และสุดท้าย บุคคลที่ร่างกายแข็งแรงจะเป็นหลักประกันว่าไม่สามารถติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือโรคเอดส์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.41, \alpha=0.630$)

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=0.464$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรก คือ การนอนพักผ่อนน้อยและไม่มีเวลาออกกำลังกายทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ไม่กระปรี้กระเปร่า อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.88, \alpha=0.333$) รองลงมาคือ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อการเกิดโรคมะเร็งตับ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.85, \alpha=0.359$) การรับประทานอาหารที่ไม่ตรงเวลา ทำให้มีอาการปวดท้องบ่อยๆ เพราะอาจเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.80, \alpha=0.403$) การทำงานที่อยู่ในสถานที่ที่มีแสงสว่างน้อยในเวลานาน ทำให้สายตาดำมืดส่งผลต่อการมองเห็น อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.79, \alpha=0.412$) ถ้าป่วยด้วยโรคเอดส์แล้ว จะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.76, \alpha=0.428$) การสูดดมสารพิษหรือควันบุหรี่ตกค้างเป็นเวลานานๆ ส่งผลต่อภาวะสุขภาพ เช่น ถุงลมโป่งพอง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=0.568$) การอยู่ในสถานบันเทิงเป็นเวลานาน ที่มี

เสียงดังเกิน 85 เดซิเบล ส่งผลเสียต่อการได้ยิน อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.73, \alpha=.449$) โรคเมร็งปอดเมื่อเป็นแล้วสามารถรักษาหายได้ หากตรวจพบได้เร็วและให้ยารักษาที่ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.71, \alpha=0.455$) การนอนหลับพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ ($\mu=2.71, \alpha=0.455$) โรคหนองใน ภาวะโรคและวัณโรคเป็นโรคที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคเอดส์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.70, \alpha=0.461$) การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และขับขี่ยานยนต์ หลังจากการปฏิบัติงาน ทำให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.70, \alpha=0.461$) การสูบบุหรี่และหรือการได้รับควันบุหรี่เป็นเวลานานทำให้เกิดโรคเมร็งปอดได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.70, \alpha=0.461$) การมีแผลที่อวัยวะเพศ จากการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จะทำให้ได้รับเชื้อโรคเอดส์ง่ายขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.69, \alpha=0.542$) โรคเอดส์และ/หรือ โรคหนองใน เมื่อเป็นแล้วไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ และมีโอกาสติดต่อสู่บุคคลอื่นได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.68, \alpha=0.546$) และการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยโดยไม่สวมถุงยางอนามัยเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดโรคทางเพศสัมพันธ์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.64, \alpha=0.621$)

พนักงานบริการมีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรคพบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=0.429$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรกคือการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้ลดการเกิดโรคเมร็งปอดได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.92, \alpha=0.265$) รองลงมาคือ การหลีกเลี่ยงหรือลดปริมาณการสูบบุหรี่ สามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเมร็งปอดได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.86, \alpha=0.347$) การสวมหน้ากากที่ป้องกันอันตรายจากระดับเสียงที่เกินกว่ามาตรฐานสามารถป้องกันอันตรายจากการหูอื้อหรือหูหนวกได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.86, \alpha=0.347$) การหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีการสูบบุหรี่หรือที่แออัดสามารถลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.85, \alpha=0.359$) การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีส่วนผสมแอลกอฮอล์สามารถลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคตับแข็งหรือโรคอื่นๆ ที่เกิดจากการดื่มได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.84, \alpha=0.371$) การได้รับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพจากสื่อต่าง ๆ เช่น ทีวี นิตยสาร เจ้าหน้าที่ด้านสุขภาพจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ทางสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.83, \alpha=0.382$) การออกกำลังกายหรือการเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ เป็นการป้องกันโรคและทำให้ร่างกายแข็งแรง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.80, \alpha=0.403$) การชักชวนให้คู่รักที่ร่วมเพศกันให้ใส่ถุงยางอนามัยอย่างถูกวิธีเป็นการ

ป้องกันตนเองจากการมีเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.76, \alpha=0.428$) การไม่ไปอยู่ในบริเวณที่มีการสูบบุหรี่หรือที่แออัดสามารถลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.71, \alpha=0.455$) การตรวจสุขภาพประจำปี ปีละครั้งสามารถลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.69, \alpha=0.466$) การสวมหน้ากากอนามัยเป็นการป้องกันตนเองจากการสูดดมควันบุหรี่ที่วิธีหนึ่ง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.69, \alpha=0.466$) การป้องกันตนเองโดยการไม่พูดคุยกับคนแปลกหน้า เป็นการป้องกันการถูกล่อลวงทางเพศได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.64, \alpha=0.484$) การป้องกันตนเองโดยการสวมถุงยางอนามัยและการไม่เปลี่ยนคู่นอน สามารถป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.58, \alpha=0.497$) การใส่ถุงยางอนามัยจะทำให้คู่นอนมีความสบายใจมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.57, \alpha=0.497$) และการเปลี่ยนคู่นอนมีประโยชน์ในการศึกษานิสัยใจคอและความรู้สึกของกันและกัน จึงถือว่าไม่เสี่ยงต่อการเกิดโรค อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.50, \alpha=0.675$)

พนักงานบริการมีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ต่ออุปสรรคในการป้องกันโรค พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=2.46, \alpha=0.608$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรกท่านรู้ว่าการอยู่ในที่ที่เสียงดังเป็นเวลานานทำให้หูอื้อได้ แต่ท่านต้องทำงานในสถานที่นั้น โดยไม่มีหลีกเลี่ยง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.61, \alpha=0.562$) รองลงมาคือ ท่านไม่มีแรงจูงใจในการเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากประเภทของงานที่ท่านเป็นงานสถานบันเทิง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.59, \alpha=0.495$) ตามด้วย ระยะเวลาทำงานที่เร่งรีบ ประกอบกับการทำงานในตอนกลางคืน เป็นอุปสรรคต่อการดูแลสุขภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.58, \alpha=0.497$) การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายตนเอง ทำให้เสียบุคลิกภาพเวลาปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.56, \alpha=0.499$) กลุ่มผู้ใช้บริการสถานบันเทิงส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่หน้าตาดีและมีฐานะ ทำให้ไม่สามารถยับยั้งใจตนเองได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.53, \alpha=0.656$) การนอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เนื่องจากขัดกับเวลาในการทำงาน อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.51, \alpha=0.595$) ท่านอายุที่จะซื้อถุงยางอนามัยหรือพกถุงยางอนามัย เพราะกลัวคนมองตนไม่มีการจัดหาอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.50, \alpha=0.551$) ท่านไม่สามารถเลี่ยงการดื่มหรือลดปริมาณการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.50, \alpha=0.528$) การซื้อถุงยางอนามัยหรือการจัดหา มีความยุ่งยาก เสียค่าใช้จ่ายสูงและเสียเวลา อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.48, \alpha=0.656$) ท่านไม่

สามารถปฏิเสธที่จะไม่รับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากลูกค้าได้ เพราะอาจจะถูกลูกค้าตำหนิได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.46, \alpha=0.711$) ท่านรู้วิธีการเลิกสูบบุหรี่ แต่ไม่มีแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.45, \alpha=0.748$) ท่านสามารถป้องกันตนเองจากการถูกลวนลามทางเพศจากลูกค้าได้ แต่ท่านไม่สามารถบอกเจ้าของร้านได้เพราะกลัวถูกไล่ออก อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.44, \alpha=0.709$) ระบบแสง สี เสียง ของสถานบันเทิงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้ไม่สะดวกต่อการป้องกันตนเองอยู่ในระดับมาก ($\mu=2.40, \alpha=0.628$) ท่านเลิกสูบบุหรี่ไม่ได้ เพราะสิ่งแวดล้อมรอบข้างไม่เอื้ออำนวย อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.20, \alpha=0.736$) และท่านไม่สามารถบอกให้เพื่อนของท่านสวมถุงยางอนามัยหรือปฏิบัติวิธีการป้องกันการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์ได้เพราะคิดว่ามันพูดยากและเขาไม่รับฟัง อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.15, \alpha=0.553$)

พนักงานบริการมีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.64, \alpha=0.507$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรกคือ การรับรู้ความรู้แรงของโรคอยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=2.74$) และ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค อยู่ในระดับมาก ($\mu=2.74, \alpha=0.429$) รองลงมาคือการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ($\mu=2.62, \alpha=0.526$) และการรับรู้ต่ออุปสรรคในการป้องกันโรคอยู่ในระดับ ($\mu=2.46, \alpha=0.608$)

พนักงานบริการมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.17, \alpha=0.685$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับแรกคือ ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ท่านไปตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อดูแลสุขภาพอยู่ในระดับปฏิบัติประจำ ($\mu=2.51, \alpha=0.503$) รองลงมาคือ ท่านหลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ใช่คนรัก อยู่ในระดับปฏิบัติประจำ ($\mu=2.41, \alpha=0.610$) ถ้ามีเพศสัมพันธ์กับคนอื่นที่ไม่ใช่คนรัก ท่านมักจะป้องกันตนเองโดยสวมถุงยางอนามัย อยู่ในระดับปฏิบัติประจำ ($\mu=2.40, \alpha=0.648$) เคยมีเพศสัมพันธ์โดยใช้ปากเป็นสิ่งที่กระตุ้นในการร่วมเพศ อยู่ในระดับประจำ ($\mu=2.37, \alpha=0.603$) ปฏิเสธการสูบบุหรี่ เมื่อเพื่อนชักชวนหรือขณะเข้าสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.34, \alpha=0.635$) ใส่ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ เพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.26, \alpha=0.651$) ไม่สูบบุหรี่เพราะคิดว่า การสูบบุหรี่ไม่ได้ทำให้เท่หรือเป็นที่ยอมรับจากเพื่อน อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.25, \alpha=0.771$) ท่านมีอาหารเบื่ออาหาร ไม่รู้สึกหิวอาหาร อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.14, \alpha=0.651$) มีอาการคลื่นไส้ อาเจียนเวลาทำงาน เนื่องจากพักผ่อนที่ไม่เพียงพอ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=$

2.11, $\alpha=0.693$) มักป่วยโดยมีอาการ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก อยู่เสมอ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.11, \alpha=0.795$) ท่านมีอาการ ไอ ระคายคอ เพราะสูบบุหรี่ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.10, \alpha=0.722$) หลีกเลี่ยงที่จะดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.09, \alpha=0.750$) มีอาการทางการแพทย์ได้ยื่น คือ หูอื้อในเวลางาน อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.08, \alpha=0.671$) ปกติดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เฉพาะเวลาปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.08, \alpha=0.671$) เมื่อมีปัญหาสุขภาพ ท่านจะชื้อยาทานเอง โดยไม่ปรึกษาแพทย์ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.07, \alpha=0.742$) ปฏิเสธการดื่มสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เมื่อเพื่อนชักชวนขณะเข้าสังคม อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.06, \alpha=0.700$) รู้สึกหายใจไม่สะดวก อึดอัด และรู้สึกเหนื่อยเวลาทำงานในสถานบันเทิง อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.03, \alpha=0.826$) มีอาการแสบตา ระคายเคืองตาจากแสงไฟในสถานบันเทิงที่เปล่งแสงระยิบระยับ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.03, \alpha=0.711$) มีอาการผิดปกติทางการมองเห็น ตามัวมัว มองไม่ค่อยชัดในเวลากลางคืน เนื่องจากปฏิบัติงานในสถานบันเทิงเป็นเวลานาน อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.01, \alpha=0.665$) และมีอาการระคายคอ เจ็บคอ ไอ มีเสมหะ จากพิษของควันบุหรี่ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=1.99, \alpha=0.684$)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้อุปสรรคของการเกิดโรคมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรู้แรงของการเกิดโรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ .263

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.00 โดยมีอายุระหว่าง 21-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 72.50 รองลงมาคือ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.20 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 76.30 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 33.80 โดยมีอาชีพหลักคือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 65.00 มีระยะเวลาในการทำงานต่อวัน 6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมาคือ มีระยะเวลาในการทำงานต่อวัน 7 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 6.30 ในขณะที่ทำงานไม่สูบบุหรี่ คิดเป็นร้อยละ 62.50 ในขณะที่ทำงานไม่ดื่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 47.50 รองลงมาคือ ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำวันอยู่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามด้วย ดื่มเพราะได้ทิปจากลูกค้า คิดเป็นร้อยละ 17.50 มีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย 5,001-7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.50 ไม่มี

โรคประจำตัว คิดเป็นร้อยละ 98.80 ทำหน้าที่หลักคือพนักงาน เสรีฟ คิดเป็นร้อยละ 52.50 ทำงานช่วงเวลาเริ่มและเลิกงาน 20.00-01.00น. คิดเป็นร้อยละ 67.50 เหตุผลที่เลือกทำ เนื่องจาก มีรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมา อื่นๆ (ความชอบอยากลองทำช่วงว่าง เป็น ต้น) คิดเป็นร้อยละ 35.0

1. ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค คือ ผล จากการวิจัย พบว่า พนักงานบริการในสถานบริการ รับรู้ถึง โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากการมี เพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันหรือการเปลี่ยนคู่นอนบ่อยๆ การ พักผ่อนไม่เพียงพอซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดอาการ อ่อนเพลีย หนักมีด ส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดอุบัติเหตุ การดื่ม เครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ที่ผสมเกินร้อยละ 5 เป็นต้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตธีรา เครื่องนาค (2548) ศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมการป้องกัน อันตรายจากฝุ่นผ้าของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บ เสื้อผ้า คือ ผลการวิจัยการรับรู้โอกาสเสี่ยงและการรับรู้ความ รุนแรงของการเกิดอาการผื่นแพ้ในบริเวณทางเดินหายใจจาก ฝุ่นผ้า การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรม การป้องกันอันตรายจากฝุ่นผ้า ทั้งนี้อาจจะอธิบายได้ว่า พนักงานบริการ รู้สึกได้ว่าตนเองปฏิบัติงานอยู่ในสถานที่ที่มี ความเสี่ยงต่อการเสื่อมเสียสุขภาพ โดยการที่บุคคลรู้สึกว่า ตนเองมีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมจาก การทำงานที่มีผลต่อสุขภาพ แต่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ก็จะสามารถคาดคะเนความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรือมีสุขภาพที่ไม่ สมบูรณ์ได้ในอนาคต

2. ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ผลการศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก คือพนักงานบริการในสถานบริการรับรู้ ถึงความรุนแรงของโรค เช่น หากพักผ่อนน้อย ไม่มีเวลาออก กำลังกายจะทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ไม่กระปรี้กระเปร่า หรือ การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะส่งผลก่อให้เกิดเป็น โรคเมเริงในตับ การรับประทานอาหารที่ไม่ตรงเวลา จะทำให้ ปวดท้องบ่อยๆ หรือการทำงานที่อยู่ในสถานที่ที่มีแสงสว่าง น้อยเป็นเวลานานๆ ทำให้สายตาพร่ามัว ส่งผลการมองเห็น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรรยา เศรษฐพงษ์ และ คณะ (2553) เรื่อง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของวัยรุ่นใน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมเสี่ยงด้าน การออกกำลังกายมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับสูง ทั้งนี้ อาจ อธิบายได้ว่า พนักงานบริการตระหนักถึงความรุนแรงของการ เจ็บป่วยหรือภาวะสุขภาพที่เสื่อมโทรมลง ซึ่งเป็นผลกระทบ จากอาชีพของตนเองที่ส่งผลต่อชีวิตปกติที่มีสุขภาพ รับรู้ถึง ความรุนแรงของโรคได้ในระดับมาก

3. ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค ผล การศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ พนักงานบริการในสถาน

บริการรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรค เช่น การปฏิเสธ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ลดการเกิดเมเริงในตับ การ หลีกเลี่ยงสูบบุหรี่ ลดการความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเมเริงในปอด การสวมหน้ากากที่ป้องกันอันตรายจากกระต๊อบเสี่ยงที่เกินกว่า มาตรฐานสามารถป้องกันอันตรายจากการสู้อหรือสูดดมได้ ตลอดจนการหลีกเลี่ยงบริเวณที่มีการสูบบุหรี่หรือที่แออัด ลด การเสี่ยงเป็นโรคได้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริ พร พงษ์โกศา (2532) ศึกษาเรื่อง ความรู้เรื่องโรค ความเชื่อ ด้านสุขภาพ และการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดต่อของโรค ในมารดาหลังคลอดที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องโรคและความเชื่อด้านสุขภาพมี ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการติดต่อของโรคที่ มีนัยสำคัญ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าพนักงานบริการเห็นประโยชน์ และผลดีของพฤติกรรมในการป้องกันโรค ซึ่งจะช่วยให้สุขภาพ ที่ดีขึ้นได้ ซึ่งพนักงานบริการจะได้มีสุขภาพที่แข็งแรงเพื่อใช้ ชีวิตและปฏิบัติงานได้ตามปกติ

4. ด้านการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันการเกิด โรค ผลการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก คือ พนักงานบริการใน สถานบริการ รับรู้ต่ออุปสรรคในการป้องกันโรค เช่น หากอยู่ ในที่เสียงดังเป็นเวลานานจะทำให้หูอื้อ (แต่ต้องทำ) การดื่ม แอลกอฮอล์ทั้งที่รู้ถึงอันตรายแต่ไม่สามารถเลิกดื่มได้ อีกทั้ง เวลาในการทำงานไม่เอื้อต่อการออกกำลังกาย การสวมใส่ อุปกรณ์ป้องกันอันตรายเองทำให้เสียบุคลิกภาพเวลา ปฏิบัติงาน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คชณิน สุวิชา (2551) ทำการศึกษาเรื่องการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ ของพนักงานบริการชาวลาว : อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัด หนองคาย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า พนักงานบริการรับรู้ว่ ลักษณะการปฏิบัติงานของตนเองที่อยู่ในสถานบริการกลางคืน นั้นเป็นสิ่งที่เสี่ยงได้ยาก ตลอดจนไม่สะดวกต่อการปฏิบัติได้ อย่างเต็มที่ จึงมีอุปสรรคในการป้องกันตนเองจากการเกิดโรค ได้

5. ข้อมูลพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการใน สถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ พบว่าในภาพรวมอยู่ใน ระดับปานกลาง ($\mu=2.17, \alpha=0.685$) ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ พรภัทรา แดงอ่อน (2550 : 66-71) ทำการ การศึกษาเรื่องพัฒนาดนเองของพนักงานบริการในธุรกิจ ร้านอาหารศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท มัลลิการ์ อินเตอร์ พู๊ด จำกัด โดยรู้สึกหายใจไม่สะดวก อึดอัด และรู้สึกเหนื่อยเวลา ทำงานในสถานบันเทิง อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.03, \alpha=0.826$) ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงสถานที่ที่ไม่มีอากาศถ่ายเท เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ มีอาการแสบตา ระคายเคืองตาจากแสงไฟในสถานบันเทิงที่เปล่งแสง ระยิบระยับ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.03, \alpha=0.711$) มีอาการผื่นแพ้ทางผิวหนัง ตาพร่ามัว มองไม่ค่อยชัดใน เวลาากลางคืน เนื่องจากปฏิบัติงานในสถานบันเทิงเป็น

เวลานาน อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=2.01, \alpha=0.665$) และสุดท้าย มีอาการระคายคอ เจ็บคอ ไอ มีเสมหะ จากพิษของควันบุหรี่ อยู่ในระดับปฏิบัติบางครั้ง ($\mu=1.99, \alpha=0.684$) ทั้งหมดล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาสุขภาพ ที่ผู้ปฏิบัติงานต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพ ดังนั้นควรมีการจัดการตรวจบริการทางสุขภาพให้กับพนักงาน และควรมีการกำหนดนโยบายในการป้องกันปัญหาสุขภาพ

6. ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบันเทิงในเขตเมืองศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค และการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันการเกิดโรค สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์กันในทางบวกหรือมีความสัมพันธ์กันในทางลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ($r=0.263$) ดังนั้นควรมีการส่งเสริมและจัดกิจกรรมการให้ความรู้ในการจัดการความรุนแรงของโรคต่างๆที่เกิดขึ้นกับพนักงานในสถานประกอบการ ทั้งพิษของควันบุหรี่มือสองที่ต้องเผชิญกับการทำงานอยู่ตลอดเวลา และต้องกำหนดแนวทางการป้องกันโรคที่จะเกิดขึ้นกับปัญหาสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่าแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงของพนักงานบริการในสถานบริการในเขตเมืองศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค ด้านการรับรู้อุปสรรคของการป้องกันการเกิดโรค นั้น ควรมีการกระตุ้นให้พนักงานตระหนักถึงผลที่จะตามมาหากยังละเลยไม่ปฏิบัติป้องกันดูแลสุขภาพของตนเอง

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อด้านสุขภาพ ปัจจัยเสี่ยงในด้านสุขภาพในระดับเชิงลึก เช่น ปัจจัยด้านจิตสังคม และปัจจัยชักนำ

3. ควรศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น โดยขยายขอบเขตการศึกษาไปยังทุกหน่วยงานในงาน เพื่อจะได้ส่งเสริม สนับสนุน และรณรงค์ให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยการสนับสนุนจากท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา รองอธิการบดี คณบดี อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). แอลกอฮอล์คืออะไร. [ระบบออนไลน์].
<http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=694>.
(สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551)
- กัลยาณี ศรีบุระ. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษานิพนธ์ปริญญา เศรษฐศาสตร.
- กฤตธีรา เครื่องนันทา. (2548). พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากฝุ่นผ้าของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมตัดเย็บเสื้อผ้าขนาดกลาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลอาชีวอนามัย, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Harris, Daniel M, and Sharon Guten. (1979). Health-Protective Behavior: An Exploratory study. Journal of health and Social Behavior, 20 , 19-29.e, New Jersey: Chatres B. Stack, Inc.
- Pender, N. J., Murdaugh, C.L. & Parson, M.A., (2006). Pender's Health Promoting Model.

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน
ตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
Health Belief Model and Opisthorchiasis Prevention of People
in Pho Sub – District, Muang District, Sisaket Province.

กนกวรรณ ชันเงิน ดร.พิษณุ อภิสมมาตรโยธิน
Kanokwan Khanngern, Phitsanu Aphisamacharayothin, Ph.D.

หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Health, Chalermkanchana University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 307 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ โคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับอยู่ในระดับสูงและรายด้านได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรค การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรคและการรับรู้อุปสรรคของการเกิดโรคอยู่ในระดับสูง ส่วนการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคอยู่ในระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับอยู่ในระดับสูง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประวัติการรับประทานปลาในแหล่งน้ำชุมชน ประวัติการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิในรอบ 3 ปี และการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ตับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อาชีพและประวัติการรับประทานยาถ่ายพยาธิด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จากผลการวิจัยครั้งนี้ควรนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับความเชื่อด้านการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งหากประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้อง ก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับได้

คำสำคัญ แบบแผนความเชื่อ ด้านสุขภาพ การป้องกัน โรคพยาธิใบไม้ตับ

ABSTRACT

This survey research aims to study health belief model in opisthorchiasis prevention of people in Pho sub – district, Muang district, Sisaket province. The samples were 307 peoples. Data analyze by use the descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and inferential statistics such as Chi-square and Pearson product - moment correlation coefficient. The results of this study showed that sample had health belief in opisthorchiasis prevention at high level. When considering each aspect, perceived severity, perceived benefits and perceived barriers were at high level. And perceived susceptibility was at a moderate level. The samples had opisthorchiasis prevention behavior at high level. The relation between personal factors and opisthorchiasis prevention behavior. Found that the personal includes gender, age, education level, history of eating fish in the community water, fecal examination for parasite's eggs history in the past three years, and knowledge about opisthorchiasis gaining were related to opisthorchiasis prevention behavior at .01 significantly level. Occupation and anthelmintics eating history were related to opisthorchiasis prevention behavior at .05 significantly level. In addition, relation between health belief model and opisthorchiasis prevention behavior were related at .01 significantly level. The results of

this research should be used to benefit in health belief model of opisthorchiasis prevention changing. If people had accurately believed, they could change their opisthorchiasis prevention behavior.

Keywords : Health belief model, opisthorchiasis, prevention

บทนำ

ประเทศไทยมีจำนวนผู้ป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ในน้ำที่สูงที่สุดในโลกและยังไม่มีแนวโน้มว่าอัตราการป่วยจะลดลง เพราะแต่ละปีมีผู้ป่วยทั่วโลกเสียชีวิตด้วยโรคพยาธิใบไม้ในน้ำประมาณ 20,000 คน โดยร้อยละ 70 ของจำนวนนี้เป็นคนไทย โดยเฉพาะภาคอีสานมีอุบัติการณ์สูงสุด พบผู้ป่วยชาย 100 คน จากประชากร 100,000 คน และผู้ป่วยหญิง 50 คน จากประชากร 100,000 คน มากกว่าประชากรอเมริกาซึ่งป่วยเป็นโรคนี้เพียง 2 ใน 100,000 คน (รศ.ดร.บรรจบ ศรีภา) ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนในภาคอีสานนั้น มักมีวัฒนธรรมการบริโภคอาหารแบบสุกๆ ดิบๆ โดยเฉพาะปลาน้ำจืดที่มีเกล็ดจะมีตัวอ่อนของพยาธิใบไม้ตับอยู่ เช่น ปลา แม่สะเต็ง ปลาแก้มช้ำ ปลาขาวนา ปลาตะเพียนทราย เป็นต้น อาหารที่มีความเสี่ยงคือ ก้อยปลา ลาบปลาดิบ ปลาต้ม ปลาแรดดิบ หรือส้มตำปลาแรด ซึ่งปลาแรดรวมทั้ง ปลาจ่อม ปลาเค็ม และไส้กรอก ที่มีสารก่อมะเร็งพวกไนโตรซามีน (Nitrosamine) ที่เกิดจากการหมักดองด้วยเกลือไนเตรทหรือดินประสิว (Potassium Nitrate)

โรคพยาธิใบไม้ตับพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของประเทศไทย คาดว่าคนไทยร้อยละ 10 หรือ 6 ล้านคน ติดพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งการเป็นโรคพยาธิใบไม้ตับเป็นต้นเหตุหลักที่ทำให้คนไทยเป็นโรคพยาธิใบไม้ในน้ำที่สูงที่สุดในโลก ในปี พ.ศ.2551 สำนักระบาดวิทยาได้รับรายงานผู้ป่วยโรคพยาธิใบไม้ตับ จำนวนทั้งสิ้น 353 ราย อัตราป่วย 0.56 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้ป่วยเสียชีวิต สำนักระบาดวิทยาเริ่มมีการเฝ้าระวังโรคพยาธิใบไม้ตับในปี พ.ศ. 2544 อัตราป่วยในภาพรวมลดลง อัตราป่วยสูงสุดต่อประชากรแสนคนเท่ากับ 1.72 ในปี พ.ศ. 2544 และต่ำสุดเท่ากับ 0.56 ต่อประชากรแสนคน ในปี พ.ศ.2551 จังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ลำพูน อัตราป่วยเท่ากับ 11.11 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ น่าน ขอนแก่น ศรีสะเกษ ยโสธร เท่ากับ 7.34, 5.93, 4.02 และ 3.15 ตามลำดับ แม้ว่าใน พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา เริ่มมีอัตราป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2549 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2548 ร้อยละ 13.70 ปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.99 พื้นที่ที่ยังพบว่ามีจำนวนผู้ป่วยสูงเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ เพราะประชาชนนิยมบริโภคปลาร้าดิบ ลาบหรือก้อยปลาดิบหรือสุกๆ ดิบๆ โดยมีความเชื่อว่าเป็นอาหารที่เป็นภาพลักษณ์ของ “ผู้ชาย” จะเห็นได้ว่า อัตราป่วยพบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง และความเชื่อว่าการเปรี้ยวจากมะนาว

หรือกรดแอมโมเนียมจะทำให้ปลาสุกได้ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่ทำให้เกิดโรค (ธนพร หล่อปียานนท์, สำนักระบาดวิทยา)

จากการศึกษาด้านพยาธิสภาพของโรคพยาธิใบไม้ตับพบว่าพยาธิใบไม้ตับที่เข้าไปอาศัยอยู่ในท่อน้ำดี จะทำให้เกิดการระคายเคืองการอักเสบเรื้อรังและการอุดตันของท่อน้ำดี ทำให้อาการของโรคนี้มีความรุนแรงของระบบทางเดินอาหารเรื้อรัง เป็นการบั่นทอนสุขภาพของประชาชนทำให้ประกอบอาชีพได้ไม่เต็มที่ โดยเมื่อผู้ป่วยมีพยาธิจำนวนมากและอยู่ในร่างกายเป็นระยะเวลานาน อาจเกิดมะเร็งท่อน้ำดีและมะเร็งตับได้ สาเหตุที่ทำให้เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับนั้น เนื่องจากประชาชนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดโรคและการแพร่โรค คือการบริโภคปลาที่มีตัวอ่อนระยะติดต่อของพยาธิใบไม้ตับ โดยปรุงในลักษณะสุกๆ ดิบๆ และยังไม่มีการถ่วงอุจจาระนอกส้วม

จากสถานการณ์โรคพยาธิใบไม้ตับในจังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2554 มีอัตราตายด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับชนิดเซลล์ตับ จำนวน 469 ราย ชนิดเซลล์ท่อน้ำดี จำนวน 106 ราย และมะเร็งตับอื่นๆ จำนวน 4 ราย รวมผู้เสียชีวิตด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับทุกชนิดจำนวน 583 ราย คิดเป็นอัตราการตาย 40.15 ต่อแสนประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ : 2556) ตำบลโพธิ์ อำเภอมือเือง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นพื้นที่ที่มีภูมิศาสตร์ทางทิศเหนือติดกับแม่น้ำมูล ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการทำประมง จับปลาตามบริเวณน้ำจืด จึงเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับได้ง่ายกว่าพื้นที่อื่นๆ จากสถิติอัตราการตายด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนในตำบลโพธิ์ ปี 2551-2555 จำนวน 6 ราย จากประชากร 3,660 คน และปี 2556 มีอัตราการป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับ จำนวน 2 ราย จากประชากร 3,956 คน คิดเป็นอัตราการตาย 32.77 ต่อแสนประชากร อัตราการป่วย 50.56 ต่อแสนประชากร (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบลโพธิ์ : 2556) ซึ่งอัตราการป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนในตำบลโพธิ์มีอัตราที่สูงขึ้นในแต่ละปี ถือว่าเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ ที่มีสาเหตุโดยตรงจากพยาธิใบไม้ตับ ซึ่งปัญหามะเร็งท่อน้ำดีสามารถป้องกันได้ หากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึงความรุนแรงของโรค และหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารแบบสุกๆ ดิบๆ อาหารจำพวกโปรตีนหมักที่มีสารไนโตรซามีน รวมถึงการส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคอาหารที่ถูกสุขลักษณะและพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม

จากการสำรวจเบื้องต้น โดยการทำ focus group ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 3 คน อสม. 3 คน ประชาชนผู้หญิง 3 คน ประชาชนผู้ชาย 3 คน พบว่า ประชาชนไม่ทราบว่าโรคพยาธิใบไม้ตับ เป็นโรคที่อันตราย ซึ่งเป็นสาเหตุของโรคมะเร็งท่อน้ำดี ร้อยละ 41.6 การซึมหรือกินปลาดิบเพียงเล็กน้อย จะทำให้ไม่เป็นโรคพยาธิใบไม้ตับ ร้อยละ 66.67 รับประทานปลาร้าดิบ ร้อยละ 100 รับประทานก้อยปลา ลาบปลาที่ใส่เม็ดแดงหรือน้ำมันมะนาวแทนการปรุงสุกด้วยความร้อน ร้อยละ 58.33 รับประทานปลาที่มีเกล็ดที่ปรุงแบบดิบๆ ร้อยละ 50 ขับถ่ายนอกส้วม ร้อยละ 25 ซึ่งประชาชน มีความรู้ ทักษะที่ดีที่ยังไม่ถูกต้องและยังมีพฤติกรรมการบริโภคปลาดิบอยู่

จากแนวคิดทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ หากประชาชนมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากการบริโภคปลาดิบ รับรู้ความรุนแรงของโรคพยาธิใบไม้ตับ รับรู้ประโยชน์จากการงดบริโภคปลาดิบ ก็จะส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมงดบริโภคปลาดิบ ซึ่งเป็นวิธีการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแบบแผนความเชื่อการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน ตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้โอกาสเสี่ยงของโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและการป้องกันโรค และการรับรู้อุปสรรคของโรคกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการปรับความเชื่อด้านการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ เมื่อประชาชนมีความเชื่อที่ถูกต้อง ก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคปลาดิบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชน ตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- 1) เพื่อศึกษาการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ
- 2) เพื่อศึกษาการรับรู้ความรุนแรงของโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ
- 3) เพื่อศึกษาการรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ
- 4) เพื่อศึกษาการรับรู้อุปสรรคของโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ
- 5) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ

6) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและการป้องกันโรคและการรับรู้อุปสรรคกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนในตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ ระหว่างวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2556 - 30 ธันวาคม พ.ศ. 2557

ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษาสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไป ในตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 2,767 คน กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Sample size) คำนวณจากสูตร Daniel ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชน ในตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุ 15 - 60 ปี จำนวนทั้งสิ้น 307 คน โดยสุ่มจากแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนประชากร

ตัวแปรต้น หรือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประวัติการรับประทานปลาในแหล่งน้ำชุมชน ประวัติการตรวจอุจจาระหาพยาธิใบไม้ตับในรอบ 3 ปี ประวัติการรับประทานยาถ่ายพยาธิด้วยตนเอง แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรค และการรับรู้ต่ออุปสรรค ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ พฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับในตำบลโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดศรีสะเกษ เป็นการศึกษาวิจัยแบบเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่มาจากการศึกษาของประชากรตัวอย่าง การสุ่มขนาดตัวอย่างใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยคำนวณขนาดตัวอย่างแล้วแบ่งก่อนจะทำการสุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากของรายชื่อประชากรในแต่ละหมู่บ้าน และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จนครบตามจำนวนที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของประชาชน จำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วย ข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ (checklist) และข้อคำถามปลายเปิด (open - ended questions)

ส่วนที่ 2 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วย ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ ดังนี้

1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค 12 ข้อ
2. การรับรู้ความรุนแรงของโรค 10 ข้อ
3. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการรักษาและป้องกันโรค 10 ข้อ
4. การรับรู้ต่ออุปสรรค 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ มาตราวัดแบบลิเคิร์ต (Likert) มีคำถามทั้งหมด 11 ข้อ เป็นลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับ

เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบสอบถาม มาลงรหัสข้อมูลและประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ 1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการพรรณนาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. สถิติวิเคราะห์ (Analytical statistics) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคล แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ โดยใช้ไคสแควร์ (Chi - square) และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product - moment correlation coefficient)

สรุปผลการวิจัย

แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ ของประชาชนตำบลโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากที่สุดร้อยละ 68.7 เพศชาย ร้อยละ 33.3 โดยมีอายุ 46 - 60 ปี มากที่สุด ร้อยละ 43.0 รองลงมา อายุ 31 - 45 ปี ร้อยละ 28.7 สถานภาพสมรส คู่ มากที่สุด ร้อยละ 63.2 รองลงมา โสด ร้อยละ 21.1 ระดับการศึกษาประถมศึกษามากที่สุด ร้อยละ 48.2 รองลงมา มัธยมศึกษา ร้อยละ 34.2 ประกอบอาชีพเกษตรกร มากที่สุด ร้อยละ 45 รองลงมา รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 35.2 รายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน รายได้ 1,000 - 5,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 48.54 รองลงมา รายได้ 5,001 - 10,000 บาท ร้อยละ 33.22 กลุ่มตัวอย่างมีแหล่งน้ำสาธารณะใช้สำหรับจับปลา ร้อยละ 91.5 กลุ่มตัวอย่างเคยกินปลาในแหล่งน้ำชุมชน ร้อยละ 90.2 กลุ่มตัวอย่างชอบกินปลาน้ำจืดมีเกล็ด ร้อยละ 80.1 กลุ่มตัวอย่างมีญาติป่วยเป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับ ร้อยละ 5.5 ในรอบ 3 ปี กลุ่มตัวอย่างเคยตรวจอุจจาระหาพยาธิใบไม้ในตับ ร้อยละ 52.4 ผลการตรวจอุจจาระของกลุ่มตัวอย่าง พบพยาธิใบไม้ในตับ ร้อยละ 2.9 ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา กลุ่มตัวอย่างที่ตรวจพบ

พยาธิใบไม้ในตับ ได้ดำเนินการรักษาทุกครั้งที่ตรวจพบและกินยาครบทุกครั้ง ร้อยละ 1 รักษาไม่ครบทุกครั้งที่ตรวจพบ ร้อยละ 0.3 รักษาแต่กินยาไม่ครบ ร้อยละ 0.7 และจำไม่ได้ ไม่แน่ใจ ร้อยละ 1 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยซื้อยาฆ่าพยาธิใบไม้ในตับกินเอง ร้อยละ 57.3 กลุ่มตัวอย่างเคยได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ในตับ ร้อยละ 67.1 ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด ร้อยละ 51.91 รองลงมา ได้รับข้อมูลจาก อสม. ร้อยละ 27.67

การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ในตับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 42.7 ตามลำดับ

การรับรู้ความรุนแรงของโรคพยาธิใบไม้ในตับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคในระดับสูงร้อยละ 81.1 รองลงมาคือ มีการรับรู้ความรุนแรงของโรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 18.6 และน้อยที่สุด คือมีการรับรู้ความรุนแรงของโรคในระดับต่ำ ร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

การรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรคในระดับสูงร้อยละ 84.69 รองลงมาคือ มีการรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 13.36 และน้อยที่สุด คือมีการรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรคในระดับต่ำ ร้อยละ 1.95 ตามลำดับ

การรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ในตับ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคในระดับสูงร้อยละ 58.96 รองลงมาคือ มีการรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 26.64 และน้อยที่สุด คือมีการรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคในระดับต่ำ ร้อยละ 11.40 ตามลำดับ

พฤติกรรมการป้องกันเกิดโรคพยาธิใบไม้ในตับ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันเกิดโรคในระดับสูงร้อยละ 57.3 รองลงมาคือ มีพฤติกรรมการป้องกันเกิดโรคในระดับปานกลาง ร้อยละ 41.4 และน้อยที่สุด คือมีพฤติกรรมการป้องกันเกิดโรคในระดับต่ำ ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคพยาธิใบไม้ในตับและโรคมะเร็งท่อน้ำดี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมเสี่ยงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจุบันบริโภคปลาสดดิบ ค่าเฉลี่ย 3.04 หม่นดิบหรือ ส้ม/ แหนมดิบ (หมู/เนื้อ) ค่าเฉลี่ย 2.99 ลาบ ก้อย ปลาดิบ ค่าเฉลี่ย 2.92 ส้มปลาน้อย ปลาจ่อม ปลาเจ่าดิบ ค่าเฉลี่ย 2.78 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปลาร้าดิบ ค่าเฉลี่ย 2.18

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ในตับ ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประวัติการรับประทานปลาในแหล่งน้ำชุมชน ประวัติการตรวจอุจจาระหาพยาธิใบไม้ในตับในรอบ 3 ปี และการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคพยาธิใบไม้ในตับ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่า r เท่ากับ 11.003, 18.053, 27.266, 15.51, 15.868 และ 20.899 ตามลำดับ นอกจากนั้นอาชีพและประวัติการรับประทานยาถ่ายพยาธิด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่า r เท่ากับ 16.547 และ 11.956 ตามลำดับ ส่วน สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การมีแหล่งน้ำในชุมชน ลักษณะการบริโภคปลา ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคพยาธิใบไม้ตับของญาติ ผลการตรวจอุจจาระหาไข่พยาธิใบไม้ตับ และประวัติการรักษาโรคพยาธิใบไม้ตับ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ต่ออุปสรรคกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรค การรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .437, .298, .658 และ .289 ตามลำดับ

ซึ่งหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นด้วยกัน จะพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .298, .259 และ .468 ตามลำดับ การรับรู้ความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .658 และ .173 ตามลำดับ นอกจากนี้การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.289

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ พบว่าประชาชนมีการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 81.1 การรับรู้ประโยชน์ของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 84.96 และพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 57.3 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิรา อักษร (2548) ทำการศึกษา ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับมะเร็งตับและพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับมะเร็งตับโดยรวมค่อนข้างสูง และรายด้านได้แก่ การรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งตับและการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคอยู่ในระดับ

ค่อนข้างสูง และกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมบริโภคอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ พบว่าประชาชนมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 57.3 การรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 58.96 ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของ รุจิรา อักษร (2548) ทำการศึกษาความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับมะเร็งตับและพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งตับ อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคอยู่ในระดับปานกลาง

จากการศึกษาข้อมูล พบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรค การรับรู้ต่ออุปสรรคของการเกิดโรคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .437, .298, .658 และ .289 ตามลำดับ ซึ่งหากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นด้วยกัน จะพบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ประโยชน์และการรับรู้อุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .298, .259 และ .468 ตามลำดับ การรับรู้ความรุนแรงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .658 และ .173 ตามลำดับ นอกจากนี้การรับรู้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อุปสรรค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .289 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รุจิรา อักษร (2548) ทำการศึกษา ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับมะเร็งตับและพฤติกรรมการบริโภคของบุคคลในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับมะเร็งตับโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภค ($r=.210, p<.01$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งตับมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภค ($r=.131, p<.05$) การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภค ($r=.145, p<.01$) และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมการบริโภคมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภค ($r=.290, p<.01$) แต่การรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งตับไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภค แต่การรับรู้ความรุนแรงของมะเร็งตับไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคซึ่งไม่สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่าแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ และการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคอยู่ในระดับปานกลางรวมทั้งพฤติกรรม การป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางด้วย จึงควรสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึง ความสำคัญของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อ การเกิดโรคพยาธิใบไม้ตับ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการ ดำเนินงานป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ส่งเสริมและแก้ปัญหา เกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อ เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคพยาธิ ใบไม้ตับ

เอกสารอ้างอิง

- กู่เกียรติ สุขชี. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม อนามัยกับการติดเชื้อหนอนพยาธิของนักเรียน. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน อำเภอสวนผึ้ง จังหวัด ราชบุรี.
- คณาจารย์ โปรแกรมวิชาชีววิทยา. (2547). ชีววิทยา 2. พิมพ์ ครั้งที่ 2. อุบลราชธานี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราช ภัฏอุบลราชธานี.
- ณรงค์ ชันดีแก้ว. (2548). โรคมะเร็งท่อน้ำดี. วารสารศรี นครินทร์เวชสารปีที่ 20 ฉบับที่ 3.
- เฟื่องเพชร เกียรติเสวี. (2544). มะเร็งตับ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.
- ร่ำแพน พรเทพเกษมสันต์. (2541). กายวิภาคศาสตร์ และ สรีรวิทยาของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โรง พิมพ์ศิลปบรรณาการ.
- รุจิรา อักษร และคณะ. (2550). ความเชื่อด้านสุขภาพ เกี่ยวกับมะเร็งตับและพฤติกรรม การบริโภคของ บุคคลในอำเภอบ้านหลวง จังหวัดน่าน. วารสาร พยาบาลสารปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม.
- วนิดา โชควาณิชย์พงษ์ และคณะ. (2552). การสำรวจพฤติ กรรมและทัศนคติการบริโภคปลาดิบและการเกิด มะเร็งท่อน้ำดี. วารสารโรคมะเร็ง ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม.
- วนิดา โชควาณิชย์พงษ์ และคณะ. (2552). การสำรวจ พฤติกรรมและทัศนคติการบริโภคปลาดิบและการ เกิดมะเร็งท่อน้ำดี. วารสารโรคมะเร็ง ปีที่ 29 ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม.
- วิฑูรย์ ไวยนันท์ และพิรพรรณ ตันอารีย์. (2546). ประวัติวิทยา ทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: คณะ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถานการณ์โรคมะเร็งตับในจังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2554. (2556). สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ.
- อรุณ เกียรติวุฒิ และคณะ. (2540). หนอนพยาธิใบไม้ พยาธิ ติด ประสิทธิภาพ และแมลงที่สำคัญทางการแพทย์. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อัตราการใช้ด้วยโรคมะเร็งท่อน้ำดี ปี 2556. (2556). โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตำบลโพธิ์.
- Taro Yamane. (1967). Elementary Sampling Theory. Prentice - Hall, Englewood Cliff, N.J.. www.boe.moph.go.th/Annual/.../AESR52.../B.../3952_LiverFluke.doc. เรียบเรียงโดย ธนพร หล่อปียานนท์. (2552). สำนักกระบวนวิชา.

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชน
ตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

The Application Of Sufficiency Economy Philosophy In Daily Life Of People
In Epad Sub- District, Kantararom District, Sisaket Province

ณัฐพร ส่งสุข ดร.โกศล สอดส่อง
Nattaporn Songsuk, Koson Sodsong, Ph.D.

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
Master of Public Administration, Chulermkanchana University

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 4) ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งหมด 3,371 คนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 358 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้การทดสอบ ค่าที (t-test) และความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า 1. ระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันโดยรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความมีเหตุผล ค่าเฉลี่ยที่สูงสุด 4.74 รองลงมาด้านความพอประมาณ มีค่าเฉลี่ย 4.67 ตามด้วย ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.63 และ ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีค่าเฉลี่ย 4.63 2. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชีวิตประจำวัน พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มี อายุ สถานภาพ และรายได้ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชีวิตประจำวัน

ABSTRACT

This study aimed 1) to study the application of sufficiency economy philosophy in daily life of people in Epad sub-district, Kantararom district, Sisaket province and 2) to compare the application of sufficiency economy philosophy in daily life of people in Epad Sub-district, Kantararom District, Sisaket Province. The sample group is people live in Epad Sub-district, Kantararom District, Sisaket Province. The instruments used in the study were a rating scale questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. t-test and one way ANOVA.

The research found that: 1. Application of sufficiency economy philosophy in daily life of people in Epad sub-district, Kantararom district, Sisaket province was at a highest level. When each aspect was considered, it was found that, the application of sufficiency economy philosophy in daily life of people in Epad Sub-district, Kantararom District, Sisaket Province, reasonable aspect the first priority next sufficient aspect, the condition of knowledge and morality aspect and namely good self-immunizing. 2. Comparison of application of sufficiency economy philosophy in daily life of people in Epad sub-district, Kantararom district, Sisaket province, as classified by sex, age, status, education level, occupation and income found that people who had different sex, education level and occupation had significant difference on application of sufficiency

economy philosophy in daily life at the statistic value at .05. People who had different age, status and income had no difference in application of sufficiency economy philosophy in daily life.

Keywords: The application of sufficiency economy

บทนำ

กระบวนการพัฒนาเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมักจะมุ่งเน้นผลทางด้านตัวเลขทาง GDP หรือ GNP มากกว่าการคำนึงถึงคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ บางประเทศมีค่า GDP สูงแต่กลับมีคนจนอยู่มาก นั่นคือปัญหาของการกระจายรายได้ และจุดอ่อนที่สำคัญของการมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจคือ การละเลยตัวแปรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้ขาดคุณสมบัติของการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเงื่อนไขของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สำคัญคือการกำจัดความยากจนให้หมดไป และทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศดีขึ้นผลกระทบในส่วนของคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนี้ นับเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นผลกระทบที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ประเทศใดที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึงการมีศักยภาพในการครองตน ครองชีพที่ดี สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมกับอารยประเทศได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนจึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมชนบทขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนโดยยึดแนวทางพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการนำนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการบริหารงานต่างๆ ในชนบท มีใจความดังนี้ (กรมการปกครอง, 2543: 3-8)

หน่วยงานภาครัฐเล็งเห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองจึงได้มีการเพิ่มความสำคัญของแนวทางการดำเนินชีวิตแบบพึ่งตนเองมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ภายใต้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจภายในชุมชน ด้วยการ บูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 4) จะเห็นได้ว่ากระแสพระราช

ดำรัสขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และการพึ่งตนเองสร้างความเข้มแข็งให้กับตนเองนั้นล้วนแต่เป็นแนวทางพระราชดำรัสที่ส่งเสริม สนับสนุน และเชื่อมโยงให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์แข็งแรง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะทางการดำรงชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา และถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจนในวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า “การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอควรและปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้น ให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากเลวได้ในที่สุด”

ด้วยเหตุผลนี้ ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นปลัดอำเภอผู้ประสานงานประจำตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้

สมมติฐานของการศึกษา

1. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
2. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
3. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีสถานภาพต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
4. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
5. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีอาชีพหลักปัจจุบัน ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน
6. ประชาชนตำบลอีปาดที่มีรายได้ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการศึกษาเชิงอธิบาย (Explanatory) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาเรื่องการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 4) ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม
2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งหมด 3,371 คน
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ประชาชน ตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด ชนิดแบบเลือกตอบ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้น ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3,371 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 358 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้ และระดับความรู้ มีจำนวน 7 ข้อ ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 4 ด้าน 1) ด้านความพอประมาณ 2) ด้านความมีเหตุผล 3) ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ 4) ด้านเงื่อนไขความรู้และ คุณธรรม รวมจำนวน 30 ข้อ โดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นชนิดเลือกตอบ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของไลเคิร์ท (Likert's scale) มีทั้งหมด 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามได้ครบตามจำนวนแล้ว ผู้ศึกษาจะได้นำแบบสอบถามทุกฉบับ มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปประมวลผลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1.วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2 วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ด้านต่างๆ โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด แล้วหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติดังนี้ เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันจำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา สถานที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว และรายได้ โดยใช้ระดับนัยสำคัญ .05 สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) กรณีที่มีความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 84.9 และเป็นเพศชาย จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 จำนวน และร้อยละ ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 85.5 รองลงมาคือ มีอายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5 ส่วนใหญ่ สถานภาพสมรส จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 77.4 รองลงมา คือมีสถานภาพโสด จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 12.8 ตามด้วย สถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน

22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 และสุดท้าย สถานภาพหย่าร้าง/หม้าย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.6 ส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถม, มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 80.7 รองลงมาคือปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 และน้อยสุดคือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7 ส่วนใหญ่ มีอาชีพทำนา/ทำสวน/ทำไร่ จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 92.2 รองลงมา อาชีพค้าขาย จำนวน 19 คน และ สุดท้าย อาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 และส่วนใหญ่ มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 90.8 รองลงมา 20,001-30,000 บาท จำนวน 14 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามด้วยรายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 สุดท้าย มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอียิปต์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอียิปต์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= .46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ ด้านความมีเหตุผล ($\bar{x} = 4.74$, S.D.= .44) รองลงมา คือ ด้านความพอประมาณ ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= .44) ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม ($\bar{x} = 4.63$, S.D.= .46) และ ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{x} = 4.63$, S.D.= .49)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอียิปต์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D.= .44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ มีการปลูกพืชผักสวนครัวหรือเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในครัวเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.90$, S.D.= .30) รองลงมาคือ การผลิตหรือบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (กินพืชผักอาหารพื้นบ้านแบบรู้คุณค่า) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.85$, S.D.= .36) การผลิตของใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D.= .44) การดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามฐานะ เช่น ไม่ใช้จ่ายเกินตัว เกินรายรับ ฟุ่มเฟือย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D.= .47) การลดค่าใช้จ่ายบางอย่างลง เช่น ค่าน้ำมันรถ ค่าโทรศัพท์ ของกินของใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.= .50) การเก็บออม และเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.48$, S.D.= .50) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหรือการถนอมอาหาร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$, S.D.= .50)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอียิปต์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านความมีเหตุผลพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.69$, S.D.= .46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ การใช้เหตุผลในการพิจารณาการลงทุนหรือกู้เงิน เช่น ทรัพยากรที่มีความสามารถในการชำระเงินของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D.= .44) รองลงมาคือการตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงในระดับครอบครัว เช่น เมื่อมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคแล้วแบ่งขายเพื่อเพิ่มรายได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D.= .44) การให้ความร่วมมือในการจัดให้มีเวทีชาวบ้านเพื่อให้ประชาชนและผู้แทนธุรกิจหรือหน่วยงานของรัฐได้มาร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D.= .44) การปลูกพืชตามฤดูกาล โดยพิจารณาความต้องการของท้องตลาด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D.= .47) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การวางแผนการใช้น้ำในการเกษตรให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่ และลดปริมาณการใช้น้ำประปาหรือน้ำบาดาลโดยใช้น้ำฝนหรือน้ำในแม่น้ำลำคลองทดแทน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D.= .50)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอียิปต์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D.= .49) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ การมีเครือข่ายหรือกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน เพื่อจัดการการผลิตหรือบริโภคของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D.= .41) รองลงมาคือ การมีระบบใช้จ่ายที่ดี เช่น การทำบัญชีครัวเรือน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.78$, S.D.= .45) การวางแผนอนาคตของคนในครอบครัว เช่น มีการออมทั้งที่เก็บเงินไว้เองหรือฝากกับสถาบันการเงิน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D.= .48) การประกอบอาชีพหลายๆ อย่างในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเพื่อรายได้ให้มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.64$, S.D.= .52 คนในครอบครัวช่วยกันทำงานหรือมีอาชีพเสริม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.= .50) การรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D.= .50) การดูแลเรื่องการเรียนรู้ของลูกเพื่อเป็นการเตรียมตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.56$, S.D.= .50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การพูดคุยเรียนรู้ร่วมกันภายในครอบครัวในเรื่อง

การละเว้นอบายมุขต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = .53)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$, S.D. = .46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด คือ มีการใช้ความเพียรในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = .37) และ มีการใช้สติในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = .37) รองลงมาคือมีการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = .45) การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = .45) การเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ ความคิดของท่านเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้อื่นทราบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = .47) การใช้ความรอบคอบและระมัดระวังที่จะนำความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับมาปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.66$, S.D. = .47) การประกอบอาชีพโดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = .49) การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = .50) การให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น การป้องกันภัยน้ำท่วม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = .50) การให้ความช่วยเหลือคนจนหรือคนด้อยโอกาส อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = .50)

ความอดทนในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = .50) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีการยึดหลัก เดินทางสายกลางในการดำเนินชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = .50)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการเปรียบเทียบเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลักปัจจุบัน และรายได้ พบว่า

1. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ พบว่า ประชาชนที่เป็นเพศชาย และเพศหญิง โดยภาพรวม มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($F = -1.101$, Sig = .005) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพอประมาณ ด้าน

ความมีเหตุผล และด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ที่พบว่าไม่แตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอายุพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวม และรายด้าน

3. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามสถานภาพพบว่าประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม และรายด้าน

4. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามระดับการศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.356$, Sig = .019) และเมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า ในภาพรวม ประชาชนที่ไม่ได้เรียน มีการศึกษาระดับประถม มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ทุกคู่

5. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามอาชีพหลักพบว่าประชาชนที่มีอาชีพหลักแตกต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.950$, Sig = .020) เมื่อทดสอบรายคู่ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพ ทำนา/ทำสวน/ ทำไร่ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน แตกต่างกับ อาชีพค้าขาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

6. การเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามรายได้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลอีปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตามรายได้ ในภาพรวม และรายด้าน มีความไม่แตกต่างกัน

7. ประชาชนตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีรายได้ต่างกัน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ในภาพรวม และรายด้าน มีความไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = .986$, $Sig = .399$) ในทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชน ตำบลอู่ป่า อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบัน ประชาชนหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้นจากอดีต ทั้งที่คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” นั้นเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 25 ปี ก็ตาม ทั้งนี้สังคมปัจจุบันเป็นสิ่งค้ำจุนเพียง ผู้คนแข่งขันกันแต่ในด้านวัตถุ ค่าครองชีพถีบตัวขึ้นสูง ราคาน้ำมันในตลาดโลกพุ่งกระฉูดโอกาสที่จะลดลงมีความเป็นไปได้น้อยมาก ผู้ที่มีรายได้น้อยจะอยู่ได้อย่างไร ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ พ่วงศรี (2553) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของคนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พบว่าสมาชิกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามรับรู้และเข้าใจ การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และ ภูสิทธิ์ ขันติกุล (2555) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตอุตสาหกรรมพิเศษ กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการศึกษาด้านความพอประมาณประชาชน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด และพบว่า ข้อที่มีการนำการประยุกต์ใช้มากที่สุด ได้แก่ มีการปลูกพืชผักสวนครัวหรือเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค ในครัวเรือน การผลิตหรือบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ (กินพืชผักอาหารพื้นบ้านแบบรู้จักคุณค่า) การผลิตของใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อลดค่าใช้จ่ายในครอบครัว การดำรงชีวิตอย่างเรียบง่ายตามฐานะ เช่น ไม่ใช้จ่ายเกินตัวเกินรายรับ พุ่มเพื่อยการลดค่าใช้จ่ายบางอย่างลง เช่น ค่าน้ำมันรถค่าโทรศัพท์ของกินของใช้ การเก็บออม และเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรหรือการถนอมอาหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณ ภูมดี และคณะฯ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร: กรณีศึกษา กำลังพลศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจาก

พระราชดำริและความมั่นคง ศูนย์บัญชาการทางทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย พบว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน อยู่ในระดับมากที่สุดด้านความมีเหตุผลประชาชน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุดและพบว่าข้อที่มีการนำการประยุกต์ใช้มากที่สุด ได้แก่ การใช้เหตุผลในการพิจารณาการลงทุนหรือกู้เงิน เช่น ทรัพยากรที่มีความสามารถในการชำระเงินของตนเอง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงในระดับครอบครัว เช่น เมื่อมีผลผลิตเหลือจากการบริโภคแล้วแบ่งขายเพื่อเพิ่มรายได้ ให้ความร่วมมือในการจัดให้มีเวทีชาวบ้านเพื่อให้ประชาชนและผู้แทนธุรกิจหรือหน่วยงานของรัฐได้มาร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน การปลูกพืชตามฤดูกาล โดยพิจารณาความต้องการของท้องตลาดและ การวางแผนการใช้น้ำในการเกษตรให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำที่มีในพื้นที่ และลดปริมาณการใช้น้ำประปาหรือน้ำบาดาลโดยใช้น้ำฝนหรือน้ำในแม่น้ำลำคลองทดแทนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ พ่วงศรี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของคนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในเขตปริมณฑลรับรู้และเข้าใจมากที่สุดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือความมีเหตุผล อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประชาชน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุดและพบว่า ข้อที่มีการนำการประยุกต์ใช้มากที่สุด ได้แก่ เครือข่ายหรือกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน เพื่อจัดการการผลิตหรือบริโภคของตนเองระบบใช้จ่ายที่ดี เช่น การทำบัญชีครัวเรือนการวางแผนอนาคตของคนในครอบครัว เช่น มีการออมทั้งที่เก็บเงินไว้เองหรือฝากกับสถาบันการเงินการประกอบอาชีพหลายๆ อย่าง ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเพื่อรายได้ให้มากขึ้นคนในครอบครัวช่วยกันทำงานหรือมีอาชีพเสริมการรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและชุมชนการดูแลเรื่องการเรียนรู้ของลูกเพื่อเป็นการเตรียมตัวเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตและการพูดคุยเรียนรู้ร่วมกันภายในครอบครัวในเรื่องการละเล่นอบายมุขต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย จิรายุ พ่วงศรี (2553) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของคนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในเขตปริมณฑลรับรู้และเข้าใจมากที่สุดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมประชาชน มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุดและพบว่า ข้อที่มีการนำการประยุกต์ใช้มากที่สุด ได้แก่ การใช้ความเพียรในการประกอบอาชีพการใช้สติในการดำเนินชีวิตการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากสื่อต่างๆ การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงการเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้ ความคิด

ของท่านเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้อื่นทราบการใช้ความรอบคอบและระมัดระวังที่จะนำความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับมาปฏิบัติจริงการประกอบอาชีพ โดยยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเองและผู้อื่นการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การให้ความร่วมมือกับชุมชนในเรื่องเกี่ยวกับภัยธรรมชาติต่างๆ เช่น การป้องกันภัยน้ำท่วมการให้ความช่วยเหลือคนจน หรือคนด้อยโอกาส ความอดทนในการประกอบอาชีพและช่วยเหลือสังคมการยึดหลักเดินทางสายกลางในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ พ่วงศรี (2553) ได้ศึกษาเรื่องการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในเขตปริมณฑลรับรู้และเข้าใจมากที่สุดว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้ แม้จะพบว่าประชาชนในตำบลอ้อปาด อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมากที่สุด ก็ตาม แต่ก็ยังมีบางข้อที่ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะด้านเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หรือพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ ควรจัดหาแหล่งความรู้เพิ่มเติมให้กับประชาชน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารหรือนิตยสาร เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ และควรจัดให้ประชาชนมีการรวมกลุ่ม ในการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ด้านการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นสังคมพหุเผ่าชน สังคมแข่งขัน หน่วยงานของรัฐ เช่น ที่ทำการปกครองอำเภอ, องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ควรส่งเสริมและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในถิ่นฐานดั้งเดิมเข้าใจในสภาพแวดล้อม โดยการผสมผสานกับเทคโนโลยีใหม่ให้กลมกลืน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนพร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิดด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในชีวิตประจำวันและผู้สนใจจะทำวิจัยในเรื่องลักษณะดังกล่าวควรที่จะศึกษาเพิ่มเติม ควรศึกษาการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในตำบลหรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนไว้เป็นกรณีศึกษา ควรศึกษาในเรื่องของปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับตัวแปรอื่นๆ เช่น คุณภาพชีวิต

เอกสารอ้างอิง

- การปกครอง, กรม. (2543). เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน
พึ่งตนเอง: แนวคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ :
กรมการปกครอง.
- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย. (2549). ตำนาน
ผลิตภัณฑ์. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
<http://www.tamnanotop.com/wisdom.html>.
(5 กรกฎาคม 2549).
- กลุ่มพัฒนาแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง. (2546). กรอบแนวคิดทาง
เศรษฐศาสตร์ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ
: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ.
- ครุฑ ชูเกียรติ. (2554). การสร้างต้นแบบชุมชนแห่งการ
เรียนรู้. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัย
แห่งชาติ.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,
สำนักงาน. (2550-2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10. กรุงเทพฯ : สำนัก
นายกรัฐมนตรี.
- ชูชัย ศุภวงศ์. (2540). ประชาสังคม : ทรศนะนักคิดใน
สังคมไทย. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2539). ทรัพยากรเพื่อการศึกษา.
รายงานวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติ
การศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ประเวศ วะสี. (2539). ปฏิรูปการศึกษาไทย (การยกเครื่อง
ทางปัญญา). กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.
- พิชัย มีชัย. (2552). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยการใช้
หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา อำเภอ
เวียงสา จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพ็ญพรรณ ชูติวิทย์. (2553). การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญา
ตรี. วารสารร่มพฤกษ์ ปีที่ 28.
- อุสิทธิ์ ชันติกุล. (2555). การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชน
ในเขตอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนัน
ตา.
- วิวัฒน์ชัย อุตถากร. (2550). เปรียบเทียบสาระสำคัญของการ
ประพฤติปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง/
พึ่งตนเอง กับการค้าเสรี/ทุนนิยม โลกาภิวัตน์.
[Online]. [http://kik-](http://kik-economy.blogspot.com/2014/10/blog-post.html)
[economy.blogspot.com/2014/10/blog-](http://kik-economy.blogspot.com/2014/10/blog-post.html)
[post.html](http://kik-economy.blogspot.com/2014/10/blog-post.html).

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2550). การบริหารจัดการตามแนวทาง
คุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ :
โพธิ์เพชร.

สุพรรณ ภูมดี และคณะ. (2556). การรับรู้ในการนำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ
องค์การ: กรณีศึกษา กำลังพลศูนย์ประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและความมั่นคง
ศูนย์บัญชาการทหารบก กองบัญชาการกองทัพ
ไทย. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการจัดการ ภาครัฐและ
เอกชน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ. (2549). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.

เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อน
เศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนในลักษณะบูรณาการ
ระหว่างวันที่ 13-14 กันยายน 2549 ณ โรงแรมปรีณ
พาเลซ กรุงเทพมหานคร.

เอื้องทิพย์ เกตุกราย. (2551). การประยุกต์ใช้ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชน
ตำบลคลองพระอุดม อำเภอปากเกร็ด จังหวัด
นนทบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
โครงการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏพระนคร.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

The Factors Influencing the Efficiency of Tax Collection of Tambon Administrative
Organizations in Sisaket's Kantararom District

พรทิพย์ แก้ววงษา รศ.ดร.ปิยกันธิ์ โชติวนิช

Pornthip Kaewongsa, Piyaganit Chotiwanich, Assoc. Prof. Ph.D.

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Master of Business Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ประชากรทั้งหมด จำนวน 23,111 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จำนวน 364 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .848 สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชายมาก ร้อยละ 73.60 อายุระหว่าง 31-45 ปี ร้อยละ 52.60 สถานภาพสมรส ร้อยละ 96.20 การศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 93.40 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 94.80 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.89$) ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผลอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) ด้านการบริการและอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.15$) ตามลำดับ ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าด้านบุคลากร และด้านการบริการและอำนวยความสะดวกสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 7.0 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เพศ สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อายุ ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริการและอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ ประสิทธิภาพ การจัดเก็บ ภาษี องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The research aimed to study and compare the factors which influenced the efficiency of tax collection of Tambon Administrative Organizations in Kantararom district of Sisaket province and to explore

the problems and recommendations on tax collection of the local administrative body in the study as classified by sex, age, status, educational levels, occupations, and monthly income. The population of the study was 23,111 taxpayers under Tambon Administrative Organizations in Kantararom district of Sisaket province. The samples totaling 364 were derived by a simple random sampling. The research instrument was a five-rating scale questionnaire having a total confidence value equivalent to .848. Statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and multiple regression analysis. The majority of the samples were males (73.60%), aged between 31-45 years (52.60%), married (96.20%), completed a primary education (93.40%), had an agricultural occupation (94.80%) and had a monthly income of 5000 baht.

The research findings were as follows: The factors influenced the efficiency of tax collection of the local administrative organizations at a moderate level ($\bar{x}=3.32$). As for individual aspects, they could be shown in a descending order as follows: inspection, improvement, and follow-up ($\bar{x}=3.83$), service and facilitation at a moderate level ($\bar{x}=3.15$). As regards the efficiency of tax collection, personnel, service and facilitation could predict the efficiency of tax collection of Tambon Administrative Organizations in the study by 7.0%. Considering the personal factors which influenced the efficiency of tax collection of Tambon Administrative Organizations under study, it was found that: The subjects who were different in sex, marital status, occupation and monthly income held a different view on the factors influencing the efficiency of tax collection in Tambon Administrative Organizations in Kantararom at a statistical significance of .05. There was a difference with a statistical significance of .05 in all individual aspects. The subjects different in age held no different view on the factors which influenced the efficiency of tax collection. As for individual cases, it was found that there was difference with a statistical significance of .01 in the terms of service and facilitation.

Keywords: Efficiency, Tax Collection, Administrative Organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีโครงสร้างรายได้ซึ่งประกอบด้วยรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง รายได้จากภาษีอากรที่รัฐแบ่ง จัดสรร หรือจัดเก็บเพิ่มให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเงินอุดหนุนจากรัฐบาลและอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บรายได้ของตนเองคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายรับทั้งหมดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมากขึ้น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถพึ่งรายได้ของตนเองได้ ยังต้องพึ่งพาเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลเนื่องจากขาดประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2551 : 29-30)

ขณะที่การจัดหาสาธารณูปโภคให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้น มีความจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากซึ่งในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งประสบปัญหาเรื่องการมีรายได้จำกัดจึงทำให้การจัดหาสาธารณูปโภคและบริการสาธารณะไม่เพียงพอไม่ทันกับความต้องการของประชาชน ดังนั้นการค้นหาโอกาสและทางเลือกในการพัฒนารายได้ที่สอดคล้องกับสถานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น

นั้นๆ ประกอบกับการควบคุมค่าใช้จ่ายให้มีระดับที่เหมาะสม เป็นการแก้ปัญหาที่จะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น การพึ่งพารายได้หลักจากการรับจัดสรรจากรัฐบาล ทำให้สถานการณ์คลังขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มั่นคงระยะยาวพึ่งพาตัวเองไม่ได้ ควบคู่ไปกับการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนราชการส่วนกลางไปยังราชการส่วนท้องถิ่น ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องเสียค่าปรับเนื่องจากชำระเงินล่าช้ากว่ากำหนด จัดเก็บรายได้ไม่เป็นไปตามประมาณการรายรับขององค์การบริหารส่วนตำบล เกิดการคลาดเคลื่อนของจำนวนเงินที่จัดเก็บได้เมื่อเทียบกับประมาณการรายรับในแต่ละปีส่งผลให้ในปีงบประมาณถัดไปมีการประมาณการรายรับที่ลดลงเนื่องจากการประมาณการรายรับของแต่ละปีมีการประมาณการรายรับจากฐานข้อมูลรายรับจริงของปีงบประมาณที่ผ่านมา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้หมวดภาษีที่จัดเก็บเองในสัดส่วนที่น้อยมาก เงินรายได้หมวดภาษีไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ขาดศักยภาพในการหารายได้ด้วยตัวเองหรือการพึ่งพาตัวเอง หากรัฐบาลไม่ให้การสนับสนุนงบประมาณองค์การบริหารส่วนตำบลจะไม่สามารถมีเงินเข้ามาใช้จ่ายในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้

ด้วยเหตุดังกล่าวปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลจึงถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และ

ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นพนักงานส่วนตำบลที่ปฏิบัติงานในฐานะพนักงานส่วนตำบลสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าการจัดเก็บภาษีในแต่ละปีขององค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดเก็บไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เช่น มีลูกหนี้ภาษีค้างชำระ ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญที่ต้องศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล นำไปปรับปรุงแนวปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น สามารถจัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดเก็บรายได้ได้ครบถ้วน นำไปสู่การเพิ่มเม็ดเงินรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง เพื่อการพึ่งพาตนเองขององค์การบริหารส่วนตำบลในระยะยาว และมีเงินงบประมาณเพียงพอในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ในเขตพื้นที่อย่างเพียงพอต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ

การดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี จำนวน 23,111 คน โดยจะทำการศึกษาเฉพาะภาษีที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเอง คือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีบำรุงท้องที่ เท่านั้น ขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 16 แห่ง คือ (สำนักงานท้องถิ่นอำเภอกันทรารมย์ 2555 : 1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางการหากลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 : 607-610, อ้างถึงใน ทองใบ สุดชาติ 2551 : 129) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 364 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 1. ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี 1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ต่อเดือน 1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร

ด้านการชำระภาษี ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษี ประกอบด้วยประสิทธิภาพในด้านความถูกต้องครบถ้วนในการจัดเก็บรายได้ด้านความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้ และด้านมาตรการตรวจสอบ

เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) และคำถามปลายเปิด

ทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้ว นำไปทดสอบใช้กับกลุ่มประชาชนผู้มีหน้าที่ในการเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายและภาษีบำรุงท้องที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล 16 ตำบล ในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ และผู้ที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่าง (Try Out) เพื่อนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ เพื่อประเมินว่าเครื่องมือในการวิจัยแต่ละด้านมีคุณภาพพอที่จะนำไปใช้ได้หรือไม่ โดยใช้วิธีหาค่าความสัมพันธ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยวิธีการคำนวณตามวิธีของ Cronbach ตามที่ Nunnally ได้เสนอแนะไว้มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ .848 นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชน จำนวน 364 ฉบับ แล้วนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จทางคอมพิวเตอร์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย การแจกแจงความถี่ และร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยใช้สถิติทดสอบ F ของการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ของปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีและประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด จำนวน 364 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย 268 คน ร้อยละ 73.60 มีอายุระหว่าง 31-45 ปี 188 คน ร้อยละ 52.60 มีสถานภาพสมรส 350 คน ร้อยละ 96.20 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา 340 คน ร้อยละ 93.40

ประกอบอาชีพเกษตรกร 345 คน ร้อยละ 94.80 และมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท 187 คน ร้อยละ 51.40

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการชำระภาษี ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี และด้านการชำระภาษี

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ โดยจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน สามารถอธิบายโดยจำแนกตามข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลได้ ดังนี้

3.1 จำแนกตามเพศ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่เป็นเพศชายและเพศหญิง มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 จำแนกตามอายุ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอายุต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้านการบริการและอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.3 จำแนกตามสถานภาพ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีสถานภาพโสดและสถานภาพสมรส พบว่าในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรู้เกี่ยวกับภาษีด้านบุคลากร และด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการชำระภาษี และด้านการบริการและอำนวยความสะดวกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 จำแนกตามระดับการศึกษา ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.5 จำแนกตามอาชีพ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอาชีพต่างกัน ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริการและอำนวยความสะดวกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.6 จำแนกตามรายได้ต่อเดือน ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ที่มีรายได้ต่อเดือนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านการบริการและอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ในภาพรวม พบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีในภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี เกี่ยวกับมาตรการตรวจสอบ รองลงมาความถูกต้อง ครบถ้วนในการจัดเก็บรายได้ และความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บรายได้ น้อยที่สุด

5. ผลการวิเคราะห์หัตถด้อยเชิงพหุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิเคราะห์หัตถด้อยเชิงพหุ ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอ

กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นตัวแปรอิสระ กับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นตัวแปรตาม พบว่าตัวแปรพยากรณ์ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.16 ถึง 0.50 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.16 ถึง 0.50 ซึ่งค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันจะต้องมีค่าไม่สูงเกินไป คือ ต้องไม่เกิน 0.80 เพื่อป้องกันปัญหา Multicollinearity แสดงว่าตัวแปรที่นำมาใช้พยากรณ์เป็นตัวแปรที่ดี สามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ .077 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 7.7 เมื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Stepwise เพื่อการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ด้วยตัวแปรอิสระ 6 ตัว คือ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการชำระภาษี ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก ตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ปรากฏว่า ด้านบุคลากร และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก สามารถร่วมกันทำนายประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้ร้อยละ 7.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .274 เมื่อนำตัวแปรทั้ง 2 ตัว ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$= 2.606 + 0.170 (\text{ด้านบุคลากร}) + 0.189 (\text{ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก})$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.209 (\text{ด้านบุคลากร}) + 0.144 (\text{ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก})$$

6. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรี

สะเกษ ปัญหาและข้อเสนอแนะข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ จากกลุ่มตัวอย่าง 364 ตัวอย่าง มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 78 ตัวอย่าง มีปัญหาทั้งหมด 9 ประเด็น เรียงลำดับความคิดเห็นจากมากไปหาน้อย ประเด็นสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ ควรมีการลดอัตราภาษีโรงเรือนและที่ดิน เพื่อจูงใจให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถขยายฐานภาษีได้มากขึ้น ร้อยละ 6.04 ควรจัดทำระบบฐานข้อมูลการจัดเก็บรายได้ ให้มีประสิทธิภาพสามารถตรวจสอบ ค้นหาข้อมูล ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ร้อยละ 3.85 และควรลดขั้นตอน กระบวนการและระยะเวลาการชำระภาษีให้น้อยลงเพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วต่อการให้บริการแก่ประชาชน ร้อยละ 2.74

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษครั้งนี้ พิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี พิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนและระเบียบกฎหมายในการติดต่อเสียภาษีเป็นอย่างดี ท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของภาษีอากรและรายได้ที่ อบต. จัดเก็บเอง และท่านมีความรู้ ความเข้าใจอัตราการจัดเก็บภาษีของ อบต. สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ ต้นมันทอง (2550 : 80-83) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีรายได้ในระดับปานกลาง ปัจจัยแวดล้อมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านการกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมด้านบุคลากรและต่ำที่สุดคือ ความร่วมมือของประชาชน ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง

1.2 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการประชาสัมพันธ์ พิจารณาใน

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อบต. ได้จัดทำป้ายแสดงขั้นตอนวิธีการเสียภาษีแต่ละประเภทอย่างชัดเจน รองลงมา อบต. ได้ใช้การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการชำระภาษีมีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างการรับรู้และความเข้าใจ อบต. มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงหน้าที่ของผู้เสียภาษีให้ตระหนักและมีความรับผิดชอบในการเสียภาษีอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษภา เสมอใจ (2552 : 47-49) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมะดะ อำเภอมะลาว จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะดะโดยรวมจะมีประสิทธิภาพมาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมากที่สุด คือด้านความสำนึกในหน้าที่ รองลงมาคือด้านการจัดเก็บภาษี ส่วนปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุดคือด้านประชาสัมพันธ์ และ ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการชำระภาษีในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะดะโดยรวมมีประสิทธิภาพมาก

1.3 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านบุคลากร พิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการชำระภาษี เจ้าหน้าที่เต็มใจให้บริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จำนวนเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการให้บริการชำระภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุมพล พิริยะ (2552 : 55-57) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาในเขตอำเภอนองแคะ จังหวัดสระบุรี จากการศึกษา พบว่าในส่วนการบริหารงานในองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ในด้านคุณลักษณะของบุคคลมีผลมากที่สุด

1.4 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการชำระภาษี พิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การประเมินและจัดเก็บภาษีด้วยความเป็นธรรม เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง แม่นยำ มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องการจัดเก็บภาษีให้กับเจ้าหน้าที่ก่อนการดำเนินการจัดเก็บภาษี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัฐ เมธาวิกุลชัย (2551 : 48-51) ได้ทำการศึกษาเรื่องตัวแปรที่มี

ต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีเรียงตามลำดับ ดังนี้ การจัดเตรียมสถานที่สำหรับผู้เสียภาษี การอำนวยความสะดวกและการต้อนรับของเจ้าหน้าที่ การจัดเตรียมเอกสารของเจ้าหน้าที่ ความรู้ความสามารถของบุคลากร การจัดทำป้ายแสดงขั้นตอนการเสียภาษี การจัดทำป้ายเชิญชวนเสียภาษี และมีเจ้าหน้าที่แนะนำในการกรอกเอกสาร และผลการวิเคราะห์ยังพบว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจและสังคม คืออาชีพมีความสัมพันธ์กับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในขณะที่ตัวแปรด้านรายได้ของครอบครัว ความสะดวกในการเดินทางมาเสียภาษีที่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.5 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล พิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อบต. เปิดโอกาสให้ตัวแทนของประชาชนเข้าร่วมลงมติเกี่ยวกับการประเมินค่ารายปีในการเสียภาษี ประชาชนสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของ อบต. ได้ กฎหมาย ระเบียบ และคำสั่งในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้มีความชัดเจน เหมาะสม ง่าย และสะดวกต่อการปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวเด่น ชูแก้ว (2551 : 54-59) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านลักษณะของภาษีอากร ด้านโครงสร้างภาษีอากร ด้านประสิทธิภาพของพนักงานผู้จัดเก็บภาษี ด้านการตรวจสอบปรับปรุงฐานข้อมูลและติดตามผล และด้านบรรยากาศที่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากรมีผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องได้รับความร่วมมือและทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น (1) ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดเก็บภาษีตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติงาน ไปจนถึงระดับผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดเก็บภาษีอย่างถูกต้องและแท้จริง (2) ผู้มีหน้าที่ในการชำระภาษีมีจิตสำนึกในการเสียภาษีตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการเสียภาษี (3) การปรับปรุงระเบียบและข้อกฎหมายให้ทันสมัย และมีความเหมาะสม (4) การ

บริหารจัดการเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ การออกหนังสือแจ้งเตือนและการบริการจัดเก็บภาษีนอกสถานที่ อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.6 ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก พิจารณาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ อบต. ได้จัดโต๊ะ เก้าอี้ให้บริการแก่ผู้มาชำระภาษีมีเพียงพอเหมาะสม สถานที่จอดรถของ อบต. มีความสะดวกสบายและเพียงพอ อบต. มีสภาพห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อกับและสะดวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพรรณ ต้นมันทอง (2550 : 80-83) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าพนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีรายได้ในระดับปานกลาง ปัจจัยแวดล้อมในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านการกำกับดูแลจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา รองลงมาคือความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ ความพร้อมด้านบุคลากรและต่ำที่สุดคือความร่วมมือของประชาชน ประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านการตรวจสอบติดตาม รองลงมาคือ การจัดเก็บได้ตามกำหนดเวลา ความถูกต้องครบถ้วน และต่ำที่สุดคือ ความคุ้มค่าของค่าใช้จ่าย

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการชำระภาษี ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก กับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 เพศของประชาชนที่ต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษีด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านบุคลากร ด้านการชำระภาษี ด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนน้อย จันทรสชา (2553 : 171-174) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับภาษีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นทางด้านการได้รับการอบรม การประชาสัมพันธ์ และบุคลากรที่มีที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 อายุของประชาชนที่ต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา มีแสง (2554 : 136-139) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า อายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการชำระภาษี ด้านมาตรการในการดำเนินงาน ด้านประชาสัมพันธ์และด้านบุคลากร ไม่แตกต่างกัน

2.3 สถานภาพของประชาชนที่ต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านบุคลากร และด้านการตรวจสอบ ปรับปรุง และติดตามผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนน้อย จันทรสชา (2553 : 171-174) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับภาษีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นทางด้านการได้รับการอบรม การประชาสัมพันธ์ และบุคลากรที่มีที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.4 อาชีพของประชาชนที่ต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการบริการและอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนน้อย จันทรสชา (2553 : 171-174) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่าประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับภาษีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นทางด้านการ

ได้รับการอบรม การประชาสัมพันธ์ และบุคลิกภาพที่ดีมีที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.5 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา มีแสง (2554 : 136-139) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง และภูมิสำเนา ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ ด้านการชำระภาษี ด้านมาตรการในการดำเนินงาน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านบุคลากร คือ (1) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ โดยจำแนกตามเพศ อายุ และการศึกษา พบว่า เพศ อายุและการศึกษา มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ด้านการชำระภาษี ด้านมาตรการในการดำเนินงาน ด้านประชาสัมพันธ์และด้านบุคลากร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.6 รายได้ของประชาชนที่แตกต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี ด้านความรู้เกี่ยวกับภาษี ด้านประชาสัมพันธ์ และด้านด้านการบริการและอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนน้อย จันทรสชา (2553 : 171-174) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร พบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ และมีความรู้เกี่ยวกับภาษีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นทางด้านการได้รับการอบรม การประชาสัมพันธ์ และบุคลิกภาพที่ดีมีที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการประยุกต์ใช้

1. ด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้บริการชำระภาษี เจ้าหน้าที่เต็มใจให้บริการ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี จำนวนเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการให้บริการ

การชำระภาษี ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อบต. มีการพัฒนาส่งเสริม ให้ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานเช่น จัดให้เข้ารับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการจัดเก็บรายได้ จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าควรจัดอบรม พัฒนา ส่งเสริมตามหลักสูตรการจัดเก็บรายได้ให้กับเจ้าหน้าที่ พนักงาน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในการจัดเก็บภาษี

2. ด้านการบริการและอำนวยความสะดวก จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ อบต. ได้จัดโต๊ะ เก้าอี้ให้บริการแก่ผู้มาชำระภาษีมีเพียงพอเหมาะสม สถานที่จอดรถของ อบต. มีความสะดวกสบายและเพียงพอ อบต. มีสภาพห้องทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ติดต่อกับง่ายและสะดวก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ อบต. ได้มีการนำระบบแผนที่ภาษีมาใช้เพื่อความครบถ้วนในการจัดเก็บภาษี จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าควรนำระบบแผนที่ภาษีมาใช้เพื่อความครบถ้วนในการจัดเก็บภาษี และยังเป็นการพัฒนาระบบการชำระภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดเก็บภาษี ให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรศึกษาต่อเนื่องในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบล

2. ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา มีแสง. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

เกษภา เสมอใจ. (2552). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนตำบลดงมะตะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย.

การศึกษาด้านการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ราย.

คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน. (2551). แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ.

ชุมพล พิริยะ. (2552). องค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดาวเด่น ชูแก้ว. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เดือนน้อย จันทร์สาขา. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ทองใบ สุดซารี. (2551). การวิจัยธุรกิจ : ปฏิบัติการวิจัยนอกเหนือจากตำรา. อุบลราชธานี: คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ท้องถิ่นอำเภอกันทรารมย์, สำนักงาน. (2555). จำนวนประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษี. ศรีสะเกษ: สำนักงานท้องถิ่นอำเภอกันทรารมย์.

ธนัฐ เมธาวีกุลชัย. (2551). ตัวแปรที่มีผลต่อการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พรพรรณ ต้นมันทอง. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกาญจนบุรี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คุณภาพและปัญหาการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 The Quality and the Problems of Providing the Service of the Teachers' Council of Sisaket Educational Service Area One

อัญลักษณ์ แก้วเนตร ผศ.ดร.อนุศักดิ์ เกตุศิริ ผศ.ดร.เพ็ญศิริ โชติพันธ์
Thanyalak Keaonet, Anusak Ketsiri, Asst.Porf. Ph.D., Pensiri Chotipan, Asst.Porf. Ph.D.

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Master of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของงานครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา ประเภทวิชาชีพ และสังกัด 3) เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษา ศรีสะเกษ เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 338 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบไม่เป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t และการทดสอบค่า F

ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านความมั่นใจในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านความพร้อมในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความเสมอภาคในการให้บริการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านความพร้อมในการให้บริการและด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความเสมอภาคในการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านความพร้อม ในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความมั่นใจในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทของการประกอบวิชาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการด้านความมั่นใจในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ คุณภาพการให้บริการ ปัญหา ครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

ABSTRACT

The objectives of the research were to study and compare the quality of the service of the Teachers' Council of Sisaket Educational Service Area One as classified by sex, age, education and professional types and to explore the problems concerning the quality of the service provided by the Teachers' Council in question. The samples used in the study were 338 teachers and educational personnel in the service zones of the Teachers' Council of Sisaket. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to .90. Statistics used were percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The research findings were as follows: The service quality was found to be at a high level. The aspects of the service could be arranged as follows: equality in the service, readiness in the service,

confidence in the service and response to the service recipients. An analysis showed that the samples who were different in sex held a different view on the service quality in light of readiness with a statistical significance of .01 and of equality with a statistical significance of .05. The samples who were different in age held a different view on readiness and response to the service seekers with a statistical significance of .01 and on an equality of the service with a statistical significance of .05. The samples who had different educational levels held a different view on readiness, response to the service recipients, and a confidence in the service with a statistical significance of .01. The samples who were engaged in different professions held a different view on the confidence in the service with a statistical significance of .05.

Keywords: Service Quality, Problems, the Teachers' Council of Sisaket Educational Service Area One

บทนำ

“คุรุสภา” เป็นหน่วยงานของรัฐ (หน่วยงานในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ) ประเภทองค์กรมหาชนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ออก พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ รับรองปริญญาบัตร ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรของสถาบันต่างๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ รับรองความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพ ประสาน ส่งเสริมการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา 4 ประเภท คือ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์

ในการดำเนินงานของคุรุสภา มีสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบตามที่คุรุสภามอบหมาย โดยมีเลขาธิการคุรุสภาที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นผู้บริหารกิจการของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาและเนื่องจากในสภาพปัจจุบันมีผู้ประกอบวิชาชีพครูเป็นจำนวนมากและกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ การประสานงาน การติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกันระหว่างคุรุสภากับผู้ประกอบวิชาชีพโดยตรงค่อนข้างยาก การสร้างระบบบริหารและบริการที่รวดเร็ว เสมอภาค เป็นธรรมและเป็นที่พึงพอใจแก่ผู้มารับบริการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพให้สนองตอบความต้องการให้เพิ่มมากขึ้น ประกอบกับคุรุสภาไม่มีหน่วยงานตัวแทนในระดับภูมิภาคที่จะรองรับการดำเนินงานของคุรุสภา คณะกรรมการคุรุสภาจึงได้กำหนดให้มีคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานของคุรุสภาตามบทบาทหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2551:72)

คุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษานั้นมีภารกิจมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการให้บริการงานสารบรรณ งานธุรการ งานประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา บุคลากรและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาเพื่อขอรับความช่วยเหลือหรือความร่วมมือในการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของคุรุสภา งานบริการแก่ผู้มาติดต่องานคุรุสภาเกี่ยวกับขอขึ้นทะเบียน ขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครู และบุคลากรทางการศึกษา งานประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ในแต่ละภารกิจใช้เวลาช่วงระยะหนึ่งเพราะการทำงานต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ทั้งหน่วยงานทางการศึกษา สถานศึกษา ดังนั้น การติดต่อขอรับบริการจึงต้องใช้เวลาดำเนินการประสานงาน และตรวจสอบเอกสาร คุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ต้องดำเนินงานให้เป็นไปตามภารกิจ จึงได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี และได้พยายามปรับปรุงระบบการบริการให้เกิดประสิทธิภาพคล่องตัวมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาพึงพอใจในการรับบริการ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพและปัญหาการให้บริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผน บริหารจัดการการให้บริการแก่ผู้รับบริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 และปรับปรุงการให้บริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เพื่อตอบสนองผู้รับบริการอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพการให้บริการของงานคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา และประเภทของการวิชาชีพ
3. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

สมมุติฐานในการวิจัย

ผู้รับบริการที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ทั้งเพศ อายุ การศึกษา และประเภทของการประกอบวิชาชีพ มีความคิดเห็นต่อคุณภาพและปัญหาการบริการในด้านความพร้อมใน

การให้บริการ ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อการบริการและด้านความมั่นใจในการให้บริการ ของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 แตกต่างกัน

การดำเนินงานวิจัย

ประชากรใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากการสำรวจภายในเขตพื้นที่บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 2,960 คน กลุ่มตัวอย่างสุ่มตัวอย่างจากครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มารับบริการจากครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำนวน 338 คน ตามวิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตาราง Robert V.Krejcie & Daryle W.Morgan (1970 : 607-610, อ้างถึงในทองใบ สุดชาติ 2551 : 129) กำหนดการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบไม่เป็นสัดส่วน (Disproportionate Stratified Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยซึ่งจะสอบถามจากผู้ที่มาใช้บริการครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มารับบริการจากครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา และประเภทของการวิชาชีพ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ และด้านความมั่นใจในการให้บริการ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 และแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อบอกถึงปัญหา ข้อเสนอแนะในการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การทดสอบค่า F

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมี 338 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 210 คน มีอายุ 31-40 ปี มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท และเป็นผู้ประกอบวิชาชีพเป็นครู

เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านความเสมอภาคในการให้บริการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$) ด้านความพร้อมในการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$) ด้านความมั่นใจในการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$) และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$)

เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 จำแนกตามข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ การศึกษา ประเภทของการประกอบวิชาชีพ ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงกับเพศชายเห็นว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านความพร้อมในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความเสมอภาคในการให้บริการ และด้านความมั่นใจในการให้บริการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2. กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน เห็นว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านความพร้อมในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านความเสมอภาคในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในด้านความมั่นใจในการให้บริการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน เห็นว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านความมั่นใจในการให้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนในด้านความเสมอภาคในการให้บริการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

4. กลุ่มตัวอย่างที่มีประเภทของการประกอบวิชาชีพ เห็นว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เห็นว่าคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านความมั่นใจในการให้บริการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 เรียงลำดับจากด้านที่มีปัญหามากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ

อภิปรายผล

จากการวิจัยคุณภาพและปัญหาการให้บริการของครูสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 สามารถอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

ด้านความพร้อมในการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ มีแบบคำขอและตัวอย่างการกรอกแบบคำขอชนิดต่างๆ ไว้บริการอย่างเพียงพอ มีป้ายข้อความบอกจุดบริการ ป้ายประชาสัมพันธ์อย่างชัดเจน และเข้าใจง่าย

และข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันน้อยที่สุด คือ มีสถานที่ที่รองรับบริการอย่างเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติพัฒน์ รุณยง (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มี เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพแตกต่างกัน ต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด และศึกษาข้อเสนอแนะในการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยพบว่า ด้านสถานที่ให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อมการบริการ ด้านกระบวนการบริการ ด้านการส่งเสริมแนะนำการบริการ และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ตามลำดับ

ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ให้เกียรติต่อผู้มารับบริการทุกครั้งที่มาใช้บริการ ได้รับบริการตามสิทธิที่ควรได้รับอย่างเต็มที่ และได้รับทราบการแจ้งเวียนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เท่าเทียมกับผู้อื่น และข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันน้อยที่สุด คือ ได้รับบริการด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรางคณา บุญปิ่น (2553: บทคัดย่อ) ศึกษาระดับคุณภาพบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อครัวเรือนต่อเดือน ภูมิฐานะและ ปัจจัยตามพื้นที่บริการ ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่าคือ ด้านบุคลากร ด้านความเสมอภาค และด้านลักษณะทางกายภาพตามลำดับ

ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่มีการช่วยแนะนำและตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้รับบริการ มีการประสานงานกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภากรุงเทพมหานคร เพื่อติดตามงานให้แก่ผู้มารับบริการและข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างรวดเร็วและมีการปฏิบัติงานแทนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิยาพร อัครเจริญวัฒนา (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคาดหวังของผู้รับบริการในเรื่องบริการจากศูนย์บริการร่วมในสำนักงานเขตบางพลัด การรับรู้การให้บริการของ

ศูนย์บริการร่วมจากผู้รับบริการในสำนักงานเขตบางพลัด และคุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการร่วมในสำนักงานเขตบางพลัดจากการรับรู้ของประชาชนผู้รับบริการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการมีความคาดหวังในบริการจากศูนย์บริการร่วมในสำนักงานเขตบางพลัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านการต้อนรับและตอบสนองจากเจ้าหน้าที่ โดยผู้รับบริการมีการรับรู้การให้บริการในภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ ในด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ การต้อนรับและตอบสนองของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่มีความรู้และทักษะการให้บริการ ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และเอกสารการติดต่อเวลาที่รับจากการบริการ ผู้ให้บริการมีความเข้าใจและเอาใจใส่ผู้รับบริการ ผู้ให้บริการมีอัธยาศัยไมตรี และการได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้ให้บริการ ตามลำดับ

ด้านความมั่นใจในการให้บริการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการขอขึ้นทะเบียน/การต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และกิจกรรมอื่นๆ ของคุรุสภา ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน รองลงมา เจ้าหน้าที่ให้การต้อนรับและทักทายผู้รับบริการเป็นอย่างดี และข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความชำนาญเหมาะสมกับงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา สุรวุธ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาคุณภาพการให้บริการผู้เสียภาษีอากรของทีมกำกับดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี และเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการผู้เสียภาษีอากรของทีมกำกับดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการให้บริการของทีมกำกับดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นตรงกันมากที่สุด คือ ด้านความมั่นใจในการบริการด้านประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความเข้าถึงจิตใจผู้เสียภาษีอากร ด้านความเสมอภาค และด้านความยุติธรรม

ปัญหาคุณภาพการให้บริการของคุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ได้แก่ ด้านความพร้อมในการให้บริการ ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่า คุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีสถานที่ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการ ทำให้ผู้มารับบริการไม่ได้รับความอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่รับรองขณะรอ ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่า ในช่วงที่ผู้รับบริการมารับบริการพร้อมกันเป็นจำนวนมาก ผู้รับบริการบางรายมาก่อนแต่ได้รับการบริการทีหลัง ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่า คุรุสภาเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อการต้อนรับ

และแนะนำลูกค้า ทำให้เกิดความล่าช้าต่อการได้รับบริการ และการให้บริการ ณ CURSUA เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ยังไม่เป็นการบริการแบบ one stop service และด้านความมั่นใจในการให้บริการ ผู้รับบริการมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ควรพูดจาสุภาพ เรียบร้อย และควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการตอบคำถามของผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ด้านความพร้อมในการให้บริการ เนื่องจาก CURSUA มีจำนวนผู้มาใช้บริการมากมายตลอดทั้งวัน ทำให้มีสถานที่ไม่เพียงพอสำหรับให้บริการ ทำให้ผู้มารับบริการไม่ได้รับความอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่รับรองขณะรอ ดังนั้นจึงควรมีสถานที่นั่งรอรับบริการอย่างเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ

2. ด้านความเสมอภาคในการให้บริการ ปัญหาด้านความเสมอภาคมีมาช้านานทำให้ผู้รับบริการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการให้บริการที่เท่าเทียมกัน เช่นมาก่อนแต่ได้ทีหลัง หรือได้รับการพิจารณาล่าช้าไม่เป็นไปตามที่กำหนด ดังนั้น CURSUA ควรให้บริการด้วยความยุติธรรมและเท่าเทียมกันต่อลูกค้าที่กลุ่มอย่างเสมอภาค เช่น การจับบัตรคิวและให้บริการตามลำดับ

3. ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ เนื่องจากมีผู้มารับบริการใน CURSUA เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มากมายต่อวันและหลายเรื่องที่มาติดต่อ ทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานไม่เพียงพอต่อการต้อนรับและแนะนำลูกค้า ทำให้เกิดความล่าช้าต่อการได้รับบริการ และทราบผลล่าช้า ดังนั้นเจ้าหน้าที่ควรมีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้บริการอย่างรวดเร็วและมีการปฏิบัติงานแทนกันได้ และควรให้บริการแบบ one stop service เพื่อลดระยะเวลาและให้บริการได้อย่างเต็มความสามารถ

4. ด้านความมั่นใจในการให้บริการ เจ้าหน้าที่ควรพูดจาสุภาพ เรียบร้อย และควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการตอบคำถามของผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณภาพและปัญหาการให้บริการของ CURSUA ในเขตพื้นที่อื่นๆ หรือทุกอำเภอ ในจังหวัด หรือเขตการศึกษา ตามหน้าที่ของ CURSUA กำหนดไว้

2. ควรศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ คุณภาพการและปัญหาการให้บริการของ CURSUA ในแต่ละด้าน หรือเพิ่มจำนวนด้านที่จะศึกษาเข้าไปให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทองใบ สุดชาติ. (2551). การวิจัยธุรกิจ. อุบลราชธานี: คณะบริหารธุรกิจและการจัดการ.
- นันทิยาพร อัครเจริญวัฒนา. (2548). คุณภาพการให้บริการของศูนย์บริการร่วม : ประสพการณ์จากผู้รับบริการในสำนักงานเขตบางพลัด. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนติพัฒน์ รุณยง. (2550). ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของสำนักทะเบียนอำเภอหนองพอก จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวิทย์สาส์น.
- พิทยา สุราวุธ. (2552). คุณภาพการให้บริการผู้เสียภาษีอากรของทีมงานกักเก็บดูแล สำนักงานสรรพากรพื้นที่อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรรณณา บุญปัน. (2553). คุณภาพการให้บริการแก่ประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอค้อวัง จังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานเลขาธิการ CURSUA. (2551). 4 ปี คณะกรรมการ CURSUA : ก้าวแรกที่ยั่งยืนสานฝันสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการ CURSUA.

กลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี

Marketing Strategies Decision to Use the Service of Shop Steak House in the Municipal Area of Ubon Ratchathani

ธีมานัต เทียมทัศน์ ดร.จตุรงค์ ศรีวongwonna ผศ.ดร.เพ็ญศิริ โชติพันธ์

Theemanat thiemthud, Jaturong Sriwongwonna, Ph.D., Pensiri Chotipan, Asst.Prof. Ph.D.

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Master of Business Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี 2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ในการเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน ได้กลุ่มตัวอย่าง 331 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 สถิติที่ใช้ในการทำวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การทดสอบค่า t-test และ การทดสอบค่า F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. กลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x} = 3.76$) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง 2. ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน พิจารณากลยุทธ์การตลาด ด้านราคา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3. ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน พิจารณากลยุทธ์การตลาด ด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ผู้บริโภคที่มีเพศและอาชีพแตกต่างกัน ให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเต็กเฮาส์ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ กลยุทธ์การตลาด การตัดสินใจ การให้บริการ ร้านสเต็กเฮาส์

ABSTRACT

The research aimed to study and compare the marketing strategies which influenced the consumers' decision to choose the steak shop as classified by sex, age, educational levels and monthly income. The samples used in the research were the consumers who chose to eat the steak shop in Ubon Ratchathani municipality. The sample of 331 were derived by a proportionate random sampling. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to 0.90. Statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis, t-test and F-test.

The research findings were as follows: 1. The marketing strategies which influenced the consumers' decision to choose the steak shop were rated as moderate in all aspects. The aspects could be arranged in a descending order: product ($X=3.76$) at a high level, followed by prices, processes, physical characteristics, persons, distribution channels and marketing promotion. 2. The consumers who had a different age had a different consideration of the marketing strategies in terms of the prices at a statistical significance of .01. 3. The consumers who had different educational levels and monthly incomes had a different consideration of the marketing strategies in terms of the processes at a statistical significance of .05. 4. The consumers who

had different sex and occupations did not have a different priority in the marketing strategies which could influence the consumers' choice.

Keywords: Marketing Strategies, Decision, Use the Service, Shop Steak House

บทนำ

ในปัจจุบันรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไป กลายเป็นข้อจำกัดในการดำเนินชีวิต ประชากรมีวิถีความเป็นอยู่แบบเร่งรีบ และการรับเอาวัฒนธรรมจากประเทศอุตสาหกรรมเข้ามา ทำให้พฤติกรรมต่างๆ ในแต่ละวันต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับข้อจำกัดดังกล่าว รวมถึงพฤติกรรมในการบริโภคอาหารก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน จากวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ทำให้การบริโภคอาหารนอกบ้านและการซื้ออาหารสำเร็จรูปมารับประทานที่บ้านมีมากขึ้น ธุรกิจร้านอาหารจึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปของมนุษย์ อีกทั้งร้านอาหารในปัจจุบันมิได้ทำหน้าที่เพียงแต่เป็นสถานที่ให้บริการอาหารและเครื่องดื่มเท่านั้น แต่ได้กลายเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์ในหมู่เพื่อนฝูง ครอบครัว ต้องการเปลี่ยนบรรยากาศเพื่อผ่อนคลายความเครียด หรือแม้แต่เป็นสถานที่ไว้เพื่อติดต่อเจรจาธุรกิจ ทำให้ธุรกิจร้านอาหารหรือภัตตาคารเปิดบริการอย่างกว้างขวางมากขึ้น บริษัท ศูนย์วิจัยกิจการไทย จำกัด คาดว่าในปี 2552 ร้านอาหารต่างประเทศและร้านอาหารหรู มีสัดส่วนทางการตลาดร้อยละ 10 ซึ่งบริษัท ศูนย์วิจัยกิจการไทย จำกัด สำรวจคนกรุงเทพฯ ที่เลือกสั่งลองอาหารต่างชาติเมื่อต้องรับประทานอาหารนอกบ้าน และสามารถจัดลำดับอาหารต่างชาติยอดนิยม 5 อันดับแรกได้ดังนี้ อาหารญี่ปุ่นครองอันดับหนึ่ง รองลงมาคืออาหารจีน อาหารอเมริกัน อาหารเวียดนาม และอาหารอิตาลี

สถิติจัดอยู่ในอาหารอเมริกัน ซึ่งเข้ามาในประเทศไทยพร้อมๆ กับอาหารญี่ปุ่นหรืออาหารอิตาลี เมื่อประมาณกว่า 30 ปี ที่ผ่านมาแล้ว เพียงแต่เริ่มแพร่หลายมากขึ้นในช่วงหลายสิบปีก่อน ในระยะแรก สถิติจัดว่าเป็นเมนูที่ราคาสูงและจะหาทานได้แต่ในร้านอาหารหรือภัตตาคารชั้นหรูเท่านั้น แต่ในปัจจุบันสถิติมีราคาที่ถูกลงและหาทานได้ง่ายขึ้น ซึ่งตลาดสถิติไทยปัจจุบันคาดว่าจะมีมูลค่าประมาณ 500 ล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มการเติบโตยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบของร้านแฟรนไชส์ที่คาดว่าจะมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 20 (ศูนย์วิจัยกิจการไทย จำกัด 2552 : <http://www.kasikornresearch.com>) ทั้งนี้ในธุรกิจอาหารสถิติไทยมีกลุ่มผู้ชำนาญอาหารประเภทสถิติซึ่งเป็นคนไทยเข้ามาประกอบธุรกิจนี้มากขึ้น แต่ปัญหาคือคนไทยไม่ได้บริโภคสถิติเป็นอาหารหลัก ทำให้กลุ่มผู้ประกอบการต้องมีการโฆษณาจูงใจให้คนหันมารับประทานสถิติมากยิ่งขึ้น

โดยเฉพาะเรื่องคุณภาพของเนื้อ ควบคู่ไปกับเมนูใหม่ๆ เพื่อความหลากหลาย การอาศัยกลยุทธ์ด้านราคาที่ถูกกว่า ทั้งนี้ นอกจากปัจจัยในการเลือกรับประทานสถิติของลูกค้ายังขึ้นอยู่กับบรรยากาศด้วย เพราะสถิติไม่ใช่อาหารจานด่วนจึงต้องมีบรรยากาศที่เป็นรูปแบบสเก็ทเฮาส์ เนื่องมาจากพฤติกรรมของ คนไทยที่ให้ความสนใจในรูปลักษณ์รสชาติ และกระแสนิยม รวมถึงการให้ความสำคัญกับสุขภาพ นอกจากนี้การรับประทานอาหารยังคงแสดงถึงความร่ำรวยในบางวัฒนธรรม จึงนับว่าเป็นธุรกิจที่น่าสนใจประเภทหนึ่ง

ในปี 2552 สถิติท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี มีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 338,279 คน เป็นชาวไทย 321,211 คน เป็นชาวต่างชาติ 17,068 คน มีรายได้จากนักท่องเที่ยวรวม 3,490.26 ล้านบาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายต่อคนประมาณคนละ 1,086.59 บาท โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ในอัตราร้อยละ 10.48 (สำนักงานจังหวัดอุบล 2552 : ออนไลน์) ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากจังหวัดอุบลราชธานีจัดเป็นประตูท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศลาว และมาตรการการขนานรับการเป็นกลุ่มประชาคมอาเซียน (AEC) โดยจะเห็นได้จากตามห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงแรมที่พัก โรงพยาบาล ได้มีการติดตั้งป้ายหรือเพิ่มข้อความเป็นภาษาลาว กอปรกับปัจจุบันเศรษฐกิจในประเทศลาวเติบโตอย่างยิ่ง เพราะลาวเองก็มีนโยบายพัฒนาประเทศ มีนักลงทุนจากต่างประเทศเข้าไปลงทุนเพิ่มมากขึ้น ชาวลาวจำนวนมากไม่น้อยมีฐานะดี เห็นได้จากในช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ชาวลาวจำนวนมากจะข้ามฝั่งมาซื้อสินค้าในตัวเมืองอุบลราชธานี พร้อมทั้งหอบการมาร่วมกับจังหวัดผลักดันส่งเสริมกิจกรรมงานประเพณีวันสำคัญทางศาสนา เช่น ประเพณี แห่เทียนเข้าพรรษา และแหล่งท่องเที่ยวที่เพิ่มจากแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีอยู่แล้วเช่น พิพิธภัณฑ์เทียน หรือการสร้างสวนสัตว์ที่ซานเมือง เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีแหล่งท่องเที่ยวให้ชมได้หลากหลายยิ่งขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนการจัดประชุมสัมมนาของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อช่วยกระตุ้นให้คนต่างถิ่นและนักท่องเที่ยวเข้ามาพักโรงแรมและเกิดการใช้จ่ายมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการประเภทสินค้าเกี่ยวกับสุขภาพและความงาม สินค้าแฟชั่น หอพัก สปา รวมทั้งร้านอาหารต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีมีการขยายตัวมากขึ้นตามไปด้วย

จากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการตลาดร้านสถิติเฮาส์ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ประกอบกับการศึกษาถึงพฤติกรรมและการตัดสินใจใช้บริการร้านสถิติเฮาส์ของผู้ใช้บริการ เพื่อจะได้ใช้เป็นประโยชน์เพื่อนำไปเป็นแนวทางสำหรับการวางแผนและ

ตัดสินใจในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการทางธุรกิจร้านสะดวกซื้อ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภค และลดความเสี่ยงในการลงทุนธุรกิจประเภทนี้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการ ในการเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 32 ร้าน ได้จำนวนประชากรทั้งหมด 2,310 คน (ข้อมูลผู้ใช้บริการจากบัญชีรายการของกิจการร้าน)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 331 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้น ภูมิอย่างเป็นสัดส่วน แล้วเปรียบเทียบตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (ทองใบ สุดชาติ 2549 : 129)
3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 3.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และ (2) กลยุทธ์การตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล 3.2 ตัวแปรตาม คือ กลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินงาน

นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียง คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านอาหารในอำเภวารินชำราบ จำนวน 50 ฉบับ เพื่อทดสอบคุณภาพหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือในการวิจัยทั้งฉบับ (Reliability analysis) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและนำไปใช้ในการวิจัยได้

แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างผู้มาใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จำนวน 331 ชุด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงกุมภาพันธ์-เมษายน 2556 วิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานค่า t-test และค่า F-test และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ทั้งหมด 331 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.15 รองลงมาคือ เพศชาย ร้อยละ 48.94 ส่วนมากมีอายุระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 39.57 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 25.07 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 71.0 รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 18.12 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 36.64 รองลงมาคือ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 24.16 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 36.25 รองลงมาคือ อยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 20.84

สมมติฐานข้อที่ 1

พบว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.76$) ส่วนด้านราคา ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง และจากผลการพยากรณ์ถดถอยพหุคูณ ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 7 ตัว พบว่าตัวแปรที่สามารถร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ได้ถึง ร้อยละ 21.40 มี 2 ตัวแปร โดยเรียงลำดับตามความสำคัญ คือ ด้านราคา ($Beta = 0.27$) และด้านกระบวนการ ($Beta = 0.25$)

สมมติฐานข้อ 2

1. จำแนกตามเพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง และเพศชาย มีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล ด้านราคาและด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน

2. จำแนกตามอายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสะดวกซื้อ ด้านราคา มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล และด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน

3. จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล และด้านราคาไม่แตกต่างกัน

4. จำแนกตามอาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล ด้านราคา และด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน

5. จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคคล และด้านราคาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ด้านราคา จากผลการวิจัยพบว่า ด้านราคา เป็นกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี อยู่ในระดับมากที่สุด โดยผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับ ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพอาหาร มีการแสดงราคาของรายการอาหารแต่ละประเภทอย่างชัดเจน และราคาเหมาะสมกับปริมาณอาหารซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของสุร เสรีรัตน์ (2543 : 191) ที่กล่าวว่า ราคาคือจำนวนเงินที่บุคคลจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งแสดงเป็นมูลค่า (Value) ที่ผู้บริโภคจ่ายเพื่อแลกกับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้สินค้าหรือบริการ สอดคล้องกับ วีระศักดิ์ เหล่าพักจันทร์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อร้านอาหารปลาเผาบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อร้านอาหารปลาเผาบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อร้านอาหารปลาเผาบางกรวย ในทัศนะ ของลูกค้า จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างคือ ลูกค้าที่มาใช้บริการในร้านอาหารปลาเผาบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า ลูกค้ามีระดับความพึงพอใจต่อร้านอาหารปลาเผาบางกรวย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่าลูกค้ามีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน เรียงลำดับจากค่ามากไปน้อยคือ ราคาอาหาร การส่งเสริมการตลาด และสถานที่ ในการให้บริการ และสอดคล้องกับมณฑล เจริญวิริยะธรรม (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในศูนย์การค้าของผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก คือ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ ด้านบุคคล ด้านลักษณะทางกายภาพ ซึ่งในด้านบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญปานกลาง

2. ด้านกระบวนการ จากผลการวิจัยพบว่าด้านกระบวนการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี อยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้ให้บริการให้ความสำคัญกับด้านกระบวนการ คือ การรับคำสั่งจากลูกค้าได้ถูกต้อง รวดเร็ว สถานที่/อุปกรณ์และบุคลากรพร้อมให้บริการเมื่อเดินเข้าไปในร้าน และบริการที่ได้มาตรฐานเหมือนกันทุกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของฉัตรยาพร เสมอใจ (2547 : 14) ว่าการบริการ คือ กิจกรรมประโยชน์หรือความพึงพอใจที่จัดทำขึ้นเพื่อเสนอขาย หรือกิจกรรมที่จัดทำขึ้นรวมกับการขายสินค้า และสอดคล้องกับวิชาญ บรรลือ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารอิตาเลียน ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านราคาอยู่ในระดับความสำคัญมาก ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามชาวต่างชาติให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก โดยปัจจัยที่อยู่ในระดับความสำคัญมากที่สุดคือ ด้านกระบวนการให้บริการ รองลงมาคือ ด้านบุคลากร ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านลักษณะทางกายภาพ ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับความสำคัญน้อยที่สุด และสอดคล้องกับ นิศากรรัตน์ กันทะเครือ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการให้บริการธุรกิจของกิจโรงแรมมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือตอนบน ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อการให้บริการ มีแนวความคิดทางการตลาด และมีปัจจัยที่สำคัญอันดับ 1 คือด้านกระบวนการให้บริการเนื่องจากพนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความพร้อมด้านการให้บริการอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านราคา จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ปัจจัยด้านราคามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบล อยู่ในระดับที่มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสามารถชำระได้ทั้งเงินสดและบัตรเครดิต ราคาอาหาร/เครื่องดื่มเหมาะสมกับคุณภาพและปริมาณ และราคาถูกกว่าคู่แข่งที่มีคุณภาพระดับเดียวกัน

2. ด้านกระบวนการให้บริการ พบว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบล พิจารณาในเรื่องการรับรองโต๊ะ/ห้องวีไอพี ถูกต้องตามความต้องการ มีความรวดเร็วในการเรียกเช็คบิล และการคิดเงินมีความแม่นยำ ถูกต้อง รวมไปถึงระยะเวลาในการรอสินค้าที่ไม่นานเกินไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการใช้แบบสอบถาม เพื่อจะได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เป็นการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการในการใช้บริการร้านสเด็กของผู้บริโภค เพื่อเป็นการทราบทิศทางการเจริญเติบโตในอนาคต

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านสเด็กเฮาส์ ในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี เพียงเขตพื้นที่เดียวในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ใกล้เคียงด้วย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ประกอบด้วย อาจารย์ ดร.จตุรงค์ ศรีวรชวรรณ ประธานกรรมการที่ปรึกษา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ โชติพันธ์ กรรมการที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้การปรึกษา ชี้แนะแนวทาง คำแนะนำ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานวิจัยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้การศึกษาวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ทุกขั้นตอน ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการทำการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามและข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

รวมทั้งขอบคุณ ทุกคนในครอบครัวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ซึ่งเป็นกำลังใจ และส่งเสริมสนับสนุน ในทุกด้านแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบบูชาพระคุณบิดา-มารดา ครู-อาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2547). การจัดการและการตลาดบริการ. กรุงเทพฯ : ส.เอเชียเพรส.

ทองใบ สุดชาติ. (2551). การวิจัยธุรกิจ : ปฏิบัติการวิจัยนอกเหนือจากตำรา. พิมพ์ครั้งที่ 2 อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นภดล เจริญวิริยะธรรม. (2550). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่นในศูนย์การค้าของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิสราตัน กันทะเครือ. (2549). การให้บริการของธุรกิจโรงแรมมหาวิทยาลัยราชภัฏในเขตภาคเหนือตอนบน. วิทยานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

วิษญา บันลือ. (2551). ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการร้านอาหารอินเดีย ในอำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วีระศักดิ์ เหล่าพักจันทร์. (2552). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อร้านอาหารปลาเผาบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สุกร เสรีรัตน์. (2543). การจัดการการตลาด ฉบับ Portable MBA. กรุงเทพฯ : เอ.อาร์. บีซินสเพรส.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด. (2552). ธุรกิจร้านอาหารในประเทศ : ขยายตัวต่อเนื่อง...ผู้ประกอบการเร่งปรับกลยุทธ์. (ออนไลน์).. (เข้าถึงเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2552) เข้าถึงได้จาก: <http://www.kasikomresearch.com>.

สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี. (2552). ข้อมูลเศรษฐกิจ. (ออนไลน์). (เข้าถึงเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2552) เข้าถึงได้จาก: <http://www.Ubonratchathani.co.th>.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภค
ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ
The Factors Influencing the Consumers' Decision to Use the Internet Café Service
in Sisaket Municipality

เมทินี นุศรีจันทร์ ผศ.ดร.นลินี ทองประเสริฐ ผศ.ชื่น ศรีสวัสดิ์
Metinee Nusrichan, Naline Tongprasert, Asst.Prof. Ph.D., Chem Srisawat, Asst.Prof.

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Master of Business Administration, Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จำนวน 384 คน จากร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ จำนวน 15 ร้าน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และ F-test และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ให้ความสำคัญกับความเห็นในภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ โดยปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันทำนายการตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ร้อยละ 50 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคาและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนลักษณะทางกายภาพ ไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ด้านราคาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ การตัดสินใจ ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่

Abstract

The research aimed to study and compare the factors which influenced the consumers' decision to choose the Internet café service in Sisaket municipality as classified by sex, age, educational levels and incomes. The samples were 384 customers who used 15 Internet café service shops in Sisaket municipality. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to 0.98. Statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and multiple regression analysis.

The research findings were as follows: the consumers in Sisaket municipality paid attention to the mixed factors of the service market (7ps) at a high level ($X=3.61$). Considering individual cases, the factors

which an influential role were products, prices, distribution channels, processes, and physical characteristics. Marketing promotion was moderate. Based on the multiple regression analysis, it was found that the factors which influenced the customers' choice were products, prices, processes, and physical characteristics. These factors could predict the customers' choice by 50%. Based on a variance analysis, it was found that the customers who were different in sex had no different opinion on the factors of the service marketing. The customers who were different in age had a different opinion on the service marketing at a statistical significance of .01 The customers who had different education had a different opinion of a statistical significance of .01 towards the factors of products, prices and processes. The customers who had a different income had a different opinion with a statistical significance of .05 towards the factors of the prices, they had a different opinion of a statistical significance of .01 towards the factors of products, processes and physical characteristics.

Keywords: Marketing mix factors, Decision, Internet cafe

บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร โทรคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศมีความทันสมัยมากขึ้น ระบบเทคโนโลยีการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเทคโนโลยีการสื่อสารโทรคมนาคมที่ได้รับความนิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในขณะนี้คือ ระบบการสื่อสารผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ หรือเรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” (Internet) ซึ่งทำให้สังคมกลายเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของไทยที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และร้านอินเทอร์เน็ตจะเป็นแหล่งรองรับการขยายตัวของผู้ใช้บริการได้เป็นอย่างดี ธุรกิจร้านอินเทอร์เน็ตหรือสถานที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตสำหรับบุคคลทั่วไป และเรียกเก็บค่าบริการจากการเข้าใช้อินเทอร์เน็ตเป็นรายชั่วโมงกำลังเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง การเปิดให้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก ตามตรอกซอกซอยในทั่วทุกพื้นที่รองรับกระแสการตื่นตัวของการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่เชื่อว่าร้านอินเทอร์เน็ตจะประสบความสำเร็จไปเสียทุกแห่ง

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ระบุว่า การลงทุนร้านอินเทอร์เน็ตในปัจจุบันเพิ่มขึ้นมาก เมื่อเทียบกับ 2-3 ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้เนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์มีราคาลดลงมาก การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตมีทางเลือกได้หลายทางมากขึ้น โดยสภาพการแข่งขันในตลาดและความเสี่ยงต่อการลงทุนธุรกิจร้านอินเทอร์เน็ตนั้น มีแนวโน้มไม่ค่อยสดใสเท่าที่ผ่านมา เพราะร้านอินเทอร์เน็ตเริ่มประสบปัญหาหลายประการทั้งการแข่งขัน ลิขสิทธิ์ และสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ จะเปิดร้านเน็ต ผู้ประกอบการควรเลือกทำเลที่ดี มีการสำรวจพื้นที่ที่จะลงทุน คู่แข่งและเลือกรูปแบบร้านให้เหมาะสมกับทะเล ทั้งควรมีกลยุทธ์ให้ลูกค้าเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (มติชนออนไลน์ 2551: ออนไลน์)

ปัจจุบันร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จะเห็นได้ว่าสังคมโลกออนไลน์ ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เข้าใกล้ตัวเราและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และการใช้บริการอินเทอร์เน็ตก็มีแนวโน้มสูงขึ้น และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจใช้บริการ ผลการวิจัยที่ได้จะนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการให้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ รวมทั้งเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการมีข้อมูล ในการดูแลและนำผู้ที่เข้ามาใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภค ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนประสมตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตเทศบาลเมือง ศรีสะเกษ จำนวน 15 ร้าน
2. กลุ่มตัวอย่าง จากการสุ่มข้อมูลผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ไม่มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้ใช้บริการ ในกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรหรือกรณีที่ไม่สามารถนับจำนวนได้ผู้วิจัยจึงใช้วิธีแทนค่าในสูตร (W.G.cochran : 1953) ได้ขนาดของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ 384 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic sampling) (ทองใบ สุดซารี 2549: 129) โดยการแจกแบบสอบถามกับลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ซึ่งมีทั้งหมด 15 ร้าน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล และส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ

วิธีการดำเนินงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามดังกล่าวจะมีจำนวน 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ เป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ และตอนที่ 4 แบบสอบถามเป็นคำถามปลายเปิด (Open end) เพื่อให้ลูกค้าผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านการบริการ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านอุปกรณ์เพื่อการบริการ และข้อควรปรับปรุง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความสอดคล้องแล้ว ไปทดลองใช้เครื่องมือกับผู้บริโภคที่ใช้บริการ ร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 50 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ จำนวน 384 คน จากร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ จำนวน 15 ร้าน แล้วนำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบสมมติฐาน t-test และ F-test การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายเป็นรายชื่อ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมไว้วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์สมมติฐาน พบว่าภาพรวมของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7ps) ในภาพรวม อยู่ใน

ระดับมาก (= 3.61) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย บุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาดอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่าปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ โดยปัจจัยเหล่านี้ร่วมกันทำนายการตัดสินใจเลือกใช้บริการได้ร้อยละ 50

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ด้านผลิตภัณฑ์ ราคาและกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนลักษณะทางกายภาพ ไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และลักษณะ ทางกายภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนราคา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ กับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุและรายได้ ตัวแปรพยากรณ์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ มี 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ที่แตกต่างกัน ทำให้มีตัวแปรและประเด็นต่างๆ ในแต่ละตัวแปรที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ผู้บริโภคให้ความสำคัญระดับมาก โดยพิจารณาจาก การให้บริการโปรแกรมใช้งานด้านบันเทิง เช่น เกมคอมพิวเตอร์ (Pc Game) เกมออนไลน์ (Game Online) การให้บริการโปรแกรมใช้งานด้านอินเทอร์เน็ตมีหลากหลาย เช่น กูเกิลโครม (Google Chrome) แมสเสจเจอร์ (Messenger) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสายพิน ร่วมญาติ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการตลาดของโครงการ

จัดตั้งอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ จังหวัดนครนายก ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความต้องการใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ในระดับมากถึงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.00

1.2 ด้านราคา ผู้บริโภคพิจารณาจาก มีป้ายแสดงราคาชัดเจน สามารถตรวจสอบค่าบริการได้ ราคาของอาหาร และเครื่องดื่มภายในร้านมีราคาถูก ราคาสมาชิกมีราคาถูก มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพนา พิพัฒน์ ผล (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้และส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภค กรณีศึกษา : อินเทอร์เน็ตคาเฟ่รอบมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ นั้น ปัจจัยด้านราคา ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับราคาเหมาะสมกับการบริการและอุปกรณ์ที่มาตรฐาน และค่าบริการถูกกว่าร้านอื่น กับการศึกษาของ เจนพนากรณ์ พุแสง (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้บริการในการเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษา พบว่าการให้บริการร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา จัดอยู่ในระดับความสำคัญมาก คือ ราคาค่าเช่าต่อชั่วโมง ราคาค่าสมาชิก ราคาในการ ใช้บริการอุปกรณ์เสริมอื่น เช่น เครื่องพิมพ์ เครื่องสแกน และอื่นๆ ราคาของอาหาร และเครื่องดื่มภายในร้าน ตามลำดับ

1.3 ด้านกระบวนการ ผู้บริโภคพิจารณาจาก มีการอัปเดตโปรแกรมหรือเกมใหม่ๆ อยู่เสมอ การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว และมีข้อมูลแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏชนันท์ นิติวินณะ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภค ตำบลในเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านราคาตามลำดับ ส่วนด้านการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร และด้านผลิตภัณฑ์มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์ของผู้บริโภค ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่จะเข้ามาใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต 3-8 ครั้งต่อสัปดาห์ ระยะเวลาที่ใช้บริการต่อครั้งน้อยกว่า 2 ชั่วโมง ค่าใช้จ่ายที่ใช้ต่ำกว่า 50 บาทต่อวัน ช่วงเวลา ที่เข้ามาใช้บริการมากที่สุดอยู่ในช่วงค่ำ (18.01-22.00 น.) การเข้ามาใช้บริการไม่ได้กำหนด วันแน่นอนแล้วแต่โอกาส และกิจกรรมที่ใช้ส่วนใหญ่ คือ การเล่นเกม กับการศึกษาของ สารกิต ฤชา

คณิต (2548: บทคัดย่อ) ที่พบว่าปัจจัยทางการแข่งขัน ของร้านอินเทอร์เน็ตและเกมออนไลน์ในบริเวณมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งได้มาจากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตและเกมออนไลน์ พบว่าปัจจัยด้านประสิทธิภาพของเครื่องมีผลต่อการเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตและเกมออนไลน์ ดังนั้นจึงนำเอาปัจจัยทางการสร้างความแตกต่างทางด้านประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ในการให้บริการ หมายถึง การมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ให้บริการที่ทันสมัยตลอดเวลาและทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สรุปได้ว่ากลยุทธ์สร้างความแตกต่างทางด้านประสิทธิภาพของเครื่องคอมพิวเตอร์ในการบริการเป็นทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่ดีที่สุด

1.4 ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้บริโภคพิจารณาจาก ภายในร้านมีแสงสว่างเพียงพอ การตกแต่งร้านมีความทันสมัย และสถานที่มีความสะอาด เรียบร้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ น้อยคำมูล (2550: 127) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสถานที่ให้บริการ ภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ลูกค้านับว่าให้ความสำคัญด้านสถานที่สะอาดไม่แพ้ด้านร้านที่ให้บริการต้องมีการจัดวางตำแหน่งของคอมพิวเตอร์ไม่ชิดกันจนเกินไป มีพื้นที่เพียงพอให้ลูกค้ารู้สึกไม่คับแคบจนเกินไป อากาศภายในร้านไม่ร้อน ร้านที่ให้บริการอินเทอร์เน็ตต้องติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เพื่อลดอุณหภูมิภายในร้านให้ไม่เย็นหรือร้อนเกินไป

2. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ

2.1 อายุ ผู้บริโภคที่อายุแตกต่างกัน พิจารณาถึงปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทางกายภาพ ในการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเจนพนากรณ์ พุแสง (บทคัดย่อ: 2550) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้บริการในการเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้บริการในการเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา ที่จำแนกตามช่วงอายุ เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านแล้ว ส่วนใหญ่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณา โดยรวมแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้ใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ต ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน มีปัจจัยที่มีอิทธิพล ในการเลือกใช้บริการ ร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา แตกต่างกัน

2.2 รายได้ ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่างกัน พิจารณาถึงปัจจัยด้านราคาในการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาลเมืองศรีสะเกษ แตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ด้านกระบวนการและด้านลักษณะทาง แตกต่างกันอย่างน้อยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชายคำ สุวรรณพันธ์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรี ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่ใช้อินเทอร์เน็ต มีอายุเฉลี่ย 19 ปี มีภูมิลำเนาในจังหวัดเชียงใหม่ มีรายได้ต่ำกว่า 3,000 บาท ต่อเดือน และมีเครื่องคอมพิวเตอร์ในบ้านหรือที่พักอาศัย พบว่า ราคาต่อชั่วโมงถูกเป็นปัจจัยอันดับแรกและเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความต้องการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ สถาบัน ชั้นปี รายได้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในการใช้อินเทอร์เน็ตกับสถานศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 16-19 ปีให้ความสำคัญในโปรแกรม ใช้งานด้านบันเทิง เช่น เกมคอมพิวเตอร์ เกมออนไลน์ มากกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น อินเทอร์เน็ตคาเฟ่ควรให้ความสำคัญกับโปรแกรมใช้งานด้านเกมคอมพิวเตอร์ เกมออนไลน์ ที่หลากหลาย

2. ด้านราคา ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก ดังนั้นอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ควรมีป้ายแสดงราคาที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบค่าใช้จ่ายได้และควรมีราคาที่ถูกลงสำหรับสมาชิก เพื่อจูงใจให้ลูกค้ามาใช้บริการ

3. ด้านกระบวนการ ควรพิจารณาถึงการอัปเดตโปรแกรมหรือเกมใหม่ๆ อยู่เสมอ มีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

4. ด้านลักษณะทางกายภาพ ควรเน้นการตกแต่งร้านที่ดูมีความทันสมัย สะอาด เพิ่มความน่าสนใจในการมาใช้บริการ เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคในเขตเทศบาล

เมืองศรีสะเกษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้บริโภค เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบของร้านอินเทอร์เน็ตให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

2. ควรศึกษาแนวโน้มความต้องการในการใช้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ของผู้บริโภคเพื่อให้ทราบทิศทางการเจริญเติบโตในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ชายคำ สุวรรณพันธ์. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้บริการอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาปริญญาตรีในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เจนพนากรณ์ พุแสง. (2550). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้ใช้บริการในการเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ทองใบ สุดชาติ. (2551). การวิจัยธุรกิจ: ปฏิบัติการวิจัยนอกเหนือจากตำรา. พิมพ์ครั้งที่ 2 อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มติชนออนไลน์. (2551). (ออนไลน์). แหล่งที่มา: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1219473269.
- ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (2548). Thailand ICT Indicators. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2546). โมเดลพฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- _____. (2546). การบริหารตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: เพชรจรัสแสงแห่งโลกธุรกิจ.
- สมเกียรติ น้อยคำมูล. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอินเทอร์เน็ตของลูกค้าในจังหวัดสิงห์บุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สายพิน ร่มญาติ. (2546). การศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการตลาดของโครงการจัดตั้งร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ นครนายก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สารกิต ฤชาคณิต. (2548). การพัฒนากลยุทธ์ทางการแข่งขันแบบยั่งยืนของร้านกาสิโน อินเทอร์เน็ตและเกมออนไลน์. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

บทความปริทัศน์

บทความปริทัศน์หนังสือ : ลายแทงนักคิด

ผู้เขียน : ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

จัดพิมพ์โดย บริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด

ผู้ปริทัศน์ : ดร.พงษ์เสริฐ พรหมศรี

“การคิด” เป็นจุดเริ่มต้นของพฤติกรรมมนุษย์ เพราะคนที่คิดเป็นจะนำมาซึ่งการพัฒนาของสหวิทยาการทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้ามีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ จะสร้างความเชื่อมโยงในการดำเนินชีวิต ทั้งในส่วนของ การดำรงชีวิตและในส่วนของการทำงาน วิธีชีวิตแบบดั้งเดิมในอดีต เป็นการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ไม่ต้องแก่งแย่งแข่งขันกันมาก เราจึงไม่ต้องคิดมากนัก แต่ในปัจจุบัน ภายใต้โลกที่หมุนอย่างรวดเร็ว สังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล มีเทคโนโลยีขั้นสูงรองรับความสามารถของคน มีการแข่งขันสูงในทุกด้าน เราจึงจำเป็นต้องคิดให้มากขึ้น คิดในวิถีทางที่ฉลาดขึ้น เพื่อหาหนทางในการดำเนินชีวิตให้มีความพร้อมและอยู่รอดในสังคมเราในวิถีทางที่ดีที่สุด

การพัฒนาคอนอย่างยั่งยืน จึงไม่ใช่เพียงการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ สภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ หรือรายได้เท่านั้น แต่ต้องพัฒนาเพื่อให้เกิดความอยู่รอดอย่างยั่งยืน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปลอดภัย ครอบครัวปลอดภัย ชุมชนปลอดภัย ทรัพยากรปลอดภัย สิ่งแวดล้อมปลอดภัย บ้านเมืองปลอดภัย จึงจะส่งผลให้เราและลูกหลานของเราปลอดภัยอย่างยั่งยืน นั่นคือ เราต้องสอน “วิธีคิด” ให้คน “คิดเป็น” และวิธีคิดนั้นจะติดตัวเราไปตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมในทุกสถานการณ์ เพื่อให้เราสามารถยืนหยัดต่อไปได้ และพัฒนาตัวเองได้ในอนาคต ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหนังสือ “ลายแทงนักคิด” ฉบับนี้ เป็นการปูพื้นฐานการเข้าใจโลกแห่งความคิด เริ่มจากการทำงานของสมอง กระบวนการทำงานของความคิด ความสำคัญของการคิด อุปสรรคของการคิด การเตรียมความพร้อมเพื่อฝึกทักษะ “การคิดเป็น” ซึ่งถือเป็นแนวทางในการจัดระบบความคิดอย่างชาญฉลาด

ในการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบันพบว่าแต่ละคนมีปัญหาที่แตกต่างกัน มากบ้างน้อยบ้าง ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาชีวิต ครอบครัว เศรษฐกิจ ที่ทำงาน เพื่อน หนี้สิน และแต่ละคนมีวิธีการแก้ปัญหาที่แตกต่างกัน ซึ่งหากมองภาพรวมทั้งปัญหา เศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม ยาเสพติด การศึกษา หนี้สิน และอื่นๆ อีกมากมาย ต้นตอของปัญหาทั้งหมดอยู่ที่ “การคิด” เพราะหากประชาชนทุกคน “คิดเป็น” คิดอย่างชาญฉลาด คิดอย่างเท่าทัน ปัญหาทุกอย่างจะคลี่คลายไปในทางที่ดีอย่างรวดเร็วหรืออาจไม่เกิดปัญหาเหล่านี้เลย ดังนั้น เราจะต้องคิดให้มากขึ้น คิดในวิถีทางที่ฉลาดขึ้น เตรียมความพร้อมทั้งชีวิตและสังคมในวิถีทางที่ดีที่สุด จึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม “การสอนวิธีคิด” จึงมีความจำเป็น และถือเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัยของคนในสังคมต่อไป

จุดกำเนิดความคิด : กลไกการทำงานของสมอง

ส่วนที่ 1 central core สมองส่วนนี้ทำหน้าที่พื้นฐานของสมองเช่นเดียวกับสมองของสัตว์ทั่วไป เช่น ทำหน้าที่ควบคุมการหายใจ การกิน การหลับ การสืบพันธุ์

ส่วนที่ 2 Cerebral cortex สมองส่วนนี้ทำหน้าที่ควบคุมระบบการคิด การวินิจฉัย การตัดสินใจ และการใช้เหตุผล หน้าที่ส่วนนี้สะท้อนความเป็นมนุษย์

โรเจอร์ สเปอรี่ ผู้เชี่ยวชาญด้านประสาทวิทยาได้ค้นพบความแตกต่างในการทำงานระหว่างสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา (Sperry, 1968, 1982 อ้างอิงจาก เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2555 : 13) สมองซีกซ้าย ทำหน้าที่เรื่องของการใช้ภาษา การเขียน การอ่าน ทักษะด้านตัวเลข การใช้เหตุผล การควบคุมการพูด ทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์ ควบคุมการทำงานของมือขวา หรือเรียกว่า “ส่วนของ

ตัดสิน” ส่วนสมองซีกขวา ทำหน้าที่เรื่องของความเข้าใจ การเห็นภาพสามมิติ ความรู้สึกสัมผัสต่อศิลปะ ความมีสุนทรีย์ะด้านดนตรี เพลง และการใช้จินตนาการในการดำเนินชีวิต รวมทั้งทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของมือซ้าย หรือเรียกว่า “ส่วนของการสร้างสรรค์” การทำงานของสมองมีความซับซ้อนมาก แทบทุกกิจกรรมทางความคิด สมองทั้งสองซีกจะคิดสลับกันไปมาระหว่างสมองซีกซ้ายกับสมองซีกขวา (Hellige, 1990) ขึ้นอยู่กับประเด็นที่นำมาคิด

การทำงานของสมองที่ส่งสัญญาณผ่านเซลล์ประสาทอย่างรวดเร็วราว 290 กิโลเมตรต่อชั่วโมง เซลล์สมอง (neurons) ตัวเดียว สามารถเชื่อมโยงกับเซลล์สมองตัวอื่นๆ ได้ถึง 80,000 เซลล์ และเซลล์สมองสามารถรับรู้ข้อมูลได้ถึง พันล้านล้านเซลล์ และส่งข้อมูลพร้อมกันหลายล้านล้านบิตต่อวินาที ซึ่งหากเทียบกับประสิทธิภาพกับคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลแต่ละครั้งจะต้องใช้พลังงานถึง 100 เมกะวัตต์ หรือเทียบเท่ากับพลังงานที่ใช้ในเมืองๆ หนึ่งเลยทีเดียว และสมองเปรียบเสมือนศูนย์บัญชาการดำรงชีวิตของคน ในการเคลื่อนไหว การมองเห็น การได้ยิน การเข้าใจ การคิด การจำ และการพูด ล้วนมาจากการสั่งการของสมองทั้งสิ้น

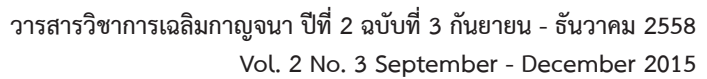
สมองของเด็กพัฒนาตั้งแต่อยู่ในครรภ์และมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 2-3 ปีหลังคลอด ช่วงวัยทารกถึงสามขวบเป็นพัฒนาการที่สำคัญของสมอง เป็นช่วงเวลาแห่งการเปิดรับข้อมูล การเรียนรู้สิ่งต่างๆ มีการเรียนรู้มากกว่าผู้ใหญ่เป็นพันเท่า เด็กจะเรียนรู้ทุกอย่างที่มาปะทะ ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส เสียงพูดคุย เสียงเพลง ทุกเสียง ทุกสัมผัส ทุกรสชาติ จะกระตุ้นการทำงานของสมองเด็กทำให้เกิดเครือข่ายเส้นใยในสมอง ที่จะทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวสมองจะทำหน้าที่นี้ไปจน 10 ขวบ จากนั้นสมองจะเริ่มกำจัดเครือข่ายเส้นใยที่ไม่ได้ใช้ทิ้งไป เพื่อให้ส่วนที่เหลือมีประสิทธิภาพสูงสุด สิ่งแวดล้อมจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาการของสมอง การคิดของเด็กจะจำกัดอยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง คิดอย่างตรงๆ ไม่ซับซ้อน จนถึงอายุ 7 ขวบจะเริ่มเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรม อายุ 11-12 จะเข้าใจภาษาที่ซับซ้อนมากขึ้น เกี่ยวกับการใช้ความคิด สติปัญญา จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ด้วย จนเริ่มเป็นวัยรุ่นจะมีการคิดแบบก้าวหน้า แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะขึ้นอยู่กับฝึกฝนทั้งของตัวเอง ของครอบครัว โรงเรียน และสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยกระตุ้นทักษะในด้านต่างๆ เช่น การให้เด็กพูดในชั้นเรียน จะช่วยพัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ในการจัดระเบียบทางความคิด การให้เด็กเขียนจะช่วยพัฒนาด้านการคิด จินตนาการ การคิดสร้างสรรค์ การใช้เหตุผล และพัฒนาการด้านภาษา การสอนในระดับวัยรุ่นควรจะพัฒนาเด็กในเรื่องของการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดในสิ่งที่ตนเป็นนามธรรม การคิดในลักษณะสัมพัทธ์ มากกว่าการจดจำอย่างเดียว เพราะจะเป็นการหยุดสมองไม่ให้คิดไปตามวัย ควรให้ความสำคัญเรื่องการ

ใช้เหตุผล เพราะการพัฒนาความสามารถทางการคิดของเด็กตามช่วงวัย และการฝึกทักษะของสมองทั้งซีกซ้ายและซีกขวา จะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ศักยภาพของสมองอย่างเต็มที่

“ลื่นซึกความทรงจำ” เป็นสิ่งสำคัญในการแปรข้อมูลในการรับรู้ ทั้งจากการเคยเห็น เคยได้ยิน เคยสัมผัส เคยสัมผัส เคยได้กลิ่น การเห็นภาพเกิดจากตาเพียง 20% อีก 80% เป็นการทำงานของสมองส่วนต่างๆ ภาพที่เกิดขึ้นในใจเป็นสำคัญของการคิด และเกี่ยวข้องโดยตรงกับจินตนาการ และจินตนาการก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ

จินตนาการช่วยให้เราคิดสร้างสรรค์ได้อย่างไม่จำกัด ขณะที่ในโลกแห่งความเป็นจริง เราทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างจำกัด เพราะทุกอย่างที่เราทำต้องมีต้นทุน มีการลงทุน มีความยาก มีความเสี่ยงสูง และโอกาสในการลองผิดลองถูกมีจำกัด แต่ในสมองเราไม่จำกัด สิ่งประดิษฐ์จำนวนมาก ล้วนสร้างสรรค์ขึ้นจากจินตนาการที่ดูเหมือนเป็นไปไม่ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่ จินตนาการได้ท้าทายความสามารถของมนุษย์ให้คิดค้นหาความเป็นไปได้ กระทำให้เป็นจริงได้ในที่สุด เช่น ความปรารถนาที่จะบินให้ได้เหมือนนก และมีความพยายามสร้างสรรค์จินตนาการอย่างต่อเนื่องหลายชั่วอายุคนจนสำเร็จ ในปี ค.ศ. 1905 ด้วยสองพี่น้องตระกูลไรท์ (Wilbur and Orville Wright) จินตนาการจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ คนที่คิดแหวกแนวออกนอกกรอบได้ดีมักจะเป็นคนที่ใช้สมองซีกขวาได้ดี ไม่ยึดติดกับกรอบของประสบการณ์เดิม แต่สามารถสร้างสิ่งๆ ที่ดูเหมือนเป็นไปไม่ได้ให้ปรากฏเป็นจริง ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ ท้าทายให้มนุษย์ทำในสิ่งที่ดูเหมือนเป็นไปไม่ได้ให้สำเร็จ เช่น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) ได้พัฒนาทฤษฎีสัมพัทธภาพ ส่วนหนึ่งเกิดจากการวาดภาพว่าตนเองกำลังท่องเที่ยวไปบนลำแสงที่ยาวไกลลำแสงหนึ่ง แต่การจะทำให้จินตนาการเป็นจริงได้นั้นต้องใช้ความรู้ การคิดวิเคราะห์ ไคร่ครวญ การคำนวณ การหาเหตุผลความเป็นไปได้ การประดิษฐ์ การลองผิดลองถูก และการต่อยอดความรู้จากพื้นฐาน จินตนาการเป็นเหมือนห้องทดลอง ก่อนที่จะนำผลปฏิบัติที่ดีที่สุดไปใช้จริง

นักประสาทวิทยาหลายคนค้นพบว่าจินตนาการสามารถช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ได้ เช่น ดร. จอห์น มิลตัน (John Milton) มหาวิทยาลัยชิคาโก พิสูจน์ว่าการที่สมองใช้จินตนาการวาดภาพก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริงมีผลไม่แตกต่างจากการปฏิบัติจริง โดยเขาให้ผู้ป่วยโรคหัวใจใช้สมองจินตนาการว่าพวกเขา กำลังเดินไปรอบๆ ตึก ผลปรากฏว่าได้ผลใกล้เคียงกับการลงเดินจริงๆ และจากหลายผลการทดลองที่เกิดขึ้นตลอดเวลาหลายปี จึงได้ข้อสรุปว่าการสร้างภาพในใจมีผลสำคัญต่อประสิทธิภาพการคิดในมิติต่างๆ โดยเฉพาะเชิงสร้างสรรค์ การคิดเพื่อแก้ปัญหา ดังเช่นในอดีต

- 168 -

(Confirmation bias) การคิดของคนเราจึงอาจนำไปสู่ความผิดพลาดได้ง่าย เพราะความจำกัดในการคิดดังกล่าว ดังนั้น หากเราได้ศึกษากระบวนการคิด และนำมาใช้อย่างเหมาะสม จะช่วยให้เรามีศักยภาพ สามารถตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น

สิ่งแรกที่ต้องแยกแยะคือสิ่งที่กำลังคิดเป็น “การคิด” หรือ “จินตนาการ” ซึ่งหากเราคิดว่าภาพแผนสิ่งที่เราจะทำอย่างมีความสุข เรียกได้ว่าเป็นจินตนาการ ส่วนการคิดใคร่ครวญ หาเหตุผลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในด้านต่างๆ คาดการณ์สิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อหาข้อสรุปการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ เรียกว่า การคิด ดังนั้น “การคิด” คือ กิจกรรมทางความคิดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจง เรารู้ว่าเรากำลังคิดเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง และสามารถควบคุมให้คิดจนบรรลุเป้าหมายได้

การคิด จึงเป็นการจัดการข้อมูลที่ได้รับให้อยู่ในรูปแบบเหมาะสม โดยการแปรข้อมูลข่าวสารที่ได้รับสู่รูปแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในขณะใช้ความคิดสมองจะนำเอาข้อมูลความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่ มาคิดร่วมกันโดยใช้เหตุผลผสานกับอารมณ์และความต้องการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ในสิ่งที่ปรารถนาจะได้รับ เช่น การตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการตอบคำถาม การแก้ปัญหา การช่วยนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นต้น ในขณะที่เราใช้ความคิด เราจะพยายามเลือกวิธีการและหาทางเลือกที่น่าจะเป็นไปได้

ความสามารถในการคิดทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์สามารถแก้ปัญหาให้ตนเองได้ สามารถคิดสร้างสรรค์เครื่องทุ่นแรง สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ ได้ สามารถสร้างความสุขให้แก่ตนเอง และสามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากภัยธรรมชาติได้ การคิด “Thinking” เป็นตัวกำหนดสิ่งที่เรารู้ “Knowing” ความรู้ที่เราได้จากการคิดนั้นจะเป็นตัวกำหนดความเป็นตัวเราว่า เราคิดอย่างไร เรารู้อะไร เราจะเป็นอย่างไหน และความเป็นตัวเราจะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตเรา (Living) ซึ่งจะเป็นสิ่งที่เราแสดงออกมา ทั้งคำพูด การกระทำ และอากัปกิริยาต่างๆ สิ่งที่เราคิดมีความสำคัญมาก เพราะสะท้อน “สาระแห่งความเป็นคน” ภายในตัวตนของเราออกมา เราคิดเช่นไร สิ่งที่เราแสดงออกย่อมเป็นเช่นนั้น ความคิด ณ จุดเริ่มต้นของเรา เป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือล้มเหลวในการแสดงออกของเราได้ ดังนั้น ความคิดจึงเป็นพื้นฐานของสติปัญญาและความเข้าใจ เพราะคนจะเริ่มคิดและหาคำตอบใดดียิ่งขึ้น หากเขาใช้เวลาคิดทบทวนและไตร่ตรองเกี่ยวกับเรื่องนั้นก่อนตัดสินใจยกตัวอย่างนักแข่งโคลงชาวเอเธนส์กล่าวว่า “การคิดครั้งที่สองนับเป็นความฉลาดที่สุด” นั่นคือการคิดใคร่ครวญ พิจารณาส่งนั้นให้ชัดเจนขึ้น การคิดก็เช่นกัน ถ้าคิดบ่อยๆ ใคร่ครวญมากยิ่งขึ้นจะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น อย่างเช่น โทมัส เอดิสัน

(Thomas Alva Edison) นักประดิษฐ์ผู้ยิ่งใหญ่ ได้กล่าวกับผู้ว่าการรัฐนอร์ทแคโรไลนา ว่า “ผมไม่ได้เป็นนักประดิษฐ์ที่ยิ่งใหญ่หรอกครับ แต่ผมเป็นนักคิดซึ่ซมด้วยมากกว่า ผมได้ดูดซึมความคิดจากทุกแหล่งเท่าที่จะทำได้ แล้วเอามาทดลองใช้ เอามาปรับปรุงจนกลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ความคิดที่ผมเอามาใช้ส่วนใหญ่เป็นความคิดของคนอื่นที่ไม่เคยถูกพัฒนาขึ้นมาเท่านั้น” ซึ่งการคิดเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจ เพราะปกติในแต่ละวันเราต้องตัดสินใจเรื่องเล็กเรื่องใหญ่เกือบตลอดเวลา บางเรื่องเราตัดสินใจโดยอัตโนมัติ เพราะเราตัดสินใจเรื่องนั้นจนเป็นปกติจนเกิดความเคยชิน เช่น ตัดสินใจลุกขึ้นเมื่อได้ยินเสียงนาฬิกาปลุก ตัดสินใจใส่เสื้อผ้าชุดนี้ไปทำงาน ตัดสินใจไปทานอาหารร้านนี้ เป็นต้น แต่การตัดสินใจจะอาศัยการคิดอย่างเดียวไม่ได้ เราต้องมีข้อมูลและทางเลือกที่หลากหลายมากกว่าหนึ่งตัวเลือก เพื่อประกอบในการตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูลจาก ความรู้ ประสบการณ์ การระดมความคิด การเปรียบเทียบตัวเลือกต่างๆ เราควรนำปัจจัยเหล่านี้มาใช้เป็นองค์ประกอบของการคิดก่อนตัดสินใจ เพื่อพิจารณาตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุด

ธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการประสบความสำเร็จ ให้ชีวิตดีขึ้นหรือดีกว่าเดิม จึงพยายามต่อสู้เพื่อให้ได้สิ่งที่ตนเองต้องการเสมอ ศ.ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ กล่าวว่า “โลกไม่ได้เปลี่ยนด้วยกำลังหรืออำนาจ แต่โลกเปลี่ยนด้วยนวัตกรรม” ปืนและอาวุธจะบังคับการเปลี่ยนแปลงได้เพียงช่วงเวลาอยู่ในอำนาจ แต่ความคิดสามารถเปลี่ยนแปลงคนด้วยใจสมัคร ต่อเนื่อง ยั่งยืน ทรานซิสเตอร์ และตลอดไป เพราะ “ความคิดเป็นบัพเริมต้นของปัญญา” การเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรม มาเป็นสังคมอุตสาหกรรม มาเป็นสังคมเทคโนโลยีสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เริ่มต้นมาจากการใช้ความคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผลผลิตของความคิดคือสิ่งใหม่ๆ เทคโนโลยี ที่นำการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิต ให้เกิดความแตกต่างจากสังคมในอดีต ไม่ว่าจะเป็นการค้นพบพลังงานนิวเคลียร์ของ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ การประดิษฐ์แท่นพิมพ์เครื่องแรกสำเร็จของ โยฮัน กูเตนเบิร์ก การประดิษฐ์โทรศัพท์เครื่องแรกของ อเล็กซานเดอร์ เกรแฮม เบลล์ การสร้างเครื่องกำเนิดแสงเลเซอร์ของ ทีโอโดร์ เมแมน การพัฒนาด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเชื่อมต่อเครือข่ายข้อมูลทั่วโลก การสื่อสารทั่วโลก สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากความคิดที่ไม่หยุดยั้งของมนุษย์ ความสามารถที่จะอยู่ในโลกนี้ได้อย่างสง่างามต้องเกิดจากการสร้างคนให้คิดเป็น สังคมใดสร้างคนให้คิดไม่ได้ สังคมนั้นจะต้องตามหลังสังคมอื่นตลอดไป การคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความคิดมีพลังที่ยิ่งใหญ่สามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้

ความต้องการพื้นฐานของชีวิต ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการสวัสดิภาพ ความต้องการความรัก ความต้องการการยอมรับ ความต้องการพัฒนาศักยภาพของ

ตน กระตุ้นให้ทุกคนต้องคิดเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ การคิดของคนส่วนใหญ่วนเวียนอยู่ในเรื่องของความเป็นอยู่ การตอบสนองความต้องการทางกายภาพและจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่มีเรื่องต้องคิดมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น การแข่งขันเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีวิต การปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะคนที่คิดไม่เป็น คิดไม่ได้ คิดไม่ถูกต้อง ย่อมเป็นเหยื่อของผู้ที่คิดได้มากกว่า

ราล์ฟ วอลโด อีเมอร์สัน (Ralph Waldo Emerson) นักปรัชญาชาวสหรัฐ กล่าวไว้ใน The Conduct of Life, "Fate" (1860) ว่า "การเปิดเผยสำแดงของความคิด ทำให้มนุษย์พ้นจากความเป็นทาสสู่ความเป็นไท" หากเราปรารถนาที่จะเห็นสิ่งใหม่ที่ดีกว่าเดิม ความคิดของเราจะทำงานเพื่อคิดค้นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ให้เกิดขึ้นดัง วิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) กล่าวว่า "ความคิดและจินตนาการ เป็นสิ่งที่ทำให้นุษย์เหนือกว่าสรรพสัตว์ทุกชนิด" หากเราเคยมีคำถามเมื่อได้รับข้อมูลใด นั้นหมายความว่าระบบความคิดของเราเริ่มทำงานแล้ว เพราะการสงสัยนั้นเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความคิดที่ต้องการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของข้อมูลที่ได้รับ แต่หากเราไม่สงสัยเลย และเชื่อตามข้อมูลที่ได้รับทั้งหมด เราอาจถูกหลอกด้วยข้อมูลที่เป็นเท็จและทำให้เกิดตัดสินใจผิดพลาดได้ เพราะวิธีที่เราคิดมีผลกระทบต่อการวางแผนชีวิตของเรา เป้าหมายความสำเร็จที่เราเลือกและการตัดสินใจของเรา

อุปสรรคการคิดของคนส่วนใหญ่เกิดจากเหตุผลสำคัญ

6 ประการ ได้แก่

1. การตอบสนองตามความเคยชิน
2. การเชื่อมโยงเหตุผลผิดเพราะด่วนสรุป
3. แรงจูงใจไม่ถูกต้อง
4. การขาดทักษะการคิด
5. การทิ้งเหตุผลอย่างมีอคติ
6. ค่านิยมเป็นอุปสรรค

1. การตอบสนองตามความเคยชินเป็นผลผลิตที่สำคัญจากการเรียนรู้ของสมองตามการพัฒนาทักษะต่างๆ ตั้งแต่เรื่องง่ายๆ ตั้งแต่วัยเด็ก เช่น การใส่เสื้อผ้า การติดกระดุม การเขียนหนังสือ การพูด การนับเลข การขับรถ จะช่วยให้เราตอบสนองสิ่งต่างๆ อย่างรวดเร็ว แต่ความเคยชินระบบการทำงานแบบเก่าๆ จึงกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เกิดความล่าช้าในการพัฒนา

2. การเชื่อมโยงเหตุผลผิดอาจเกิดจากการขาดความรู้ ขาดข้อมูล ขาดความเข้าใจ ไม่รู้ว่าอะไรเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน การเชื่อมโยงที่มีตรรกะที่ดีจะทำให้ได้ผลสรุปออกมาสอดคล้องกับความเป็นจริงได้

3. แรงจูงใจภายนอกเช่น โฆษณาสินค้าที่มีรูปสวยงาม กระตุ้นความอยากได้ อยากใช้ มากกว่าความจำเป็น เราอาจตัดสินใจกระทำการสิ่งต่างๆ อย่างขาดการคำนึงถึงความถูกต้อง ผลเสียและการคำนึงถึงประโยชน์ในระยะสั้นและระยะยาวได้

4. การขาดทักษะการคิด คือคิดสะเปะสะปะ คิดไม่เป็นระบบ ไม่มีการจัดระเบียบทางความคิด ไม่รู้วิธีคิดในลักษณะต่างๆ ไม่รู้ว่าการคิดวิเคราะห์ทำอย่างไร ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ต้องคิดสร้างสรรค์ ไม่สันหัดในการคิดเชิงกลยุทธ์ ไม่เคยรู้ว่าเรื่องนี้ต้องคิดเชิงบูรณาการ เป็นต้น เช่น ประชาชนพบเห็นการเสนอข่าวเรื่องใดๆ แล้วหลงเชื่อทันที โดยไม่สงสัย ไม่คิด นั่นคือ หากนักข่าวนำเสนอข่าวที่ผิด ประชาชนก็จะเชื่อตามนั้น ซึ่งบ่งบอกว่า ประชาชนเราอ่อนแอ สังคมเราอ่อนแอ ใครเขาอะไรมาป้อนเรารับเชื่อตามนั้นหมด จะทำให้เกิดความวุ่นวาย และเปิดช่องให้มีการทำลายผู้คน ผ่านการปล่อยข่าวลือ การใส่ร้ายป้ายสีกัน หากประชาชนไม่แสดงตัวว่าตนเองมีปัญหาหรือเป็นคนช่างคิด มีความพยายามประเมินหลักฐานข้อมูล จะทำให้สังคมตกอยู่ในที่นั่งลำบาก และจะทำให้ประเทศชาติอ่อนแอในที่สุด แต่หากประชาชนมีความคิดอ่านเมื่อเขาพบเห็นการเสนอข่าวในลักษณะใดๆ เขาจะไม่หลงเชื่อทันที และเขาจะสามารถคิดและตั้งคำถามจากข่าวได้

5. คนส่วนใหญ่ใช้เหตุผล แต่ไม่ใช่เหตุผลที่แท้จริงที่นำไปสู่ความจริง แต่เป็นเหตุผลที่เข้าข้างตนเองเพื่อนำไปสู่สิ่งที่ตนเองต้องการ ส่วนใหญ่เป็นเหตุผลที่เกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึกที่ไม่ได้เกิดจากการคิดใคร่ครวญอย่างรอบคอบ อาจเนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ การตัดสินใจอย่างขาดความรู้ หรือทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ส่วนใหญ่ใช้เหตุผลโดยเอาตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เนื่องจากบางคนคิดว่าตนเองมีความรู้มาก เป็นผู้ชำนาญการในเรื่องหนึ่งเรื่องใดมากกว่าคนอื่น มักจะไม่ค่อยยอมฟังคำแนะนำจากผู้อื่น จึงไม่เปิดใจรับฟังข้อเสนอนั้นๆ จากผู้อื่น ไม่ยอมพิจารณารายละเอียดในเรื่องนั้นๆ อีกครั้ง โดยไม่ตระหนักว่าประสบการณ์ ความรู้ ข้อมูลที่ตนมีนั้นมีความจำกัด ทำให้หลายครั้งตัดสินใจอะไรโดยปราศจากเหตุผล ท่านนิยามทฤษฎีนี้ว่าคือ "ทฤษฎีชะลอม" หมายถึง การที่เราสร้างแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องบางเรื่องไว้ในใจ หรือมีคำตอบที่คิดไว้ในใจอยู่แล้ว เป็นการตั้งสมมติฐานเดียว แล้วพยายามหาหลักฐานมาสนับสนุน โดยเลือกเอาเฉพาะข้อมูลที่สนับสนุนและเห็นด้วยกับตน ส่วนข้อมูลใดที่ขัดแย้งก็จะไม่เห็นด้วยและทิ้งไปหมด เหมือนกับการเอาชะลอมมา 1 ใบ พยายามครอบกองฟางให้สนิท เพื่อพิสูจน์ว่าฟางมีรูปร่างเป็นชะลอม แต่ครอบอย่างไรก็ไม่สนิทเพราะจะมีฟางโผล่เล็ดลอดออกมาจากชะลอมเสมอแทนที่บุคคลนั้นจะเปลี่ยนความคิดของตนเองใหม่ แต่กลับพยายามหาวิธีอื่น โดยเอากรรมวิธีมาตัดฟางที่เล็ดลอดออกมา

จนพอดีกับรูปชะลอม แล้วสรุปว่าฟางที่เรากองไว้นั้นรูปทรงมันคือชะลอม ซึ่งเป็นปัญหาวิธีคิดที่ผิดไปจากหลักความเป็นจริง ส่วนการใช้เหตุผลโดยอ้างผู้รู้หรือคนส่วนใหญ่ ก่อนอื่นเราควรตรวจสอบว่าสิ่งที่ผู้รู้หรือคนส่วนใหญ่เชื่อนั้นเป็นความจริงหรือไม่ จำเป็นต้องพิจารณาเนื้อหาสาระที่น่าเสนอด้วยว่าสมเหตุสมผลหรือไม่ โดยไม่เชื่อคล้อยตามเพียงเพราะเขาเป็นผู้รู้หรือเพราะเป็นเสียงส่วนใหญ่เท่านั้น เราอาจตกเป็นเหยื่อของขบวนการทำลายคนได้ เหมือนเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาในแต่ละยุคแต่ละสมัย

ประชาธิปไตยคือการมอบอำนาจให้ประชาชน แต่หากประชาชนคิดไม่เป็น ขาดหลักคิด ขาดการวิเคราะห์ ขาดองค์ความรู้ อำนาจนั้นจะไม่ใช่อำนาจที่แท้จริง จะเป็นแค่เสียงของคนส่วนมากแต่อาจจะให้คะแนนเสียงโดยขาดความเข้าใจอย่างแท้จริง ขาดการใช้ตรรกะในการคิดวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น ไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมา ในทางตรงข้าม อำนาจประชาธิปไตยจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อประชาชนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเช่นกัน คือ สามารถคิดเป็น วิเคราะห์สถานการณ์ได้ด้วยตนเอง ศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติม วิเคราะห์ข้อเท็จจริง ตัดสินใจด้วยความคิดของตนเอง วิเคราะห์ผลที่จะตามมาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ไม่เขี่ยมือตามคนอื่นหรือเพียงเพื่อผลประโยชน์เล็กน้อย

6. ค่านิยมที่เป็นอุปสรรค เช่น ความเชื่อ เชื่อผู้อาวุโส เชื่อโชคชะตา เชื่อผู้ที่สำเร็จโดยการลอกเลียนแบบ การใช้สูตรสำเร็จในการแก้ปัญหาโดยไม่สนใจบริบทของตน การไม่เรียนรู้ที่จะแสวงหาข้อเท็จจริงของสิ่งต่างๆ ด้วยตัวเอง สังคมไทยจึงอยู่ในภาวะอ่อนแอทางความคิด

ซึ่งการเชื่อฟังผู้ใหญ่เป็นชนบของคนไทยที่ถือปฏิบัติมา ถือเป็นการสืบทอดมา การให้เกียรติ และใช้หลักอาวุโสเป็นตัวตัดสิน แต่ถือเป็นการปิดกั้นโอกาสการพัฒนาทางความคิดและการแสดงออกของเด็กรุ่นใหม่ เด็กจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเพราะเกรงว่าจะไม่ได้รับการยอมรับ กลัวอับอายขายหน้า รู้สึกด้อยคุณค่า เด็กจะหวาดกลัว ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก แต่ในปัจจุบันโลกหมุนอย่างรวดเร็ว ประกอบกับเทคโนโลยีสารสนเทศ ฐานข้อมูลที่กว้างขวางไร้ขอบเขต มีองค์ความรู้ใหม่ๆ ที่หลากหลายอีกมากมาย ที่วัยทำงานต้องศึกษาและพัฒนาตนเอง หากอาศัยเฉพาะประสบการณ์และองค์ความรู้เดิมอาจจะไม่เพียงพอกับการแข่งขันด้านต่างๆ ในปัจจุบัน ประกอบกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยผู้อาวุโสอาจต้องอาศัยคนรุ่นเก่าในการสืบค้นข้อมูล การจัดการข้อมูลต่างๆ มาประกอบกับประสบการณ์เดิมเพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานที่ดีที่สุดต่อไป

นอกจากระบบอาวุโสแล้ว สำหรับประเทศไทยยังมีระบบอุปถัมภ์ที่เป็นหลักค้ำยันใหญ่ที่คนไทยเอาระบบอุปถัมภ์ ระบบบุญคุณมาใช้แบบผิดวิธี การตอบแทนบุญคุณเอาบุญคุณส่วนตัวมาตอบแทนในระดับสังคม ระดับประเทศ

ซึ่งส่งผลกระทบต่อคนอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับอีกมากมาย ส่งผลเสียในระดับประเทศอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนั้น ระบบการศึกษายังเป็นการจับปลาให้ โดยไม่สอนวิธีจับปลา คือสอนให้นักเรียนรับอย่างเดียว ไม่เน้นให้มีการคิด วิเคราะห์ การเรียบเรียงความคิด มีกระบวนการบริหารความคิด อย่างเป็นระบบ และรอบคอบ และไม่กระตุ้นให้เด็กพยายามแสวงหาองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ที่มีอยู่รอบตัว ไม่สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เด็กไทยจึงต้องมีต้นแบบ แล้วค่อยลอกเลียนแบบในส่วนที่ตัวเองชอบ ดังนั้นการเริ่มต้นให้เด็กเริ่มเรียนรู้ “การคิด” หรือ “คิดเป็น” ต้องฝึกให้เด็กตั้งคำถาม และฝึกหาคำตอบด้วยตัวเอง ฝึกให้เด็กเขียนเพื่อฝึกให้เด็กเรียบเรียงความคิดของตัวเองให้เป็นก่อนที่จะเขียนออกมาเป็นตัวหนังสือ

“การคิด” มีหลายประเภท คือ คิดสั้น คิดเล็กคิดน้อย คิดฟุ้งซ่าน คิดคด คิดมาก คิดเรื่อยเปื่อย คิดการใหญ่ คิดหน้าคิดหลัง คิดเห็น คิดอ่าน คิดค้น คิดตก คิดสร้างสรรค์ การคิดจึงมีความสำคัญมากและเป็นสิ่งที่ทุกคนมีอยู่แล้ว ไม่ต้องไขว่คว้าหาจากที่ไหนใด แต่การจะใช้ความคิดของเราหรือไม่ ถ้าเราพัฒนาความคิดเราให้เป็นคนที่ “คิดเป็น คิดดี คิดชอบ” จะทำให้เราประสบความสำเร็จได้ ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ความคิดเพียงเพื่อตอบสนองความต้องการบางด้านในชีวิตของตนหรือในกลุ่มของตนเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วเราจำเป็นต้องตัดสินใจที่ดีที่สุดเพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุด ดังนั้นเราจึงต้องใช้ความคิดให้ดีที่สุด ต้องสามารถใช้เหตุผลในการถกเถียง ต้องฉลาดในการหาวิธีการแก้ปัญหา ต้องรู้จักเลือกรับหรือเลือกปฏิเสธ ต้องสามารถยืนหยัดบนความจริง ต้องสามารถเรียงความคิดต่างๆ อย่างมีเหตุผล ต้องสามารถวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ อย่างยุติธรรม ต้องเตรียมความพร้อมให้ตนเองในอนาคต ดังนั้น การคิดเป็น คือ การแสวงหาแนวทางตอบข้อสงสัยบางประการ โดยการนำข้อมูล ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่มีอยู่มาจัดวางในกระบวนการคิดอย่างเหมาะสม โดยใช้วิธีคิดที่เหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

หากเราต้องการเป็นนักคิดที่ดี เราควรพัฒนานิสัยการคิดเพื่อให้มีลักษณะของผู้เป็นนักคิด เช่น มีคำถามหรือข้อสงสัยต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเสมอ ไม่เชื่อหรือคล้อยตามสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างง่าย ๆ รักความรู้ ขวนขวายหาความรู้อยู่เสมอ มีลักษณะเป็นนักเรียนตลอดชีวิต นิยมใช้เหตุผลมากกว่าชอบตัดสินสิ่งใดตามอารมณ์ความรู้สึก เป็นผู้มองปัญหามากกว่าจมอยู่กับปัญหา มองข้ามความหวาดกลัวต่อสถานการณ์แต่มีสติสัมปชัญญะในการแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูลและคิดอย่างเป็นระบบก่อนพิจารณาตัดสินสิ่งใด ค้นความจริงเชิงโน้ตค้นมีการรอบความคิดที่ชัดเจนในเรื่องที่คิด ประเมินประสิทธิภาพทางความคิด ไม่มีความจำกัดทางความคิดจากกรอบประเพณี

อำนาจ ที่ทำให้ต้องเชื่อตามอย่างไม่มีเหตุผล มีความกล้าที่จะคิดแตกต่าง แต่รอบคอบในการพิจารณาความคิดนั้น ข้อสัจยต่อความจริง ยึดหลัก จริ่งคือจริง เท็จคือเท็จ มีหัวใจที่เปิดกว้าง ไม่ยึดมั่นว่าสิ่งที่ตนเองคิดนั้นถูกเสมอไป แสวงหาทางเลือกที่หลากหลาย ทำลายตัวเองให้คิดเชื่อมโยงในสิ่งที่ไม่คิดว่าจะเป็นไปได้

แนวทางฝึกทักษะความสามารถในการคิด 10 มิติ

มิติที่ 1 : ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) หมายถึง ความตั้งใจที่จะพิจารณาตัดสินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการไม่เห็นคล้อยตามข้อเสนออย่างง่าย ๆ แต่ตั้งคำถามท้าทาย หรือโต้แย้งสมมติฐานและข้อสมมติที่อยู่เบื้องหลัง และพยายามเปิดแนวทางความคิดออกสู่ทางต่างๆ ที่แตกต่างจากข้อเสนอแนะ เพื่อให้สามารถโต้ตอบที่สมเหตุสมผลมากกว่าข้อเสนอเดิม

มิติที่ 2 : ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) หมายถึง การจำแนกแจกแจงองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

มิติที่ 3 : ความสามารถในการคิดเชิงสังเคราะห์ (Synthesis -Type Thinking) หมายถึง ความสามารถในการดึงองค์ประกอบต่างๆ มาผสมผสานเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้สิ่งใหม่ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

มิติที่ 4 : ความสามารถในการคิดเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Thinking) หมายถึง การพิจารณาเทียบเคียงความเหมือนและหรือความแตกต่างระหว่างสิ่งนั้นๆ กับสิ่งอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถอธิบายเรื่องนั้นได้อย่างชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการคิด การแก้ปัญหา หรือการหาทางเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

มิติที่ 5 : ความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Thinking) หมายถึง ความสามารถในการประสานข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดได้อย่างไม่ขัดแย้ง แล้วนำมาสร้างเป็นความคิดรวบยอด หรือกรอบความคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น

มิติที่ 6 : ความสามารถในการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง การขยายขอบเขตความคิดออกไปจากกรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ๆ ไม่เคยมีมาก่อน เพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดให้กับปัญหาที่เกิดขึ้น

มิติที่ 7 : ความสามารถในการคิดเชิงประยุกต์ (Applicative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการนำสิ่งที่มีอยู่เดิม ไปปรับใช้ประโยชน์ในบริบทใหม่ได้อย่างเหมาะสม โดยยังคงหลักการของสิ่งเดิมไว้

มิติที่ 8 : ความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) หมายถึง ความสามารถในการกำหนด

แนวทางที่ดีที่สุด ภายใต้เงื่อนไข ข้อจำกัดต่างๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

มิติที่ 9 : ความสามารถในการคิดเชิงบูรณาการ (Integrative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการเชื่อมโยงความคิด หรือองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้าหาแกนหลักได้อย่างเหมาะสม เพื่ออธิบายหรือให้เหตุผลสนับสนุนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

มิติที่ 10 : ความสามารถในการคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์สิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

การคิดเชิงระบบ (Systematic Thinking) คือ วิธีการคิดเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเป็นระบบ อย่างเป็นลำดับขั้น และอย่างครบถ้วน เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์ของการคิดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น

1. เพื่อสามารถเปรียบเทียบได้ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกที่ถูกต้อง (คิดเปรียบเทียบ)
2. เพื่อสามารถพิสูจน์หาข้อเท็จจริงได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล (คิดวิพากษ์)
3. เพื่อสามารถหาทางเลือกได้ดีที่สุดในความจำกัด (คิดกลยุทธ์)
4. เพื่อมีกรอบความคิดที่คมชัดในการวางแผนแนวทาง (คิดมโนทัศน์)
5. เพื่อสามารถประยุกต์สู่การปฏิบัติได้จริง (คิดประยุกต์)
6. เพื่อสามารถคาดการณ์อนาคตในการวางแผนเชิงรุกได้ (คิดอนาคต)
7. เพื่อสามารถเชื่อมโยงประเด็นที่เกี่ยวข้อง เข้ามาวิเคราะห์ หรือใช้ได้อย่างเกิดผล (คิดบูรณาการ)
8. เพื่อสามารถหาทางเลือกใหม่ที่ไม่ซ้ำแบบเดิม (คิดสร้างสรรค์)
9. เพื่อสามารถหาข้อสรุปหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (คิดวิเคราะห์)

การคิดหาทางออกของแต่ละปัญหา คือ

- คิดวิเคราะห์ : วิเคราะห์ข้อมูล
- คิดสร้างสรรค์ : หาทางเลือกใหม่ๆ
- คิดประยุกต์ : ทดลองดัดแปลง
- คิดสังเคราะห์ : เลียนแบบส่วนดี
- คิดวิพากษ์ : ตั้งคำถามตลอดทางว่า สิ่งที่เราคิดจะเป็นจริงได้หรือไม่
- คิดเชิงอนาคต : กระแสโลกาภิวัตน์มีผลกระทบต่องค์กร และบุคลากรของเราอย่างไร วิฤตเศรษฐกิจจะส่งผล

อย่างไร กระแสการปฏิรูประบบราชการจะทำให้องค์กรเปลี่ยน
รูปไปอย่างไร

● คิดเชิงมนทัศน์ : กำหนดกรอบความคิดและทิศทาง
ชัดเจน

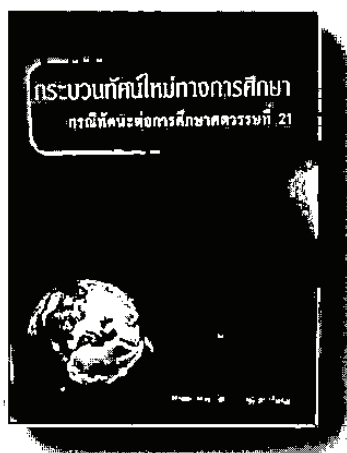
● คิดเชิงกลยุทธ์ : คาดการณ์สภาพการเปลี่ยนแปลง
ขององค์กรในอนาคต ทั้งโอกาสที่ดีและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นใน
อนาคต ปัญหาใดควรแก้ไขก่อนหลัง ใช้วิธีการใดเพื่อนำไปสู่
การเตรียมการวางแผน พัฒนา และแก้ปัญหาองค์กรต่อไป

ดังที่กล่าวมาแล้ว ความสามารถในการคิด เป็น
ลักษณะพิเศษของมนุษย์ เป็นสิ่งที่แยกมนุษย์ออกจากสัตว์
อย่างชัดเจน สัตว์เพียงแต่ดำเนินชีวิตตามสัญชาตญาณแห่ง
ความอยู่รอดเท่านั้น แต่มนุษย์สามารถพัฒนาสิ่งต่างๆ รอบตัว
ได้ เนื่องจากมีความสามารถในการคิด หากมนุษย์ปราศจากคิดชีวิต
มนุษย์จะไร้ซึ่งการเปลี่ยนแปลง เราทุกคนจะกลายเป็นคนที่
ดำเนินชีวิตตามสัญชาตญาณไม่ต่างกับสัตว์ที่ กิน นอน และทำ
สิ่งต่างๆ ตามแรงกระตุ้นของร่างกายไปวันๆ เท่านั้น

โจเซ ออเตก้า วาย แกสเซต (Jose Ortegay
Gasset) นักปรัชญาชาวสเปน กล่าวว่า “เราไม่ได้มีชีวิตอยู่
เพื่อที่จะคิด ในทางตรงข้าม เราจำเป็นต้องคิดหากต้องการมี
ชีวิตรอด” เมื่อเรารอดสังคมจะรอด เมื่อสังคมรอด
ประเทศชาติจะรอด หากเราต้องการให้ประเทศไทยดำรงอยู่
อย่างยั่งยืน และมีการพัฒนา ก้าวทันการแข่งขันในเวทีโลก
เป็นสังคมที่ใช้ปัญหา ไม่ไหลไปตามกระแส รู้จักคิดไตร่ตรอง
อย่างละเอียด รอบคอบก่อนตัดสินใจ สามารถคิด วิเคราะห์
และแยกแยะได้ คนไทยจึงจำเป็นต้อง “คิดเป็น”

ซึ่งจากแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญ
วงศ์ศักดิ์ ได้กล่าวถึงระบบและกลไกการทำงานของสมอง ที่มา
ของกระบวนการคิด ความสำคัญของการคิด พร้อมยกตัวอย่าง
อย่างละเอียด อธิบายให้เห็นภาพการทำงานของสมองและ
ที่มาของระบบการคิดที่มีมาอย่างต่อเนื่อง จนอาจเกิดการ
มองข้ามความสำคัญของการคิด เพื่อกระตุ้นและสร้าง “นัก
คิด” และเสริมสร้างการคิดอย่างมีคุณภาพ สำหรับผู้ที่สนใจ
สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ และเล่ม
อื่นๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกัน จากความคิดอัน
กว้างไกล หลากหลายแนวทางและองค์ความรู้ จะสามารถ
สร้างนักคิด นักเขียน สร้างประชาชนที่มีคุณภาพได้อีกมากมาย
ในอนาคต และหวังว่าผู้ที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้จะเข้าใจลึกซึ้ง
ตามเจตนารมณ์ของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน และช่วยกันเผยแพร่
ต่อไป

บทความปริทัศน์

บทความปริทัศน์หนังสือ :

กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา : กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ 21

ผู้เขียน : รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรจน์ สารรัตน์

จัดพิมพ์โดย หจก.ทิพย์วิสุทธิ์

ผู้ปริทัศน์ : ดร.สมพร ศิริลาภ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกปัจจุบัน ทั้งการดำรงชีวิต การสื่อสาร การค้นคว้าหาข้อมูล ส่งผลให้การใช้ชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ หลายอย่างต้องปรับตามความเร่งรีบนั้นไม่ว่าจะเป็น เสื้อผ้า อาหาร ภาษา การแสดงออก พฤติกรรมต่างๆ ดังนั้น คนรุ่นใหม่จึงต้องปรับตัวและเรียนรู้ที่จะใช้ชีวิตกับโลกเทคโนโลยีและดิจิทัล รวมถึงคนรุ่นกลางและคนรุ่นเก่าที่จะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น รวมถึงผู้ที่ได้ชื่อว่า “ครู” ที่ต้องปรับตัวให้ทันโลก ทันเด็ก พร้อมทั้งจะเข้าใจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา รูปแบบการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กในยุคปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้ ได้นำเสนอนานาทัศนะที่พัฒนาแนวคิดจากทฤษฎี “ประเภทของวัตถุประสงค์ทางการศึกษา” (Taxonomy of Educational Objectives) ที่ Benjamin Bloom นักจิตวิทยาทางการศึกษาได้พัฒนาขึ้นครั้งแรกในปี 1956 นั้น ส่งผลให้มีการปรับกระบวนทัศน์ใหม่ในศาสตร์การสอน (pedagogy) ที่สำคัญหลายมิติ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การสอน การเรียนรู้ การประเมินผล และอื่นๆ

บทบาทของครูในศตวรรษที่ 21

1. เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator)
2. เป็นผู้แนะแนวทาง (guide) ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างสิ่งที่มีความหมายของตนเอง
3. เป็นผู้เรียนรู้ร่วมหรือผู้ศึกษาค้นคว้าร่วม (co-learner/co-investigator) กล้าศึกษาสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด ให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น

แนวโน้มใหม่ของการศึกษาศตวรรษที่ 21

เพื่อให้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. ผู้คนในสังคมจะต้องมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ (creative thinking skills)
2. มีทักษะเทคโนโลยี สื่อ และสารสนเทศ (information, media, and technology skills)
3. ในการจัดการศึกษาจะต้องนำเอา ICT มาใช้อย่างกว้างขวาง

รูปแบบการจัดการศึกษา ในทัศนะของ Kamat, 2012

- ชั้นเรียนกลับทาง (flipped classroom) เป็นรูปแบบที่จัดตรงข้ามกับรูปแบบดั้งเดิม โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่บ้าน มีการสื่อสารกับเพื่อนและครู โดยการออนไลน์ แล้วมาทำงานหรือทำการบ้านร่วมกันในชั้นเรียน ภายใต้การแนะนำ ดูแลของครู
- การเรียนรู้แบบสุดโต่ง (extreme learning) โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้โดยการฝึกงานในสถานประกอบการ
- การเรียนรู้แบบมวลชน (mass learning) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพพร้อมบางทักษะกับผู้เรียนจำนวนมาก
- การสร้างและแลกเปลี่ยนความรู้ (generated content) จากแหล่งต่างๆ เช่น gmail, blogger, picasa, You Tube เป็นต้น

การศึกษาศตวรรษที่ 21

10 แนวโน้มของการศึกษาศตวรรษที่ 21

- 1) มีการใช้และการบูรณาการเทคโนโลยีที่มากขึ้น
- 2) ใช้หลักความเป็นโลก เรียนรู้สิ่งที่ไกลตัวออกไป และเรียนรู้สิ่งอยู่กับตัวเรา
- 3) ตระหนักถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา
- 4) ความจำเป็นมีแรงงานแข่งขันที่มีทักษะสูง
- 5) การศึกษาแบบไร้พรมแดนและข้ามพรมแดน
- 6) การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนให้มีประสบการณ์ระดับโลกมีมากขึ้น
- 7) ความสร้างสรรค์มากขึ้น ความรู้จะถูกสร้างหรือร่วมกันสร้างมีมากขึ้น นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง
- 8) การเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐบาล กรรมการสถานศึกษา สถานศึกษา และนักการศึกษา
- 9) การเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้เทคโนโลยี
- 10) ยึดหลักการประเมินสินทรัพย์ เป็นการประเมินเชิงเปรียบเทียบ

ผู้นำศตวรรษที่ 21

ทัศนคติ 10 ประการสำหรับผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21

- 1) ทันสมัย (modernization) มองอนาคตอย่างมีวิสัยทัศน์
- 2) มีสัมพันธภาพ (relationships) สร้างมิตรภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน
- 3) ปรับตัว (adaptability) ตอบสนองความไม่แน่นอนได้อย่างรวดเร็ว
- 4) มุ่งมั่น (assertiveness) เข้าใจความขัดแย้งจัดการด้วยสมอง
- 5) สร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) ไม่บังคับ แต่จูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ
- 6) ทะเยอทะยาน (aspiration) มุ่งสร้างความสำเร็จ
- 7) โปร่งใส (transparency) สร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้น
- 8) เป็นพี่เลี้ยง (mentoring) เป็นพี่เลี้ยงมากกว่าเป็นผู้สอน
- 9) ซื่อสัตย์ จริใจ (honesty) ไม่โกหกหลอกลวง

10) มีพันธะรับผิดชอบ (accountability) คำนึงถึงคำมั่นสัญญา

ครูศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะของ

Wordpress.com (2011)

- 1) ความร่วมมือเป็นทีม (Collaboration)
- 2) การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking)
- 3) การนำเสนอ (oral communications)
- 4) การเขียน (written communications)
- 5) การใช้เทคโนโลยี (technology)
- 6) การเป็นพลเมืองที่ดี (citizenship)
- 7) การเรียนรู้ในอาชีพ (learn about careers)
- 8) การมีเนื้อหาความรู้ (content)

คุณลักษณะของครูในศตวรรษที่ 21 ในทัศนะของ

Churches

1. สามารถปรับตัว (adapting)
2. มีวิสัยทัศน์ (being visionary) ถึงความต้องการของนักเรียน
3. ทำงานแบบร่วมมือ (collaborating)
4. กล้าคิดกล้าทำ (taking risks)
5. เรียนรู้ตลอดชีวิต (life-long learning)
6. เป็นนักสื่อสาร (communicator)
7. เป็นต้นแบบทางพฤติกรรม (modeling

behavior)

8. เป็นผู้นำ (leading)

นอกจากนั้น Alex Ragone เสนอเพิ่มเติมว่าผู้นำในศตวรรษที่ 21 ควรมีคือ

- เป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่น
- ร่วมมือ
- ทำวิจัย
- รู้สไตล์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนของตน
- ใช้สไตล์การเรียนรู้หลายรูปแบบกับนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน

บทบาทที่ต้องทำคือของผู้ผู้นำในศตวรรษที่ 21

- 1) เป็นผู้อำนวยความสะดวก
- 2) เป็นแนะแนวทาง (guide) ช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างสิ่งที่มีความหมายของตนเอง

3) เป็นผู้เรียนรู้ร่วมหรือผู้ศึกษาค้นคว้าร่วม (co-learner/co-investigator) กล้าศึกษาสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด ให้ความร่วมมือกับครูคนอื่น

ศาสตร์การสอนศตวรรษที่ 21

1. สร้างความรู้คล่องในการใช้สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยี (technological, information and media fluencies)
2. คำจนถึงบริบทที่เป็นจริง (reality-based)
3. เป็นสหวิทยาการ (interdisciplinary)
4. ยึดความร่วมมือ (collaboration)
5. ยึดโครงงานเป็นฐาน (project based learning)
6. ใช้การแก้ปัญหาเป็นเครื่องมือสอน (uses problem solving as a teaching tool)
7. ประเมินโปร่งใส (transparency)
8. พัฒนาทักษะการคิด (thinking skills)

โรงเรียนศตวรรษที่ 21

15 แนวโน้มสำหรับโรงเรียนในศตวรรษที่ 21

1. เป็นคอมพิวเตอร์กันทุกที่ ใช้กันได้ตลอดเวลา (ubiquitous computing)
2. นักเรียนทุกคนสามารถเข้าถึงเครือข่ายไร้สายและอินเทอร์เน็ตได้
3. ใช้เทคโนโลยีเข้มข้นขึ้น
4. เน้นการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการมากขึ้น
5. ลดการเรียนการสอนแบบชั้นเรียนลง
6. นิยามของ food court มาแทนที่นิยามของ cafeteria
7. เปิดพื้นที่ส่วนรวมมากขึ้น (shared common areas)
8. การออกแบบเฟอร์นิเจอร์เป็นไปอย่างมีจิตนาการมากขึ้น เหมาะสม สะดวก ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ
9. เป็นหลักสูตรสหวิทยาการ ไม่แยกส่วน และเป็นการสอนแบบทีมมากขึ้น
10. เน้นการเรียนรู้เชิงบริการมากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมแบบบริการชุมชน
11. นักเรียนสร้างผลผลิตเชิงธุรกิจมากขึ้น เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และรายได้ มีการสร้างความเป็นหุ้นส่วนกับธุรกิจ

มีการออกแบบชั้นเรียน พื้นที่โรงเรียน และวัสดุอุปกรณ์เพื่อสร้างผลผลิต

12. เป็นสตูดิโออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อการเรียนรู้ทางไกล แทนที่ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ เป็นสตูดิโอที่นักเรียนสามารถพบกับผู้เชี่ยวชาญได้ทั่วโลก สามารถนำเสนอผลงานทั้งส่วนตัวและเป็นกลุ่มได้อย่างมืออาชีพ

13. สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการผลิตไฮเทคมีมากขึ้น เช่น อุปกรณ์การผลิตฟิล์ม หรือผลิตวิดีโอ เป็นต้น

14. มีแผนงานการศึกษาเพื่อชุมชนและผู้ปกครองในโรงเรียนมากขึ้น เชื่อมโยงกับแนวโน้มการเปิดพื้นที่เพื่อชุมชนที่มากขึ้นในข้อ 7 เน้นแผนงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี จากศูนย์การเรียนรู้ทางไกล

15. เป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้กับโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยอื่นๆ

หลักสูตรศตวรรษที่ 21

- มีเนื้อหาหลัก กว้าง สมดุล และเป็นเกลียวต่อเนื่องกัน ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

- มีความครอบคลุม (inclusive) ทั้งทฤษฎีและการปฏิบัติ การแก้ปัญหาในโลกที่เป็นจริง ทั้งความรู้เชิงวิทยาศาสตร์ในเชิงลึกกับการปฏิบัติหรือทักษะพิเศษ ทั้งการสอนแบบขึ้นกับการให้อิสระในการสืบค้น ทั้งการศึกษาสามัญกับการศึกษาอาชีพหรือการศึกษาเชิงเทคนิคและการประยุกต์

- ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะส่วนบุคคลให้กับนักเรียนได้ สามารถตอบสนองความต้องการ ความใฝ่ฝัน อัจฉริยะภาพ ความสนใจ และสิทธิของผู้เรียนได้ทุกคน โดยอาศัยหลักการ 4 ประการ คือ 1.การสร้างสรรคร่วมและควบคุมร่วม นักเรียนสามารถนำตนเอง จัดการตนเอง และมีส่วนร่วม 2.เป็นการเรียนรู้ลึกและให้พลังมากขึ้น (deeper and more powerful learning) 3.เป็นการเรียนรู้ทั้งชีวิต (whole life learning) 4.เป็นการวางแผนเชิงอนาคตส่วนบุคคล (personal futures planning)

- เป็นส่วนหนึ่งของกรอบงานเพื่อการศึกษาศตวรรษที่ 21 ที่ผสมผสานกันของเนื้อหา ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยีการเรียนรู้ ที่มีค่านิยม หลักการและจุดหมายที่เฉพาะเจาะจง และชัดเจน

- เสริมพลังอำนาจและมุ่งอนาคต ส่งเสริมครู นักเรียน และคนอื่นๆ มีการพูดคุยกันเป็นประจำเกี่ยวกับสิ่งที่ท้าทายที่

โรงเรียน ชุมชน หรือประเทศเผชิญ มีการวัย มีการวางแผน
และมีการปฏิบัติเพื่อการเปลี่ยนแปลงส่วนบุคคล สังคม
เศรษฐกิจ และการเมือง ในระดับท้องถิ่น ประเทศ และโลก

- เรียนรู้ภาษากระแสหลัก ในทุกสาระการเรียนรู้
สำหรับนักเรียนทุกคน และในทุกโรงเรียน
 - บูรณาการความเป็นท้องถิ่น ประเทศ และโลก
- นอกจากนี้รูปแบบการเรียนรู้หลากหลาย คือ การคิด
เชิงวิพากษ์ การสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความร่วมมือ ความรู้
พื้นฐานทางเทคโนโลยีและสื่อ ความตระหนักต่อโลก และ
ความรู้พื้นฐานการเป็นพลเมือง

ห้องเรียน ต้องเป็นห้องเรียนที่มีสภาพ “ตื่นตัวทางปัญญา”

ลักษณะ 10 ประการของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี

- 1) นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม ตั้งประเด็น กำหนดปัญหา
เป็นคำถามที่มาจากตัวนักเรียน ไม่ถูกชี้นำ หรือชี้นำให้ถาม
หรือบังคับตั้งประเด็น
- 2) คำถามดีมีความหมายต่อคำตอบ
- 3) ความคิด (คำตอบ) มาจากหลากหลายแหล่ง ทั้ง
จากตัวครู ทั้งจากแหล่งอื่นๆ เช่น ชุมชน ผู้เชี่ยวชาญภายนอก
รวมถึงตัวนักเรียนเอง
- 4) ออกแบบให้วิธีการสอนที่หลากหลาย
- 5) เปลี่ยนสภาพจากห้องเรียนที่ไม่มีความหมายเป็น
ชุมชนการเรียนรู้ตามสภาพจริง
- 6) เป็นการเรียนรู้แบบส่วนบุคคล ซึ่งนักเรียนมีส่วน
ร่วมกับครูในการกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีการ และการ
ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งครูควรคำนึงถึงการใช้
เกณฑ์ที่หลากหลาย ไม่ประเมินเฉพาะผลลัพธ์ แต่ประเมิน
ความสนใจ ความพร้อมสำหรับเนื้อหา และอื่นๆ ด้วย

7) เป็นการประเมินผลที่ต่อเนื่อง ตามสภาพจริง
โปร่งใส และไม่เป็นการลงโทษ เป็นการประเมินที่สามารถแยก
“good students” จาก “good thinkers” ได้

8) เกณฑ์วัดความสำเร็จมีความสมดุลและโปร่งใส ไม่
ควรให้นักเรียนคาดเดากันว่า “ความสำเร็จ” ที่คาดหวังคือ
อะไร และไม่ควรเน้นแต่เรื่อง “การมีส่วนร่วม” ในการ
ประเมินผลลัพธ์ ทักษะคิด หรืออื่นๆ เท่านั้น แต่ให้คำนึงถึงการ
ประเมินสิ่งที่มีความหมายต่อตัวนักเรียนเป็นสำคัญ ไม่ใช่มี
ความหมายต่อตัวครู หรือต่อเพื่อนครู หรือต่อสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญ
เขียนไว้ในตำรา

9) สร้างนิสัยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

10) ให้ออกาสปฏิบัติ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจ
ในเนื้อหา

สรุป

ดังนั้น ลักษณะของผู้นำในศตวรรษที่ 21 นั้นต้องเป็น
ลักษณะของคนที่มียุทธศิลป์ในทางบวกที่มุ่งไปสู่ลักษณะของ
การจูงใจคน ผู้นำมีความสามารถที่จะปลุกเร้าจิตใจคนในทางที่
ดีได้จากพฤติกรรมที่พวกเขา แสดงออกมา ในแต่ละวันผู้นำจะ
เสริมสร้างฐานที่นับวันจะเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับองค์กร ผู้นำ
จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างสมรรถนะของบุคคล และทำให้คนทำ
ในสิ่งที่ ถูกต้องในการทำงานแต่ละวัน มีจุดเน้นไปที่การเติบโต
ขององค์กร โดยไม่มีการเมืองเข้ามาแทรก สิ่งที่คุณจะได้รับคือ
ความภาคภูมิใจในความเป็นผู้นำของตนเอง ที่เขาจะรู้สึกอยู่
ภายในว่ามีค่ามากกว่าทรัพย์สินเงินทองที่ได้รับ ทั้งหมดนี้เป็น
ภาพรวมของคนที่มีภาวะผู้นำ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้งานวิจัยมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการอ้างอิงได้

วิธีการเตรียมต้นฉบับ

1. ต้นฉบับ พิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ องค์กรประกอบต่างๆ ของบทความให้จัดตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับนี้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และชื่อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการเขียนภาษาอังกฤษปนภาษาไทยโดยไม่จำเป็น กรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยวงเล็บภาษาอังกฤษโดยคำแรกให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนอักษรและคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุกคำให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ คำศัพท์คำเดียวกันที่เป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษหากปรากฏในหลายที่ ให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษเฉพาะครั้งแรก ครั้งต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น บทนิพนธ์ส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาก่อน

2. การพิมพ์ ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5x11 นิ้ว) ตั้งค่าน้ำหนักกระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและล่าง ด้านละ 2 นิ้ว ด้านซ้ายและขวา ด้านละ 1.25 นิ้ว จัดคอลัมน์เดียว ใส่เลขหน้ากำกับทุกหน้า

3. รูปแบบตัวอักษร ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษใช้ขนาดตัวอักษรอย่างเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่อง ขนาด 18 pt. ชื่อผู้เขียนและหัวข้อหลักใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา เนื้อความทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อตำแหน่งทางวิชาการของผู้นิพนธ์และที่อยู่ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. ตัวปกติ

4. จำนวนหน้า ความยาวของบทความไม่ควรเกิน 10- 13 หน้า รวมตาราง รูปภาพและเอกสารอ้างอิง

5. ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และกราฟ ให้แทรกไว้ในเนื้อเรื่อง โดยผู้เขียนคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็นเท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อหา ชื่อตารางให้อยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพ แผนภูมิและกราฟให้อยู่ด้านล่างพร้อมทั้งคำอธิบายสั้นๆ ที่สื่อความหมายได้ครบถ้วน

6. ประเภทของต้นฉบับ

6.1 บทความวิจัย (Research article) เป็นการนำเสนอผลการวิจัยอาจเป็น (Concept paper) หรือผลงานวิจัยที่สำเร็จสมบูรณ์แล้วซึ่งผู้เขียนได้ดำเนินการด้วยตัวเอง

6.1.1 ส่วนประกอบตอนต้น

1) ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ แสดงเป้าหมายของการวิจัย ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ให้เขียนชื่อภาษาไทยก่อนมาใช้เป็นภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรก ยกเว้น Article และ Preposition ใช้ตัวพิมพ์เล็ก

2) ชื่อผู้นิพนธ์ (Authors and co-authors) ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อและนามสกุลถ้ามีผู้วิจัยหลายคนให้ใช้หมายเลขอ้างอิงเชิงอรรถกำกับพร้อมระบุชื่อหน่วยงานของผู้วิจัยในส่วนล่างของหน้าแรก (กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา สาขาวิชาและสถาบันการศึกษา)

3) บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (Abstract) ความยาวไม่เกินอย่างละ 300 คำ เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นได้เนื้อหาสาระครบถ้วนตามเรื่องเต็ม ควรเขียนแบบสั้นตรงประเด็น ระบุเฉพาะสาระสำคัญเท่านั้น โดยให้ลำดับบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

4) คำสำคัญ (Keywords) ให้ใช้คำที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องซึ่งเป็นคำที่บอกวิธีการวิจัยประเด็นที่วิจัย ผลการวิจัย สาขาวิชาที่ทำวิจัย การใช้ประโยชน์หรือสถานที่ที่ทำวิจัย คำสำคัญให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษแต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6.1.2 เนื้อหาในบทความวิจัย สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้แก่ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ เกษตรศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบดังนี้

1) บทนำ/ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Introduction) อธิบายถึง ภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเหตุผลของการทำวิจัย

2) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives) เป็นความเรียงเฉพาะประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์การวิจัยที่ครอบคลุมแนวทางการทำวิจัยทั้งหมด

3) สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis) เป็นความเรียงสมมติฐานเชิงพรรณนา หรือระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

4) ขอบเขตการวิจัย (Scope) กำหนดกรอบความคิดการวิจัย เป็นกรอบที่เป็นแนวทางการทำวิจัยด้านเนื้อหาสาระ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง ตัวแปร และความสัมพันธ์ของตัวแปร พื้นที่และระยะเวลาการทำวิจัย

5) วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology) ระบุแผนการวิจัย เช่น การสำรวจ การศึกษาเอกสาร การทดลอง และอื่นๆ

6) เครื่องมือการวิจัย ชนิดของเครื่องมือ วิธีสร้าง การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย

7) การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล

8) การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

9) ผลการวิจัย รายงานผลการวิจัยเฉพาะใจความสำคัญ ชัดเจนและตรงประเด็นจากผลการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ในการวิจัย โดยยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์การวิจัย ควรอธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือตัวเลขมากให้เสนอเป็นรูปภาพ ตาราง แผนภูมิและกราฟ แทรกในเนื้อหาพร้อมทั้งอธิบายผลการวิจัยให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ

10) การอภิปรายผลการวิจัย เป็นการแสดงความเห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องหรือแตกต่างจากวัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หรือผลงานวิจัยที่มีผู้รายงานไว้ก่อนอย่างไร เป็นเพราะเหตุใดมีหลักฐานทางทฤษฎีหรือผลการวิจัยอะไรสนับสนุน

11) ข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยที่เด่นชัดสมควรนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และแนวทางการทำวิจัยต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) ให้ระบุเฉพาะที่ได้นำมาอ้างอิงในบทความวิจัยอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA citation style

6.1.3 เนื้อหาในบทความวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ครุศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ บัญชีและอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) บทนำ/ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (Introduction) อธิบายถึงภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเหตุผลของการทำวิจัย
- 2) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives) เป็นความเรียงเฉพาะประเด็นสำคัญของวัตถุประสงค์การวิจัยที่ครอบคลุมแนวทางการทำวิจัยทั้งหมด
- 3) สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis) เป็นความเรียงสมมติฐานเชิงพรรณนา หรือระบุความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา
- 4) ขอบเขตการวิจัย (Scope) กำหนดกรอบความคิดการวิจัย เป็นกรอบที่เป็นแนวทางการทำวิจัยด้านเนื้อหาสาระ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง หลักเกณฑ์การกำหนดจำนวนตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง ตัวแปร และความสัมพันธ์ของตัวแปร พื้นที่และระยะเวลาการทำวิจัย
- 5) วิธีดำเนินการวิจัย (Research methodology) ระบุแผนการวิจัย เช่น การสำรวจ การศึกษาเอกสาร การทดลอง และอื่นๆ
- 6) เครื่องมือการวิจัย ชนิดของเครื่องมือ วิธีสร้าง การทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัย
- 7) การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล
- 8) การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- 9) ผลการวิจัย รายงานผลการวิจัยเฉพาะใจความสำคัญ ชัดเจนและตรงประเด็นจากผลการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ในการวิจัย โดยยึดแนวทางตามวัตถุประสงค์การวิจัย ควรอธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือตัวเลขวากให้เสนอเป็นรูปภาพ ตาราง แผนภูมิและกราฟ แทรกในเนื้อหา พร้อมทั้งอธิบายผลการวิจัยให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ
- 10) การอภิปรายผลการวิจัย เป็นการแสดงความเห็นว่าผลการวิจัยสอดคล้องหรือแตกต่างจากวัตถุประสงค์ สมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หรือผลงานวิจัยที่มีผู้รายงานไว้ก่อนอย่างไร เป็นเพราะเหตุใด มีหลักฐานทางทฤษฎีหรือผลการวิจัยอะไรสนับสนุน
- 11) ข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยที่เด่นชัดสมควรนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และแนวทางการทำวิจัยต่อไป
- 12) เอกสารอ้างอิง (References) ให้ระบุเฉพาะที่ได้นำมาอ้างอิงในบทความวิจัยอย่างครบถ้วน โดยใช้ระบบการอ้างอิงแบบ APA citation style

6.2 บทความทางวิชาการ (Review article) เป็นบทความที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานแปล และผลงานจากประสบการณ์ของผู้เขียนหรือถ่ายทอดจากผู้อื่น มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ องค์ความรู้ การเสนอความคิดเห็นที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่างๆ

6.2.1 ส่วนประกอบตอนต้น

- 1) ชื่อเรื่อง (Title) ควรสั้น กระชับ แสดงเป้าหมายของการวิจัย ความยาวไม่ควรเกิน 100 ตัวอักษร ให้เขียนชื่อภาษาไทยก่อนได้มาเป็นภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรก ยกเว้น Article และ Preposition ใช้ตัวพิมพ์เล็ก ส่วนชื่อวิทยาศาสตร์ (Scientific name) ให้พิมพ์ด้วยตัวเอนไม่ต้องขีดเส้นใต้ กรณีระบุชื่อสามัญของสิ่งมีชีวิตเป็นภาษาไทยให้ใส่ชื่อวิทยาศาสตร์ด้วย

2) ชื่อผู้เขียน (Authors and co-authors) ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อและนามสกุล ถ้ามีผู้วิจัยหลายคนให้ใช้หมายเลขอ้างอิงเชิงบรรณานุกรมตามลำดับพร้อมระบุชื่อหน่วยงานของผู้วิจัยในส่วนล่างของหน้าแรก (กรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา สาขาวิชาและสถาบันการศึกษา)

3) สารสังเขป (Summary) เป็นการย่อเนื้อความงานวิจัยทั้งเรื่องให้สั้นได้เนื้อหาสาระครบถ้วนตามเรื่องเดิม ให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยความยาวไม่เกินอย่างละ 300 คำ

4) คำสำคัญ (Keywords) ให้ใช้คำที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องซึ่งเป็นคำที่บอกวิธีการสิ่งที่ศึกษา ผลการศึกษา สาขา การใช้ประโยชน์หรือสถานที่ที่ทำการวิจัย คำสำคัญให้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ

6.2.2 เนื้อหาในบทความวิชาการ มีองค์ประกอบดังนี้

1) บทนำ (Introduction) กล่าวถึง ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจก่อนเข้าสู่เนื้อหา

2) เนื้อความ (Content) ควรนำเสนอพัฒนาการของเรื่องได้อย่างน่าสนใจและเนื้อเรื่องนั้นเป็นเนื้อหาใหม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

3) สรุป (Conclusion) เป็นการย่อเฉพาะข้อมูลจากเนื้อความให้สั้นได้เนื้อหาสาระของเนื้อความครบถ้วน

4) เอกสารอ้างอิง (References) ให้ระบุเฉพาะเอกสารที่ผู้นิพนธ์ได้นำมาอ้างอิงในบทความวิชาการอย่างครบถ้วนโดยใช้ระบบการอ้างอิง APA citation style

7. การอ้างอิงในเนื้อความ

การอ้างอิงในเนื้อความเป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความ ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author date in text citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์และหน้าที่อ้างอิงเอกสารไว้ข้างหน้าหรือข้างหลังข้อความที่ต้องการอ้างอิง เพื่อบอกแหล่งที่มาของข้อความนั้น ดังนี้

7.1 การอ้างอิงชื่อบุคคล คนไทยให้ลงชื่อตัวและนามสกุล ส่วนชาวต่างประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(บุญชม ศรีสะอาด 2556)

ผู้แต่ง 2 คน

(สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม 2545)

(Chanaim and Chanaim 2002)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

(สุจริต เพียรชอบ, สายใจ อินทร์พรหม และสายใจ สุวรรณธาดา 2548)

7.2 ชื่อนิตยบุคคล หน่วยงาน องค์กร ที่ทำเอกสาร ให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 2549)

(Thai Environment Institute 2006)

7.3 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม โดยรวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้เขียนได้ใช้อ้างอิงในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงเอกสารตามลำดับอักษรของผู้แต่ง และให้ใช้การอ้างอิงแบบ APA (American psychological association citation style) ดังนี้

หนังสือ (Book)

ชื่อผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

บทความจากองค์กรหรือหน่วยงาน

ชื่อองค์กร/หน่วยงาน.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//สถานที่พิมพ์.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//วิทยานิพนธ์หรือปริญญาโทหรือปริญญาตรี มหาวิทยาลัย. (อัครา).

บทความจากหนังสือที่มีผู้เขียนเฉพาะบท (Book article or chapter)

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ/บท/ตอน.//ใน ชื่อบรรณาธิการ.//ชื่อหนังสือ (หน้า).//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

บทความจากวารสารหรือนิตยสาร (Journal or magazine article)

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่.//ฉบับที่.//หน้า.

บทความจากหนังสือพิมพ์ (Newspaper article)

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์/ต/ว).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//หน้าซึ่งปรากฏบทความ.

บทความจากฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต (Article from an internet database)

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่เผยแพร่).//“ชื่อบทความ,”//ชื่อวารสาร.//ปีที่.//ฉบับที่.//วันที่ทำการสืบค้น.//จากแหล่งข้อมูล/สารนิเทศ.

บทความจากสารานุกรม (Encyclopedia article)

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน สารานุกรม (เล่มที่, หน้า).//สถานที่พิมพ์.//สำนักพิมพ์.

เอกสารจากฐานข้อมูล CD-ROM (CD-Document)

ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือ. (จากแหล่งข้อมูลเลขที่)

รูปแบบการพิมพ์บทความวิชาการ

การจัดการความรู้จากงานวิจัยของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน (16 พอยต์)

Knowledge Management from Researchs of Private Universities Instructors (16 พอยต์)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย)¹ (16 พอยต์)

ชื่อผู้เขียน (ภาษาอังกฤษ). (16 พอยต์)

¹หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาไทย) (14 พอยต์)

หน่วยงานที่สังกัด (ภาษาอังกฤษ) (14 พอยต์)

บทนำ/Introduction (16 พอยต์)

..... (14 พอยต์).....
.....

เนื้อหา/Content (16 พอยต์)

..... (14 พอยต์).....
.....

สรุป/Conclusions (16 พอยต์)

..... (14 พอยต์).....
.....

เอกสารอ้างอิง (16 พอยต์)

..... (14 พอยต์).....
.....

รูปแบบการจัดพิมพ์บทความวิจัย

ปัญหาและอุปสรรคผลกระทบและแนวทางการพัฒนาตลาดอินโดจีนจังหวัดมุกดาหาร (16 พอยต์)
A Barriers impact and Development trading Indochina market Mukdahan Province (16 พอยต์)

ชื่อผู้วิจัย (ภาษาไทย)1; ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา (ภาษาไทย)2 (14 พอยต์)
ชื่อผู้วิจัย (ภาษาอังกฤษ); ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา (ภาษาอังกฤษ) (14 พอยต์)

¹หน่วยงานของผู้วิจัย (ภาษาไทย) (14 พอยต์)
หน่วยงานของผู้วิจัย (ภาษาอังกฤษ) (14 พอยต์)
²หน่วยงานของอาจารย์ที่ปรึกษา (ภาษาไทย) (14 พอยต์)
หน่วยงานของอาจารย์ที่ปรึกษา (ภาษาอังกฤษ) (14 พอยต์)

บทคัดย่อ (16 พอยต์)

..... (14 พอยต์).....
.....

คำสำคัญ : (14 พอยต์)

Abstract

..... (14 พอยต์).....
.....

Keywords: (14 พอยต์)

บทนำ (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....
.....
.....

วัตถุประสงค์ในการวิจัย (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....
.....
.....

ขอบเขตของการวิจัย (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

สรุปผลการวิจัย (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

อภิปรายผล (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (16 พอยต์)

.....(14 พอยต์).....

.....

.....

หมายเหตุ: นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์จะต้องมีคำรับรองจากประธาน
หรือกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์หลักให้พิจารณาลงพิมพ์เผยแพร่

การติดต่อในการจัดส่งบทความ

1. ทางไปรษณีย์: ส่งถึงบรรณาธิการวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ตามที่อยู่คือ

กรุณาส่ง: กองบรรณาธิการ
วารสารวิชาการ เฉลิมกาญจนา
มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
99 ม.6 ตำบลโพธิ์
อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
รหัสไปรษณีย์ 33000

2. ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์: journal@ckc.ac.th
3. ทางโทรศัพท์: 045-617972 โทรสาร: 045-617974
4. ผู้สนใจส่งบทความให้ดาวน์โหลดแบบฟอร์มและใบสมัครได้ที่ <http://www.ckc.ac.th>

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ใน
วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความลงวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย).....
(ภาษาอังกฤษ).....
2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด.....
3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ชื่อภาษาไทย.....ชื่อภาษาอังกฤษ.....
4. สถานภาพผู้ส่งบทความ
- 4.1 () อาจารย์ () อื่นๆ ระบุ.....สถาบัน.....
คณะ.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา (ถ้ามี)

- 4.1.1 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....
วุฒิกการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....
คณะ.....
- 4.1.2 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....
วุฒิกการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....
คณะ.....
- 4.1.3 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....
วุฒิกการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....
คณะ.....
- 4.1.4 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....
วุฒิกการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....
คณะ.....
- 4.2 () นักศึกษา () ปรินญาโท () ปรินญาเอก หลักสูตร.....
สาขา.....คณะ.....
สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

- 4.2.1 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....

คณะ.....

4.2.2 ชื่อภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

วุฒิการศึกษาสูงสุด.....ที่ทำงานปัจจุบัน.....

คณะ.....

5. ประเภทของบทความ () บทความวิจัย (Research Article) () บทความวิชาการ (Review Article)

6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก).....

7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้.....โทรสาร.....

e-mail Address.....

8. สิ่งที่ส่งมาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา

() แผ่นซีดีบทความวิจัย /บทความทางวิชาการ จำนวน 1 ชุด

() เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด

9. องค์ประกอบบทความ ข้าพเจ้าได้จัดทำบทความตามคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับของวารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา ครบสมบูรณ์ ดังนี้ (กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ กรณีที่ได้จัดทำและ ✕ กรณีที่ไม่จัดทำ

บทความวิชาการ	บทความวิจัย สาขาวิทยาศาสตร์		บทความวิจัย สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	
() ชื่อเรื่อง	() บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract	() เครื่องมือการวิจัย	() บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract	() เครื่องมือการวิจัย
() ชื่อผู้เขียน	() คำสำคัญ และ Keywords	() การเก็บรวบรวมข้อมูล	() คำสำคัญ และ Keywords	() การเก็บรวบรวมข้อมูล
() คำสำคัญ และ Keywords	() บทนำ	() การวิเคราะห์ข้อมูล	() บทนำ	() การวิเคราะห์ข้อมูล
() เนื้อหา	() วัตถุประสงค์การวิจัย	() ผลการวิจัย	() วัตถุประสงค์การวิจัย	() ผลการวิจัย
() บทนำ	() สมมติฐานการวิจัย	() การอภิปรายผล	() สมมติฐานการวิจัย	() การอภิปรายผล
() เนื้อความ	() ขอบเขตการวิจัย	() สรุปผลการวิจัย	() ขอบเขตการวิจัย	() สรุปผลการวิจัย
() สรุป	() วิธีดำเนินการวิจัย	() ข้อเสนอแนะเพื่อนำการวิจัยไปใช้	() วิธีดำเนินการวิจัย	() ข้อเสนอแนะเพื่อนำการวิจัยไปใช้
() เอกสารอ้างอิง	() ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	() เอกสารอ้างอิง	() ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	() เอกสารอ้างอิง

10. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

11.อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (กรณีเป็นวิทยานิพนธ์) ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหาของบทความนี้มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็น

- ☐ เนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาจัดทำ
- ☐ เนื้อหาโดยองค์รวมทั้งหมดของวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาจัดทำ
- ☐ เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์ หลัก ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

ส่วนนี้สำหรับกองบรรณาธิการวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

12.ตรวจสอบองค์ประกอบของบทความ

() ครบ () ไม่ครบ ขาด.....

13.ความเห็นของผู้ช่วยบรรณาธิการ

() เก็บเรื่อง () ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนประกอบที่ยังไม่ครบ หรือ ไม่สมบูรณ์
() นำส่ง Peer Review พิจารณา ควรแต่งตั้ง () ผศ. () รศ. () ศ. () ดร.

14.ความเห็นของบรรณาธิการ

☐ อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ

บรรณาธิการ ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

ใบสมัครสมาชิก วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

ชื่อ.....สมัครสมาชิกในนาม ☐ หน่วยงาน ☐ บุคคล
โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail.....
มีความประสงค์จะสมัครสมาชิกวารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา ดังนี้

- ☐ วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา
ปีละ 3 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม
- ☐ สมัครรายปี จำนวน 300 บาท (3 ฉบับ) โดยเริ่มปีที่.....ฉบับที่.....ถึงปีที่.....ฉบับที่.....
- ☐ ราคาจำหน่ายปลีกเล่มละ 150 บาท จำนวน.....เล่ม ปีที่ ฉบับที่.....

ข้าพเจ้าได้ส่งเงินค่าสมาชิก จำนวน.....บาท (.....) มาชำระพร้อมนี้แล้ว
โดยการชำระเงิน

- ☐ เงินสด (กรณีสมัครด้วยตัวเอง)
- ☐ โอนเข้าบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย

ชื่อบัญชี การดำเนินการวารสารวิชาการ โดย ดร.สุชีราภรณ์ ฐวานนท์
เลขที่บัญชี 311-3-12975-3
พร้อมแฟกซ์สำเนาใบโอนเงินพร้อมใบสมัครสมาชิกมาที่ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา

โดยขอให้ออกใบเสร็จรับเงินในนาม (โปรดระบุ).....และจัดส่งวารสาร
ตามที่อยู่ดังนี้

เลขที่.....หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

E-mail.....

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร
(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่งใบสมัครมาที่

กองบรรณาธิการ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา
มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา เลขที่ 99 หมู่ 6 ถนนศรีสะเกษ-อุบล ตำบล อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ
โทร 045-617971, 095-6091796 โทรสาร 045-617974
journal@ckc.ac.th, E-mail : aim_kuga@hotmail.com

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

เลขที่ 99 หมู่ที่ 6 ถ.ศรีสะเกษ-อุบล ต.โพธิ์ อ.เมือง จ.ศรีสะเกษ 33000

โทร : 045-617971 โทรสาร : 045-617974

เว็บไซต์ : <http://www.cnu.ac.th>